Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1984/85:11

om arbetsmarknadspolitiken (prop. 1984/85:100)

I betänkandet behandlas proposition 1984/85:100 bilaga 12 (arbetsmarknadsdepartementet) såvitt gäller avsnitten B. Arbetsmarknad m. m. anslagspunkterna B 1–B 10, B 14–B 15 och B 17–B 20 samt C. Arbetslivsfrågor anslagspunkterna C 3–C 6. Dessa punkter har i regeringen föredragits av statsrådet Leijon.

I anslutning till de olika anslagen tar utskottet upp 67 motioner från allmänna motionstiden i år. Dessa motioner med yrkanden redovisas i en sammanställning som följer omedelbart efter nedanstående sammanfattning. Av sammanställningen framgår var i betänkandet motionerna behandlas.

Betänkandet är indelat i avsnitt med rubriker som i huvudsak ansluter till anslagen. Dispositionen av framställningen framgår i övrigt av innehållsförteckningen i slutet av betänkandet. Regeringens förslag redovisas i den löpande framställningen.

Anslagspunkterna B 11–B 13 behandlas i betänkandet AU 1984/85:10. Avsnittet B 16 kommer utskottet att behandla i ett senare betänkande om äldrestödet. Punkterna C 1–C 2 är hänvisade till socialutskottet.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag i årets budgetproposition om arbetsmarknadspolitiken samt 67 motioner i samma ämne. Det tillfälliga sysselsättningsbidraget för textil- och konfektionsindustrierna redovisas i ett senare sammanhang.

Medelsanvisningar

För arbetsmarknadspolitiska åtgärder tillstyrker utskottet 16,8 miljarder kronor enligt nedanstående huvudsakliga fördelning:

	milj. kr.
Arbetsmarknadsverket	1 411
Information, flyttningsbidrag	538
Arbetsmarknadsutbildning	1 845
Arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag	2 646
Sysselsättningsskapande åtgärder	2 695
Vapenfria tjänstepliktiga	94

Ungdomslag	1 180
Samhällsföretag	2 822
Övriga sysselsättningsåtgärder för handikappade	3 499

Moderata samlingspartiet har i reservationer lagt fram förslag som innebär att totalbeloppet blir 1 600 milj. kr. lägre än utskottet förordat. Nedsättningen avser flertalet anslag. Centerpartiet föreslår i en reservation att omfattningen av AMS och Samhällsföretags verksamhet skall minskas med 10 % medan vpk:s förslag leder till ökade anslagsbelopp.

Utvecklingen på arbetsmarknaden

Utskottet delar regeringens uppfattning att sysselsättningstillväxten kommer att fortsätta under år 1985 och menar att den ekonomiska politik som regeringen förordar ger goda förutsättningar för en gynnsam utveckling av arbetsmarknaden.

De icke-socialistiska partierna beskriver i en gemensam reservation den ekonomiska politik som de förordar och enligt deras mening skulle ge bättre förutsättningar för näringslivets utveckling och därmed för sysselsättningen. Viktiga inslag i den politiken är avveckling av löntagarfonderna och besparingar inom den offentliga sektorn.

Vpk föreslår i en reservation ett åtgärdsprogram mot arbetslösheten som innehåller bl. a. ett nationellt industrialiseringsprogram och en omfattande utbyggnad av den offentliga sektorn.

Inriktningen av arbetsmarknadspolitiken

Utskottet anser att det är en betydelsefull uppgift för arbetsmarknadspolitiken i nuvarande konjunkturläge att underlätta näringslivets rekrytering av arbetskraft så att den expansion som pågår kan utnyttjas till att ge arbete åt de arbetslösa. Utskottet avstyrker motioner av moderata samlingspartiet om ändringar i bl. a. den arbetsrättsliga lagstiftningen för att öka flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden. Vidare avstyrks ett motionsyrkande av centerpartiet som rör avvägningen mellan den s. k. kontantlinjen och arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken. Även vpk:s motionsyrkande om en ny arbetsmarknadspolitik avstyrks av utskottet. Resp. partiföreträdare i utskottet har reserverat sig på dessa punkter.

Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten

Utskottet avstyrker några motioner som rör riktlinjer i fråga om åtgärder för ungdomar. Även motionsförslag om oförändrade ungdomslöner och reducerade eller slopade arbetsgivaravgifter för att sänka arbetskraftskost-

naderna avvisas av utskottet. Reservationer har avgivits av moderata samlingspartiet, centerpartiet, folkpartiet och vänsterpartiet kommunisterna.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändringar i lagstiftningen om ungdomslag som föranleds av bl. a. införande av jobbsökaraktiviteter. Dessa lagändringar avvisas i en reservation av moderata samlingspartiet och i en annan av centerpartiet. Det senare partiet föreslår i sin reservation i stället lagändringar som bl. a. innebär att nuvarande deltidsarbete ersätts av arbete på heltid och lägre timersättning än för närvarande. Vpk yrkar i en annan reservation bifall till sitt yrkande om att ungdomslagen skall kompletteras med en ungdomsgaranti.

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Utskottet tillstyrker vad som förordas i propositionen i fråga om vissa organisationsförändringar inom AMS kansli. Samtidigt avstyrker utskottet yrkanden från moderata samlingspartiet om vidgade möjligheter att bedriva arbetsförmedling vid sidan av den offentliga förmedlingen och om andra förändringar i den nuvarande förmedlingsorganisationen. Reservationer har avlämnats av moderaterna i dessa delar.

Arbetsmarknadsservice

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om fortsatt utbyggnad av ADB-stödet i arbetsförmedlingen. Moderata samlingspartiet reserverar sig till förmån för en snabbare utbyggnad.

Arbetsmarknadsutbildning

Utskottet godtar regeringens förslag att arbetsmarknadsutbildningen under nästa budgetår skall omfatta 115 000 deltagare. Moderata samlingspartiet förordar i en reservation 10 000 färre årsplatser.

Kontantstöd

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att höja den högsta dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen från 300 kr. till 315 kr. Moderata samlingspartiet anser att ytterligare höjningar av dagpenningen skall ske genom en frivillig påbyggnad av nuvarande försäkring medan vpk förordar att dagpenningen höjs till 360 kr.

Motionsförslag om inriktningen av ett av regeringen aviserat utredningsarbete om arbetslöshetsersättningarna avstyrks av utskottet. Moderata samlingspartiet och folkpartiet yrkar i skilda reservationer att regeringen låter utreda ett försäkringssystem som ger parterna incitament att sluta avtal som inte ökar arbetslösheten.

Utskottet avstyrker också förslag från moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet om att öka egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringen. Samma partier har reserverat sig i denna fråga.

Sysselsättningsskapande åtgärder

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en sänkning av grundbidraget vid beredskapsarbeten från 75 % till 70 %. Beredskapsarbeten motsvarande fyra miljoner sysselsättningsdagar föreslås för budgetåret 1985/86. Moderata samlingspartiet föreslår i reservationer att bidraget sänks till 50 % och antalet sysselsättningsdagar till tre miljoner.

Yrkanden i motioner som gäller rekryteringsstödet till näringsliv och kommuner vid anställning av långtidsarbetslösa har avstyrkts av utskottet. Reservationer har avlämnats av moderata samlingspartiet, centerpartiet och vpk.

Utskottet avstyrker slutligen ett antal motioner som kräver att investeringar för vissa ändamål skall utföras som beredskapsarbeten eller att resurserna för sådana arbeten skall öka i vissa län.

Vapenfria tjänstepliktiga

Utskottet tillstyrker att medel anvisas för 650 000 tjänstgöringsdagar. Folkpartiet och centerpartiet kräver i en gemensam reservation bl. a. en plan för hur antalet vapenfria som väntar på att fullgöra sin tjänstgöring skall kunna nedbringas.

Sysselsättningsåtgärder för handikappade

Utskottet avstyrker en rad motioner som gäller reglerna för olika former av lönebidrag och utökning av antalet lönebidragsberättigade anställda. Reservationer har avgivits av moderata samlingspartiets, centerpartiets, folkpartiets och vpk:s företrädare i utskottet.

När det gäller driftbidraget till Samhällsföretag tillstyrker utskottet regeringens förslag att detta skall uppgå till 120 % av lönekostnaderna för arbetshandikappade anställda under budgetåret. Moderata samlingspartiet föreslår i en reservation att detta tal skall uppgå till 119 % och vpk anser i en annan reservation att procenttalet skall vara 121.

Motionerna

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
1984/85:451 av Lennart Brunander (c) och Inger Josefsson (c)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen hos regeringen begär initiativ för att ge möjligheter för AMS att beräkna lönebidrag på sätt som redovisas i motionen,	115	114

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
2. att riksdagen hos regeringen begär höjning av medelstilldelningen avseende speciella arbetstekniska hjälpmedel och särskilda anordningar till handikappade egenföretagare.	113	112
1984/85:541 av Gunhild Bolander (c)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen beslutar begära hos regeringen att åtgärder vidtas för att särskilda kontaktpersoner för psykiskt utvecklingsstörda och övriga begåvningshandikappade utses på såväl länsarbetsnämnderna som arbetsförmedlingarna,	65	38
2. att riksdagen beslutar begära hos regeringen att åtgärder vidtas för att öka möjligheterna för psykiskt utvecklingsstörda att få arbete inom Samhällsföretagsgruppen.	123	127
1984/85:542 av Per-Ola Eriksson m. fl. (c)	91	74
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande permanentning av verksamheten vid databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn.		
1984/85:543 av Pär Granstedt m. fl. (c) att riksdagen hos regeringen begär en utredning om att överföra huvudansvaret för arbetsmarknadspolitiken och motsvarande resurser till kommunerna.	33	9
1984/85:599 av Marianne Karlsson (c)	40	14
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att arbetsgivaravgiften för korttidsanställda ungdomar under 20 år avskaffas.		
1984/85:647 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen beslutar ansluta sig till den nya inriktning av sysselsättningspolitiken som angivits i motionen,	23, 29, 81	1, 4, 62
2. att riksdagen beslutar hos regeringen begära att förslag presenteras riksdagen senast i samband med kompletteringspropositionen innebärande en 10-procentig kostnadsminskning av AMS och Samhällsföretags verksamhet fördelad över flertalet av programmen samt förvaltningskostnaderna,	32, 124	8, 128
3. att riksdagen beslutar hos regeringen begära att Samhällsföretag och AMS ges gemensamt uppdrag att successivt minska antalet anställda inom Samhällsföretagsgruppen med i första hand 2 500 personer genom anställning av de handikappade i den enskilda sektorn med förstärkta lönebidrag,	121	122
4. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag om förstärkta lönebidrag för anställning av handikappade i enlighet med det anförda,	116	116
5. att riksdagen beslutar att ungdomslagsplatser skall avse heltidsarbete,	46	19
6. att riksdagen beslutar att med avslag på regeringens förslag till ändrade regler för ungdomslagen ansluta sig till vad som i övrigt i motionen anförts i denna del,	46	19
7. att riksdagen beslutar att med upphävande av sitt beslut om rekryte-	97, 98	89, 90

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
ringsstöd till kommunerna besluta om ett förhöjt rekryteringsstöd till näringslivet vid anställning av långtidsarbetslösa.		
1984/85:649 av Lars Werner m. fl. (vpk)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en långsiktig förnyelse av industrin och industriarbetet enligt de riktlinjer som anförs i motionen,	24	1
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett program för utbyggnad av den offentliga sektorn enligt de riktlinjer som anförs i motionen,	24	1
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs i fråga om arbetsmarknadspolitikens innehåll och inriktning,	30	6
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om arbete och utbildning i ungdomslag i enlighet med vad i motionen anförs,	51	23
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att rekryteringsplatser bör upphöra och hos regeringen begär förslag om s. k. ungdomsgaranti enligt vad i motionen anförs,	39, 98	12, 89
6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ökad vuxenutbildning inom det tekniska området med ersättarsystem enligt vad i motionen anförs,	74	51
7. att riksdagen beslutar att anslaget B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder i proposition 1984/85:100 bilaga 12 räknas upp med 1 750 000 000 kr. i förhållande till regeringens förslag och att dessa medel anslås till kommuner för skapande av nya fasta arbeten.	101	97
1984/85:770 av Alexander Chrisopoulos m. fl. (vpk)	74	50
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag innebärande en förändring av AMU:s verksamhet och målinriktning i enlighet med vad som anförs i motionen.		
1984/85:771 av Alexander Chrisopoulos m. fl. (vpk)	31	7
I motionen yrkas		
1. att riksdagen uttalar sig för ökad forskning om lönenivå och lönesystem och deras inverkan på livsbetingelser och livslängd för arbetarna,		
2. att riksdagen uttalar sig för ökad forskning om klassamarbetets effekter på fackföreningsrörelsens möjligheter att hävda sina medlemmars intressen,		
3. att riksdagen uttalar sig för ökad forskning kring möjligheterna till förbättringar av arbetsmiljön i tider av stor arbetslöshet och ekonomisk stagnation,		
4. att riksdagen uttalar sig för ökad forskning om den nödvändiga framtida arbetstiden i relation till industriproduktionens och den offentliga sektorns utveckling,		
5. att riksdagen uttalar sig för ökad forskning om klassamarbetsideologins långsiktiga effekter på arbetarklassens klassmedvetenhet,		
6. att riksdagen uttalar sig för ökad forskning om maktkoncentrationens och monopoliseringens effekter vad gäller sysselsättningssituationen, den industriella strukturen och den inhemska marknaden,		

Behandlas i utskottets yttr.s. hemst.p.

7. att riksdagen uttalar sig för ökad forskning om multinationaliseringens hämmande effekter på den politiska beslutsprocessen i Sverige, effekter vad gäller sysselsättningen, effekter på fackets roll, verksamhet och framtida utveckling,

8. att riksdagen uttalar sig för ökad forskning om invandrarnas situation på arbetsmarknaden i enlighet med vad som anförs i motionen,

9. att riksdagen uttalar sig för ökad forskning för att kartlägga det dialektiska sambandet av ömsesidighet och påverkan som finns mellan produktionens utformning och utveckling å ena sidan och de dominerande värderingar eller samhällets ideologiska överbyggnad å den andra, i enlighet med vad som anförs i motionen.

1984/85:777 av Per Olof Håkansson (s) 93 77

I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett förslag till stöd för "fadderarbetsplatser" inom byggnadssektorn.

1984/85:780 av Lars Werner m. fl. (vpk) 81 63

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar att höja högsta dagpenningbelopp i arbetslöshetsförsäkringen och anta följande som *Motionärernas förslag* betecknade förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, att gälla från den 1 juli 1985:

Föreslagen lydelse	*Motionärernas förslag*
17 §	
Dagpenning utges med lägst 110 och högst *315* kronor om inte annat följer av denna lag. Arbetslöshetskassan beslutar om dagpenningens storlek.	Dagpenning utges med lägst 110 och högst *360* kronor om inte annat följer av denna lag. Arbetslöshetskassan beslutar om dagpenningens storlek.

2. att riksdagen beslutar att utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning fr. o. m. den 1 juli 1985 lägst skall utgå med 250 kr. per dag fem dagar i veckan, 82 65

3. att riksdagen beslutar höja KAS-ersättningen till 180 kr. per dag och anta följande som *Motionärernas förslag* betecknade förslag till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd, att gälla från den 1 juli 1985: 81 64

Föreslagen lydelse	*Motionärernas förslag*
18 §	
Kontant arbetsmarknadsstöd utges med *100* kronor per dag.	Kontant arbetsmarknadsstöd utges med *180* kronor per dag.

4. att riksdagen beslutar att kontant arbetsmarknadsstöd skall kopplas till 81 64

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
högsta dagpenningklass i arbetslöshetsförsäkringen enligt vad i motionen anförs.		
1984/85:900 av Ulf Adelsohn m. fl. (m)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående förutsättningarna för ökad sysselsättning,	22	1
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken,	26, 28, 32	2, 3, 8
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förutsättningarna för ökad sysselsättning för ungdom,	37	10
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om lönestopp och temporärt sänkta arbetsgivaravgifter för ungdom under 20 år,	38	13
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om maximilöner som villkor för den statliga bidragsgivningen till vissa arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdom,	41	16
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om särskild yrkesutbildning med lönebidrag för långtidsarbetslös ungdom med svåra sociala problem,	41	17
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ungdomslagen,	48	20, 21
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nyföretagande bland ungdomar,	42	18
9. att riksdagen hos regeringen begär utredning om arbetslöshetsförsäkringen i enlighet med vad som i motionen anförts,	78, 80	60, 62
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om sysselsättningsskapande åtgärder,	88	72
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om villkoren för statsbidrag till beredskapsarbeten i offentlig sektor,	86	68
12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om längden på beredskapsarbeten inom offentlig sektor,	87	71
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om riktlinjer för främjande av handikappades sysselsättning,	109, 115, 117	106, 114, 118
14. att riksdagen hos regeringen begär utredning om Samhällsföretag AB i enlighet med vad som i motionen anförts,	121	122
15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående den framtida AMS-organisationen,	59	33
17. att riksdagen beslutar avskaffa lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen fr. o. m. den 1 juli 1985.	59	33

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
Yrkandet 16 kommer att behandlas i ett senare betänkande.		
1984/85:906 av Agne Hansson m. fl. (c)		
I motionen yrkas		
2. att riksdagen beslutar om en motsvarande sänkning med 20 milj. kr. av anslaget via arbetsmarknadsstyrelsen till sysselsättningsskapande åtgärder.	100, 101	95, 97
Yrkande 1 behandlas i betänkande AU 1984/85:13.		
1984/85:907 av Birgitta Johansson (s) och Iréne Vestlund (s)	75	53
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om behovet av elevsociala insatser inom den nyorganiserade arbetsmarknadsutbildningen.		
1984/85:917 av Karl Boo m. fl. (c)	96	83
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en upprustning med arbetsmarknadspolitiska medel kommer till stånd på sträckan Malung–Sälen–Särna samt på inlandsbanan sträckan Mora–Sågen/Kristinehamn.		
Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1984/85:916.		
1984/85:929 av Bengt-Ola Ryttar m. fl. (s)	92	76
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om upprättande av basprogram för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i vissa län.		
1984/85:1104 av Sven Aspling m. fl. (s)	55, 75,	30, 54,
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Värmlands behov av särskilda insatser.	89, 91, 96, 124	73, 75, 84, 128
Återstående delar av motionen behandlas i AU 1984/85:13.		
1984/85:1105 av Lennart Bladh m. fl. (s)	64	37
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av hörselkonsulenter vid länsarbetsnämnden i Örebro.		
1984/85:1106 av Wivi-Anne Cederqvist m. fl. (s)	89	73
I motionen yrkas		
1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av återinförande av statligt projekteringsbidrag,		
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att länsarbetsnämnderna bör ges uppgiften att ta fram åtgärdspaket, vars genomförande garanteras genom att pengar ställs till förfogande under en längre period.		
1984/85:1111 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk)	62	34
I motionen yrkas att riksdagen uttalar sig för att AMS egenregiverksamhet decentraliseras till länsarbetsnämnderna (LAN) enligt vad i motionen anförs.		
1984/85:1113 av Torsten Karlsson (s) och Inge Carlsson (s)	77	59
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av folkhögskolekurser för arbetslösa ungdomar.		

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
1984/85:1119 av Nils Svensson (s) och Margit Sandéhn (s)	96	85
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att man bör beakta vad som i motionen anförts beträffande upprustning och elektrifiering av järnvägen Malmö–Ystad vid fördelning av anslaget för regionala och arbetsmarknadsåtgärder.		
1984/85:1120 av Sten Svensson (m) och Sven Eric Lorentzon (m)	76	54
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsmarknadspolitiska insatser för att främja exporten av livsmedel.		
Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1984/85:1090.		
1984/85:1124 av Ulla Tillander (c)	95	80
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av att erforderliga medel för beredskapsarbeten inom naturvården ställs till Malmöhus läns förfogande.		
1984/85:1157 av Karin Ahrland (fp) och Hans Petersson i Röstånga (fp)		
I motionen yrkas		
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om lägre ingångslöner som ett pilotprojekt i Malmöhus län. Yrkande 1 kommer att behandlas i ett senare betänkande.	40	15
1984/85:1438 av Gunnar Biörck i Värmdö (m)	69	44
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om angelägenheten av att undanröja onödiga hinder för den kvalificerade arbetskraftens rörlighet inom landet.		
1984/85:1447 av Ella Johnsson (c) och Gunhild Bolander (c)	64	36
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående inrättandet av hörselkonsulenttjänster.		
1984/85:1451 av Marianne Karlsson (c) och Anna Wohlin-Andersson (c)	76	54
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att utbildningen för synskadade till borstbindare skall återupptas och att AMU i Norrköping får detta uppdrag.		
1984/85:1456 av Bengt Lindqvist (s)	111	108
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbyggnad av resursinstitutionen AMI.		
1984/85:1457 av Bengt Lindqvist (s)	115, 117	115, 117
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att noga följa utvecklingen av introduktionsstöd och särskilda lönebidrag och, om det visar sig vara nödvändigt, utökar kvoterna.		
1984/85:1458 av Bengt Lindqvist (s)	121	123
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att noga följa utvecklingen inom Samhällsföretagsgruppen med anledning av de sparkrav som ställs på verksamheten.		

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
1984/85:1459 av Lars-Erik Lövdén m. fl. (s)	97	86
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts rörande insatser för att främja sysselsättningen och näringslivets utveckling i Malmöområdet.		
Återstående delar av motionen behandlas i AU 1984/85:13.		
1984/85:1463 av Yngve Nyquist m. fl. (s)	76	55
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling av körkortsutbildning för handikappade och fordonshandikappanpassning vid AMU-centret i Hedemora.		
1984/85:1518 av Arne Fransson m. fl. (c)	73	49
I motionen yrkas att riksdagen beslutar om förlängning av stöd till utbildning i datateknik som motiveras av ändrat yrkesinnehåll på grund av datorisering i enlighet med vad som anförs i motionen.		
1984/85:2099 av Lisbet Calner (s) och Inga-Britt Johansson (s)	53	27
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående samverkan mellan kommuner och arbetsförmedling vad gäller ungdomslagen.		
1984/85:2102 av Ivar Franzén (c) och Sigvard Persson (c)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen med hänvisning till vad som i motionen anförts beslutar att 2 milj. kr. förs över från sysselsättningsmedel till ett fast anslag för fornvårdsgruppens verksamhet,	100, 101	96, 97
2. att riksdagen med hänvisning till vad som i motionen anförts beslutar att 10 milj. kr. förs över från sysselsättningsmedel till ett fast anslag för fornvård, så att vården av de mest angelägna fornlämningarna garanteras och så att stora förändringar i beredskapsarbetenas omfattning kan pareras mot strategiska insatser som minskar skadeverkningarna.	100, 101	96, 97
1984/85:2108 av Karin Israelsson (c)	116	116
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att inom ramen för anslag till lönebidrag proposition 1984/85:100 bilaga 12: Särskilda åtgärder för arbetsanpassning förlängt lönebidrag skall utgå till utvecklingsstörda enligt det förslag som framlagts i motionen.		
1984/85:2109 av Kersti Johansson (c) och Rune Backlund (c)	94	79
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att den snarast lägger fram förslag om att beredskapsmedel omdisponeras till insatser för att klara underhåll av kommunala kapitaltillgångar.		
1984/85:2110 av Elver Jonsson (fp)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen beslutar att antalet tjänstgöringsdagar för vapenfria tjänstepliktiga skall uppgå till 700 000 under budgetåret 1985/86,	106, 107	103, 104
2. att riksdagen begär att regeringen låter upprätta en plan för hur antalet väntande vapenfria skall nedbringas.	107	105

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
1984/85:2111 av Ingvar Karlsson i Bengtsfors m. fl. (c, s, m, fp, vpk)	97	87
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär prövning av möjligheterna till statliga insatser i fortsatt upprustning av Dalslands kanal.		
1984/85:2120 av Catarina Rönnung m. fl. (s)	111	109
I motionen yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande planerna på att omvandla Sävsjö sjukhus i samarbete med AMU och Ädelfors folkhögskola till ett centrum för rehabilitering av långtidssjukskrivna och långtidsarbetslösa.		
1984/85:2125 av Lars Werner m. fl. (vpk)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de av regeringen aviserade nedskärningarna av driftbidraget till Samhällsföretag ej bör ske,	122	124
2. att riksdagen uttalar att framtida översyner av Samhällsföretag skall inriktas på hur de sociala målen för företagets verksamhet i högre grad skall kunna infrias,	121	123
3. att riksdagen beslutar att driftbidraget till Samhällsföretag fastställs till 121 % av lönekostnaderna för handikappade anställda,	122	124
4. att riksdagen beslutar att under Bil. 12 Arbetsmarknadsdepartementet C 5 Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 257 000 000 kr. förhöjt belopp.	124	128
5. att riksdagen medger en nettoökning av antalet anställda inom Stiftelsen Samhällsföretag i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens anslagsframställan,	122	125
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Stiftelsen Samhällsföretag under budgetåret 1985/86 bör erhålla ytterligare resurser för att kunna anställa 1 000 personer med psykisk utvecklingsstörning.	123	127
1984/85:2127 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen begär att arbetsmarknadsdepartementet initierar ett forskningsprojekt om orsaker och effekter av stigande arbetslöshet bland äldre,	23, 30	1, 5
2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om ett nytt system för arbetslöshetsförsäkring enligt de riktlinjer och förslag som redovisas i denna motion och motionen om den ekonomiska politiken,	27	2
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om vikten av flexibilitet i arbetsmarknadsutbildningen inte minst genom stimulans och stöd till inbyggd utbildning i företagen;	73	48
5. att riksdagen uttalar att platser för ungdomslagen hos enskilda arbetsgivare inte får kringgärdas med sådana restriktioner att de i praktiken inte kommer till stånd,	48	21
6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till regelförändringar i fråga	81	62

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
om statsbidragen till arbetslöshetskassorna enligt vad som beskrivs i motionen,		
7. att riksdagen beslutar avslå det extra anslaget till AMS för nya handledartjänster,	53, 67	26, 41
8. att riksdagen beslutar att uppräkningen av löneanslaget till Samhällsföretag skall utgå från en lönehöjning med 5,5 %.	124	128
Yrkande 3 kommer att behandlas i ett senare betänkande.		
1984/85:2156 av Anita Johansson m. fl. (s)		
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av		
1. förändringar i arbetsförmedlingens organisation,	65	39
2. särskilda arbetsinsatser för att underlätta invandrarnas inträde på arbetsmarknaden,	65	39
3. ökning av antalet statsbidragsberättigade arbetstimmar inom den skyddade verksamheten,	122	125
4. ökning av de statliga medlen för beredskapsplatser.	95	81
1984/85:2186 av Ingemar Eliasson (fp)	76	54
I motionen yrkas att riksdagen uttalar att regeringen bör uppdra åt länsarbetsnämnden i Västernorrlands län att genomföra utbildning inom turistnäringen i Västernorrlands län.		
Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1984/85:2184.		
1984/85:2194 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att särskilda kontaktpersoner för psykiskt utvecklingsstörda bör utses på länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar,	65	38
2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om psykiskt utvecklingsstördas möjligheter att få arbete inom Samhällsföretagsgruppen,	123	127
3. att riksdagen beslutar att fördubbla antalet platser som kan inrättas med särskilt lönebidrag för handikappade med svårare handikapp,	116	117
4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om att allmänt lönebidrag skall kunna lämnas till allmännyttiga organisationer även för personer som är svårplacerade på grund av hög ålder, bristfälliga kunskaper i svenska eller andra skäl.	117	119
1984/85:2269 av Börje Hörnlund (c) och Karin Israelsson (c)		
I motionen yrkas		
4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av att minska ungdomsarbetslösheten i Västerbotten.	55	31
Yrkandena 1–3 kommer att behandlas i ett senare betänkande.		

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
1984/85:2290 av Karl Björzén (m) och Anders Andersson (m)	60	33
I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av länsarbetsnämndernas organisation och verksamhet.		
1984/85:2311 av Karin Andersson m. fl. (c)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt AMS att i hela sin organisation tillämpa sådana åtgärder gentemot invandrare som genom försöksverksamhet visat sig ge resultat,	63	35
2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen sagts om utbildning av AMS personal i invandrarkunskap,	63	35
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadsutbildning för invandrare.	76	54
Yrkande 4 kommer att behandlas i ett senare betänkande. Motiveringen till yrkandena återfinns i motion 1984/85:2306.		
1984/85:2312 av Karin Andersson m. fl. (c)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen beslutar uttala sig för att en uppdatering görs av utredningen om allmän arbetslöshetsförsäkring så att de ekonomiska konsekvenserna av förslaget i dagens arbetsmarknadssituation blir belysta.	80	61
Yrkandena 2–6 kommer att behandlas i senare betänkanden.		
1984/85:2643 av Gunnar Björk i Gävle (c) och Gunnel Jonäng (c)	87	69
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen beträffande statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten.		
1984/85:2646 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk)	117	117
I motionen yrkas		
1. att riksdagen beslutar att begränsningen av den totala omfattningen av 90-procentigt och 50-procentigt särskilt lönebidrag skall avskaffas,		
2. att riksdagen vad gäller medelsanvisning hemställer hos regeringen om förslag på tilläggsbudget.		
1984/85:2649 av Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c)	95	80
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att ytterligare 10 milj. kr. av AMS-medel får disponeras för vård av naturreservat m. m.		
Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1984/85:1413.		
1984/85:2650 av Anita Johansson m. fl. (s)	95	80
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om nödvändigheten av hög prioritering i fråga om beredskapsinsatser på naturvårdens och kulturminnesvårdens område.		
1984/85:2655 av Marianne Karlsson (c)	56	32
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att begära att regeringen låter AMS starta en kampanj bland företag, organisationer och samhällsorgan för		

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
att förmå dem att anställa ungdomar med uppgift att biträda nuvarande personal i enlighet med motionens syfte.		
1984/85:2657 av Marianne Karlsson (c)	98	92
I motionen yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen ger AMS instruktioner om att rekryteringsstöd ej skall utgå till vinstrika storföretag.		
1984/85:2658 av Anna Lindh (s) och Monica Andersson (s)	51	23
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av att utreda möjligheterna att utöka arbetstiden inom ungdomslagen.		
1984/85:2661 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c)	62	34
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktning och organisation av AMS egenregiverksamhet.		
1984/85:2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen beslutar att till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 1 385 800 000 kr.,	53, 67	26, 41
2. att riksdagen beslutar att till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 528 483 000 kr.,	68	43
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om AMS organisation,	60	33
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående bidrag för medflyttande,	68	43
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om medel för utbyggnaden av datorkapaciteten inom arbetsförmedlingen,	68	43
6. att riksdagen beslutar att till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 765 083 000 kr.,	77	56
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om Arbetsmarknadsutbildningen,	77	56
8. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,	81	63
9. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,	52	25
10. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändrade statsbidragsregler för arbetslöshetsförsäkringen i enlighet med vad som i motionen anförts,	80	62
11. att riksdagen beslutar att till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 2 469 627 000 kr.,	82	67
12. att riksdagen med avslag på regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten,	86	68

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
13. att riksdagen till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 979 470 000 kr.,	89, 98, 101	72, 91, 97
14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående rekryteringsstöd i offentlig sektor,	98	89
15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående industribeställningar,	99	93
16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om anslag till försöksverksamhet,	99	94
17. att riksdagen avvisar regeringens förslag att bemyndiga regeringen att, om det på grund av arbetsmarknadsläget bedöms angeläget, besluta om en ökning av antalet tjänstgöringsdagar för vapenfria tjänstepliktiga med högst 50 000,	107	104
18. att riksdagen till Vapenfria tjänstepliktiga för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 86 675 000 kr.,	106	103
19. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,	46	19
20. att riksdagen till Statsbidrag för ungdomslag för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 708 000 000 kr.,	54, 55	28, 29
21. att riksdagen till kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m. för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 800 000 000 kr.,	77	57
22. att riksdagen till Yrkesinriktad rehabilitering för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 497 399 000 kr.,	111	110
23. att riksdagen till Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 711 714 000 kr.,	118	121
24. att riksdagen beslutar att till driften av Samhällsföretagsgruppens verksamhet anslå medel motsvarande 119 % av lönesumman för arbetstagarna i skyddat arbete (inkl. lönebikostnader), upp till högst 30 miljoner arbetstimmar,	122	124
25. att riksdagen avslår regeringens förslag att medge regeringen att vid behov få besluta om utökat antal bidragsberättigade arbetstimmar under budgetåret 1984/85,	122	125
26. att riksdagen till Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 797 000 000 kr.,	124	128
27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ägartillskott för investeringar för Stiftelsen Samhällsföretag,	123	126
28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statsbidragsregler i offentligt skyddat arbete,	125	129
29. att riksdagen till Statsbidrag till offentligt skyddat arbete för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.,	125	129
30. att riksdagen hos regeringen begär förslag till system för lönebidrag vid	42	17

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
yrkesutbildning av långtidsarbetslösa ungdomar i enlighet med vad som i motionen anförts,		
31. att riksdagen till Lönebidrag vid yrkesutbildning av arbetslösa ungdomar (nytt anslag) för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.	42	17
1984/85:2665 av Alf Wennerfors m. fl. (m)	78, 80	60, 62
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om inriktningen av den aviserade utredningen om arbetslöshetsförsäkringen.		
1984/85:2666 av Jan-Erik Wikström (fp) och Ingemar Eliasson (fp)	93	78
I motionen yrkas att riksdagen bemyndigar regeringen att inom de medel som kan ställas till förfogande för sysselsättningsskapande åtgärder ge bidrag till anskaffande av lokaler för trossamfund.		
1984/85:2737 av Gunnar Hökmark (m)	40, 52	13, 24
I motionen yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om unga människor på arbetsmarknaden.		
Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1984/85:2734.		
1984/85:2744 av Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c)		
I motionen yrkas		
4. att riksdagen hos regeringen begär att beredskapsmedel för investeringsarbeten och tidigareläggning av statlig verksamhet beaktas enligt motionen,	97	88
5. att riksdagen hos regeringen begär att verksamheten med intensiv arbetssökning i grupp förstärks och utvidgas i Gävleborgs län.	66	40
Yrkandena 1–3 kommer att behandlas i betänkande AU 1984/85:13.		
1984/85:2760 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)		
I motionen yrkas		
1. att riksdagen begär att regeringen aktivt verkar för att överläggning med parterna om särskilda ungdomsavtal återupptas,	37, 39, 51	11, 13, 22
2. att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till sådana diskussioner med arbetsmarknadens parter som krävs för att förslaget om en temporär nedsättning av socialförsäkringsavgifterna kan genomföras enligt vad som redovisas i motionen,	39	13
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om stimulans till ungdomar som vill starta eget.	42	18
1984/85:2776 av Martin Olsson (c) och Sven-Erik Nordin (c)	96	82
I motionen yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening uttala vad som i motionen anförts om att vid fördelning av anslag genom AMS för vägbyggande i Västernorrlands län tilldelas den andel som motsvarar länets speciella behov.		
Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1984/85:2775.		

	Behandlas i utskottets yttr.s.	hemst.p.
1984/85:2798 av Rune Gustavsson m. fl. (s)	109	107

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att förslag skyndsamt föreläggs riksdagen om ett aktivt rehabiliteringsstöd i enlighet med det anförda.

Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1984/85:2796.

Från allmänna motionstiden 1983/84

1983/84:751 av Tommy Franzén (vpk) och Lars-Ove Hagberg (vpk)	82	66

I motionen yrkas att riksdagen beslutar att slopa rätten till avdrag vid beskattning för skadestånd i samband med brott mot arbetsrättsliga lagar och avtal.

Utvecklingen på arbetsmarknaden

Ett drag hos den svenska arbetsmarknaden är den höga sysselsättningsgraden (fig. 1), främst beroende på kvinnornas höga deltagande i arbetslivet. Även om man tar i beaktande att en del av de sysselsatta är föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder är sysselsättningsgraden betydligt högre i Sverige än i andra OECD-länder.

Den öppna arbetslösheten i Sverige är som framgår av fig. 2 internationellt sett låg även om den ökat något under senare år. En anledning till detta är de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som vidtas för att motverka arbetslöshet.

Antalet sysselsatta i Sverige uppgick i januari 1985 enligt arbetskraftsundersökningen till 4 237 000 personer vilket är en ökning med 68 000 personer sedan föregående år. Ökningen uppgick till 22 000 personer inom industrin och till 31 000 personer inom offentlig sektor. Den senare ökningen förklaras i huvudsak av införandet av ungdomslag för 18- och 19-åringar.

Arbetslösheten uppgick i januari i år till 149 000 personer vilket motsvarar 3,4 % av arbetskraften. Jämfört med föregående år har arbetslösheten sjunkit med 13 000 personer. Hela denna nedgång svarade ungdomarna i åldern 16–24 år för. Arbetslösheten var i januari i åldrarna 16–19 år 4,6 % och i åldrarna 20–24 år 7,9 % av arbetskraften i resp. åldersgrupp (se i övrigt fig. 3).

I genomsnitt för år 1984 var ca 38 000 personer långtidsarbetslösa, dvs. arbetslösa mer än sex månader. 42 % av dem var äldre än 55 år.

Med januari i år som utgångspunkt har antalet personer i arbetsmarknadsutbildning (AMU), beredskapsarbete och arbetsmarknadsinstitut (AMI) minskat sedan samma tidpunkt föregående år med 41 800. De relativt nya åtgärdsformerna ungdomslag och rekryteringsstöd har samtidigt ökat i omfattning med 42 800 personer. Antalet sysselsatta i Stiftelsen Samhällsföretag och anställda med lönebidrag ökade under år 1984 med ca 2 900 personer. Totala antalet personer som i januari 1985 omfattades av arbetsmarknadspolitiska åtgärder uppgick till 199 300 vilket är en ökning med 3 300 sedan januari förra året (se i övrigt fig. 4).

Fig. 1

Sysselsättning i % av befolkningen 15–64 år.
Källa: OECD

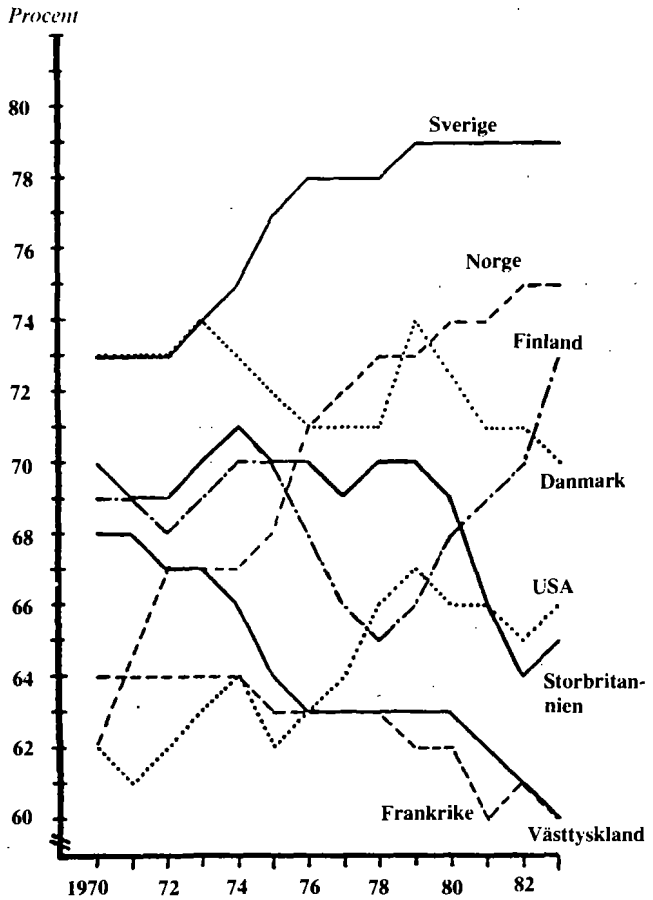

Fig. 2

Relativ arbetslöshet i olika länder

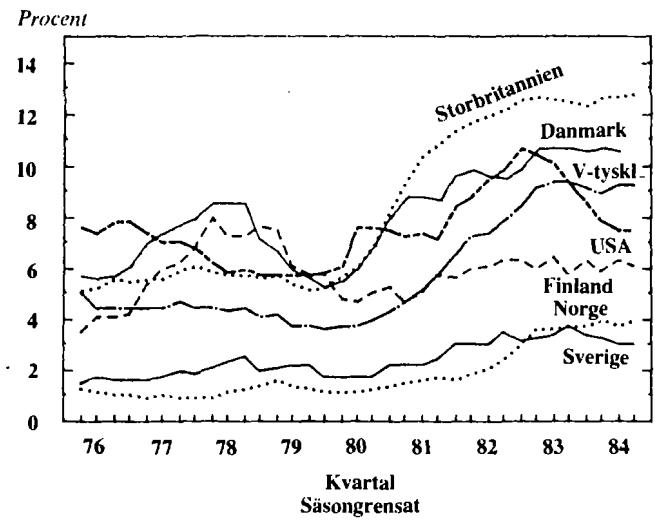

Fig. 3

Relativ arbetslöshet totalt och för ungdomar 16–24 år enligt AKU

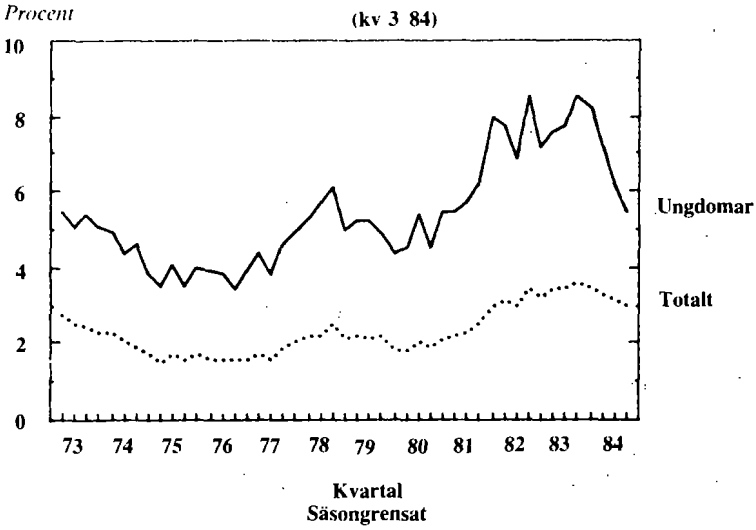

Fig. 4

Åtgärder exkl. Samhällsföretag och lönebidrag 1981–1984

1000-tal

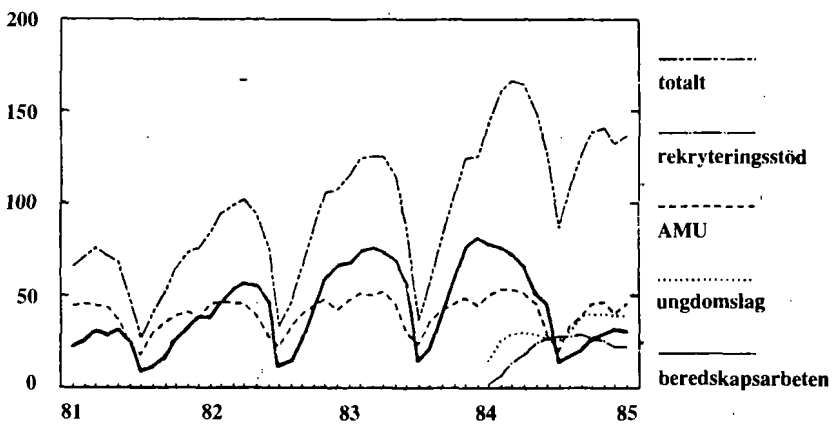

Utskottet

Riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken

När det gäller *förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår* framhålls i budgetpropositionen att arbetsmarknaden har förbättrats successivt under det senaste året. Näringslivets efterfrågan av arbetskraft växer och arbetslösheten minskar. Det påpekas emellertid att utvecklingen inte medgivit en begränsning av volymen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och att fortsatta ansträngningar måste göras för att utnyttja det rådande konjunkturläget till att ytterligare minska arbetslösheten. Vidare framhålls i propositionen att om kostnadsstegringarna under år 1985 kan begränsas och inflationen därmed kan hållas nere på en nivå jämförbar med våra konkurrentländers kan en fortsatt ökad sysselsättning påräknas inom näringslivet även om industrikonjunkturen antas kulminera under år 1985. Sysselsättningen väntas öka också inom den offentliga sektorn. Arbetsmarknadsministern gör vidare den bedömningen att arbetskraftsutbudet kommer att växa till under perioden. Trots sysselsättningsökningen måste de arbetsmarknadspolitiska insatserna hållas på en hög nivå för att arbetslinjen skall kunna upprätthållas.

I moderata samlingspartiets motion 900 beskrivs den offentliga sektorns ökade andel av arbetskraften sedan 1960-talet som en av de stora strukturella förändringarna på arbetsmarknaden. Andra väsentliga inslag av strukturell betydelse är den solidariska lönepolitiken som lett till dels att arbetstillfällen slagits ut i svaga branscher, dels att rörligheten på arbetsmarknaden har minskat. Det successivt försämrade arbetsmarknadsläget och den omständigheten att den reguljära arbetsmarknaden har stagnerat har medfört att allt större resurser sätts in för att med konstlade medel upprätthålla sysselsättningen. Detta har enligt motionärerna bl. a. fått till resultat att dessa åtgärder nu utgör ett hot mot den reguljära sysselsättningen på grund av den kostnadsbelastning för näringslivet som åtgärdernas finansiering innebär. En annan effekt av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är att inlåsningseffekter av skilda slag ökar. Man noterar att när den socialdemokratiska regeringen tillträdde år 1982 stod 5,9 % av arbetskraften utanför den reguljära arbetsmarknaden. Två år senare hade siffran stigit till 7,6 %.

Det framhålls vidare i motionen att förutsättningar för en positiv sysselsättningsutveckling skapas inte med arbetsmarknadspolitiska medel utan med åtgärder på andra områden. Grunden för en väl fungerande arbetsmarknad måste vara en framsynt ekonomisk politik som leder till ekonomisk tillväxt. Moderata samlingspartiets förslag till ekonomisk politik som presenteras i annat sammanhang syftar bl. a. till låg inflation och sänkt skattetryck. En annan viktig förutsättning för en fungerande arbetsmarknad anges vara att utbildningsväsendet kan ge varje enskild individ tillfredsställande förberedelse för arbetslivet.

Slutligen betonas i denna del av motionen att de offentliga servicemonopolen måste brytas för att möjliggöra marknadsekonomisk växtkraft på denna stora och utvecklingsbara del av arbetsmarknaden. Om inte hela servicesektorn ges möjlighet att växa anses förutsättningarna för många nya arbetstillfällen bli undanryckta.

Den höga arbetslösheten mitt i en högkonjunktur är enligt centerpartiets partimotion 647 samhällets största och allvarligaste problem. Fler än någonsin av dem som vill ha arbete står nu utanför den ordinarie arbetsmarknaden.

Det är enligt motionen angeläget att statsverkets totala kostnader för arbetsmarknadspolitik och sysselsättning kan minska. Detta kan, på ett ansvarsfullt sätt, ske endast om antalet människor som nu kommer i åtnjutande av samhälleligt stöd kan minskas genom att näringslivet i dess olika former självt förmår ge sysselsättning. Enligt motionen måste ökad uppmärksamhet riktas mot möjligheterna att skapa fler jobb i näringsliv och småföretagsamhet – jobb för dem som nu finns i arbetsmarknadspolitiska eller liknande åtgärder. Motionärerna hänvisar till att centerpartiet i andra sammanhang lägger fram förslag, förutom beträffande övergripande åtgärder som att avskaffa löntagarfonderna och att långsiktigt sänka marginalskatterna, rörande följande:

- sänkta avgifter m. m. för att stimulera utvecklingen inom näringslivet särskilt avseende små företag,
- tryggad försörjning och förbättrad miljö genom att jord- och skogsbruket bevaras,
- förstärkning av regionalpolitiken,
- bättre anpassning mellan skola och arbetsliv.

Trots internationell högkonjunktur och förbättrat konkurrensläge genom devalveringarna åren 1981 och 1982 är arbetslösheten enligt folkpartiets motion 2127 rekordhög. Jämför man arbetsmarknadsläget med tidigare högkonjunkturer kan konstateras att

- den öppna arbetslösheten är högre
- arbetslöshetstiderna har stigit påtagligt
- den ofrivilliga deltiden har ökat
- sysselsättningen har ökat mindre än vid tidigare högkonjunkturer
- de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har rekordstor omfattning.

Mycket tyder enligt motionärerna på att strukturproblemen har förvärrats i snabb takt under de senaste åren. Men eftersom dessa problem har uppkommit samtidigt med en konjunkturförbättring har de inte uppmärksammats av regeringen.

Grunden för den fulla sysselsättningen ligger enligt motionen i det enskilda näringslivets vitalitet och konkurrensförmåga inom marknadsekonomins ram. Den offentliga sektorn kommer på grund av finansieringsproblem inte

att kunna expandera i den takt som skulle krävas för att skapa de nya jobben utan detta måste ske inom den privata sektorn. Därför måste enligt motionärerna alla ansträngningar göras för att skapa ett sådant näringsvänligt klimat att framtidstro och företagande stimuleras, både nyföretagande, drift och expansion av existerande företag.

Den del av näringslivet som kommer att svara för en stor del av den framtida sysselsättningsökningen är sannolikt tjänstesektorn. Motionärerna anser det väsentligt att bryta upp vissa offentliga monopol för att stimulera expansion samt konkurrens och nytänkande inom hela tjänsteproduktionen.

Vpk menar i sin partimotion 649 att en vändpunkt i utvecklingen på arbetsmarknaden inträffade omkring år 1965. Ackumulation av kapital inom näringslivet och en starkt ökad produktion har lett till att en ökning av totalproduktionen kan upprätthållas även vid en minskning av den arbetande delen av befolkningen. Kronisk arbetslöshet och en armé av undersysselsatta hotar. Den nuvarande arbetsmarknadspolitiken har emellertid byggts upp utifrån antagandet att arbetslöshet är ett tillfälligt och kortvarigt tillstånd i en människas liv. Situationen blir emellertid enligt motionärernas synsätt en annan när kortsiktiga och provisoriska åtgärder blir till bestående tillstånd för flera hundra tusen människor. Motionärerna kritiserar den nuvarande ekonomiska politiken i vilken enligt deras mening kampen mot arbetslösheten har underordnats kampen mot "underskotten" i ekonomin.

I motionen föreslås ett åtgärdsprogram med fem olika huvuddelar:

- Ett nationellt industrialiseringsprogram i samhällelig regi. Syftet bör vara att tillskapa 100 000 nya arbetsplatser.
- De lönearbetande har intresse av en kvalitativt annorlunda teknisk utveckling än den nu förhärskande. Detta måste ske genom en samhällelig, politisk styrning.
- Ett omfattande program för den offentliga sektorns utbyggnad och förbättring. Områden som enligt motionärerna bör tillföras nya resurser är undervisning för forskning, transportväsen och trafiksystem, kultur, hälsovård samt socialtjänst och barntillsyn.
- En allmän arbetstidsförkortning. Ehuru den inte i sig själv upphäver tendensen till utslagning, är arbete åt alla enligt motionen omöjligt att uppnå utan förkortad arbetstid.
- Reformering av nuvarande arbetsmarknadspolitik. Den måste inriktas på mer bestående typer av arbeten och mindre provisorier. De arbetslösas rättsställning måste förbättras.

När det gäller förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken har utskottets ställningstaganden de senaste åren haft sin utgångspunkt i uppfattningen att arbetet och dess villkor har en grundläggande betydelse för den enskilde och samhället. Arbetet är ett medel att skapa en god försörjning men det har också ett egenvärde som en väg till social gemenskap. Att stå utan arbete får mycket kännbara konsekvenser.

Målet om full sysselsättning har en central roll i den ekonomiska politiken, och de åtgärder som vidtas inom finans-, penning- och valutapolitiken syftar också till att främja utvecklingen på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadspolitiken fungerar som ett komplement till de ekonomisk-politiska åtgärderna. Om de generella medlen inte förmår skapa en tillräckligt stor efterfrågan kan arbetsmarknadspolitiken lösa vissa temporära problem och hjälpa till att utjämna effekterna av en konjunkturnedgång. Arbetsmarknadspolitiken kan emellertid inte ensam svara för att full sysselsättning upprätthålls. Det krävs också en aktiv och framgångsrik närings- och industripolitik, bostadspolitik, utbildningspolitik osv.

Utskottet konstaterar att den socialdemokratiska regeringen alltsedan sitt tillträde drivit en brett upplagd politik som syftar till att vända den tidigare negativa sysselsättningsutvecklingen. Som en följd av denna politik har läget på arbetsmarknaden successivt förbättrats, och under det senaste året har näringslivets efterfrågan av arbetskraft ökat och arbetslösheten har minskat. Obalansproblemen som uppstod under den senare delen av 1970-talet och de första åren av 1980-talet var emellertid så djupgående att generella medel för att öka sysselsättningen inte varit tillräckliga för att värna om sysselsättningen. Det har varit nödvändigt att trots de förbättringar som inträtt på arbetsmarknaden ge de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna en med hänsyn till konjunkturläget relativt stor omfattning. Det är ett bevis på att samhället genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder tar sitt sociala ansvar för dem som trots den förbättrade utvecklingen har problem på arbetsmarknaden.

De borgerliga partierna har i sina resp. motioner 900 (m), 647 (c) och 2127 (fp) beskrivit den ekonomiska politik de förordar och de förutsättningar denna politik ger för sysselsättningen. Utskottet vill i denna del hänvisa till vad finansutskottet anför i sitt betänkande FiU 1984/85:10 om den ekonomiska politiken.

Finansutskottet behandlar förslagen från dessa partier vart för sig. När det gäller moderata samlingspartiet anför finansutskottet att den ekonomiska politik som detta parti förordar i stor utsträckning inriktas på att rätta till obalanserna med hjälp av en inhemsk åtstramning. Besparingsförslagen innebär nämligen en kraftig neddragning av kommunernas verksamhet, vilket ger en omedelbar negativ effekt på sysselsättningen. Finansutskottet gör bedömningen att arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller andra selektiva åtgärder inte föreslås för att förhindra en ökning av arbetslösheten och tillägger att det enligt moderata samlingspartiet skall åligga arbetsmarknadens parter att svara för sysselsättningen. Samtidigt föreslås att en omfattande privatisering påbörjas av offentlig verksamhet. Det moderata alternativet uppfattas av finansutskottet som en medvetet arbetslöshetsskapande politik. En sådan inriktning av politiken avvisas bestämt. I stället föreslås att den nuvarande politiken fullföljs för att samtidigt skapa full sysselsättning och stabila priser vid återvunnen extern balans.

Centerpartiets förslag innebär enligt finansutskottet en budgetmässig

åtstramning som får en dämpande effekt på ekonomin i jämförelse med de åtgärder som föreslås av regeringen. Åtstramningen åstadkoms genom neddragning av den kommunala verksamheten vilket får negativa återverkningar på sysselsättningen. Samtidigt föreslår motionärerna skattelättnader för bl. a. småföretagen, finansierade med neddragning av anslagen till arbetsmarknadspolitiken. Finansutskottet menar att det är uppseendeväckande att centerpartiet inte gör några som helst försök att analysera hur dessa åtgärder påverkar sysselsättningen. Finansutskottet tolkar den valda inriktningen av den ekonomiska politiken så att centerpartiet accepterar en ökad arbetslöshet, något som finansutskottet inte godtar.

När det gäller den ekonomiska politik som förordas av folkpartiet menar finansutskottet att det är inkonsekvent att inte ange några som helst konkreta förslag till arbetsmarknadspolitiska åtgärder när man förordar en i jämförelse med regeringens förslag stramare finanspolitik samtidigt som man beskriver arbetsmarknadsläget som otillfredsställande.

Finansutskottet anför beträffande vpk:s förslag till ekonomisk politik att det skulle ge ett temporärt förbättrat sysselsättningsläge. Men denna i sig positiva utveckling kan mycket snart förbytas i en markant ökning av arbetslösheten på grund av att industrin får en försämrad konkurrenskraft.

Mot bakgrund av vad här redovisats drar arbetsmarknadsutskottet den slutsatsen att den ekonomiska politik som regeringen förordar i nuläget ger de bästa förutsättningarna för utvecklingen på arbetsmarknaden. Utskottet gör också samma bedömning som regeringen när det gäller utvecklingen på arbetsmarknaden under 1985. Sysselsättningstillväxten kommer sannolikt att fortsätta. Samtidigt kommer bl. a. som en följd av förändringar i åldersfördelningen utbudet av arbetskraft att öka. För att ytterligare reducera arbetslösheten fordras som sägs i propositionen att den arbetsmarknadspolitiska beredskapen hålls på hög nivå. De obalanser som kvarstår i den svenska ekonomin medför att det endast gradvis torde vara möjligt att reducera de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

Det anförda innebär att de i sammanhanget behandlade delarna av motionerna 647, 649, 900 och 2127 bör avslås.

Arbetsmarknadsparternas roll för sysselsättningsutvecklingen tas upp i partimotionerna från moderata samlingspartiet och folkpartiet. I den moderata motionen 900 framhålls att arbetsmarknadens parter spelar en viktig roll för arbetsmarknadens möjligheter att fungera effektivt. Parterna kan genom sin centrala roll i lönebildningen skapa förutsättningar för en lönestruktur som stimulerar rörlighet och anpassningsförmåga och som medverkar till en lugn kostnadsutveckling. Parternas frihet att träffa avtal är en frihet under ansvar, som rätt använd är av stort värde. En viktig förutsättning är emellertid att statsmakterna inte rubbar balansen mellan parterna. Dessa skall vara jämbördiga och likaberättigade. De senaste årens utveckling mot allt större maktbefogenheter för arbetsmarknadsorganisationerna måste brytas. Den enskildes fri- och rättigheter måste stärkas. Detta är

en bakgrund till förslag om ändringar i den arbetsrättsliga lagstiftningen men också till förslag som rör arbetslöshetsförsäkringen. I den senare delen anförs i motion 900 att det är nödvändigt att finna ett system för arbetslöshetsersättning som ger arbetsmarknadens parter incitament att sluta löneavtal som inte ökar arbetslösheten. Det är därför enligt motionärerna nödvändigt att skapa "raka rör" mellan parternas förhandlingsbord och kostnaderna för att bekämpa arbetslösheten. Staten kan dock inte frånsäga sig det sociala ansvaret för dem som utan egen förskyllan drabbas av arbetslöshet. Liknande synpunkter anförs även i motion 2665 av Alf Wennerfors m. fl. (m) beträffande utredning om arbetslöshetsförsäkringen.

Folkpartiet upprepar i motion 2127 sitt förslag från hösten 1984 om ett reformerat system för arbetslöshetsersättning för att bl. a. skapa incitament åt arbetsmarknadens parter att sluta löneavtal som inte är inflationsdrivande och som inte skapar arbetslöshet. Samtidigt bör statsmakterna stå fast vid ett ansvar för dem som ändå blir arbetslösa. Det framhålls därför som nödvändigt att utforma systemet så att incitamenten byggs in i detta och inte är beroende av de beslut som efter förhandlingarna kommer att fattas av statsmakterna.

Motionärerna menar att en reformering av systemet för arbetslöshetsersättning kan bidra till att lösa detta problem. Det underlättas av att arbetslöshetskassorna är nära knutna till de fackliga organisationerna. Det finns därför ett klart samband mellan parternas förhandlingsbord och arbetslöshetens, dvs. arbetslöshetskassornas kostnader. En förändring som innebär att egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringen höjs samtidigt som arbetsgivarnas ansvar för finansieringen av försäkringen ökar kan skapa ett mer direkt hänsynstagande till konsekvenserna för sysselsättningen av löneförhandlingarna. Motionärerna betraktar arbetsmarknadsutbildning, flyttningsbidrag och arbetsförmedlingsinsatser som en integrerad del av en total arbetslöshetsförsäkring. En person som drabbas av arbetslöshet behöver inte bara försäkringsskydd för den förlorade inkomsten utan också ett skydd som täcker kostnaderna för att skaffa ett nytt jobb.

Det kan enligt motionen inte uteslutas att höjda egenavgifter till arbetslöshetsförsäkringen kan leda till vissa försök att dra sig ur systemet. Det kan därför finnas skäl att överväga om medlemskap i en arbetslöshetskassa bör vara obligatoriskt.

Utskottet kan först konstatera att det centrala ramavtal som nyligen slutits på LO-SAF-området för år 1985 visar att parterna är beredda att ta sitt ansvar för utvecklingen på arbetsmarknaden. Avtalet innebär att ökningen av lönekostnaderna för år 1985 ligger inom en ram av 5 %. Det är som finansutskottet framhåller i sitt nyss nämnda betänkande angeläget att avtalsrörelsen för år 1985 snabbt fullföljs enligt de uppdragna riktlinjerna på de områden som återstår. Härigenom skapas förutsättningar att begränsa kostnadsstegringarna och att hålla nere inflationen på en nivå som är jämförbar med våra konkurrentländers. Detta är en förutsättning för en

fortsatt ökning av sysselsättningen inom näringslivet.

Förslag om incitament – i form av en ändrad arbetslöshetsförsäkring – för att parterna inte skall sluta löneavtal som ökar arbetslösheten behandlades av utskottet så sent som i december 1984. Utskottet anförde därvid (AU 1984/85:7) att eftersom arbetslöshetskassorna är förbundsvis uppbyggda skulle det aktuella förslaget kunna leda till en orimlig fördelning av bördorna av den strukturomvandling som drabbar några grupper i samhället men som är en förutsättning för den förbättrade ekonomiska utveckling som vi alla får glädje av. Utskottet utgår ifrån att den av arbetsmarknadsministern aviserade utredningen rörande vissa frågor inom arbetslöshetsförsäkringen kommer att lämna synpunkter till belysning av dessa problem. Utskottet återkommer till detta utredningsarbete liksom till övriga utredningsförslag i motionerna senare i betänkandet. Utskottet avstyrker med det anförda aktuella delar av motionerna 900 och 2127.

I motion 900 tar moderata samlingspartiet också upp *flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden* och anför att förutsättningarna för att nya arbetstillfällen skall kunna skapas inskränks av en rad tröghetsmoment som byggts in i samhällsekonomin genom en mängd politiska beslut under 1960- och 1970-talen. I sammanhanget nämns den arbetsrättsliga lagstiftningen som i många avseenden enligt motionärerna är ett hinder för utvecklingen. De föreslår att – utan att det ges avkall på grundläggande målsättningar som bl. a. de anställdas insyn i företagen, möjlighet att påverka beslutsfattandet samt berättigade krav på anställningstrygghet – den arbetsrättsliga lagstiftningen anpassas till nya förutsättningar. Ett annat område där rådande detaljreglering måste lösas upp är arbetstidslagstiftningen.

Utskottet konstaterar att den arbetsrättsliga lagstiftning som byggdes upp under 1970-talet tillkommit med bred politisk uppslutning och syftat till att öka de anställdas trygghet i anställningen, medbestämmande över företagen m. m. För att öka flexibiliteten har delar av lagstiftningen gjorts dispositiva vilket innebär att den genom avtal kan anpassas till skiftande lokala förhållanden lokalt och i olika branscher. Detta gäller också arbetstidslagen. Att försämra de anställdas rättigheter enligt den arbetsrättsliga lagstiftningen för att öka flexibilitet och rörlighet vill utskottet inte medverka till. Motion 900 avstyrks därför i motsvarande del.

När det gäller inriktningen av arbetsmarknadspolitiken i övrigt under nästa budgetår framhålls i propositionen att denna politiks främsta roll i det nuvarande konjunkturläget är att underlätta näringslivets rekrytering av arbetskraft och utnyttja expansionen till att ge arbete åt de arbetslösa. Arbetsförmedlingen står i centrum för denna strävan. Den ökade effektiviteten i verksamheten har medfört att vakanstiderna för lediga platser kunnat reduceras i förhållande till tidigare konjunkturuppgångar. I propositionen stryks vidare under att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna ständigt måste omprövas och förändringar genomföras om syftet med åtgärderna inte uppfylls eller förutsättningarna förändras. Detta sägs vara en anledning till

att AMS fått i uppdrag att under våren 1985 redovisa erfarenheterna av nuvarande åtgärder för långtidsarbetslösa och lämna förslag om eventuella förändringar i medelsarsenalen. Andra frågor som tas upp i sammanhanget är bristen på tekniker och sysselsättningen för ungdomar. Utskottet återkommer till den senare frågan.

Budgetpropositionen präglas enligt centerpartiets motion 647 av att många med svag ställning på arbetsmarknaden får ett urholkat stöd. De minskade statsbidragen till beredskapsarbeten och till Samhällsföretag är exempel på detta. Ett annat exempel är det fortsatt minskande äldrestödet till tekoindustrin. Regeringens uttalade ambition att bedriva en "arbetslinje" stämmer enligt motionärerna inte med dess faktiska politik. De totala kostnaderna för AMS verksamhet och för Samhällsföretag anges till drygt 25 miljarder kronor, varav ca 17 miljarder kronor anvisas på statsbudgeten. De kraftigast ökade kostnaderna under senare år har varit det kontanta arbetsmarknadsstödet, ett förhållande som står i bjärt kontrast till regeringens egna uttalanden om att den s. k. arbetslinjen är det dominerande inslaget i politiken.

Trots de problem som är förknippade med ansträngningarna att upprätthålla full sysselsättning motsätter sig folkpartiet i motion 2127 varje tendens att pruta på denna målsättning.

I motionen behandlas särskilt två grupper med problem på arbetsmarknaden. Det gäller äldre och ungdomar. Till den senare gruppen återkommer utskottet på annan plats i betänkandet. När det gäller de äldre framhåller motionärerna att en förskjutning inom den statliga arbetsmarknadspolitiken från förtidspensionering till aktiv omställning måste komma till stånd med effekter för bl. a. arbetsmarknadsutbildningen och formerna för arbetslöshetsersättningen. I sammanhanget erinras också om att följderna av den stigande arbetslösheten bland de äldre är dåligt belysta med forskning och utredningar. Sådana studier bör därför nu komma till stånd. I övrigt poängteras i denna del av motionen den centrala roll som arbetsmarknadsutbildningen (AMU) spelar för att underlätta anpassningen på arbetsmarknaden bl. a. beroende på den stora bristen på vissa yrkeskategorier. Vidare betonas betydelsen av åtgärder som underlättar rörligheten på arbetsmarknaden.

Som utskottet vid tidigare tillfällen ofta framhållit är det angeläget att vad som brukar benämnas *arbetslinjen i svensk arbetsmarknadspolitik* fullföljs. Den innebär att utbildning och andra aktiva åtgärder sätts i främsta rummet och att kontantstöd tillgrips i sista hand. Det är beklagligt att kontantstödet sedan några år som sägs i centerpartiets partimotion tar en ökande andel av de arbetsmarknadspolitiska resurserna, men så skulle i ännu högre grad bli fallet om de besparingar genomförs som centerpartiet föreslår i samma motion och som behandlas närmare senare i betänkandet. Regeringens förslag i budgetpropositionen innebär att arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken fullföljs. Den begäran som framställs i motion 647 om ett riksdagsutta-

lande i denna fråga bör mot denna bakgrund inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

När det gäller *inriktningen av arbetsmarknadspolitiken* som den beskrivs i folkpartiets motion 2127 kan utskottet begränsa sin kommentar till förslaget om en utredning av arbetslöshetens effekter för de äldre på arbetsmarknaden. Det finns enligt utskottets mening anledning att särskilt uppmärksamma situationen för den äldre arbetskraften. Så har också skett. Sålunda fick sysselsatta äldre än 57 år ett förstärkt anställningsskydd under förra året (AU 1983/84:22) genom ändring i anställningsskyddslagen med innebörd att det krävs ett medgivande av den centrala fackliga organisationen om avsteg skall göras från lagens turordningsregler, som utformats med särskild hänsyn till de äldre arbetstagarna. I samband med detta beslut angavs att det för en mer långsiktig lösning av de s. k. äldreavgångarna krävs ett fortsatt utredningsarbete, vilket numera har inletts. Utskottet vill i sammanhanget också peka på det uppdrag AMS har fått att under våren redovisa erfarenheterna av de olika åtgärder som har satts in till förmån för de långtidsarbetslösa – av vilka ca 40 % är över 55 år – samt lämna förslag till eventuella förändringar av befintliga arbetsmarknadspolitiska medel. Utskottet vill vidare erinra om den omfattande forskning om förhållandena på arbetsmarknaden som pågår inom arbetslivscentrum och delegationen för arbetsmarknadspolitisk forskning (EFA). De äldres situation på arbetsmarknaden har observerats i det sammanhanget. Mot bakgrund av det anförda bör motion 2127 inte föranleda någon åtgärd i denna del.

En ny arbetsmarknadspolitik krävs av vpk i motion 649. Där framhålls att den serviceinriktning av AMS verksamhet som nu sker är en strikt serviceåtgärd för företagens och det kapitalistiska systemets fortlevnad och inte i första hand en service åt de arbetslösa eller en åtgärd för att skapa arbete åt alla.

Nya riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken måste enligt motionärerna därför formuleras i enlighet med följande:

En särskild "sysselsättningsbudget" bör upprättas vid sidan av det traditionella budgetarbetet. Den bör innefatta såväl den statliga som den kommunala sidan. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör organiseras och budgeteras på flerårsbasis för att möjliggöra bättre framförhållning och säkrare anställningsformer. Kommunerna bör erhålla ramanslag, som de friare kan disponera. Detta underlättar för dem att kombinera olika åtgärder efter de behov som regionalt föreligger.

Vidare bör arbetsmarknadsåtgärdernas innehåll och syfte förändras i betydelsefulla delar. De bör bättre utveckla människors kunnande och ansluta till deras yrkesskolning, överallt där så är möjligt. De arbetandes rättsliga ställning bör stärkas och tvångsmomenten avvecklas. Rätten till understöd vid arbetslöshet skall inte villkoras med ett tvång att ta vilket arbete som helst. Rättssituationen för arbetande inom arbetsmarknadspolitikens ram skall inte generellt vara sämre än i övriga arbetslivet.

Arbetsmarknadsåtgärder skall kopplas till bl. a. utbyggnaden inom den offentliga sektorn. Inriktningen bör enligt motionärerna vara, att ett första steg av arbete och/eller studier skall på ett organiserat sätt leda över i fastare anställningsformer.

När det gäller kravet i motion 649 om en ny arbetsmarknadspolitik vill utskottet erinra om att den ändring av arbetsmarknadspolitiken som skedde under år 1983 genom vilken tyngdpunkten började förskjutas från den offentliga sektorn till näringslivet hade sin grund i de förbättrade sysselsättningsmöjligheterna inom den senare sektorn. Denna ändring tog sig bl. a. uttryck i ökad satsning på arbetsförmedlingen och en delvis ändrad inriktning av arbetsmarknadsutbildningen. Att ge företagen en förbättrad service inom t. ex. arbetsförmedlingen innebär emellertid inte att de arbetslösas intressen eftersätts, såsom antyds i motionen.

En effektivare arbetsförmedling underlättar företagens rekrytering av arbetskraft men medför också att arbetslösa snabbare får arbete. Det är enligt utskottets mening viktigt att arbetsförmedlingen i nuvarande konjunkturläge fortsätter att spela en framträdande roll i arbetsmarknadspolitiken. AMS serviceprogram som beslutades i början av 1984 syftar bl. a. till att frigöra resurser för det direkta förmedlingsarbetet. Detta utvecklingsarbete har utskottets fulla stöd. Att ändra inriktningen så att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i ökad grad kopplas till en utbyggnad av den offentliga sektorn kan utskottet i nuvarande läge inte tillstyrka. Motion 649 avstyrks därför i denna del.

Utskottet tar i sammanhanget upp förslagen i motion 771 av Alexander Chrisopoulos m. fl. (vpk) om *forskning om arbetsmarknaden* som innebär en fördjupad kunskap om lönenivå och lönesystem och dessas inverkan på livsbetingelser och livslängd för arbetarna. Vidare föreslås forskning om klassamarbetets effekter på fackföreningsrörelsens möjligheter att hävda sina medlemmars intressen samt om möjligheterna till förbättringar av arbetsmiljön i tider av stor arbetslöshet och ekonomisk stagnation. Forskning om den nödvändiga framtida arbetstiden i relation till industriproduktionens och den offentliga verksamhetens utveckling föreslås också liksom klassamarbetsideologins långsiktiga effekter på arbetarklassens klassmedvetenhet.

Inriktningen av arbetsmarknadsforskningen behandlades av riksdagen våren 1984 (AU 1983/84:17) med anledning av förslag från regeringen (prop. 1983/84:107 bil. 7). Det angavs i propositionen att denna forskning skall syfta till att ge ett förbättrat underlag för överväganden och beslut om arbetsmarknadspolitikens inriktning och dimensionering. Forskningen bör omfatta faktorer som bestämmer volymen och karaktären på arbetslösheten och dess effekter på människorna. Ett annat område för forskning angavs vara avvägningen mellan å ena sidan arbetsmarknadspolitiska åtgärder och generella ekonomisk-politiska insatser. Vidare nämndes frågan om hur arbetskraftsutbudet påverkas genom demografiska förändringar, skatte- och

bidragsbestämmelser, pensioneringssystem, arbetsmarknadslagstiftning m. m. Lönekostnadernas betydelse för efterfrågan av arbetskraft framhölls också som ett forskningsområde. Riksdagen gjorde inget uttalande med anledning av denna redogörelse i propositionen varför arbetsmarknadsforskningen nu bedrivs enligt de angivna riktlinjerna.

Utskottet vill till det anförda foga att forskningen kring de arbetsmarknadspolitiska frågorna har en betydande omfattning. Flera forsknings- och utredningsorgan medverkar. Förutom de tidigare i betänkandet nämnda – EFA och arbetslivscentrum – gäller det bl. a. delegationen för arbetstidsfrågor (DELFA), delegationen för invandrarforskning (EIFO) och nordiska arbetsmarknadsutskottet (NAUT). Med det anförda avstyrker utskottet motion 771.

Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna tas upp i motionerna 647 och 900. Centerpartiet anser i motion 647 att de åtgärder man förordat för att stimulera utvecklingen på arbetsmarknaden bör kunna leda till att det blir möjligt att kraftigt minska volymen i flertalet arbetsmarknadspolitiska program och att med stor målmedvetenhet öka utslussningen från Samhällsföretag till det ordinarie arbetslivet. Enligt motionärernas mening bör riksdagen hos regeringen begära att förslag presenteras senast i samband med årets kompletteringsproposition där volymen i AMS och Samhällsföretags verksamhet reduceras med 10 %.

Moderata samlingspartiet tar i motion 900 upp dimensioneringen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i anslutning till de skilda anslagen men framhåller inledningsvis att det är nödvändigt att minska omfattningen på dessa åtgärder eftersom de trots att de skapar kortsiktig trygghet för enskilda människor förstärker inlåsningen på arbetsmarknaden och vid finansieringen innebär en belastning på näringslivet.

I fråga om nivån på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kan utskottet först konstatera att kostnaderna för dessa insatser med vissa konjunkturella variationer varit av ungefär samma storleksordning sedan budgetåret 1977/78 mätt som andel av den samlade bruttonationalprodukten (BNP). En viss nedgång skedde i anslutning till högkonjunkturen 1980/81 men insatserna var redan då relativt sett mera omfattande än under tidigare högkonjunkturår. Antalet personer som får del av åtgärderna har emellertid ökat relativt sett. Detta beror bl. a. på att insatser med lägre kostnad per person har prioriterats sedan mitten av 1970-talet. Dyrbara investeringsarbeten har t. ex. ersatts med billigare former av beredskapsarbeten. Den förra typen av arbeten tog t. ex. 10 % av de totala kostnaderna för sysselsättningsskapande åtgärder år 1983 mot 30 % år 1975. Härtill kommer att de nyinrättade åtgärdsformerna – verksamhet i ungdomslag och rekryteringsstöd – kostar mindre per person än t. ex. beredskapsarbeten. Utskottet drar för sin del slutsatsen att de arbetsmarknadspolitiska resurser som nu sätts in inte är anmärkningsvärt stora i förhållande till tidigare år mätt i fast pris, men genom en gradvis ändring av åtgärdernas utformning räcker anvisade medel till för

att stödja relativt fler än tidigare. Medelsarsenalen utnyttjas alltså effektivare.

Här redovisade omständigheter är en viktig utgångspunkt för utskottet vid dess ställningstagande till kraven på minskade arbetsmarknadspolitiska insatser i motionerna 647 och 900. I bägge motionerna görs gällande att de arbetsmarknadspolitiska insatserna skall minska i omfattning samt att detta möjliggörs genom den alternativa ekonomiska politik m. m. som förordas i motionerna. Utskottet vill för sin del framhålla att om de eftersträvade effekterna över huvud taget uppnås blir det först på längre sikt. Förslagen om att minska de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kommer därför att i varje fall under nästa budgetår leda till en ökad öppen arbetslöshet och därmed till ökade kostnader för arbetslöshetsersättning och kontantstöd. Förslaget i centerpartiets motion 647 att volymen i AMS och Samhällsföretags verksamhet skall minskas med 10 % skulle betyda en ungefär lika stor minskning av antalet personer som blir föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och en motsvarande ökning av arbetslösheten. Den ökning av kontantstödets roll i arbetsmarknadspolitiken som skett de senare åren och som kritiseras i samma motion skulle därmed bli än mer markerad.

Utskottet vill i denna del avslutningsvis konstatera att den åtgärdsvolym som regeringen föreslår är väl avvägd med hänsyn till kravet på en hög beredskap för att lösa de sysselsättningsproblem som är ofrånkomliga även vid den fortsatt gynnsamma utveckling av samhällsekonomin som nu kan förutses. Med det anförda avstyrks motionerna 647 och 900 i aktuella delar.

Utskottet tar i detta avsnitt avslutningsvis upp yrkandet i motion 543 av Pär Granstedt m. fl. (c) om en utredning om *överförande till kommunerna av huvudansvaret för arbetsmarknadspolitiken*. Motionärerna menar att en stor del av den offentliga verksamheten sker inom arbetsmarknadspolitikens ram varför det finns anledning pröva möjligheterna att bättre integrera denna politik med annan samhällsverksamhet och anpassa den till samhällets behov i övrigt. Detta åstadkoms lättast genom att inflytandet över denna politik decentraliseras till kommunerna. I sammanhanget pekas på samordning med kommunal verksamhet när det gäller beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning samt erinras om kommunernas sysselsättningsansvar gentemot ungdomar som hotas av arbetslöshet.

Huvudprincipen när det gäller ansvarsfördelningen inom arbetsmarknadspolitiken bör vara oförändrad. Den innebär att staten har huvudansvaret för denna politik men som utskottet framhållit vid tidigare tillfällen då här aktuellt yrkande behandlats spelar kommunerna en allt viktigare roll. De har särskilda möjligheter att bedöma och medverka vid utvecklingen av sådan sysselsättning som har lokal anknytning. Detta är av betydelse för sysselsättningen inte bara av ungdomar utan även av äldre och handikappade. Samtidigt finns det enligt utskottets mening anledning påpeka att det finns betydelsefulla delar av arbetsmarknadspolitiken där kommunen är en för liten enhet både för planering och för genomförande av åtgärderna.

Utskottet noterar att utredningen om arbetsmarknadsverkets ansvarsområde och organisation enligt sina direktiv skall ingående pröva – utifrån förutsättningen att staten har det övergripande ansvaret för arbetsmarknadspolitiken – om den nuvarande arbets- och ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna på detta område är ändamålsenlig. Utredningen i fråga beräknas bli färdig under våren 1985. Utskottet vill tillägga att en rad förslag om ökat kommunalt ansvar på det arbetsmarknadspolitiska området har redovisats av de s. k. frikommunerna. Dessa förslag övervägs nu inom regeringens kansli. Mot bakgrund av vad här anförts bör motion 543 inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Åtgärder mot ungdomsarbetslöshet

Inledning

Med 1970-talet inträdde en försämrad arbetsmarknadssituation för ungdomar. Försämringen återspeglas delvis av arbetslöshetssiffrorna i följande tabell för åren 1976–1984. Går man tillbaka till 1970-talets början och ser till den relativa arbetslösheten finner man att denna arbetslöshet år 1970, som var ett högkonjunkturår, uppgick till 2.9 % (22 000 ungdomar) och att den redan påföljande år ökade kraftigt för att därefter med undantag för åren 1975 och 1976 aldrig understiga 4 %. Som högst uppgick den relativa ungdomsarbetslösheten åren 1982 och 1983 till 7,6 resp. 8.0 %. Under år 1984 minskade den till 6.0 %.

Orsakerna till denna utveckling berörs i budgetpropositionen på s. 106 och, mera utförligt, i det särskilda kapitel om ungdomars arbetsmarknad som finns i betänkandet Arbetsmarknadspolitik under omprövning (SOU 1984:31 s. 155 f.). Dessa faktorer kommer att diskuteras i den följande framställningen. I detta sammanhang skall endast påpekas att ungdomarnas situation under den gångna delen av 1980-talet har ytterligare försvårats som en effekt av den s. k. ungdomspuckeln, dvs. det förhållandet att de stora årskullarna födda åren 1964–1967 under decenniets första hälft börjat söka utbildning, praktik eller arbete. De demografiska data som bildar ungdomspuckeln åskådliggjordes i föregående års arbetsmarknadsbetänkande (AU 1983/84:21 s. 36–37). Här kan konstateras att antalet ungdomar i de aktuella åldrarna under åren 1982 och 1984 var ca 40 000 resp. 60 000 högre än i slutet av 1970-talet.

De åtgärder som har vidtagits för att förbättra ungdomarnas situation har varit av både utbildningspolitiskt och arbetsmarknadspolitiskt slag. Gymnasieskolan har tillförts fler platser men också ett mer varierat utbud av yrkesinriktade linjer och kurser med bl. a. ökade inslag av inbyggd företagsutbildning och lärlingsutbildning. Med början hösten 1980 infördes den s. k. yrkesintroduktionen för 16–17-åringar som inte fortsatte utbildning eller hade arbete. Yrkesintroduktionen kunde pågå upp till 40 veckor och var

avsedd att ge deltagarna arbetslivserfarenhet och därmed göra det lättare för dem att få arbete eller påverka dem att fortsätta sin utbildning. Yrkesintroduktionen, som handhades av skolöverstyrelsen och kommunerna, avvecklades under år 1983 och ersattes då av det system med ungdomsplatser som växte fram sedan parterna på arbetsmarknaden vid årsskiftet 1981-1982 hade träffat avtal om sådana platser för arbete och praktik åt ungdomar i åldern 16–17 år och den dåvarande regeringen utfärdat bestämmelser om statsbidrag till verksamheten. Ungdomsplatserna administrerades i inledningsskedet av arbetsförmedlingen men omfattas sedan den 1 juli 1982 av skolans uppföljningsansvar för ungdomar under 18 år.

Inom arbetsmarknadspolitiken har med växlande framgång prövats olika typer av rekryteringsfrämjande bidrag till arbetsgivare som anställer ungdomar. Exempel på sådana bidrag finns i tabellen nedan. Det dominerande inslaget har dock varit beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning. Under förra delen av 1970-talet öppnades arbetsmarknadsutbildningen i större utsträckning än tidigare för ungdomar. Genomsnittligt per månad fick på det sättet ca 10 000–11 000 ungdomar utbildning, bl. a. i form av de relativt korta ALU-kurserna (ALU = arbetsliv och utbildning). Däremot användes beredskapsarbeten under denna period i ganska begränsad utsträckning. Genomsnittligt sysselsattes mellan 1 000 och 5 000 ungdomar per år i sådana arbeten. Fr. o. m. år 1976 förändras bilden. Arbetsmarknadsutbildningen ökade men i måttlig omfattning, medan insatserna genom beredskapsarbeten, som framgår av tabellen, mångdubblades. Sin största volym nådde beredskapsarbetena för ungdomar under år 1983. Första kvartalet det året var 48 000 ungdomar placerade i beredskapsarbete. Under år 1984 infördes arbete i ungdomslag för ungdomar i åldern 18–19 år. Denna sysselsättningsform fick snabbt en betydande omfattning. Det samma år införda rekryteringsstödet för främjande av nyanställningar hos enskilda arbetsgivare beviljades under år 1984 för sammanlagt 51 000 personer, av vilka 34 000 (67 %) var ungdomar under 25 år.

Uppgifterna i tabellen tyder på att det under år 1984 inträdde en viss förbättring av ungdomarnas situation. Mellan de redovisade första och sista kvartalen sjönk arbetslösheten något. Samtidigt ökade sysselsättningen bland ungdomarna, från 591 000 till 635 000. Det är visserligen normalt att sysselsättningen vid årets slut är högre än vid dess början, men en sysselsättningsökning av drygt 40 000 ungdomar har sedan år 1970 bara registrerats vid ett tidigare tillfälle, nämligen år 1979. Vidare har antalet ungdomar i de i tabellen redovisade formerna av arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskat med ca 10 000.

Arbetslöshet och åtgärder bland ungdomar

	Första kvartalet 1976	1979	1982	1984	Fjärde kvartalet 1984
Arbetslösa ungdomar					
16–19 år	14 000	16 000	22 000	13 000	7 000
20–24 år	14 000	18 000	27 000	31 000	29 000
Summa	28 000	34 000	49 000	44 000	36 000
Åtgärder					
Ungdomar i AMU	8 500	22 100	14 700	16 900	13 800
Beredskapsarbeten	8 800	42 400	28 900	43 300	8 300
Ungdomslag (18–19 år)	–	–	–	22 300	39 400
Rekryteringsbidrag (40 %) för långtidsarbetslösa ungdomar 18–20 år	–	–	1 000	–	–
Rekryteringsstöd (50 %) till näringslivet för ungdomar (och långtidsarbetslösa)	–	–	–	5 000[1]	16 000[1]
Yrkesintroduktion/ungdomsplatser (16–17 år)	–	–	10 000[1]	20 000[1]	20 000[1]
Summa	17 300	64 500	54 600	107 500	97 500

[1]Skattningar

Riktlinjer m. m.

Moderata samlingspartiet anför i motion 900 under rubriken Politik för fler ungdomsjobb att för att bryta trenden med långsiktigt växande ungdomsarbetslöshet krävs en sammanhållen strategi. Det går inte att bekämpa ungdomsarbetslösheten med bidrag, undantagsarbetsmarknader etc. En realistisk arbetsmarknadspolitik måste stärka ungdomarnas ställning på arbetsmarknaden genom att undanröja hinder. Insatserna måste utformas så, att ungdomarnas kontakter med den reguljära arbetsmarknaden vidgas. Vi måste utgå från ungdomarnas stora rörlighet och anpassningsförmåga och se till att antalet möten mellan arbetssökande ungdom och potentiella arbetsgivare blir så stort som möjligt.

Vidare framhålls att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för ungdom bör inriktas på att ge möjlighet till riktiga jobb i näringslivet. Arbete i den offentliga sektorn är inget realistiskt alternativ för större delen av de unga människor som varje år söker sig ut på arbetsmarknaden.

Till detta fogar motionärerna att politiken måste bygga på att nästan alla ungdomar själva kan klara inträdet på arbetsmarknaden. AMS-program kan inte ersätta enskilda ungdomars vilja att skaffa sig arbete. Även ungdom med yrkesutbildning och goda förutsättningar i övrigt behöver en sökperiod innan de lyckas få sitt första jobb. Under denna sökperiod är det tveksamt om ungdomarna skall betraktas som arbetslösa i vanlig mening. Det är först när

det uppstår verkliga svårigheter och risk för längre perioder av arbetslöshet som de enskilda ungdomarna måste få hjälp för att få riktiga jobb.

Motionärerna yrkar att vad de anfört om *förutsättningarna för ökad sysselsättning för ungdom* skall ges regeringen till känna. I en analys av orsakerna till ungdomarnas svårigheter på arbetsmarknaden som föregår det ovan redovisade avsnittet pekar motionärerna särskilt på stigande ingångslöner, hindrande arbetsmarknadslagstiftning och försämringar av den praktiska yrkesutbildningen. De hävdar att regeringarna under 1970–1980-talen inte har angripit grundorsakerna till ungdomsarbetslösheten utan i stället har försökt mildra arbetslöshetens effekter med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Dessa betecknas som i stort sett verkningslösa och har därtill lett till att växande ungdomsgrupper har avskärmats från den reguljära arbetsmarknaden. Moderata samlingspartiet återkommer i denna och andra motioner med förslag till åtgärder för att lösa de problem som partiet vill beteckna som grundorsakerna till arbetslösheten bland ungdomar.

När det gäller den nuvarande regeringens politik mot ungdomsarbetslöshet sägs i den moderata partimotionen att denna politik bygger på massiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder i den offentliga sektorn. Motionärerna menar att det nu finns en "terapikedja" som börjar med ungdomsplatser för 16–17-åringar, fortsätter med ungdomslag för 18–19-åringar och avslutas med specialåtgärder för 20–24-åringar i s. k. Örebromodeller eller motsvarande. De räknar med att vid full utbyggnad kan inemot 100 000 ungdomar komma att befinna sig i denna typ av verksamhet. De invänder att kommunerna på detta sätt har kommit att utnyttja en stor mängd ungdomar som gratis arbetskraft i den reguljära verksamheten och att detta samtidigt har försämrat ungdomarnas möjligheter att få riktiga jobb på den reguljära arbetsmarknaden.

Liknande synpunkter på ungdomarnas situation på arbetsmarknaden förs fram i centerpartiets motion 647. I denna pekas på brister i yrkesutbildningen, att arbetsmarknaden är omgärdad av byråkratiska regler till skydd för de redan etablerade och att möjligheterna till ungdoms- eller introduktionslöner har varit otillräckliga. Det framhålls därutöver som en förklaring till ungdomens svårigheter på arbetsmarknaden att denna inte har varit tillräckligt expansiv med en otillräcklig ökning av antalet arbetstillfällen. Centerpartiet anser att unga människors möjligheter till en plats i det ordinarie arbetslivet behöver förbättras på ett genomgripande sätt. Det sägs samtidigt i motionen att man i denna kommer att uppehålla sig vid de åtgärder som aktualiserats beträffande ungdomslagen. Utskottet återkommer därför till centerpartimotionen i det särskilda avsnittet om verksamheten med ungdomslag.

Folkpartiet anser i motion 2760 att ungdomsarbetslösheten "naturligtvis till en del" är betingad av den låga ekonomiska aktiviteten och obalanserna i samhällsekonomin. De som drabbas hårdast av ett försämrat konjunkturläge är de nytillträdande på arbetsmarknaden. En samhällsekonomi i balans är

därför den främsta förutsättningen för full sysselsättning även bland ungdomar. I ett avsnitt i motionen med rubriken Ansvaret för ungdomsarbetslösheten pekar även folkpartiet på lönenivån som en av de främsta anledningarna till dagens stora problem för ungdomar på arbetsmarknaden. Folkpartiet avvisar de teorier och uppfattningar som vill övervältra ansvaret för sysselsättningen helt på arbetsmarknadens parter och hävdar att en sådan politik skulle stöta på avgörande svårigheter speciellt då det gäller ungdomarna.

Ökande svårigheter för ungdomarna på arbetsmarknaden har varit märkbara under en lång tid såsom redovisas i moderata samlingspartiets motion 900. Motionärerna hävdar vidare att det behövs en sammanhållen strategi mot ungdomsarbetslösheten som bygger på att de flesta ungdomar själva klarar inträdet på arbetsmarknaden och att det inträdet kan underlättas genom att förekommande hinder undanröjs. Problemet uppstår när man skall omsätta allmänna riktlinjer av detta slag i praktisk politik. Moderata samlingspartiet vill utforma denna med utgångspunkt i att dagens svårigheter för ungdomar i allt väsentligt kan härledas från tre faktorer, nämligen att ungdomarnas ingångslöner är för höga, att arbetsmarknadslagstiftningen förmenas hindra deras inträde på arbetsmarknaden och att den praktiska yrkesutbildningen har försämrats.

Utskottet avser inte att här närmare diskutera dessa faktorer. Lönefrågan behandlas i det följande avsnittet. Arbetsmarknadslagstiftningen och yrkesutbildningen tas upp i andra sammanhang. Det skall här endast konstateras att initiativ som tidigare tagits av moderata samlingspartiet för att förändra förhållandena på dessa områden inte har vunnit anslutning från riksdagens sida.

Vidare anser utskottet att man bör framhålla en annan faktor som har uppmärksammats i folkpartiets och centerpartiets motioner och som är av grundläggande slag, nämligen sambandet mellan ungdomars sysselsättning och konjunkturförändringarna. Som konstateras i folkpartimotionen är det de nytillträdande som drabbas hårdast av ett försämrat konjunkturläge. Det framhålls i betänkandet Arbetsmarknadspolitik under omprövning (SOU 1984:31 s. 176) att t. ex. lågkonjunkturen i början av 1970-talet ledde till att arbetslöshetstalen för resp. ungdomsgrupper ungefär fördubblades mellan åren 1970 och 1972. Det sägs vidare i samma betänkande att de relativa arbetslöshetstalen i alla konjunkturlägen är högre för ungdomar än för vuxna. Därför anses det vara av största vikt för att motverka och hålla nere ungdomsarbetslösheten att tillväxttakten och kapacitetsutnyttjandet i ekonomin hålls uppe. Det påpekas dessutom att efterfrågeutvecklingen är central även för ungdomar med speciella svårigheter på arbetsmarknaden, exempelvis invandrarungdomar.

Insatserna mot ungdomsarbetslöshet måste utgå från det samband som finns mellan ekonomisk politik och sysselsättning. En politik som stimulerar den ekonomiska aktiviteten och förbättrar den samhällsekonomiska balan-

sen kommer inte minst ungdomarna och deras sysselsättning till godo. Åtgärder som försämrar ungdomarnas ställning i förhållande till andra arbetstagare avvisas av utskottet. Med hänsyn härtill och till vad ovan anförts anser utskottet att riksdagen bör avstå från att ge sin anslutning till vad som anförs i motion 900 om förutsättningarna för ökad sysselsättning för ungdom. Motionen avstyrks sålunda i den delen.

De uttalanden som görs i folkpartiets motion 2760 om sambandet mellan ungdomars sysselsättning och konjunkturförändringar har vunnit utskottets instämmande. I motionens avsnitt om Ansvaret för ungdomsarbetslöshet sägs, som tidigare nämnts, att lönenivån för ungdomar är en av de främsta anledningarna till dagens stora problem för ungdomar på arbetsmarknaden. Utskottet avser inte att här gå i svaromål, därför att lönesättningen för ungdomar återkommer i följande avsnitt men också för att folkpartiet samtidigt menar att ansvaret för sysselsättningen inte helt och hållet kan övervältras på arbetsmarknadens parter. Folkpartiet visar på ett övertygande sätt i motionen varför detta inte är möjligt. De nu redovisade resonemangen i motionen kan dock knappast sägas ge anledning till ändringar i den förda politiken när det gäller ungdomar, och därför föreslår utskottet att motionen i denna del inte leder till någon riksdagens åtgärd.

Vänsterpartiet kommunisterna hävdar i motion 649 att grundorsaken till ungdomens arbetslöshet står att finna i det kapitalistiska systemet som inte förmår skapa arbete åt alla. Enligt vpk behöver ca 100 000 ungdomar i dag ett fast arbete som de kan försörja sig på. Däri inräknas ungdomar i ungdomslag och anställda med lönesubventioner i form av rekryteringsstöd till privata företag. En huvuduppgift sägs vara att planmässigt skapa meningsfulla och varaktiga arbeten för ungdomen. Till detta fogas att den politik vpk förespråkar vad gäller ekonomi, näringspolitik, offentlig sektor, arbetstid och arbetsmarknadspolitik innebär fler arbetstillfällen och en ljusare framtid för ungdomen. På kort sikt krävs att ungdomslagen förändras, en ungdomsgaranti införs och en vuxenutbildning utvecklas inom det tekniska området.

Att utskottet delar uppfattningen att ungdomar gynnas av en sysselsättningsfrämjande politik som leder till fler arbetstillfällen framgår av vad utskottet nyss anfört. Av de konkreta förslag som vpk för fram tar utskottet i detta sammanhang upp tanken på en ungdomsgaranti. Den bygger på att rekryteringsplatserna i de privata företagen avskaffas, eftersom stödformen enligt vpk innefattar en direkt subvention till näringslivet och dess betydelse för nyanställningar kan ifrågasättas. I stället bör enligt vpk resas krav på att de större företagen, som sägs vara de som gör vinster på omfördelningen i ekonomin, garanterar anställning åt arbetslösa ungdomar i proportion till den egna arbetsstyrkan – en ungdomsgaranti. Finansieringen av denna garanti bör främst ske genom avgifter från de större företagen.

Förslag om en ungdomsgaranti med denna uppläggning har tidigare framförts i riksdagen utan att vinna bifall (se bl. a. AU 1983/84:21 s. 41). När rekryteringsstödet till enskilda arbetsgivare infördes genom beslut på hösten

1983 var ungdomarna en av de målgrupper som främst avsågs med denna nya stödform. I höstas gavs nya riktlinjer (se prop. 1984/85:45, s. 52, AU 1984/85:7 s.21) att rekryteringsstödet i första hand skall förbehållas långtidsarbetslösa. Även om detta inte bör tolkas som att ungdomar är uteslutna från den fortsatta bidragsgivningen (jfr vad som sägs i det följande avsnittet om ungdomslag) innebär detta att det inte längre föreligger den form av utbytbarhet mellan rekryteringsstöd och den föreslagna ungdomsgarantin som vpk räknar med. Även andra invändningar kan göras. Man kan t. ex. fråga sig om det går att undvika att företagen åläggs att anställa ungdomar oavsett om deras arbetskraft behövs eller inte, exempelvis i konjunkturnedgångar då man får räkna med att det skulle uppstå ett växande behov att företagen infriar en garanti av detta slag. Med hänsyn till vad nu anförts anser utskottet att riksdagen inte bör frångå sin tidigare inställning till en ungdomsgaranti med den aktuella utformningen. Motion 649 avstyrks alltså i den föreliggande delen.

Ungdomslöner och arbetsgivaravgifter

Som nämnts i det föregående avsnittet anser moderata samlingspartiet och folkpartiet att höga ingångslöner för ungdomar är en av de väsentliga faktorerna bakom ungdomsarbetslösheten, eftersom lönekostnaderna för ungdomar sägs skilja sig endast obetydligt från kostnaderna för äldre och mer erfaren arbetskraft. I motionerna 900 resp. 2760 läggs fram förslag till de åtgärder som de båda partierna anser vara motiverade.

Moderata samlingspartiet (motion 900) tänker sig att en förändring av relationerna mellan lönerna för vuxen, erfaren arbetskraft och för nytillträdande ungdomar kan ske på det sättet att regeringen stimulerar arbetsmarknadens parter att avtala om att *lönerna skall vara oförändrade* under tre år för ungdom under 20 år. Om så sker bör staten tidigarelägga de positiva effekterna av en hejdad löneutveckling för ungdomar genom att som en engångsåtgärd sänka arbetsgivaravgifterna för ungdomar i angivna åldrar med t. ex. 15, 10 resp. 5 % under treårsperioden.

Folkpartiet (motion 2760) föreslår en liknande konstruktion, med en nedsättning av arbetsgivaravgifterna under fyra år, varav under det första med 10 %, det andra med 7,5 % etc. Under denna period är det meningen att ungdomslönerna skall hållas konstanta. Även folkpartiet anser att regeringen bör uppmanas att ta initiativ till överläggningar med arbetsmarknadens parter om att de skall träffa överenskommelse härom.

I motion 2737 av Gunnar Hökmark (m) skisseras ett system med differentierade arbetsgivaravgifter på villkor att parterna är återhållsamma med ungdomslöner. Marianne Karlsson (c) föreslår i motion 599 – utan att beröra lönesättningen – att *arbetsgivaravgifterna slopas för korttidsanställda ungdomar under 20 år*, och Karin Ahrland (fp) och Hans Petersson i Röstånga (fp) återkommer i motion 1157 till tanken på *lägre ingångslöner*

som ett pilotprojekt i Malmöhus län med hänsyn till sysselsättningssituationen för ungdomar i det länet.

Ungdomars ingångslöner har tidigare behandlats av utskottet i betänkandena AU 1982/83:21 s. 36 och AU 1983/84:21 s. 43. Frågan om sänkta arbetsgivaravgifter har berörts i betänkandena AU 1983/84:8 (s. 35, jfr AU 1983/84:12 s. 13) och 1983/84:24 (s. 21). Utskottet anser det vara tveksamt om en generell åtgärd av det åsyftade slaget får de effekter motionärerna räknar med. Det förefaller mer sannolikt att åtgärden endast leder till att de stora grupper av ungdomar som i dag kommer ut i arbetslivet utan problem får se sin lönesituation relativt försämrad. Detta talar för att man bör hålla fast vid den vedertagna principen att löner och allmänna anställningsvillkor bör fastställas genom förhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden utan inblandning från statsmakternas sida. Det är parternas sak att överväga sådana anordningar som särskilda ingångslöner för ungdomar om det anses behövligt. På många avtalsområden finns också lönedifferentieringar när hänsyn till ålder och yrkeserfarenhet bedömts göra detta motiverat.

Eftersom utskottet inte är berett att stödja tanken på en intervention från statsmakternas sida när det gäller ungdomslönerna finner utskottet inte skäl att närmare gå in på därmed sammanhängande förslag om sänkta socialavgifter.

Med hänvisning till vad ovan anförts avstyrker utskottet de aktuella yrkandena i motionerna 900, 2737 och 2760.

I motion 599 – i vilken föreslås sänkta arbetsgivaravgifter utan koppling till lönenivån för ungdomar – hänvisas till den avgiftsnedsättning som gjorts av regionalpolitiska skäl i kommunerna i Norrbotten. Det bör utöver vad ovan sagts därför tilläggas att nedsättningen i Norrbottenkommunerna avser samtliga anställda i berörda företag vilket underlättar åtgärdens administration för både företag och myndigheter. Vidare kompenseras intäktsbortfallet via ett särskilt anslag på industridepartementets budget. Utskottet avstyrker även motion 599.

Inte heller är utskottet berett att tillstyrka yrkandet i motion 1157 om försök med lägre ingångslöner för ungdomar i Malmöhus län.

Av utskottets ställningstaganden följer att utskottet slutligen avstyrker ett yrkande i moderata samlingspartiets motion 900 om *maximilöner för ungdomar som villkor för arbetsmarknadspolitiska bidrag*, såsom rekryteringsstöd, beredskapsarbeten och ungdomslag.

Utbildningsfrågor

Moderata samlingspartiet skisserar i motion 900 en form av särskild, *lönebidragsfinansierad yrkesutbildning* till stöd för långtidsarbetslösa ungdomar med svåra sociala problem och bristande yrkesutbildning. Utbildningen avses vara treårig, varvid arbetsmarknadsmyndigheterna skall kunna lämna bidrag till arbetsgivarna med 75, 50 resp. 25 % av lönekostnaderna under

dessa tre år. Utbildningen skall innefatta en social och arbetsmarknadsmässig rehabilitering, och motionärerna förutsätter därför ett nära samarbete mellan företag, skola, arbetsförmedling och sociala myndigheter.

Förslaget i motion 900 utvecklas i motion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m). Det sägs där att den föreslagna utbildningen skall gälla ungdomar i åldern 16–20 år som har en arbetslöshet av minst sex månader och dessutom har en bristfällig eller obefintlig yrkesutbildning. Lönebidraget avses vara grundat på èn timlönekostnad som utgör ett genomsnitt av existerande lärlingsavtal. Även i denna motion förutsätts erforderligt stöd från de sociala myndigheterna. Det föreslås att regeringen får i uppdrag att närmare utforma de mera detaljerade reglerna för verksamheten och för bidragssystemet på grundval av motionernas riktlinjer.

Enligt motion 2664 föreligger ett behov att på detta sätt ge utbildning åt mellan 2 000 och 3 000 ungdomar. Under nästa budgetår räknar motionärerna med att utbildning skall kunna beredas 1 000 ungdomar. Bidragskostnaden härför uppskattas till 50 milj. kr. Motionärerna föreslår att ett nytt anslag med detta belopp anvisas under rubriken Lönebidrag vid yrkesutbildning av arbetslösa ungdomar.

Ett liknande förslag framställdes förra året av moderata samlingspartiet. Det behandlades då av utbildningsutskottet, som avstyrkte förslaget (UbU 1983/84:19 s. 19–20). Arbetsmarknadsutskottet ifrågasätter om motionärerna nu har förebragt sådana omständigheter som skulle leda till att riksdagen bör inta en annan ståndpunkt. Inom gymnasieskolans ram finns olika typer av lärlingsutbildning och inbyggd företagsutbildning. Inom arbetsmarknadsutbildningen finns särskilda former av utbildning i företag. Dessa system kompletteras för de handikappades del med de nya formerna för introduktionsstöd och lönebidrag. Det synes tveksamt om dessa varierade former för företagsutbildning och rekryteringsstöd på sätt motionärerna föreslår behöver byggas ut med en ny stödform som innefattar nya bidragsregler och åldersgränser. Utskottet avstyrker därför de i motionerna 900 och 2664 framlagda förslagen.

Ungdomsföretagande

I motion 900 från moderata samlingspartiet föreslås att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om nyföretagande bland ungdomar. Folkpartiet har i motion 2760 ett liknande yrkande om tillkännagivande till regeringen av vad som anförs i motionen om stimulans till ungdom som vill starta eget.

Moderata samlingspartiet uttalar i sin motion att det finns starka skäl för regering och riksdag att uppmuntra ungdomars önskan att starta egna företag. Internationella erfarenheter sägs visa att resultaten har blivit goda när enskilda företag har engagerat sig. Det finns därför skäl för näringslivsorganisationerna och de enskilda företagen att utöka sitt nuvarande engage-

mang. Ung företagsamhet, fadderprojekt och experthjälp för nyföretagande ungdomar ges som exempel på verksamhet av stort värde. I övrigt hänvisar moderata samlingspartiet till sin näringspolitiska motion.

I folkpartimotionen sägs att det är självklart att stora svårigheter möter ungdomar som startar egen verksamhet. De behöver kunskaper om bokföring och marknadsföring och annat som har att göra med fri företagsamhet. Enligt folkpartiet är det en viktig uppgift för arbetsmarknadspolitiken att ge hjälp och stimulans åt ungdomar som vill starta eget.

Det kan i detta sammanhang erinras om att det under budgetåren 1983/84 och 1984/85 har anvisats 20 resp. 7 milj. kr. till särskilda ungdomsprojekt, däribland start av egna företag. Som påpekas i moderata samlingspartiets motion kan ungdomar i åldern 18–19 år som i stället för arbete i ungdomslag driver egen rörelse få bidrag med upp till 600 kr. i veckan under sex månader med möjlighet att förlänga den tiden med ytterligare sex månader. Arbetslösa ungdomar som har fyllt 20 år har möjlighet att få det nya bidraget med belopp motsvarande arbetslöshetsersättning som kan beviljas arbetslösa som startar egen verksamhet. Särskilda starta-eget-kurser ges inom arbetsmarknadsutbildningen.

När det gäller det nya bidraget till arbetslösa som är 20 år eller äldre för start av eget företag skall på förekommen anledning erinras om att bidraget i skattehänseende är att räkna som intäkt av tjänst. I samband med att utskottet i AU 1983/84:24 (s. 41) föreslog en föreskrift härom i anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen framhöll utskottet samtidigt att det nya bidraget bör betraktas som en sådan förmån som inte är avgiftsgrundande i socialförsäkringshänseende. På utskottets begäran godkändes detta uttalande av riksdagen.

Utskottet anser liksom motionärerna att man bör ställa sig positiv till ungdomars försök att driva egen verksamhet och därmed komma ur en arbetslöshetssituation. Olika projekt har prövats under de senaste åren, och utskottet utgår från att de erfarenheter som gjorts kommer att ge nya idéer och uppslag. I ett tidigare betänkande (AU 1983/84:21 s. 52) har utskottet utgått ifrån att regeringen utan dröjsmål återkommer till riksdagen i frågor som rör ungdomsföretagande i de fall det är aktuellt med nya åtgärder som kräver riksdagens medverkan. Utskottet vill här bekräfta denna meningsyttring. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att de båda motionsyrkandena av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Ungdomslag

Inledning

Verksamheten med ungdomslag började den 1 januari 1984. Den innebär att arbetslösa ungdomar i åldern 18–19 år skall tillförsäkras anställning i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. I sista hand är det hemkommunerna

som är skyldiga att tillhandahålla arbete i denna form. Ungdomarna arbetar normalt på halvtid. Lön utgår enligt avtal. Rätten till arbetslöshetsersättning påverkas.

I fråga om arbetstiden gäller att arbetsgivaren har möjlighet att under vissa förutsättningar utsträcka den på egen bekostnad. Ungdomar som är berättigade till ersättning från en arbetslöshetskassa samt förståndshandikappade ungdomar har rätt att arbeta på heltid. För de förståndshandikappade ungdomarna gäller dessutom den särskilda regeln att de får arbeta i ungdomslag även när de är i åldern 20–24 år.

Verksamheten med ungdomslag avser som nämnts anställning hos offentliga arbetsgivare. Med kommuner och landsting jämställs därvid kommunala och landstingskommunala företag. Vidare har skogsvårdsstyrelserna rätt att låta ungdomar i ungdomslag utföra arbete åt enskilda arbetsgivare inom skogsbruket. Det är vidare tillåtet för kommuner att låta ungdomar i ungdomslag utföra arbetsuppgifter åt enskilda arbetsgivare om arbetet avser avgränsade uppgifter som annars inte skulle bli utförda och som lämpligen inte kan utföras inom ramen för någon annan arbetsmarknadspolitisk stödform.

Det har förutsatts att arbete i ungdomslag skall varvas med utbildning. Från utskottets sida har framhållits att stora ansträngningar bör göras av kommunerna att erbjuda ungdomarna utbildning i det arbete som utförs på arbetsplatsen och inom områden som kan stärka ungdomarnas ställning på arbetsplatsen.

De grundläggande bestämmelserna om verksamhet med ungdomslag ges i lagen (1983:1070, ändr. 1984:521) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare. Arbetsgivare som anordnar arbete i ungdomslag får bidrag som täcker hela kostnaden för ersättningen till ungdomarna samt ett särskilt bidrag till administrations- och handledarkostnaderna. Ett ytterligare bidrag utgår till kommuner som vid sidan av arbetet i ungdomslag tillhandahåller utbildning åt ungdomarna. För dessa bidrag gäller förordningen (1983:1079) om statsbidrag till verksamheten med ungdomslag m. m.

Statens kostnader för ungdomslag täcks från anslaget Statsbidrag för ungdomslag. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 1 miljard kronor.

Under år 1984 gjordes totalt 83 000 placeringar av ungdomar i ungdomslag. Däri ingår ett antal ungdomar som placerades i ungdomslag två eller flera gånger under året. Under första kvartalets inkörningsskede var i genomsnitt per månad 22 000 ungdomar sysselsatta i ungdomslag. Under årets sista kvartal samt i januari 1985 uppgick antalet till 39 000.

I samband med statsmakternas beslut om verksamheten med ungdomslag förutsattes att denna skulle utvärderas och att en redovisning skulle lämnas riksdagen under hösten 1984. Detta skedde i regeringens skrivelse 1984/85:88 som behandlades av utskottet i betänkandet AU 1984/85:7 (s. 24 f.). Det förutskickades vidare att regeringen senast i budgetpropositionen 1985 skulle

återkomma med förslag med ändringar i regelsystemet m. m. som uppföljningarna av verksamheten kunde ge anledning till.

Ändringar i lagstiftningen om ungdomslag

I budgetpropositionen läggs fram förslag till ändringar av lagen om arbete i ungdomslag. En del av dessa ändringar anges ha till syfte att öka utslussningen av ungdomar från ungdomslagen till anställningar på den ordinarie arbetsmarknaden.

Vid de utvärderingar av verksamheten som gjordes år 1984 framkom olika meningar om huruvida rörligheten bland ungdomar i ungdomslag var hög eller låg. I de undersökningar där man hade divergerande uppfattningar i denna fråga var man dock ense om att uppföljningen av ungdomarna från arbetsförmedlingens sida kunde vara bättre. Det förhåller sig vidare så, att kombinationen av arbete i ungdomslag med utbildning – som utskottet fann angelägen – i varje fall under vintern och våren 1984 utnyttjades i endast ringa utsträckning.

Det föreslås mot denna bakgrund i propositionen att man som ett obligatoriskt inslag i arbetet i ungdomslag inför kurser som arbetsförmedlingen anordnar om hur arbetsmarknaden fungerar och om hur man söker arbete m. m. I arbetet skall alltså ingå vad som i propositionen benämns "jobbsökaraktiviteter". Dessa aktiviteter medför att tiden i ungdomslag förlängs i genomsnitt två timmar per vecka. Under kurstimmarna förutsätts ungdomarna få ersättning i form av utbildningsbidrag som utgår inom arbetsmarknadsutbildningen, omräknat till timersättning. Ungdomar som arbetar heltid skall beredas ledighet med bibehållen lön. Deltagande i jobbsökaraktiviteterna görs obligatoriskt så till vida att ungdomar som inte vill delta i aktiviteterna riskerar att bli avstängda från arbetet i ungdomslag.

Förslagen beträffande jobbsökaraktiviteterna föranleder ändringar i lagens 9 och 12 §§.

Jobbsökaraktiviteterna föreslås i propositionen bli kompletterade med ett i 3 § inskrivet åläggande för arbetsförmedlingen att upprätta individuella planer för ungdomar som varit i ungdomslag under längre tid, varmed skall avses en period av fyra månader.

Förslagen beträffande jobbsökaraktiviteterna leder alltså till en viss förlängning av tiden för sysselsättning genom ungdomslag. Därutöver föreslås i propositionen att kommunerna får ökade möjligheter att på egen bekostnad utsträcka arbetstiden i ungdomslag, bl. a. för ungdomar som uppbär socialbidrag. Propositionens tanke är att kommunerna skall kunna förlänga arbetstiden när de anser att detta är "adekvat" och efter överenskommelse med de berörda fackliga organisationerna. Förslaget innebär en ändring av lagens 7 §.

Som inledningsvis nämnts har ungdomar med rätt till ersättning från arbetslöshetskassa rätt att arbeta på heltid. Genom en lagändring våren 1984

vidgades denna rätt så att ungdomar som vid anvisning till ungdomslag uppfyller arbetslöshetsförsäkringens arbetsvillkor men inte dess medlemsvillkor – dvs. medlemskap under minst 12 månader – skall kunna övergå från halvtid till heltid när de under arbetet i ungdomslag uppfyller medlemsvillkoret.

Det föreslås nu i propositionen att man gör en lagändring som går i motsatt riktning. Ungdomar i åldern 16–17 år kan inom ramen för skolans uppföljningsansvar anvisas ungdomsplats. Under arbetet på sådana platser kan ungdomarna ansluta sig till arbetslöshetsförsäkringen och arbeta upp rätt till kassaersättning. De får därmed rätt att arbeta på heltid om de anvisas arbete i ungdomslag. Den rätt till kassaersättning dessa ungdomar har avser emellertid en dagpenning om 100 kr. per dag, medan heltidsarbetet i ungdomslag ger ca 240 kr. per dag. Detta upplevs som en orättvisa av de ungdomar som har gått i gymnasieskolan i stället för att arbeta på en ungdomsplats. Med hänsyn härtill föreslås i propositionen att det görs den ytterligare ändringen av 7 § att arbetet på ungdomsplatserna för 16–17-åringarna inte skall kvalificera för heltidsarbete i ungdomslag.

Slutligen föreslås i propositionen en ändring i 2 § att kommunerna i speciella fall skall anses som arbetsgivare för ungdomar placerade i kommunala företag. Med nuvarande regler räknas det kommunala företaget som arbetsgivare, vilket i vissa fall kan vara förenat med olägenheter.

Moderata samlingspartiet och centerpartiet anser att regeringens förslag till lagändringar bör avslås. I motion 900 avvisar moderata samlingspartiet förslaget om jobbsökaraktiviteter och i konsekvens därmed också förslaget om utökning med två timmar per dag av tiden i ungdomslag. Denna ståndpunkt följs upp i motion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) med att regeringens lagförslag skall avslås i dess helhet.

Centerpartiet yrkar i motion 647 att riksdagen med avslag på regeringens förslag till ändrade regler för ungdomslagen skall ansluta sig till vad som i övrigt anförts i motionen i motsvarande del. I den åsyftade delen av motionen anförs att målsättningen bör vara att hälften av alla ungdomslagsplatser tillskapas inom den privata sektorn. Lönen vid arbete i ungdomslag skall utgå med 20 kr. per timme. Som huvudregel skall arbetet i ungdomslag bedrivas på heltid. Att riksdagen skall fatta beslut om heltidsarbete begärs i en särskild hemställanpunkt i motionen. Ersättningen till ungdomarna kommer därmed att som regel utgå med 160 kr. per dag. Om arbetet är förlagt till privata sektorn bör enligt motionärerna arbetsgivaren stå för 20 kr. och lönebikostnaderna. Slutligen anser centerpartiet som viktigt att minimera den enskildes behov av en ungdomsplats. I det syftet förordas att ungdomarna inte skall anvisas arbete i ungdomslag för mer än sex månader i taget om inte särskilda skäl föreligger för placering utan sådan tidsbegränsning.

I motionen sägs att dessa förslag kommer att innebära att 18–19-åringar får bättre möjligheter till arbete utan stöd av ungdomslagen och att förslagen

utgör ett sådant exempel på besparingar inom arbetsmarknadsverkets område som centerpartiet har förordat i samma motion.

I förra årets arbetsmarknadsbetänkande (AU 1983/84:21 s. 50–51) underströk utskottet ungdomslagens karaktär av en övergångsanordning eller sluss till arbeten på den öppna arbetsmarknaden samt konstaterade att en bred enighet råder om att inlåsningseffekter skall undvikas. Utskottet uttalade vidare att ungdomslagen skall utgöra ett temporärt stöd åt de ungdomar som av olika skäl har särskilda problem att klara övergången mellan skola och arbetsliv. I de av riksdagen begärda utvärderingarna av verksamheten med ungdomslag har uppstått delade meningar om utslussningen från ungdomslagen till anställningar på öppna marknaden har fungerat tillfredsställande. Oavsett hur det förhåller sig härmed är det i linje med utskottets nyss redovisade uttalanden att åtgärder vidtas för att främja denna utslussning och att betydelsen av dessa åtgärder understryks genom att de skrivs in i lagstiftningen.

Centerpartiet knyter samman sitt avslagsyrkande med en begäran om att riksdagen skall ansluta sig till de konkreta förslag som centerpartiet för fram beträffande arbetstidens längd, ersättningen till ungdomarna m. m. Dessa önskemål om förändringar av verksamheten är enligt utskottets mening inte argument för att avvisa tanken på åtgärder för att öka rörligheten bland de ungdomar som sysselsätts i ungdomslagen. Att riksdagen nu, såsom följer av motionens yrkande, skall skrida till förändringar i lagstiftningen av det genomgripande slag som aktualiserats av centerpartiet, kan utskottet inte tillstyrka.

Utskottet ser alltså positivt på regeringens förslag om de ändringar i lagstiftningen som syftar till att främja utslussningen av ungdomar och biträder sålunda regeringens förslag till motsvarande lagändringar.

Enligt lagförslaget skall förlängningen av arbetstiden utgöra "i genomsnitt två timmar varje vecka". I motiveringen (prop. s. 110) anförs att det kan vara lämpligt att förlägga denna tid till fyra timmar varannan vecka som en form av utbildning. Utskottet anser att det bör vara möjligt att koncentrera jobbsökaraktiviteterna starkare än så, t. ex. till en vecka om det anses vara ändamålsenligt. Man bör alltså kunna se den angivna genomsnittstiden över en längre period än som har angetts i propositionen.

Även övriga lagändringar bör genomföras. Utskottet syftar på skyldigheten för arbetsförmedlingen att upprätta individuella planer för vissa ungdomar i ungdomslag, slopande av möjligheten till heltidsarbete för ungdomar som tidigare har arbetat på ungdomsplatser och det kommunala arbetsgivarbegreppet i vissa fall.

På en punkt vill utskottet förorda en jämkning. Som redovisats i det föregående är det avsett att ungdomarna skall uppbära utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen när de deltar i jobbsökarkurserna. Detta innebär bl. a. att försäkringskassorna kopplas in på verksamheten, eftersom de är utbetalande myndigheter beträffande utbildningsbidragen. Detta är

opraktiskt. Det är smidigare att föreskriva att ungdomarna vid deltagande i kurserna – i den mån de inte är berättigade till lön – har rätt till ersättning med belopp motsvarande utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning. Ersättningen utbetalas av resp. arbetsgivare som står som anordnare av ungdomslagen med rätt för arbetsgivaren att få redovisade kostnader för ersättningarna i sin helhet täckta av statsbidrag. Utskottet redovisar på grundval av det anförda i hemställan ett förslag till ändring av 9 § i det till propositionen fogade lagförslaget. Vid bifall till utskottets förslag ankommer det på regeringen att göra härav föranledda ändringar i förordningen om statsbidrag till verksamheten med ungdomslag.

I detta sammanhang bör slutligen redovisas vad som förordats i propositionen om rekryteringsstöd vid utslussning från ungdomslag. Som redan anmärkts (s. 40) beslöt statsmakterna i höstas som riktlinje för stödgivningen att stödet i fortsättningen skall förbehållas långtidsarbetslösa. Arbetsmarknadsministern uttalar i propositionen (s. 111) att ungdomar i ungdomslag bör kunna placeras i arbete på den ordinarie arbetsmarknaden utan ekonomiskt stöd men att det bör vara möjligt att i enskilda fall kunna utnyttja rekryteringsstöd exempelvis för ungdomar som närmar sig 20-årsåldern och har varit i ungdomslag en längre tid.

Den i propositionen förordade användningen av rekryteringsstödet beträffande ungdomar i ungdomslag godtas av utskottet.

Framtida förändringar av verksamheten med ungdomslag

Begäran om förslag från regeringen om förändringar av verksamheten med ungdomslag framställs i fem motioner.

Moderata samlingspartiet anser att eftersom ungdomslagen skall vara en sista åtgärd för ungdomar som trots egna ansträngningar och andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte har fått fotfäste på arbetsmarknaden så bör *anvisningstiderna förlängas*. Vidare bör placering i ungdomslag ske på ett mera selektivt sätt än hittills. Bl. a. bör förhindras att ungdomar kan avbryta gymnasiestudier för att övergå till arbete i ungdomslag. Ersättningen till ungdomar som arbetar i ungdomslag bör fastställas i lag.

Dessutom bör enligt samma motion *den privata sektorn* få en reell möjlighet att ta emot ungdomar i ungdomslag. En liknande uppfattning kommer till uttryck i folkpartiets motion 2127, i vilken begärs att riksdagen skall uttala att platser hos enskilda arbetsgivare inte bör omgärdas med så många restriktioner att de i praktiken inte kommer till stånd.

Med moderata samlingspartiets krav på förlängda anvisningstider åsyftas bestämmelsen i lagens 14 § att arbetsförmedlingen skall anvisa arbete i ungdomslag senast tre veckor från det att den unge har anmält sig som sökande hos förmedlingen. Med anledning av vad som sägs i motionen om avbrott i gymnasiestudierna för övergång till arbete i ungdomslag skall tillfogas att treveckorsregeln kompletteras av en annan regel i samma lagrum

som föreskriver att om den unge har anmält sig efter att ha slutat skolan eller annan utbildning som inte har varit helt kortvarig skall anvisningen i stället ske senast efter tre månader.

Anvisningstidens längd övervägs i propositionen (s. 111). Såsom arbetsmarknadsministern där anför är det väsentliga inte hur lång tid som förflyter innan placering sker i ungdomslag utan att arbetsförmedlingen hela tiden aktivt arbetar med de unga. Meningen är att dessa insatser skall utökas genom att de förut beskrivna jobbsökaraktiviteterna skall kunna påbörjas redan före anvisningen till ungdomslag. Och efter det att anvisning har skett skall ansträngningarna att finna annan anställning fortsätta och pågå hela den tid den unge har plats i ungdomslag. Det är redan fastslaget i lagen. Mot den nu angivna bakgrunden synes det inte påkallat att ändra den nuvarande treveckorsregeln, och utskottet är liksom arbetsmarknadsministern i vart fall inte berett att nu förorda en förlängd anvisningstid.

Verksamheten med ungdomslag har inneburit att man i svensk arbetsmarknadspolitik för en viss grupp arbetssökande, ungdomar 18–19 år, införde en genom lag garanterad rätt till betalt arbete. Denna rätt inträder när den unge inte kan finna annan lämplig anställning eller utbildning och inte heller någon annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd är aktuell. Det moderata förslaget innebär att man bryter denna anställningsgaranti. Det kan ifrågasättas om inte en möjlighet för arbetsförmedlingen till en mer selektiv placering i praktiken innebär en ytterligare möjlighet att förlänga anvisningstiden.

Utskottet har i det föregående avsnittet motsatt sig att den nuvarande lagregeln om att ungdomars löner bestäms genom kollektivavtal ersätts med ett i lagen fastställt timbelopp (20 kr. per timme). Med denna inställning kan utskottet inte tillstyrka att det uppdras åt regeringen att lägga fram ett förslag med liknande inriktning.

Sammanfattningsvis anser utskottet att riksdagen inte bör ge den begärda anslutningen till vad som anförs i motion 900 i de nu redovisade delarna.

Lagstiftningen om ungdomslag föregicks av en överenskommelse i riksdagen mellan socialdemokraterna, moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet på hösten 1983 om verksamhetens inriktning och utformning. Däri ingick att ungdomar i ungdomslag även skulle kunna placeras på enskilda arbetsplatser. Denna överenskommelse innebar, som tidigare nämnts, att kommunerna får låta ungdomar utföra arbete åt enskilda arbetsgivare. Det bör observeras att ungdomarna även i sådana fall har kommunen som arbetsgivare. Denna del av överenskommelsen har senare bekräftats genom den förut nämnda ändringen av 2 § lagen om arbete i ungdomslag som gjordes på våren 1984.

Placeringen på enskilda arbetsplatser fick särskilt under vintern/våren 1984 en mycket blygsam omfattning. I maj 1984 var 215 av 29 200 ungdomar placerade på det sättet. I mitten av november hade siffran stigit till ca 850. Arbetsmarknadsministern uttalar i budgetpropositionen (s. 108–109) att

"även om det aldrig har varit meningen att denna möjlighet skall kunna få en vidsträckt omfattning står det under våren låga utnyttjandet enligt min mening inte i överensstämmelse med riksdagens intentioner".

När det gäller den kritik som moderata samlingspartiet och folkpartiet riktar mot alltför stränga restriktioner för placeringen av ungdomar hos enskilda arbetsgivare bör erinras om att detta var en möjlighet som tillkom på utskottets initiativ. Det är sålunda på förslag av en bred majoritet inom utskottet som placeringarna skall ske efter en särskild prövning. Genom denna skall fastställas *att* det gäller avgränsade arbetsuppgifter, *att* dessa är lämpliga för ungdomarna i ungdomslag, *att* arbetsuppgifterna inte kommer att utföras utan ungdomslagens medverkan *samt att* andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte är lämpliga.

I betänkandet AU 1983/84:24 (s. 23–24) anmälde utskottet i samband med att utskottet redovisade sin syn på hithörande frågor att "utskottet med tillfredsställelse tagit del av AMS rekommendation för placering av ungdomar i enskilda sektorn". I rekommendationen som utfärdades den 16 mars förra året angavs som kriterier för placeringarna på enskilda sektorn dels ungdomarnas eget behov av att skaffa sig speciella arbetslivserfarenheter, exempelvis uppgifter som ligger i linje med en nyss avslutad utbildning, dels svårigheter för kommunen att ta fram lämpliga arbetsuppgifter.

I årets budgetproposition säger arbetsmarknadsministern att det är angeläget att ungdomar i ungdomslag skall kunna placeras hos enskilda arbetsgivare om den unges behov är sådana att en placering hos enskild arbetsgivare är överlägsen. Kommunernas eventuella önskemål att utnyttja egna ungdomsplatser får inte tillåtas gå i första hand. Detta överensstämmer med den uppfattning utskottet tidigare har uttryckt.

Den undanskymda roll som placeringarna på den enskilda sektorn spelade på vintern/våren 1984 kan, som arbetsmarknadsministern konstaterat, knappast sägas överensstämma med riksdagens intentioner. Under hösten har placeringsmöjligheterna tydligen kommit till ökad användning. Enligt vad utskottet inhämtat från AMS har det träffats överenskommelser med företag och fackliga organisationer om arbete i ungdomslag som innefattar industriutbildning och praktikplatser hos olika företag i Eskilstuna och Västerås. Ett alternativ är att ungdomar i ungdomslag övergår till företagsförlagd utbildning med sikte på anställning, såsom skett i höst i Trollhättan enligt avtal om s. k. industriintroduktion (jfr prop. s. 114). Det är önskvärt att denna utveckling fortsätter. I likhet med vad som anförs i propositionen måste man samtidigt säga sig att den enskilda sektorn i första hand bör utnyttjas för att där bereda reguljära anställningar åt ungdomar som är placerade i ungdomslag. Detta är en förutsättning för att man skall kunna få utslussningen från ungdomslagen att öka i den takt alla anser vara önskvärd. Med hänsyn till det anförda är utskottet inte berett att föreslå en ändring av riktlinjerna för placering av ungdomar i ungdomslag på den enskilda sektorn, vilka – som redan sagts – utskottet tidigare har godtagit eller direkt

medverkat till. Utskottet anser följaktligen att riksdagen inte bör ge sin anslutning till vad som anförs i motionerna 900 och 2127 om ungdomslag på den privata sektorn.

Ungdomslagen föreslås i folkpartiets motion 2760 bli kompletterad på så sätt att *ungdomsplatser för 16–17-åringar utvidgas* att omfatta även 18–19-åringar, varvid arbetsmarknadens parter förutsätts förhandla om de lönevillkor som skall gälla.

Samordningen av ungdomsplatserna och ungdomslagen hör till de problem som återstår att lösa. Stora och för ungdomarna svårförståeliga skillnader råder i arbetstid och ersättningsnivåer. Ungdomsplatserna tillkom genom avtal mellan parterna på arbetsmarknaden. Man får därför räkna med att en motsvarande anordning för 18–19-åringar behöver föregås av förhandlingar inte enbart om lönevillkoren som folkpartiet tänker sig utan även om uppläggningen i stort.

När riksdagen på hösten 1983 begärde en utvärdering av verksamheten i ungdomslag aktualiserades samtidigt samordningen av ungdomslag och ungdomsplatser. Enligt uttalanden i budgetpropositionen (s. 114) bereds denna fråga nu inom arbetsmarknads- och utbildningsdepartementen. Med hänsyn härtill kan det inte anses erforderligt med ett nytt initiativ i frågan med anledning av motion 2760, som i denna del alltså inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Fortsatta överväganden om utökad arbetstid begärs i motionerna 649 från vänsterpartiet kommunisterna och 2658 av Anna Lindh (s) och Monica Andersson (s).

Vänsterpartiet kommunisterna anser att den utökning av arbetstiden som sker genom jobbsökaraktiviteterna är helt otillräcklig. Full tid i form av arbete och utbildning enligt den s. k. Örebromodellen bör erbjudas alla deltagare i ungdomslagen. För vpk är ungdomslagen ett offensivt verktyg som bör utgöra ett trappsteg till fasta arbeten och knytas till den långsiktiga utbyggnaden av den offentliga sektorn. Riksdagen bör begära att regeringen lägger fram förslag om utbildning och arbete i enlighet med det anförda.

I motion 2658 ser de båda motionärerna det som ett problem med ungdomslagen att arbete som regel endast medges på halvtid. Detta skapar hos ungdomarna en felaktig bild av arbetslivet och ger dem problem att försörja sig själva. Även i denna motion sägs att en utökad tid i ungdomslagen bör innehålla utbildningsinslag. Motionärerna tänker sig att deltagarna då får utbildningsbidrag. De föreslår att regeringen får i uppdrag att utreda möjligheterna att utöka arbetstiden i ungdomslagen. I utredningen avses ingå hur kostnaderna för den utökade arbetstiden skall finansieras.

Arbetstidens längd var en av de huvudfrågor som skulle tas upp till förnyad prövning i samband med den av riksdagen begärda utvärderingen av ungdomslag. Regeringens överväganden har, som tidigare redovisats, mynnat ut i förslagen att införa jobbsökaraktiviteter under i genomsnitt två timmar per vecka och att ge kommunerna vidgade möjligheter att på egen

bekostnad förlänga arbetstiden. Detta kan synas vara begränsade åtgärder. En utvidgning av arbetstiden på det sätt motionärerna förordar medför väsentligt ökade statsfinansiella åtaganden och kan dessutom befaras leda till minskad benägenhet bland ungdomarna att söka sig ut till andra anställningar eller till fortsatt utbildning. Utskottet har tidigare i betänkandet motsatt sig ett motionsförslag om lagstiftning som med omedelbar verkan förlänger arbetstiden till full tid. Riksdagen bör inte heller ta initiativ till fortsatta överväganden om en förlängning av arbetstiden. Utskottet avstyrker alltså de båda motionsförslagen.

Gunnar Hökmark (m) föreslår i motion 2737 att *ungdomar i ungdomslag redovisas som arbetslösa.*

Antalet ungdomar i ungdomslag redovisas månatligen av arbetsmarknadsverket liksom antalet personer i andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Uppgifterna offentliggörs samtidigt med de likaledes månatliga rapporterna om arbetslösheten m. m. genom statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU). Med hänvisning härtill och då motionsförslaget dessutom innebär avsteg från AKU:s systematik som bygger på internationella förebilder avstyrker utskottet motionen.

Åldersgränsen för KAS

I de allmänna villkoren för det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) ingår en nedre åldersgräns som ursprungligen var 16 år och sedan den 1 januari 1983 är 18 år.

I propositionen (s. 80–81) föreslås att åldersgränsen höjs till 20 år med hänvisning till att de flesta ungdomar i åldern 18–19 år genom ungdomslagen aldrig blir aktuella för KAS. Förslaget innebär en ändring i 4 § lagen om kontant arbetsmarknadsstöd.

Den föreslagna lagändringen avstyrks i motion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m). Motionärerna anför att deras ställningstaganden till ungdomslagens framtida utformning får till följd att rätten till KAS måste bibehållas för 18–19-åringar.

Utskottet har i det föregående avstyrkt moderata samlingspartiets förslag beträffande den framtida utformningen av ungdomslagen. Med hänsyn härtill och då regeringens förslag kan godtas tillstyrker utskottet att lagändringen kommer till stånd och avstyrker avslagsyrkandet i motion 2664. Utskottet förutsätter att regeringen följer effekterna av den höjda åldersgränsen för KAS.

Det skall tillfogas att kontant ersättning kan komma att utgå även i fortsättningen till ungdomar i den aktuella åldern. Enligt 14 § lagen om arbete i ungdomslag har den unge nämligen rätt till ersättning med 100 kr. om dagen, dvs. samma belopp med vilket KAS f. n. utgår, om han eller hon inte anvisas arbete i ungdomslag inom föreskriven tid eller om den unge tilldelas uppgifter som inte är lämpliga enligt lagens föreskrifter.

Anslagsfrågor m. m.

Finansiering av jobbsökarkurserna

För att jobbsökarkurserna skall kunna genomföras på ett bra sätt bör enligt propositionen arbetsförmedlingen tilldelas särskilda resurser för handledare vid dessa aktiviteter. Ett belopp om 18 milj. kr. beräknas för att tillföra arbetsförmedlingen 150 handledare. Beloppet tas upp under det nya anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Alf Wennerfors m. fl. (m) och folkpartiet yrkar i motionerna 2664 resp. 2127 att regeringens begäran om denna förstärkning till arbetsförmedlingen skall avslås av riksdagen. Avslagsyrkandet i motion 2664 är en konsekvens av att moderata samlingspartiet avvisar de föreslagna jobbsökaraktiviteterna. Folkpartiet, som däremot tillstyrker de nya åtgärderna, anser dock att insatserna från arbetsförmedlingens sida måste inrymmas i det reguljära anslaget till förmedlingen.

Utskottet delar regeringens uppfattning att arbetsförmedlingen bör tillföras ytterligare resurser för att fullgöra de nya åliggandena. Det rör sig om intensivförmedling för i runt tal 50 000 ungdomar per år. Att, såsom folkpartiet föreslår, tillgodose detta resursbehov genom omprioriteringar leder till att förmedlingens service till andra grupper arbetssökande får eftersättas i motsvarande mån. Med det anförda avstyrks de båda motionernas avslagsyrkanden.

I motion 2099 av Lisbet Calner (s) och Inga-Britt Johansson (s) erinras om att kommunerna i form av ungdomscentra och på annat sätt driver en sysselsättningsfrämjande verksamhet vari ingår kurser av liknande slag som avses med de nya jobbsökarkurserna i ungdomslagen. De senare kurserna skall enligt regeringens förslag bedrivas av arbetsförmedlingen. Motionärerna anser att det bör sägas ut att kurserna bör anordnas i samverkan med kommunerna.

Det är arbetsförmedlingen som enligt lagen har ansvaret för att följa upp placeringarna av ungdomar i ungdomslag genom att under hela den tid den unge är i ungdomslag fortsätta ansträngningarna att finna anställning eller utbildning. Därför är det konsekvent att det är förmedlingen som tilldelas uppgiften att svara för en kursverksamhet av detta slag och tilldelas häremot svarande resurser. Det är givetvis värdefullt om samverkan sker med kommunerna. Denna medverkan bör emellertid inte påkallas i bindande form när det samtidigt inte har ansetts aktuellt att lämna någon form av ekonomisk gottgörelse härför. Med de nu gjorda uttalandena avstyrks motion 2099.

Finansieringen av ersättningen till ungdomar vid deltagande i jobbsökarkurserna

Vad beträffar ersättningen till ungdomar under den tid de deltar i jobbsökarkurserna har i den tidigare framställningen förutsatts att de skall få ersättning med belopp motsvarande utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning omräknat till timpenning. Kostnaderna härför beräknas i budgetpropositionen till 35 milj. kr. och föreslås bli finansierade på samma sätt som utbildningsbidrag och ersättningar vid arbetslöshet, dvs. till viss del från anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag och i övrigt genom den arbetsmarknadsavgift som tas ut av arbetsgivare enligt lagen om socialavgifter.

Alf Wennerfors m. fl. (m) yrkar i motion 2664 att regeringens förslag till medelsanvisning skall avslås i enlighet med moderata samlingspartiets avvisande av förslaget om jobbsökarkurserna.

Utskottet har godtagit införandet av dessa kurser och att ungdomarna får ersättning vid deltagandet i dem. Därför tillstyrks att medel anvisas med det av regeringen begärda beloppet, 35 milj. kr., och följaktligen avstyrks avslagsyrkandet i motion 2664.

I det föregående har utskottet föreslagit att ungdomarna vid deltagandet i kurserna inte skall uppbära utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen utan en ersättning från arbetsgivarna som beloppsmässigt motsvarar utbildningsbidraget. I detta sammanhang föreslår utskottet dessutom att kostnaderna för ersättningarna bestrids från anslaget till verksamheten med ungdomslag och inte, som regeringen föreslagit, anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag. Därmed undviker man att bidragskostnaderna för ungdomslagen splittras på två anslag.

Medelsanvisningen till anslaget Statsbidrag för ungdomslag

1983/84	Utgift	114 391 000
1984/85	Anslag	1 000 000 000
1985/86	Förslag	1 180 000 000

Regeringen föreslår under punkt B 17 i budgetpropositionen (s. 105–114) för nästa budgetår ett anslag till Statsbidrag för ungdomslag med 1 180 milj. kr., varvid regeringen har utgått från att i genomsnitt 25 000 ungdomar per månad kommer att sysselsättas i ungdomslagen.

Alf Wennerfors m. fl. (m) bedömer i motion 2664 att ett genomförande av moderata samlingspartiets förslag beträffande ungdomslagen medför att i genomsnitt 15 000 ungdomar kommer att sysselsättas per månad och beräknar med utgångspunkt härifrån anslagsbehovet till 708 milj. kr.

I ett tidigare avsnitt har utskottet motsatt sig moderata samlingspartiets förslag beträffande ungdomslagen. Med hänsyn härtill och då regeringens medelsberäkning godtas föreslår utskottet med avstyrkande av motion 2664 i

förevarande del att anslaget Statsbidrag för ungdomslag för nästa budgetår anvisas med det belopp regeringen har begärt. Det erinras om vad ovan föreslagits beträffande anlitande av medel från detta anslag för att täcka kostnaderna för ersättningar till ungdomar som deltar i ungdomslagens jobbsökarkurser.

Avslutningsvis skall i detta sammanhang redovisas en i propositionen aktualiserad fråga om det administrationsbidrag som f. n. utgår till arbetsgivarna. Bidraget utgör 100 kr. per deltagare och vecka. I syfte att uppnå en administrativ förenkling utan ökade kostnader föreslås i propositionen att statsbidraget i fortsättningen skall schablonmässigt utgå med 10 % av arbetsgivarnas redovisade lönekostnader för ungdomarna i ungdomslag. Utskottet har för sin del ingen invändning mot denna förändring av administrationsbidraget.

Övriga ungdomsfrågor

I detta avsnitt tar utskottet upp några återstående motionsyrkanden beträffande ungdomar.

Sven Aspling m. fl. (s) föreslår i motion 1104 att åtgärder motsvarande den s. k. Örebromodellen införs för ungdomar i åldern 20–24 år på försök i *Karlstad* eller *annan Värmlandskommun*.

Med Örebromodellen avses den tvååriga försöksverksamhet med ungdomsarbete i Örebro som inleddes den 1 juli förra året. Verksamheten har formen av varvning av kommunala beredskapsarbeten och utbildning. Den är, som sägs i motionen, avsedd för ungdomar i åldern 20–24 år.

Riktlinjerna för verksamheten i Örebro fastställdes genom statsmakternas beslut våren 1984 (prop. 1983/1984:150, AU 1983/84:24, s. 26–27). Den är kostnadsberäknad till 42 milj. kr. Utskottet konstaterade i det nyssnämnda betänkandet att det är fråga om en försöksverksamhet av betydande omfattning och räknade därför med att den kommer att ge erforderligt underlag för att bedöma de resultat som kan uppnås med de aktuella insatserna. Med hänvisning härtill avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att försöken skulle ges en bredare omfattning. Andra kommuner, tillade utskottet, var oförhindrade att bedriva en liknande verksamhet, men det får i så fall ske inom ramen för de principer som riksdagen godkände på hösten 1983 för varvning av beredskapsarbeten och utbildning.

De redovisade uttalandena från utskottets sida äger oförändrad giltighet på det nu föreliggande förslaget i motion 1104, som alltså avstyrks av utskottet i denna del.

Börje Hörnlund (c) och Karin Israelsson (c) förespråkar i motion 2269 *åtgärder för att minska arbetslösheten bland ungdomar i Västerbotten*.

Utskottet har förståelse för motionärernas oro för ungdomarnas situation på arbetsmarknaden i Västerbotten. Utskottet, som i övrigt inte har anlagt regionala aspekter på ungdomsarbetslösheten, anser sig inte ha skäl att på

grundval av förevarande avsnitt i motion 2269 initiera särskilda åtgärder i detta län utan föreslår att motionen med de gjorda uttalandena av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Slutligen redovisar utskottet motion 2655 av Marianne Karlsson (c) med förslag att regeringen skall få i uppdrag att låta AMS starta en kampanj *för anställning av ungdomar i anslutning till FN:s ungdomsår.* Bakgrunden till förslaget är motionärens uppfattning att personalbrist och stor arbetsbörda tvingar företagen att acceptera ökat svinn i form av stölder och skadegörelse. Motionären förordar att år 1985, det av Förenta nationerna proklamerade ungdomsåret, skall "bli det år där ungdomens moral stärks och där de ges möjlighet att vara med och skapa ett för oss alla trivsammare samhälle".

Uppgifter av det i motionen angivna slaget måste anses falla utanför AMS verksamhetsområde, och utskottet avstyrker sålunda motionen.

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

År 1972 genomfördes två större förändringar i arbetsmarknadsverkets administration. Dels beslöts att verket skulle ingå i den försöksverksamhet med programbudgetering som inletts i slutet av 1960-talet inom statsförvaltningen, dels gjordes en omorganisation av arbetsmarknadsstyrelsen (se 1972 års statsverksproposition, bil. 13, s. 27–56, InU 1972:3 s. 1–7).

Försöksverksamheten med programbudgetering inom statsförvaltningen upphörde under senare delen av 1970-talet enligt förslag i proposition 1976/77:130. AMS har dock som tidigare fått sina anslag anvisade i programtermer. I årets budgetproposition föreslås att arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader skall anvisas under ett myndighetsanslag. Vidare läggs fram förslag till en ny organisation av AMS kansli.

Nytt myndighetsanslag

Före övergången till programbudget anvisades medel till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader över två myndighetsanslag, ett till Arbetsmarknadsstyrelsen och ett till Arbetsförmedlingen. I enlighet med principerna för en programbudget – i vilken varje program skall bära sina administrationskostnader – slopades dessa myndighetsanslag, och förvaltningskostnaderna fördelades på de olika programmen för arbetsförmedling, arbetsmarknadsutbildning, sysselsättningsskapande åtgärder etc.

Förvaltningskostnaderna har inte närmare behandlats i samband med medelstilldelningen till de olika programanslagen, utan dessa kostnader har vid de årliga budgetprövningarna övervägts av statsmakterna i ett sammanhang, varefter de fördelats på de olika programmen enligt vissa schabloner. För att uppnå en enklare och mer överskådlig redovisning av förvaltningskostnaderna föreslås i propositionen att medlen för dessa kostnader för

budgetåret 1985/86 anvisas under ett särskilt myndighetsanslag. På sikt är det meningen att samtliga förvaltningskostnader skall täckas av detta anslag. Undantag skall göras för arbetsmarknadsinstituten, vilkas förvaltningskostnader är avsedda att liksom hittills beräknas för sig.

I enlighet härmed föreslår regeringen under punkt B 1 (s. 53–65) att riksdagen skall till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 1 411 472 100 kr.

	1984/85	Beräknad ändring 1985/86	
		AMS	Föredraganden
Personal	5 495	+ 265	+ 1 560[1]
Förvaltningskostnader	906 981 000[2]	+ 162 381 000	+ 292 377 000
(därav lönekostnader)	(782 914 000[3])	(+ 115 163 000)	(+ 275 654 000)
Lokaler	184 996 000	+ 24 878 000	+ 9 148 000
Handledarinsatser för ungdomslag	–	–	+ 18 000 000
	1 091 947 000[2,4]	+ 187 259 000	+ 319 525 000

[1] Tillskottet av tjänster beror på överföring av lönemedel från andra anslag.
[2] Av beloppet avser 460 000 kr. en engångsanvisning.
[3] Av beloppet avser 260 000 kr. en engångsanvisning.
[4] Ytterligare 1 056 000 kr. har anvisats för budgetåret 1984/85. Dessa medel har innehållits av regeringen i samband med att AMS fr. o. m. den 1 januari 1985 ej längre har ansvaret för mottagandet av flyktingar.

Huvuddelen av det nya anslaget skall täcka kostnaderna för arbetsförmedlingsverksamheten (utom ADB, platslistor m. m.). Dessa kostnader har hittills huvudsakligen betalats från anslaget Arbetsmarknadsservice. I övrigt anges i propositionen att det nya anslaget tar över – förutom förvaltningskostnaderna under resp. program – kostnader för förmedling och tolkinsatser för flyktingar från anslaget Åtgärder för flyktingar samt lönemedel för personal som betalats från anslagen till Sysselsättningsskapande åtgärder (däribland anställda inom AMS egenregiverksamhet) och till Arbetsmarknadsutbildning.

I propositionen (s. 54) lämnas följande sammanställning över det totala antalet tjänster, tjänstgörande årsarbetare och lönekostnad budgetåret 1984/85 med finansiering dels över de gemensamma förvaltningskostnaderna, dels över programanslagen:

Placering	Antal tjänster	Antal tjänstgörande	Antal årsarbetare	Lönekostnad (1 000-tal kr.)
AMS	771	680	631	110 220
Länsarbetsnämnderna	1 888	1 883	1 694	255 821
Arbetsförmedlingen	5 274	5 112	4 627	677 679
AMU- och flyktingförläggningar	231	218	187	55 416
Arbetsmarknadsinstitut	2 368	2 382	2 070	325 107
Regionkontor	621	583	551	85 701
SUMMA	11 154	10 858	9 760	1 509 947

Utskottet anser för sin del att riksdagen bör godta att arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader i fortsättningen finansieras i vanlig ordning från ett myndighetsanslag. Några avgörande skäl att behålla den nuvarande ordningen, som hänger samman med försöksverksamheten med programbudgetering, torde inte föreligga. Till detaljerna i anslagsberäkningen återkommer utskottet i det följande.

Ny organisation av AMS

AMS inrättades år 1948. Enligt då gängse organisationsmodeller fördelades verksamheten på olika byråer, var och en under ledning av en byråchef som var direkt underställd verksledningen, en generaldirektör och en överdirektör.

Omorganisationen år 1972 föregicks av ett översynsarbete inom statskontoret och AMS. Denna ledde fram till att de nio byråer som då fanns hos AMS inordnades i tre avdelningar, en för arbetsmarknadsservice, en för sysselsättningsplanering och en för ekonomi och administration. Varje avdelning skulle ledas av en chef, och verksledningen kom alltså att utgöras av generaldirektören, överdirektören och de tre avdelningscheferna. Vid genomförandet av omorganisationen eftersträvades att anpassa den nya organisatoriska uppbyggnaden till den samtidigt inledda försöksverksamheten med programbudgetering, så att man så långt möjligt kunde knyta samman program och organisatoriska enheter (s. k. ansvarsområden). Denna princip visade sig dock inte möjlig att genomföra fullt ut.

I början av år 1984 antog AMS riktlinjer för en förbättring av arbetsförmedlingens service till arbetssökande och arbetsgivare, det s. k. serviceprogrammet. Detta innebär bl. a. att personalresurser omfördelas från central och regional administration till förmedlingsservice. Vidare är avsikten att beslutsbefogenheter skall delegeras och att administration och regelsystem förenklas. Till dessa principer för att förbättra arbetsförmedlingens service

har statsmakterna anslutit sig (se prop. 1983/84:150 bil. 4 s. 6, AU 1983/84:21 s. 56 och AU 24 s. 78). I syfte att anpassa de olika enheterna inom AMS till serviceprogrammet föreslog styrelsen i höstas en ny organisation som innebär att de nuvarande avdelningarna upplöses och att styrelsen organiseras på sätt framgår av följande tablå.

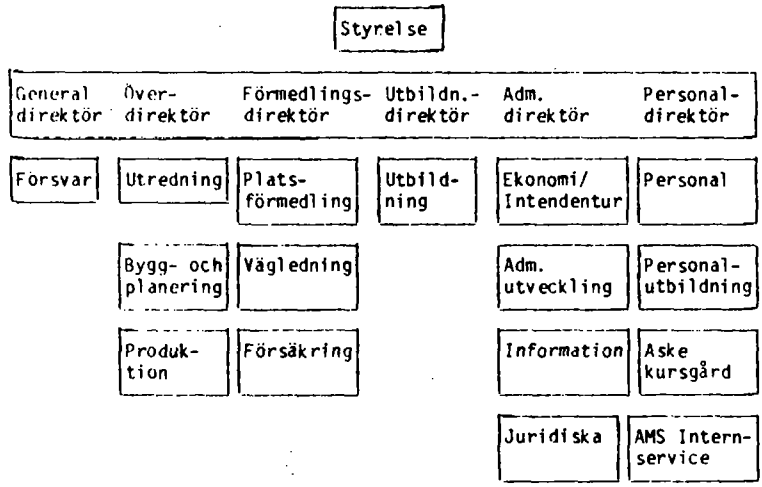

Enligt AMS är syftet med den föreslagna organisationsförändringen att den skall understödja en process mot ökad målstyrning, förbättra samordningen med fältverksamheten och öka samordningen inom AMS så att resurserna kan utnyttjas mer effektivt. Personalstyrkan beräknas under en treårsperiod kunna minskas med 150–170 tjänster för omfördelning till fältorganisationen. Härvid förutsätter AMS att man också kan tillgodogöra sig effekterna av att det i samband med omorganisationen införs effektivare ärendehandläggning, utveckling av administrativa rutiner och ny teknik.

I propositionen tillstyrks att de riktlinjer AMS har dragit upp får utgöra grund för en omorganisation av styrelsens kansli och att denna får genomföras i huvudsak på det sätt AMS har föreslagit med verkan från den 1 juli 1985. Avvikelser förutsätts sålunda kunna ske med hänsyn till vad som framkommer i det fortsatta översynsarbetet men också framdeles med hänsyn till behovet av att kunna göra anpassningar av AMS organisation till ändrade förhållanden på arbetsmarknaden.

Moderata samlingspartiet noterar i motion 900 det positiva förändringsarbete som den nya verksledningen inom AMS har genomfört. Detta arbete sägs emellertid vara för begränsat och utgå från verkets traditionella monopolställning inom arbetsförmedlingsområdet. Motionärerna anser att AMS-kommittén bör få i uppdrag att förutsättningslöst utreda en organisation baserad på följande principer.

Det nuvarande arbetsförmedlingsmonopolet bör upphävas. Därmed öppnas vägen för alternativa förmedlingar, även i privat regi. Motionärerna räknar med att den offentliga förmedlingen kommer att spela en viktig roll även i framtiden, men den bör ges en fristående ställning i förhållande till den centrala administrationen inom AMS, som bl. a. därigenom bör kunna minska kraftigt. Arbetsmarknadsparternas dominerande ställning i AMS styrelse bör omprövas.

De ovan beskrivna förändringarna påverkar länsarbetsnämndernas funktion. Motionärerna tänker sig att denna i huvudsak blir att som AMS regionala organ upphandla tjänster från offentliga och enskilda institutioner. Ytterligare föreslår motionärerna att byggarbetsnämnder och distriktsarbetsnämnder avvecklas och att lagstiftningen om obligatorisk platsanmälan till arbetsförmedlingen avskaffas.

I motion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) ges inledningsvis regeringen ett erkännande för den öppenhet den visat i sina ansträngningar att driva på förändringsarbetet inom AMS. Motionärerna menar att man nu är i full färd med att genomföra många av de förändringar som tidigare har begärts av moderata samlingspartiet men som då betecknats som oansvariga ingrepp och en försvagning av AMS. De beklagar att regeringen har lagt fram förslag till omfattande förändringar av AMS och begärt bemyndigande att göra ytterligare ändringar samtidigt som den på riksdagens begäran tillkomna, parlamentariskt sammansatta AMS-kommittén är i full verksamhet. Motionärernas slutsats är att regeringen i stället för länge sedan borde ha deklarerat sin avsikt att själv överta AMS-kommitténs huvuduppgift och ändrat dess direktiv eller ha lagt ned kommittén. De yrkar att regeringen skall ges till känna vad de anfört om AMS organisation.

I motion 2290 av Karl Björzén (m) och Anders Andersson (m) begärs en översyn av länsarbetsnämndernas organisation och verksamhet med sikte på rationalisering, decentralisering och upphävande av arbetsförmedlingsmonopolet.

Enligt utskottets mening är det betydelsefullt att AMS kansli anpassas till det serviceprogram för arbetsförmedlingen som statsmakterna har uttalat sitt stöd för och att man tar till vara de möjligheter att överföra personalresurser från central administration till förmedlingsverksamheten som organisationsförslaget har öppnat. Vad särskilt gäller kritiken i motion 2664 att regeringen med förbigående av AMS-kommittén själv tar hand om avgörandet av de kommande organisationsförändringarna skall påpekas att denna kommitté i ett yttrande över förslaget från AMS – utan att ta ställning till enskildheterna – ansluter sig till tankegångarna bakom förslagen. Ett fullföljande av den kritik som förs fram i motionen skulle innebära att det tills vidare borde anstå med att ta ställning till det föreliggande organisationsförslaget i avvaktan på att AMS-kommittén slutför sitt arbete och att dess förslag efter remissbehandling kan bli föremål för beredning. Ett sådant anstånd har emellertid

inte uttryckligen påkallats av motionärerna, och utskottet har för sin del samma uppfattning som regeringen att de tidigare ställningstagandena till serviceprogrammet bör följas upp av snabba beslut om anpassningar av arbetsmarknadsverkets organisation till detta program. Mot den bakgrunden finns det inte anledning att delge regeringen ett riksdagsuttalande med det innehåll som begärs i motion 2664. Denna avstyrks således i den föreliggande delen.

Utskottet anser för sin del att huvudlinjerna i de förslag AMS har lagt fram bör kunna ligga till grund för en omorganisation av styrelsens kansli, varigenom bl. a. den nuvarande indelningen av kansliet på avdelningar bryts upp till förmån för en mer flexibel organisation. Det finns inte heller för utskottet anledning att gå in på enskildheterna i organisationsförslaget, utan såsom sägs i propositionen bör omorganisationen få genomföras på i huvudsak det sätt AMS har föreslagit, med verkan från den 1 juli 1985. Därav följer att det i det fortsatta arbetet bör vara möjligt att göra sådana modifieringar av organisationsförslaget som visar sig erforderliga, bl. a. med anledning av påpekanden som har gjorts av statskontoret i ett yttrande till regeringen över AMS förslag.

Vad härefter beträffar förslagen i motion 900 om tilläggsuppdrag till AMS-kommittén vill utskottet anföra följande.

De initiativ till förändringar i arbetsmarknadsverkets organisation och uppgifter som motionen förordar har tidigare prövats av riksdagen utan att vinna bifall. Tanken på en ökad privatisering av arbetsförmedlingen – det som i motionen kallas avskaffande av arbetsförmedlingsmonopolet – har avvisats med hänvisning till att en sådan åtgärd hindras av Sveriges anslutning till internationella konventioner med förbud mot arbetsförmedling i förvärvssyfte liksom till att den offentliga förmedlingen för att kunna arbeta effektivt inte bör begränsas i sin verksamhet av att delarbetsmarknader är upplåtna till privat arbetsförmedling. Vad nu sagts hindrar inte att det kan bli aktuellt med säranordningar på speciella områden. Det kan här hänvisas till att det ingår i AMS-kommitténs uppdrag att överväga arbetsmarknadsverkets ansvar för arbetsförmedlingen inom kulturområdet och förmedlingen av vikarier inom främst kontorsområdet. Till detta skall fogas att utskottet avser att i ett senare sammanhang återkomma till olika frågor om arbetsförmedlingslagens tillämpning med anledning av förslag i såväl motion 900 som andra motioner.

Om arbetsförmedlingen skall kunna arbeta effektivt måste den självfallet ha en god överblick över de platser som blir lediga på marknaden. Kraven på en sådan överblick skärps om den pågående utbyggnaden av ADB inom förmedlingsverksamheten – som även motionärerna vill främja – skall fungera väl. Den lag om allmän platsanmälan som de vill avskaffa fyller således en viktig funktion. I fråga om bygg- och distriktsnämnderna pågår försök med ändrad verksamhet, vilket gör att det inte kan anses aktuellt att ta initiativ till att avveckla dem.

Motionärerna har utgått från att ett genomförande av deras förslag medför förändringar i länsarbetsnämndernas ställning. Det nu sagda bör därför kompletteras med att översynen av AMS kansli följs av en motsvarande översyn av dessa nämnder. En arbetsgrupp inom arbetsmarknadsverket har styrelsens uppdrag att till sommaren arbeta fram en modell för en ny organisation för nämnderna. Tanken är att detta organisationsarbete skall vara avslutat inom verket före utgången av år 1985.

Vad ovan anförts innebär att de riktlinjer som redovisas i den förevarande delen av motion 900 inte bör läggas till grund för ett tilläggsuppdrag till AMS-kommittén – som är i slutskedet av sitt arbete – eller för ett utredningsarbete som utförs i annan ordning. Utskottet avstyrker alltså denna del av motionen liksom det i motion 2290 framförda kravet på en genomgripande översyn av länsarbetsnämndernas organisation och verksamhet. Samtidigt tillstyrks – i den mån det inte framgått av den tidigare framställningen – vad som förordas i propositionen i fråga om organisationen av AMS.

I anslutning till de ovan behandlade organisationsfrågorna tar utskottet upp två motioner som rör *AMS egenregiverksamhet.* Därmed avses de beredskapsarbeten som AMS sedan gammalt driver i egen regi för personer med missbruksproblem och, i någon omfattning, för äldre, lokalt bundna arbetstagare.

I motionerna 1111 av Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk) och 2661 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) erinras om att egenregiverksamheten har bedrivits sedan slutet av 1940-talet. Verksamheten hade tidigare stor omfattning och ledde till uppbyggnaden av särskilda regionkontor för verksamhetens administration på regional nivå.

Enligt motion 1111 bör riksdagen uttala att AMS egenregiverksamhet skall decentraliseras till länsarbetsnämnderna. Motionärerna anför att inom denna verksamhet har byggts upp en organisation med unik kompetens att ta hand om utslagna människor. Denna kompetens bör tas till vara, varvid motionärerna hänvisar till att AMS-kommittén under våren 1985 skall avge sina förslag och att det talas mycket om att främmande verksamheter skall bort. Därför anser motionärerna att det är viktigt att nu slå fast att egenregiverksamheten, särskilt den som avser s. k. specialanvisad arbetskraft, skall fortgå under AMS huvudmannaskap.

Även i motion 2661 förordas att egenregiverksamheten överförs från regionkontoren till länsarbetsnämnderna i resp. län. Motionärerna föreslår att riksdagen skall uttala sig för att AMS egenregiverksamhet bör fortsätta med mindre ändringar av detta slag. Tankar har funnits att verksamheten bör övertas av resp. kommun, men motionärerna hävdar att detta är realiserbart endast i de verkligt stora kommunerna. Verksamheten är av stor betydelse för personer med socialmedicinska handikapp, och i de fall verksamheten är knuten till fasta förläggningar har den också regionalpolitisk betydelse

genom att den ger sysselsättning i skogsbygder med ringa tillgång på arbete.

Det ingår i AMS-kommitténs uppdrag att behandla egenregiarbetena. I slutet av november avgav kommittén ett pressmeddelande, varav framgår att kommittén avser att föreslå att AMS i framtiden inte skall utföra beredskapsarbeten i egen regi utan att motsvarande arbeten i fortsättningen bör omhänderhas av kommuner, skogsvårdsstyrelser och statens vägverk. Vidare sägs att AMS huvudmannaskap för de förläggningar för anvisade arbetstagare som för närvarande finns på 13 orter i landet bör upphöra och att ansvaret för boende och social service helt överförs på berörda kommuner.

Som motionärerna har erinrat om har egenregiarbetena pågått under lång tid, men det har också varit en långvarig diskussion kring dessa arbeten. I denna har man å ena sidan skjutit fram betydelsen av verksamheten för de personer som härigenom får meningsfull sysselsättning och möjligheter till rehabilitering. Å andra sidan har ifrågasatts det lämpliga i att AMS har en egen permanent organisation för ändamålet med särskilda resurser i form av personal, maskinpark och förläggningsbyggnader. Som ett tidigt exempel på denna debatt kan nämnas att den parlamentariskt sammansatta arbetsmarknadsutredningen, som var verksam under förra delen av 1960-talet, föreslog att egenregiverksamheten skulle avvecklas i etapper. Men det beslut som statsmakterna fattade året 1966 om riktlinjer om arbetsmarknadspolitiken innebar att utredningsförslaget på den punkten avvisades och egenregiverksamheten kom att fortsätta.

Enligt utskottets mening bör man nu inte på grundval av motionerna och AMS-kommitténs pressmeddelande i förväg binda sig för en viss handlingslinje i denna fråga som kan sägas ha varit omdebatterad under en mycket lång tid. Det är rimligt att man i vanlig ordning avvaktar det betänkande som längre fram i vår avges av kommittén och den följande remissbehandlingen av betänkandet. Tillsammans med den bedömning som görs av regeringen i en kommande proposition med anledning av betänkandet kommer att finnas ett avsevärt bredare underlag för riksdagens ställningstagande i frågan. För ett sådant anstånd med prövning av frågan i sak talar också att riksdagen på förslag av utskottet (se AU 1980/81:21 s. 60 och 1981/82:21 s. 68) har uttalat sig för återhållsamhet med förändringar i den organisatoriska ramen för egenregiverksamheten med hänsyn till utredningsarbetet i AMS-kommittén och den förnyade prövning av verksamheten som det arbetet kan ge anledning till. Bakom dessa uttalanden har stått ett enhälligt utskott. Slutsatsen av det sagda är att riksdagen inte bör göra ett uttalande i den riktning som begärs i motionerna 1111 och 2661.

Personalresurser för vissa arbetssökande och regioner

Karin Andersson m. fl. (c) anför i motion 2311 att arbetsmarknadsstatistiken visar att *invandrarna* har högre arbetslöshet än svenskar. Särskilt gäller det invandrarungdomar. De svårigheter invandrarna möter på arbetsmark-

naden har belysts av invandrarpolitiska kommittén, som framhållit att inte bara arbetsmarknads- utan även utbildningspolitiska åtgärder måste sättas in. Motionärerna instämmer häri. I detta sammanhang vill de i likhet med kommittén föreslå följande åtgärder: att AMS i hela sin organisation tillämpar åtgärder som vid försök har visat sig ge resultat, exempelvis Kistaprojektet och AMI-projektet för invandrare samt att AMS låter sin personal få utbildning i invandrarkunskap, dvs. kännedom om invandrarnas bakgrund och kulturella särart och om deras hemländer etc.

Det finns ingen anledning att sticka under stol med att invandrarna och särskilt invandrarungdomarna möter stora svårigheter på arbetsmarknaden. När det nu gäller de förslag till åtgärder som förordas i motionen utgår dessa från det arbete som har bedrivits av invandrarpolitiska kommittén. I sitt slutbetänkande (SOU 1984:58) har kommittén tagit upp olika arbetsmarknadsfrågor i ett särskilt avsnitt. Enligt vad utskottet har inhämtat kommer regeringen längre fram i vår att avge en proposition på grundval av betänkandet, däribland det nämnda avsnittet. Utskottet anser att de åtgärder som motionärerna har aktualiserat innefattar resursavvägningar som lämpligen bör göras i det större sammanhang som en proposition grundad på en parlamentariskt sammansatt utredning utgör. Därför är utskottet inte berett att förorda att riksdagen tar de av motionärerna begärda initiativen utan föreslår att motionen i de behandlade delarna av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Två motioner tar upp behovet av särskild personal för *hörselskadade*. I den ena av motionerna, 1447 av Ella Johnsson (c) och Gunhild Bolander (c), föreslås att det på länsarbetsnämnderna inrättas tjänster för hörselkonsulenter till stöd för hörselskadade arbetssökande.

Utskottet har vid en tidigare behandling av ett likartat motionsyrkande (AU 1982/83:21 s. 47) ansett att de hörselskadade bör betjänas inom ramen för det normala förmedlingsarbetet, inte genom en specialist i varje län. De hörselskadades särskilda problem ingår i utbildningen för arbetsförmedlarna. Utskottet är med hänvisning härtill inte berett föreslå att särskilda hörselkonsulenttjänster inrättas. Motionen bör således inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Inte heller är utskottet berett att tillmötesgå yrkandet av Lennart Bladh m. fl. (s) i motion 1105 om att det skall inrättas en tjänst som *hörselkonsulent vid länsarbetsnämnden i Örebro* med uppgift att betjäna eleverna vid det riksgymnasium för hörselskadade som statsmakterna förra året beslöt inrätta i Örebro. Det kan tilläggas att enligt vad utskottet har erfarit finns det planer att inrätta ett särskilt arbetslag för hörselskadade vid arbetsmarknadsinstitutet i Örebro genom omfördelning av personal inom institutsorganisationen.

Därutöver bör sägas att vid bedömningen av motion 1105 liksom motion 1447 har utskottet tagit hänsyn till den restriktivitet som präglat de senare

årens resurstilldelning till AMS på personalsidan. Denna restriktivitet kan väntas bestå med fortsatta neddragningar av förvaltningskostnaderna (jfr vad som sägs under Anslagsberäkningen om en plan för sådana neddragningar). Det bör dock inte uteslutas att en kommande resursöverflyttning från AMS kansli och länsarbetsnämnderna till fältet kan göra det möjligt att tillgodose önskvärda punktinsatser för handikappgrupper med särskilda problem såsom belysts i de båda motionerna.

Två andra motioner gäller särskilda personalresurser för *psykiskt utvecklingsstörda*. Folkpartiet i motion 2194 och Gunhild Bolander (c) i motion 541 anför att svårigheterna att bereda psykiskt utvecklingsstörda sysselsättning är större än för någon annan grupp. En förutsättning för att de utvecklingsstörda skall kunna tillgodogöra sig arbetsförmedlingens service och få ett reellt stöd i försöken att få arbete är att det på länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar finns särskilda kontaktpersoner med kunskap om de utvecklingsstördas speciella behov. De båda motionerna mynnar ut i yrkanden om att åtgärder vidtas för att sådana kontaktpersoner utses på länsarbetsnämnder och förmedlingar.

Motionsförslagen går tillbaka på vad som har förordats av omsorgskommittén i ett betänkande från år 1981. En redovisning för behandlingen av kommitténs förslag på arbetsmarknadsområdet lämnas i budgetpropositionen på s. 22–23. Bl. a. hänvisas till besluten förra våren om arbetsbiträde och de nya formerna för lönebidrag. I fråga om ungdomslagen har för psykiskt utvecklingsstörda införts särskilda och förmånliga regler. I fråga om kommitténs förslag om särskilda platsförmedlingsinsatser för handikappade och fördelningen av verkets personalresurser hänvisas i propositionen till att det gäller åtgärder som det ankommer på arbetsmarknadsverket att besluta om.

När det så gäller de specificerade yrkandena i de båda motionerna har utskottet sympati för de behjärtansvärda ändamål de vill tillgodose. Utskottet är likväl inte berett att för sin del föreslå en särskild resurstilldelning eller ge anvisning om resursomfördelning i annan mån än som följer av vad ovan sagts om de punktförstärkningar som kan bli möjliga genom resursöverflyttningen till den operativa verksamheten i arbetsförmedlingens fältorganisation. Motionerna 541 och 2194 bör med hänsyn till det anförda av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Avslutningsvis i detta avsnitt tar utskottet upp två motioner om resurstilldelning till särskilda regioner.

Anita Johansson m. fl. (s) begär i motion 2156 såvitt nu är i fråga att *arbetsförmedlingen i Stockholms län* tillförs ökade personella resurser samt att särskilda insatser görs för att underlätta invandrarnas inträde på länets arbetsmarknad, bl. a. i form av s. k. AMI-lag. När det gäller arbetsförmedlingens personalbehov hänvisas i motionen till att antalet arbetssökande har ökat med 30 % sedan år 1980 medan personalen vid arbetsförmedlingen närmast har minskat. Förmedlingarna i länet är generellt sett underdimensionerade, och motionärerna belyser detta genom att jämföra vissa distriktskon-

tor i Stockholms län med motsvarande kontor ute i landet som med hänsyn till befolkningsunderlaget är jämförbara. Beträffande invandrarna hänvisar motionärerna till att Stockholms län svarar för nästan hälften av antalet invandrare i landet.

Stockholms län har, som motionärerna inleder sin motion, landets bästa arbetsmarknad i fråga om utbud och valfrihet. Därmed är inte sagt att länet saknar problem. Även om arbetslösheten uttryckt i procent i regel är avsevärt lägre än i flertalet andra delar av landet blir arbetslösheten i absoluta tal ändå hög på grund av att länet har en mycket större befolkning än andra län. I de regionalpolitiska sammanhangen har utskottet berört de problem som sammanhänger med servicesektorns dominans och när det gäller Stockholmsregionen den starka koncentrationen av arbetsplatser till Stockholms innerstad och Solna. En annan aspekt på arbetsmarknaden i länet framgår av det beslut som fattades i höstas om en försöksverksamhet med samordnade insatser för långtidsarbetslösa i Stockholms kommun och som har sin grund i den stora andelen socialhjälpstagare bland de arbetssökande i kommunen. Med erkännande av att arbetsmarknadssituationen även i Stockholms län innefattar problem vill utskottet dock inte föreslå åtgärder från riksdagens sida med den innebörd motionärerna önskar. I fråga om fördelningen av personal och andra resurser mellan förmedlingskontoren i landets olika delar har statsmakterna hittills ansett att detta är en avvägning som bör ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att göra utifrån de skiftande lokala behov styrelsen bedömer föreligga. Denna princip bör gälla även i detta fall. När det gäller särskilda insatser för invandrare i länet hänvisas liksom när det gäller den tidigare behandlade motionen 2311 till att frågor av det slaget bli möjliga att pröva från ett vidare perspektiv i samband med behandlingen av den aviserade invandrarpolitiska propositionen. Med åberopande av det anförda avstyrks motion 2156 i den aktuella delen.

Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c) begär i motion 2744 en personaltilldelning till *arbetsförmedlingen i Gävleborgs län* för att möjliggöra handledare för jobbsökarklubbar av det slag som regeringen föreslagit beträffande ungdomslagen men som i detta fall skulle avse långtidsarbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år.

Regeringsförslaget om ett belopp av 18 milj. kr. till handledare för ungdomslagens jobbsökaraktiviteter har behandlats i det föregående. Utskottet anser sig för sin del inte böra föreslå ett särskilt belopp för att möjliggöra de handledarinsatser motionärerna förespråkar. Utskottet ifrågasätter inte att sådana insatser kan vara önskvärda, men de får i så fall göras inom ramen för förmedlingens normala verksamhet och resurser. Utskottet avstyrker sålunda motionen.

Anslagsberäkning

Regeringens beräkning av det nya anslaget till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader utgår från det s.k. huvudförslaget, ökat med ett belopp av 27,7 milj. kr., så att verket skall kunna behålla en intakt bemanning trots den generella minskning av anslaget med 2 % som innefattas i huvudförslaget. Av det nämnda beloppet om 27,7 milj. kr. avses 4,2 milj. kr. stå till regeringens disposition för tillfälliga förstärkningar av förmedlingen.

I regeringens anslagsberäkning ingår därutöver det förut behandlade beloppet av 18 milj. kr. för handledarinsatser i ungdomslagen.

När det gäller den framtida anslagsutvecklingen anmäls att AMS kommer att få i uppdrag att lägga fram en plan för neddragning av verkets och arbetsmarknadsinstitutens förvaltningskostnader under fyra år med ett belopp motsvarande 75,7 milj. kr. i dagens penningvärde. Denna plan, som avses börja budgetåret 1986/87, skall ersätta den hittillsvarande årliga neddragningen av verksamheten med 2 % enligt huvudförslaget och motsvarande rationaliseringskrav.

Enligt regeringsförslaget föreligger ett anslagsbehov av 1 411 472 000 kr.

Alf Wennerfors m.fl. (m) godtar i motion 2664 att det bör ske en anslagstilldelning utöver huvudförslaget men anser att denna bör kunna begränsas till 20 milj. kr. Motionärerna instämmer i regeringens förslag att besparings- och rationaliseringsarbetet skall få ske över en längre period. De anser dock att det finns ytterligare utrymme för besparingar. Såsom redovisats i det föregående avstyrker motionärerna regeringens förslag om särskild medelstilldelning för handledarinsatser i ungdomslagen. Med hänsyn till detta beräknar motionärerna anslagsbehovet till 1 385 800 000 kronor eller ca 25 milj. kr. lägre än regeringen.

Av vad som anförts i det tidigare avsnittet om ungdomslagen framgår att även folkpartiet i motion 2127 motsätter sig att särskilda medel anvisas för handledarinsatser.

Utskottet godtar för sin del regeringens anslagsberäkning och vad som i övrigt anförts i anslutning till denna. Med hänsyn härtill och då utskottet tidigare tillstyrkt ett belopp om 18 milj. kr. för handledarinsatser i ungdomslagen bör riksdagen – med avslag på motionerna 2127 och 2664 i motsvarande delar – uppföra det nya anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader med det belopp regeringen har begärt.

Slutligen tillstyrker utskottet att AMS liksom tidigare år bemyndigas att avskriva vissa lånefordringar inom verket.

Arbetsmarknadsservice

1983/84	Utgift	1 314 308 000 (1)
1984/85	Anslag	1 466 881 000 (1,2)
1985/86	Förslag	538 483 000

(1) Häri ingår medel för förvaltningskostnader som fr. o. m. budgetåret 1985/86 beräknas under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.
(2) Varav 162 000 000 kr. enligt prop. 1983/84:150 bil. 4, AU 24, rskr. 385.

Regeringen föreslår under punkt B 2 (s. 65–70) att riksdagen för budgetåret 1985/86 skall till Arbetsmarknadsservice anvisa ett förslagsanslag av 538 483 000 kr.

Anslaget har hittills till större delen täckt de förvaltningskostnader för arbetsförmedlingen som ingår i det nya anslaget till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader. I fortsättningen avses det förevarande anslaget täcka kostnaderna för arbetsförmedlingens ADB-system och för ADB-baserade platslistor m. m. samt för flyttningsbidragen och inlösen av egna hem.

För ADB-verksamheten och platslistor samt trycksaker m. m. beräknas i propositionen 166 milj. kr. Häri ingår en utbyggnad av förmedlingens terminalsystem från 728 till 1 000 terminaler. Tillskottet av nya terminaler avses huvudsakligen för förmedlingarna i Göteborgs- och Malmöregionerna.

För flyttningsbidragen beräknas 362 milj. kr. och för inlösen av egna hem 10 milj. kr. Regeringen har förutsatt en fortsatt försöksverksamhet under nästa budgetår med bidrag till arbetsgivare som anställer medflyttande.

Alf Wennerfors m. fl. (m) yrkar i motion 2664 att förslaget om fortsatt försöksverksamhet med bidrag till medflyttande skall avslås. Därigenom uppkommer en besparing med 25 milj. kr. Av besparingen bör 15 milj. kr. kunna utnyttjas för utbyggnad av arbetsförmedlingens ADB-verksamhet utöver vad regeringen har föreslagit. I enlighet härmed bör anslaget kunna uppföras med ett belopp som är 10 milj. kr. lägre än regeringen föreslagit eller med 528 483 000 kr.

På förslag av regeringen i proposition 1983/84:150 bil. 4 (AU 1983/84:24 s. 30) infördes ett nytt bidrag till arbetsgivare som anställer medflyttande. Bakgrunden var de svårigheter att få arbete som kan uppstå för en medflyttande vars maka eller make har fått anställning på en ny ort. Detta kan vara ett hinder för flyttningen och det kan i sin tur leda till rekryteringsproblem för arbetsgivarna. Det nya bidraget utgår med 50 % av lönekostnaderna, dock högst 35 000 kr. för en sexmånadersperiod. I enstaka fall kan bidraget få bestämmas på annat sätt efter särskild överenskommelse. Kostnaderna för bidragsgivningen har för innevarande budgetår beräknats till 25 milj. kr.

Vid behandlingen av detta regeringsförslag i våras reserverade sig moderata samlingspartiets företrädare i utskottet. Reservanterna menade att ett dylikt bidrag för anställning av medflyttande riskerar att snedvrida konkurrensen på de lokala arbetsmarknaderna och missgynna dem som

redan bor på orten. De medflyttandes problem borde enligt reservanterna huvudsakligen underlättas genom åtgärder inom skatte- och familjepolitiken.

Utskottet såg i våras positivt på att det görs försök med bidrag som kan underlätta för medflyttande att få arbete på den nya orten och gör samma bedömning nu. En försöksperiod på ett år är dessutom väl kort tid för att bedöma bidragsgivningens effekter i positiv – eller negativ – riktning. I likhet med regeringen anser utskottet att försöksverksamheten bör pågå även nästa budgetår och avstyrker motion 2664 i motsvarande del. Vid bifall till utskottets ställningstagande faller förslaget i samma motion att använda en del av medlen för försöksverksamheten för medflyttande till ytterligare utbyggnad av ADB-verksamheten inom arbetsförmedlingen. En utbyggnad av pågående etapp till 1 000 terminaler, såsom regeringen föreslagit, överensstämmer med de riktlinjer för utbyggnaden som fastställdes förra året. Utskottet finner därför inte heller skäl att med anledning av motionen föreslå en medelsanvisning utöver vad regeringen har förordat.

Vad i övrigt anförts i propositionen under detta anslag godtas av utskottet. Detta bör alltså anvisas med det belopp som föreslagits av regeringen. Förslaget till medelsanvisning i motion 2664 avstyrks samtidigt.

I sammanhanget tar utskottet upp motion 1438 av Gunnar Biörck i Värmdö (m) med yrkande om åtgärder mot *hinder för den kvalificerade arbetskraftens rörlighet*. Motionären anför att om man önskar fler kompetenta yrkesmän till glesbygden bör man först avlägsna lokala tröghetsfaktorer som försvårar arbetskraftens rörlighet inom landet. Som exempel anförs att svårigheterna att rekrytera läkartjänster till glesbygdsområdena ofta beror på att det är svårt för medflyttande make att få önskad anställning inom den offentliga sektorn, därför att kommuner och landsting i många fall inte är villiga att tillgodoräkna tjänstetid som intjänats utanför den egna kommunen eller det egna landstinget. Flyttningen av utnämningsrätten beträffande överläkare från regering till landsting anges av motionären som en ytterligare åtgärd som har försvårat cirkulationen av kvalificerade krafter inom sjukhusväsendet.

Utskottet instämmer med motionären i att svårigheterna för medflyttande make eller maka att få arbete på annan ort är ett växande problem. Detta gör sig med särskild styrka gällande när den medflyttande har specialiserad utbildning och yrkeserfarenhet och arbetsmarknaden på inflyttningsorten endast har ett begränsat utbud av arbetstillfällen, såsom fallet i regel är på mindre orter och i glesbygder. Problemet är emellertid inte alldeles lätt att lösa vilket illustreras av de meningsskiljaktigheter som har uppstått kring den ovan behandlade försöksverksamheten med bidrag för anställning av medflyttande. Mot denna typ av bidrag har invänts att åtgärder som stärker den medflyttandes konkurrenskraft på den nya orten missgynnar de arbetstagare som redan är bosatta på samma ort. Vid diskussionerna kring problemet har, som ovan redovisats, förts fram även familje- och skattepolitiska aspekter.

men sådana aspekter faller utanför utskottets beredningsområde. När det gäller de för den offentliga sektorn speciella tjänstetillsättningsreglerna vilka i vissa fall kan ge försteg för redan anställda anser utskottet att den frågan i första hand bör lösas av de berörda arbetsmarknadsparterna. Med hänsyn härtill och vad i övrigt anförts vill utskottet inte föreslå någon åtgärd med anledning av motionen.

Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning

1983/84	Utgift	3 427 000	Reservation	2 424 000
1984/85	Anslag	3 700 000		
1985/86	Förslag	9 500 000		

Från anslaget bestrids arbetsmarknadsverkets utgifter för anskaffning av utrustning med ett inköpspris överstigande 10 000 kr. och med en beräknad livslängd av minst tre år. Utrustningen utgörs till största delen av inventarier för arbetsförmedlingen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 7 (s. 94–95) att för nästa budgetår skall anvisas ett reservationsanslag av 9,5 milj. kr. för det rubricerade ändamålet.

Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning

1983/84	Utgift (1)		Reservation	794 000
1984/85	Anslag	1 000		
1985/86	Förslag	1 000		

(1) Under budgetåret har intäkterna överstigit kostnaderna med 216 000 kr.

Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för förvaltning av mer kapitalkrävande utrustning, huvudsakligen förläggningsbyggnader, maskiner och fordon. Sådan utrustning får hyras ut inom eller utom arbetsmarknadsverket, varvid hyran skall beräknas så att samtliga kostnader täcks.

Såsom regeringen föreslagit under punkt B 8 (s. 95–96) bör förevarande anslag nästa budgetår uppföras med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Byggnadsarbeten inom arbetsmarknadsverkets verksamhetsområde

1983/84	Utgift	269 000	Reservation	7 231 000
1984/85	Anslag	1 000		
1985/86	Förslag	1 000		

Fr. o. m. den 1 juli 1981 har byggnadsstyrelsen övertagit lokalförsörjningsansvaret för länsarbetsnämnderna, arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsinstituten. Byggnadsstyrelsen har vidare den 1 juli 1982 övertagit lokalförsörjningsansvaret för arbetsmarknadsutbildningen.

I enlighet med regeringens förslag under punkt B 10 (s. 97–98) bör även detta anslag nästa budgetår uppföras med endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

Arbetsmarknadsutbildningen

Regeringen föreslår i budgetpropositionen medel för arbetsmarknadsutbildning (AMU) under tre anslag: Arbetsmarknadsutbildning, Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen och Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m.

Arbetsmarknadsutbildning

1983/84	Utfall	1 904 869 000[1]	Reservation 510 019 000
1984/85	Anslag	2 102 049 000[1]	
1985/86	Förslag	897 083 000[2]	

[1] Häri ingår medel för förvaltningskostnader som fr. o. m. budgetåret 1985/86 beräknas under anslag B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.
[2] Beloppet avser tiden den 1 juli–den 31 december 1985.

Under ifrågavarande anslag bestrids utgifter för kurskostnader, företagsutbildning m. m. Utbildningsbidragen till elever finansieras dels genom arbetsgivaravgifter, dels över anslaget B 4. Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag.

Milj. kr.	1983/84 Utgift	1984/85 Anslag	1985/86 Beräknad ändring	
			AMS + SÖ	Föredraganden
Arbetsmarknads-utbildning	1 855 860	2 055 050	+214 890	−1 157 967
Förvaltningskostn.[1]	49 009	46 999	+ 4 169	− 46 999
Summa	1 904 869	2 102 049	+219 059	−1 204 966

[1] Förvaltningskostnaderna behandlas fr. o. m. budgetåret 1985/86 under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Programmet Arbetsmarknadsutbildning omfattar dels sådan utbildning som någon genomgår av arbetsmarknadsskäl enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966:368, omtryckt 1983:569), dels sådan utbildning som anordnas enligt förordningen (1984:518) om bidrag till arbetsmarknadsutbildning i företag m. m.

Ansvarsfördelningen mellan AMS och SÖ regleras i arbetsmarknadskungörelsen. AMS gör de arbetsmarknadspolitiska bedömningarna av utbildningsbehovet och fastställer inriktningen, omfattningen och lokaliseringen av kursverksamheten. Det är vidare arbetsmarknadsmyndigheterna som i

det enskilda fallet beslutar om arbetsmarknadsutbildning. SÖ svarar för det pedagogiska innehållet och har det administrativa, tekniska och ekonomiska ansvaret.

Den direkta utbildningsadministrationen ombesörjs lokalt av AMU-center, som leds av en kursföreståndare. Utbildning anordnas även vid filialer under AMU-center. För närvarande finns 52 AMU-centra och ett sextiotal fasta eller tillfälliga filialer. Som SÖ:s regionala organ för kursverksamheten finns inom varje län en kursstyrelse.

Riksdagen har den 17 december 1984 (prop. 1984/85:59, AU 9, rskr. 101) beslutat om en ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen som skall gälla fr. o. m. den 1 januari 1986.

Under punkt B 3 (s. 70–76) föreslås att riksdagen skall till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 897 083 000 kr. På grund av den beslutade omorganisationen avser detta belopp tiden fr. o. m. den 1 juli t. o. m. den 31 december 1985.

Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen

1983/84	Utfall	61 000 000
1984/85	Anslag	45 000 000
1985/86	Förslag	22 500 000[1]

[1] Beloppet avser tiden den 1 juli–den 31 december 1985.

Från anslaget bekostas främst ersättningsinvesteringar och investeringar för inredning och utrustning till följd av lokalförändringar i samband med AMU.

Under punkt B 9 (s. 96) föreslås att riksdagen skall till Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 22 500 000 kr. Beloppet avser hälften av ett beräknat helårsanslag.

Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m.

Nytt anslag

1985/86	Förslag	925 775 000

Riksdagen har, som tidigare sagts, nyligen beslutat om ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen att träda i kraft den 1 januari 1986. Anslagen B 3. Arbetsmarknadsutbildning och B 9. Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen har därför beräknats till ett med hälften av helt budgetår upptaget belopp. En organisationskommitté kommer under våren 1985 bl. a. överväga och lämna förslag till anslagskonstruktion och medel för verksamheten. Arbetsmarknadsministern har för avsikt att under hösten 1985 återkomma till regeringen med

förslag till riksdagen i nämnda avseenden. I avvaktan härpå föreslås att ett anslag förs upp i statsbudgeten med ett belopp som motsvarar återstående hälfter av anslagen B 3. Arbetsmarknadsutbildning och B 9. Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen. Till anslaget har därutöver förts ett belopp från åttonde huvudtiteln som avser kostnader för uppgifter som nu fullgörs inom SÖ men som skall föras över på den nya AMU-organisationen.

Under punkt B 20 (s. 117) föreslås att riksdagen skall till Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m. för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 925 775 000 kr.

Inriktningen av AMU m. m.

När det gäller *inriktningen av AMU* framhålls i motion 2127 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) att den snabba förskjutningen av arbetskraftsefterfrågan under senare år understryker behovet av en flexibel organisation av omskolningsverksamheten. Motionärerna menar att företagen har bättre möjligheter att förutse den framtida efterfrågan av arbetskraft. För att öka flexibiliteten inom AMU bör därför en ökad andel av kurserna ske inom företagen.

Som tidigare sagts beslutade riksdagen i höstas om en ny organisation för AMU som bl. a. innebär att en uppdragsmyndighet bildas i varje län. Länsarbetsnämnderna skall upphandla utbildningen hos denna myndighet eller hos andra utbildningsanordnare. Avsikten är att utbildning också skall kunna förläggas till företag och köpas direkt av dem eller genom den regionala uppdragsmyndigheten.

Utskottet vill också tillägga att genom tillkomsten av de s. k. förnyelsefonderna (FiU 1984/85:9) skapas ett kraftigt ökat resursutrymme för utbildning i företag.

Motion 2127 behöver i den här delen inte föranleda någon åtgärd.

En särskild form av utbildning i företag tas upp i motion 1518 av Arne Fransson m. fl. (c). Det gäller *ADB-utbildning i mindre företag*. Motionärerna erinrar om den treåriga försöksverksamhet som pågår inom detta område och som avslutas under innevarande budgetår. Nuvarande stöd kan lämnas för utbildning i företag med högst 200 anställda då yrkesinnehållet ändras på grund av datorisering. Bidrag kan utgå med 20 kr. per arbetstimme under högst 180 timmar. I motionen föreslås nu att denna ADB-utbildning skall fortsätta under ytterligare tre år med ett bidrag på 30 kr. per timme. Vidare framhålls att AMS bör aktivt marknadsföra denna stödåtgärd.

Utskottet kan först erinra om att ett enhetligt bidrags- och regelsystem vid utbildning av anställda beslutades våren 1984 (AU 1983/84:21). Stöd till utbildningsinsatser kan lämnas när införande av ny teknik medför risker för sysselsättningen av grupper med bristande yrkesutbildning eller för att lösa s. k. flaskhalsproblem, dvs. akut brist på personal med viss yrkeskunskap. Bidraget vid utbildning i företag utgår med 35 kr. per timme, i vissa fall med

70 kr. per timme. Detta stöd kan utnyttjas av alla företag oavsett storlek. Reglerna för utbildning av anställda är alltså numera förmånligare än de villkor som gällt för de temporära insatserna för ADB-utbildning i mindre företag. Det finns därför enligt utskottets mening inte anledning att driva den senare utbildningen vidare med särskilda stödregler under ytterligare en treårsperiod som föreslås i motion 1518. Motionen avstyrks alltså av utskottet.

Alexander Chrisopoulos m. fl. (vpk) tar i motion 770 upp de *mål för AMU* som beslutades av riksdagen hösten 1984 (AU 1984/85:9) och framhåller att AMU:s fördelningspolitiska och sociala mål skjuts åt sidan samt att AMU omvandlas till ett serviceorgan för det privata näringslivet. Verksamheten bör enligt motionärerna frigöras från sin markanta företagsanpassning och som en del av vuxenutbildningen verka för att uppfylla fördelningspolitiska och sociala mål.

Vid behandlingen av denna fråga i höstas anförde utskottet att de fördelningspolitiska och sociala målen främst kommer till uttryck i de grundläggande villkoren för tillträde till AMU – dvs. den som bereds utbildning skall vara arbetslös eller löpa risk att bli arbetslös eller ha en svag ställning på arbetsmarknaden. En utbildning som leder till att en arbetslös får sysselsättning – vilket normalt är följden av AMU – är med hänsyn till den stora roll arbetet spelar för individen en angelägen åtgärd från sociala och fördelningspolitiska utgångspunkter. Utskottet framhöll vidare att de nya målformuleringarna inte skulle tolkas som någon nedprioritering av AMU:s sociala roll. AMU:s fördelningspolitiska syften bör ligga fast. Utskottet har samma uppfattning nu och föreslår att motion 770 avslås.

Vpk föreslår en förstärkning av vuxenutbildningen inte bara genom den nyss behandlade ändringen av AMU:s inriktning utan också genom ett förslag om *av företagen betald vuxenutbildning*. Enligt vad som föreslås i motion 649 av Lars Werner m. fl. (vpk) skall alla med mindre än tio års skolgång få rätt till ett års vuxenutbildning. Ersättare för dem som går till denna utbildning skall i första hand vara ungdomar under 25 år. Kostnaderna för de studerande och deras ersättare skall enligt motionärerna fördelas jämnt mellan företagen.

Utskottet vill i fråga om detta yrkande peka på att utbildningsmöjligheterna för anställda i företag och motsvarande har förstärkts under senare år såsom redovisats i det föregående. Tilläggas kan också att den som vill bedriva studier i andra former kan få ledighet enligt lagen (1974:981) om arbetstagares rätt till ledighet för utbildning. Rätt till sådan ledighet tillkommer varje arbetstagare i allmän eller enskild tjänst som varit anställd hos arbetsgivaren under de senaste sex månaderna. Någon begränsning i fråga om utbildningens art finns inte. Om flera arbetstagare inte kan beredas ledighet samtidigt skall företräde ges åt bl. a. personer som har bristfällig utbildning. Det saknas enligt utskottets bedömning förutsättningar att nu

utvidga möjligheterna till vuxenutbildning utöver dem som nu gäller. Motionen avstyrks därför av utskottet.

Utskottet tar i detta sammanhang också upp den del av budgetpropositionen i vilken riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad som anförs om dataeffektutredningens (A 1978:05) slutbetänkande (SOU 1984:20) *Datorer och arbetslivets förändring*. Det konstateras att flera av förslagen ligger utanför arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde och att de förslagen kommer att redovisas för riksdagen i annat sammanhang. Tyngdpunkten i återstående delar av betänkandet ligger vid arbetsmarknadsutbildning och personalutbildning. Arbetsmarknadsministern anför att utredningens förslag om en strukturomvandlingsutbildning blivit tillgodosedd genom de ändrade reglerna för AMU i företag. Vidare erinras om den särskilda ADB-utbildning för kortutbildade som bedrivs under innevarande budgetår och som avses fortsätta även under budgetåret 1985/86. Till frågan om åtgärdsprogram för kvinnor i samband med datorisering återkommer regeringen i den proposition om kvinnors ställning på arbetsmarknaden som kommer att föreläggas riksdagen senare.

Utskottet finner inte anledning att göra något uttalande med anledning av denna redogörelse och föreslår att den läggs till handlingarna.

Frågan om *elevsociala åtgärder i den nya AMU-organisationen* tas upp i motion 907 av Birgitta Johansson (s) och Iréne Vestlund (s). De menar att det finns behov av särskild uppmärksamhet och uppföljning av de elevsociala uppgifterna redan från den nya organisationens start samt att det bör ske i en särskild grupp.

Utskottet vill även på denna punkt hänvisa till sitt uttalande förra hösten vid behandlingen av förslag som rör den nya AMU-organisationen. Utskottet betonade att de elevsociala åtgärderna inte får försämras kvalitativt och noterade därför med tillfredsställelse att någon väsentlig förändring av dessa insatser inte sker. Resurserna för rent kurativ verksamhet blir oförändrade. Visserligen innebär förslaget att fritidsledarna vid AMU-centra försvinner, men på orter med AMU-förläggningar kommer de assistenter som svarar för sådan verksamhet att vara kvar i organisationen. Dessutom bör det ligga i AMU-organisationens intresse att samarbeta med både kommunal och föreningsbunden fritidsverksamhet. Utskottet framhöll också den betydelse för en framgångsrik AMU-verksamhet som direkt stöd och stimulans i själva utbildningssituationen har, t. ex. en individuell utbildningsplan och stödundervisning. Utskottet anförde vidare att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om den föreslagna omfattningen av de elevsociala insatserna skulle visa sig otillräcklig.

Inga nya omständigheter har tillkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande från utskottets sida än det här redovisade. Motionen bör därför inte föranleda någon åtgärd.

En rad motioner tar upp *krav på särskilda AMU-kurser*. Det gäller följande motioner: 1104 av Sven Aspling m. fl. (s) som tar upp ADB-

utbildning i Värmlands län, 1120 av Sten Svensson (m) och Sven Eric Lorentzon (m) som föreslår en yrkesinriktad utbildning för livsmedelsindustrins behov, 1451 av Marianne Karlsson (c) och Anna Wohlin-Andersson (c) som föreslår borstbinderiutbildning för synskadade i Norrköping och 2186 av Ingemar Eliasson m. fl. (fp) som framför krav på utbildning för turismnäringen i Västernorrlands län. Slutligen påpekar Karin Andersson m. fl. (c) i motion 2311 att svenskundervisningen i samband med AMU bör göras så fackinriktad som möjligt eftersom många invandrare har svårt att förstå facktermer.

Utskottet vill till en början påpeka att syftet med den nya organisationen av AMU vilken riksdagen, som tidigare sagts, beslutade om hösten 1984 är att öka flexibiliteten och skapa möjligheter för att tillgodose skiftande lokala behov. Den uppdragsmyndighet som skall bedriva AMU i varje län får möjlighet att anpassa de centralt fastställda kursplanerna efter behovet i länet och att utarbeta egna försökskursplaner. Ansvaret för utbildningens omfattning och inriktning åvilar emellertid länsarbetsnämnden. Denna har att upphandla en utbildning som svarar mot arbetsmarknadens krav. Om det sålunda finns behov av en särskild utbildning på en viss ort eller i ett visst län har genom den nya AMU-myndigheten skapats förutsättningar för att genomföra detta på ett smidigare sätt än tidigare.

Utskottet utgår ifrån att den anpassning i fråga om svenskundervisningen för invandrare som tas upp i motion 2311 kan åstadkommas utan att några särskilda åtgärder vidtas från riksdagen sida.

Vad särskilt gäller den utbildning inom dataområdet som tas upp i motion 1104 vill utskottet nämna att en utbildning med sådan inriktning beslutades av riksdagen förra året (AU 1983/84:24). Utbildningen skall omfatta ca 5 000 personer, och kostnaderna för den beräknas till 32 milj. kr. Hälften av beloppet disponeras av länsarbetsnämnderna i de fyra försökslänen Östergötlands, Malmöhus, Skaraborgs och Värmlands län. Arbetsmarknadsministern anmäler i budgetpropositionen sin avsikt att återkomma till riksdagen senare i vår med en redovisning för utbildningen och med förslag rörande den fortsatta verksamheten.

Med det anförda avstyrks motion 1104 i aktuell del samt motionerna 1120, 1451, 2186 och 2311.

Yngve Nyquist m. fl. (s) tar i motion 1463 upp *körkortsutbildningen för handikappade vid AMU-centret i Hedemora* och föreslår att den grupp av handikappade som kan beredas sådan utbildning bör utvidgas.

Körkortsutbildning för handikappade beviljas f. n. i form av AMU om en sökande är berättigad till bilstöd enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966:368). Utskottet är inte berett att förorda ändrade regler på denna punkt. Det bör emellertid påpekas att den beslutade omorganisationen av AMU-verksamheten kan öka möjligheterna för t. ex. kommuner att köpa här berörda utbildningstjänster från AMU-centra. Motion 1463 bör mot

bakgrund av vad här sagts inte föranleda någon åtgärd.

När det gäller *medelstilldelningen för budgetåret 1985/86* beräknas i budgetpropositionen behovet av AMU motsvara 115 000 deltagare varav 20 000 inom reguljära skolväsendet och 15 000 inom företag. Den senare siffran är lägre än den som AMS föreslagit, vilket i propositionen motiveras med att företag som avsatt medel till de tidigare nämnda förnyelsefonderna kan disponera dessa för bl. a. företagsutbildning. Denna dimensionering av AMU leder enligt budgetpropositionen till följande anslagsbehov för budgetåret 1985/86: För arbetsmarknadsutbildning inom ramen för nuvarande organisation, dvs. t. o. m. den 31 december 1985, föreslås 897,1 milj. kr., för inköp för arbetsmarknadsutbildningen – främst investeringar – under samma period föreslås 22,5 milj. kr. samt för arbetsmarknadsutbildning inom den nya organisationen 925,8 milj. kr.

Alf Wennerfors m. fl. (m) anger i motion 2664 att behovet av AMU under nästa budgetår blir 10 000 årsplatser lägre än vad regeringen föreslår, vilket minskar anslagsbehovet med 250 milj. kr. Man beräknar behovet av medel under första hälften av nästa budgetår till 765,1 milj. kr. och under andra hälften av samma period till 800 milj. kr.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning av utbildningsbehovet för budgetåret 1985/86 och godtar beräkningarna av medelsbehovet under berörda anslag. Utskottet avstyrker motion 2664 i motsvarande delar och förordar att anslagen anvisas med de belopp som regeringen föreslagit.

Torsten Karlsson (s) och Inge Carlsson (s) föreslår i motion 1113 att anslagen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall få utnyttjas för att bekosta en ökad omfattning av *folkhögskolekurser för arbetslösa ungdomar.*

Under innevarande budgetår bedrivs folkhögskolekurser för arbetslös ungdom inom en ram av sammanlagt 10 000 elevveckor. Regeringen anger i budgetpropositionen (prop. 100 bilaga 10, utbildningsdepartementet, s. 242) att motsvarande åtgärder kan behöva vidtas även under budgetåret 1985/86 och begär därför riksdagens bemyndigande att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – få anordna vissa kurser för arbetslös ungdom. Utbildningsutskottet har vid behandlingen av denna fråga (UbU 1984/85:23) föreslagit att regeringen skall få det begärda bemyndigandet. Mot denna bakgrund och med hänsyn till vad arbetsmarknadsutskottet tidigare anfört om behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör medel avsedda för dessa senare åtgärder inte användas för de ändamål som avses i motion 1113. Motionen avstyrks alltså.

Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag

1983/84	Utgift	2 901 903 000 (1)
1984/85	Anslag	2 562 889 000 (1, 2)
1985/86	Förslag	2 645 927 000

(1) Häri ingår medel för förvaltningskostnader som fr. o. m. budgetåret 1985/86 beräknas under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.
(2) Varav 2 447 889 000 kr. enligt prop. 1983/84:126, AU 18, rskr 323 och 115 000 000 kr. enligt prop. 1983/84:150 bil. 4, AU 24, rskr 385.

Från anslaget finansieras 35 % av kostnaderna för

- ersättning till de erkända arbetslöshetskassorna,
- statsbidrag till permitteringslöneersättning,
- kontant arbetsmarknadsstöd,
- utbildningsbidrag till deltagare i arbetsmarknadsutbildning,
- utbildningsbidrag till inskrivna vid arbetsmarknadsinstitut.

Resterande 65 % av kostnaderna finansieras med arbetsgivaravgifter enligt lagen (1982:691) om socialavgifter. Anslaget disponeras av riksförsäkringsverket.

Regeringen föreslår under punkt B 4 (s. 77–79) att riksdagen skall

dels anta inom arbetsmarknadsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

dels till Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 2 645 927 000 kr.

Det förslag regeringen lägger fram under samma punkt om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd behandlas i det föregående avsnittet om ungdomslagen.

Utredning om arbetslöshetsförsäkringen

Arbetsmarknadsministern anmäler i propositionen (s. 79) sin avsikt att tillsätta en utredning med uppgift att bl. a. se över ersättningsnivåer, finansiering och vissa andra frågor om ersättningarna vid arbetslöshet.

Utskottet har tidigare i betänkandet redovisat och tagit ställning till den i motionerna 900 från moderata samlingspartiet, 2127 från folkpartiet och 2665 från Alf Wennerfors m. fl. (m) aktualiserade principiella frågan om parternas ansvar för sysselsättningen med avseende på bl. a. arbetslöshetsförsäkringen. Den i samma motion väckta frågan om statsbidraget till arbetslöshetskassorna behandlas nedan i ett särskilt avsnitt. I detta sammanhang tar utskottet upp ytterligare förslag i motionerna 900 och 2665 beträffande en utredning om arbetslöshetsförsäkringen.

Som en allmän utgångspunkt för utredningsarbetet anges i båda motionerna att på sikt bör införas en allmän, obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som ger en garanterad grundtrygghet. Härutöver bör det vara möjligt att hos

försäkringsbolag eller andra försäkringsinrättningar ordna tilläggsförsäkringar, i sin helhet finansierade med egenavgifter eller i den ordning arbetsmarknadens parter avtalar. Därutöver föreslås i motion 2665 att det utredningsarbete som har aviserats i budgetpropositionen bör inriktas på följande frågor.

De s. k. äldreavgångarna i samband med strukturförändringarna inom näringslivet förutsätter ett utnyttjande av förtidspensionering av arbetsmarknadsskäl. Motionärerna anser att äldreavgångarna bäst kompenseras över arbetslöshetsförsäkringen. Då kan de berörda arbetstagarna fortfarande tillhöra arbetskraften samtidigt som de behåller kontakten med sin fackliga organisation och tillförsäkras en betryggande ekonomisk standard. Detta förutsätter dock att arbetslöshetsförsäkringen tillförs regler som är särskilt anpassade för den äldre arbetskraften.

Medlemskap i arbetslöshetskassor förutsätter inte ett samtidigt medlemskap i en facklig organisation, men arbetstagare som inte är fackligt anslutna kan ha avsevärda svårigheter att vinna inträde i en arbetslöshetskassa. Dessa kassor finansieras i stort helt av allmänna medel, och därför bör krävas att alla arbetstagare behandlas likvärdigt. Det är ett allmänt intresse att så många som möjligt är anslutna till arbetslöshetsförsäkringen. Därför bör kassorna uppmanas att aktivt verka för en ökad anslutning utan bindningar till fackligt medlemskap.

För företagare och fria yrkesutövare uppstår speciella svårigheter vid arbetslöshet. Det bör underlättas för arbetslösa som vill förbättra sin situation genom att starta egen verksamhet. Likaså bör det finnas rimliga möjligheter för en företagare att temporärt uppbära ersättning utan att helt avveckla sitt företag.

Flertalet av de frågor som aktualiseras av moderata samlingspartiet var under förra året föremål för överväganden i sak. Tanken på ett försäkringssystem som ger ersättning upp till en viss nivå och därutöver kompletteras genom privata försäkringar har därvid avvisats av riksdagen. Frågan om äldreavgångarna behandlades av utskottet i betänkandet AU 1983/84:22 med anledning av förslag i proposition 1983/84:162. Såsom förutsattes i det sammanhanget har därmed sammanhängande pensionsfrågor tagits upp till ett fortsatt beredningsarbete vilket sker genom socialdepartementet. I anslutning härtill kan erinras om att i det uppdrag regeringen har lämnat AMS beträffande långtidsarbetslösa ingår att se över frågor som hänger samman med att rätten till ersättning från vissa trygghets- och socialförsäkringar förutsätter att vederbörande är arbetssökande.

I anslutning till vad som sägs i motionen om informationen om arbetslöshetsförsäkringen vill utskottet för sin del understryka det angelägna i att arbetsförmedlingen upplyser om denna försäkringsmöjlighet. Detta är en naturlig uppgift för ett organ som i princip vänder sig till alla arbetssökande oavsett yrkesinriktning och som har att betjäna sina kunder med en allsidig

och opartisk information om vad som gäller på arbetsmarknaden.

När det gäller egenföretagare gjordes förra året vissa lättnader i de restriktioner som gäller i ersättningsrätten vid avveckling av rörelse. Arbetslösa som startar egen verksamhet har nu möjlighet att få bidrag med belopp motsvarande utgående arbetslöshetsersättning. Effekterna av dessa nyligen vidtagna åtgärder bör avvaktas innan man överväger behovet av ytterligare insatser.

Vad som anförts i motionerna 900 och 2665 i de nu redovisade delarna bör på de ovan angivna skälen inte läggas till grund för inriktningen av ett utredningsarbete om arbetslöshetsersättningarna, och utskottet avstyrker sålunda motionerna i dessa delar.

Karin Andersson m. fl. (c) hänvisar i motion 2312 om jämställdhet mellan kvinnor och män till att många i dag saknar ekonomiskt stöd vid arbetslöshet. Framför allt står många kvinnor utan skydd från arbetslöshetsförsäkringen. Motionärerna säger att centerpartiet principiellt håller fast vid att en allmän arbetslöshetsförsäkring bör införas. I det ekonomiska läge som råder avstår de dock från att lägga fram förslag härom. *En uppdatering av den tidigare utredningen om allmän arbetslöshetsförsäkring* bör dock göras, så att de ekonomiska konsekvenserna i dagens arbetsmarknadssituation blir belysta.

Huvudfrågorna för det utredningsarbete som har aviserats i propositionen är ersättningsnivåer och finansiering av ersättningarna vid arbetslöshet. Därigenom kan man räkna med att det kommer fram nya data som kan belysa även de ekonomiska effekterna av en mer vidsträckt reform. Även om motionens syfte inte helt tillgodoses genom det nya utredningsarbetet anser sig dock utskottet inte böra föreslå någon ytterligare åtgärd med anledning av densamma.

Statsbidraget till arbetslöshetskassorna

De bestämmelser som sedan den 1 januari 1983 gäller för statsbidragen till de erkända arbetslöshetskassorna (SFS 1982:1222) är avsedda att ge kassorna ett bidrag som täcker ca 90 % av deras kostnader.

Som redan redovisats anser moderata samlingspartiet och folkpartiet att kassornas medlemmar bör svara för en större del av kostnaderna än nu är fallet genom att de får erlägga högre egenavgifter. Centerpartiet är av samma uppfattning.

Moderata samlingspartiet anför i motion 900 att första steget i en reformering av arbetslöshetsförsäkringen bör vara att minska den offentliga finansieringen till 80 %. Resterande 20 % bör finansieras med egenavgifter. Samma förslag framförs i motionerna 2664 och 2665, båda med Alf Wennerfors (m) som första namn. Enligt motion 2664 bör sänkning av bidragsnivån till 80 % ske från den 1 januari 1986. Enligt motion 2665 bör man överväga att öka egenfinansieringen ytterligare under budgetåret 1986/87.

Folkpartiet anför i motion 2127 att den minskning av statsbidraget till arbetslöshetskassorna som förordas av partiet resulterar i en höjning av medlemmarnas avgifter med 25 kr. per månad (före skatt).

Centerpartiet menar i motion 647 att det är nödvändigt av statsfinansiella skäl att höja egenavgifterna till arbetslöshetskassorna och finner det inte orimligt att de som har arbete genom ökade avgifter skapar bättre ekonomisk trygghet för dem som är arbetslösa. Ett ökat avgiftsuttag bör drabba kassamedlemmarna likformigt. Detta förutsätter att avgifterna tas in centralt av Arbetslöshetskassornas samorganisation och sedan fördelas centralt till kassor med den högsta arbetslösheten. Centerpartiet beräknar att en på detta sätt genomförd höjning av egenavgifterna med 25 kr. per månad kan minska behovet av statsbidraget till kassorna med ca 1 miljard kronor.

Det utredningsarbete som aviseras i propositionen avser bl. a. finansieringsfrågorna. Det får förutsättas att olika finansieringsmetoder och -nivåer kommer att prövas. Det utredningsarbetet bör få bedrivas utan sådana bindningar som motionerna syftar till. Dessa avstyrks därför i föreliggande delar.

Dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen

Det högsta dagpenningbeloppet inom arbetslöshetsförsäkringen höjdes den 1 juli 1984 från 280 till 300 kr. Regeringen föreslår att detta maximibelopp från den 1 juli i år höjs till 315 kr. och att 17 § lagen om arbetslöshetsförsäkring ändras i enlighet härmed.

Alf Wennerfors m. fl. (m) yrkar i motion 2664 att regeringens förslag skall avslås. Ytterligare höjningar av dagpenningen bör enligt motionärernas mening ske genom en frivillig påbyggnad som finansieras utanför statsbidragssystemet. Vänsterpartiet kommunisterna begär å andra sidan i motion 780 att maximibeloppet höjs till 360 kr. som en anpassning till löneutvecklingen.

Utskottet anser liksom regeringen att dagpenningen bör höjas från det kommande halvårsskiftet och ansluter sig till den beloppsnivå som regeringen har förordat. Med avstyrkande av motionerna 780 och 2664 i motsvarande delar föreslår utskottet således att riksdagen antar regeringens förslag till ändring av lagen om arbetslöshetsförsäkring.

KAS

Det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) för icke-försäkrade arbetslösa utgår sedan den 1 januari 1983 med 100 kr. per dag. Regeringen föreslår inte någon ändring av detta belopp.

Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motion 780 att stödbeloppet från den 1 juli 1985 höjs till 180 kr. och att det i fortsättningen skall utgöra hälften av den högsta dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det nu får anstå med en uppräkning av KAS. Det kan inte heller anses vara aktuellt att göra den föreslagna kopplingen till dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet avstyrker därför yrkandena i motion 780.

Utbildningsbidragen

Det utbildningsbidrag som utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning och till personer i yrkesinriktad rehabilitering är anknutna till arbetslöshetsersättningarna. Regeringen är bemyndigad att göra de anpassningar av utbildningsbidragen som följer av de av riksdagen beslutade förändringarna av ersättningarna vid arbetslöshet.

Det anmäls i propositionen att utbildningsbidraget för deltagare med rätt till ersättning från arbetslöshetskassa vid bifall till förslaget om dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen kommer att höjas till högst 315 kr. per dag. De utbildningsbidrag som utgår till flertalet ungdomar under 20 år avses bli höjt från 120 till 130 kr. per dag. Utbildningsbidraget för deltagare som har fyllt 20 år men inte har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa ändras inte. Detta sistnämnda bidrag utgår sedan den 1 juli 1984 med 185 kr. per dag. Denna nivå på bidraget gäller även för kassamedlemmar med låg dagpenning samt ungdomar under 20 år som har försörjningsplikt mot barn (och inte har rätt till kassaersättning).

Av yrkandena i motion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) om avslag på regeringsförslaget om höjd dagpenning inom arbetslöshetsförsäkringen följer att motionärerna även motsätter sig att utbildningsbidragen höjs.

Vänsterpartiet kommunisterna yrkar i motion 780 att bidraget för de icke-försäkrade eleverna höjs till 250 kr. per dag med hänsyn till att utbildningsbidraget för dessa elever har släpat efter kraftigt och därför behöver justeras.

Utskottet är inte berett att gå längre än regeringen i den avvägning det här gäller utan avstyrker yrkandet i motion 780.

Avslutningsvis i detta avsnitt tar utskottet upp motion 1983/84:751 av Tommy Franzén (vpk) och Lars-Ove Hagberg (vpk) om *skatteavdrag för arbetsrättsliga skadestånd*. I motionen begärs att arbetsgivares rätt att vid taxeringen göra avdrag för s. k. allmänna skadestånd för brott mot arbetsrättsliga lagar eller avtal skall slopas.

Den avdragsrätt motionärerna åberopar grundas på ett avgörande i regeringsrätten år 1980. Sedan motionen väcktes i januari 1984 lade regeringen i proposition 1983/84:165 fram förslag om ändring i 20 § kommunalskattelagen, varigenom avdragsrätten avskaffas. Förslaget bifölls av riksdagen i höstas (AU 1984/85:3 s. 39–40 med gemensam reservation av m, c, fp). Därmed synes syftet med motionen helt ha tillgodosetts, och någon åtgärd med anledning av densamma är således inte påkallad.

Anslagsberäkningen

För bidrag till arbetslöshetskassorna beräknas i propositionen totalt 4,6 miljarder kronor, varav 1 615,6 milj. kr. faller på förevarande anslag.

För bidrag till de permitteringslöneersättningar som från den 1 januari 1985 kan utges till arbetsgivare som permitterar anställda (och därvid har att betala lön redan från första permitteringsdagen) beräknas 36,8 milj. kr.

Kostnaderna för KAS uppskattas till 434 milj. kr., varav 152 milj. kr. skall täckas från detta anslag.

Slutligen beräknas i propositionen kostnaderna för utbildningsbidrag uppgå till totalt 2 405 milj. kr. varav 842 milj. kr. skall täckas från anslaget.

I enlighet härmed uppgår det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till 2 645 927 000 kronor enligt propositionen.

Alf Wennerfors m. fl. (m) beräknar i motion 2664 anslagsbehovet till 2 469 627 000 kronor med hänsyn till den ståndpunkt motionärerna intagit beträffande nivån på arbetslöshetsersättningar och utbildningsbidrag samt till arbetsmarknadsutbildningens omfattning.

Med hänvisning till ställningstagandena ovan beträffande bidragsnivåerna och då regeringens anslagsberäkning godtas föreslår utskottet, med avstyrkande av motion 2664 i den aktuella delen, att anslaget anvisas med det belopp regeringen har begärt.

Sysselsättningsskapande åtgärder

1983/84	Utgift	5 958 570 000[1]	Reservation 2 992 122 000[2]
1984/85	Anslag	4 447 545 000[1, 3]	
1985/86	Förslag	2 695 470 000	

[1] Häri ingår medel för förvaltningskostnader som fr. o. m. budgetåret 1985/86 beräknas under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

[2] Reservationen består av beslutade medel till beredskapsarbeten, vilkas slutliga utbetalning sker under budgetåret 1984/85.

[3] Varav 94 000 000 kr. enligt prop. 1983/84:150 bil. 4, AU 24, rskr. 385 och 1 700 000 000 kr. enligt prop. 1984/85:45, AU 7, rskr. 100.

Programmet Sysselsättningsskapande åtgärder består av delprogrammen Beredskapsarbeten, Rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär, Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet, Industribeställningar och Försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder.

Regeringen har i budgetpropositionen under punkt B 5 (s. 82–93) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som förordas i propositionen om grunderna för statsbidrag till beredskapsarbete i kombination med utbildning,

2. godkänna vad som förordas i propositionen om ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten,

3. till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 2 695 470 000 kr.

Milj. kr.	1983/84[1] Utgift	1984/85[1] Anslag	1985/86 Beräknad ändring	
			AMS[1]	Föredraganden
Beredskapsarbeten ...	4 853 907	2 719 100	−309 100[2]	−1 143 630
Tidigareläggning av kommunala tjänster.....	147 929[3]	–	–	–
Rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär.....	600 000[4]	1 175 000	+385 000	− 117 000
Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet		37 000	–	–
Industribeställningar ..	219 544	15 000	+ 35 000	–
Försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder.....	–	17 000	–	− 7 000
Detaljplaneringsbidrag	10 435[5]	–	–	–
Särskilda medel till beredskapsarbeten och/eller rekryteringsstöd		450 000	–	− 450 000
Förvaltningskostnader[6]	34 529	34 445	+ 21 840	− 34 445
Summa	5 866 344	4 447 545	+132 740	−1 752 075

[1] Häri ingår medel för förvaltningskostnader som fr. o. m. budgetåret 1985/86 beräknas under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.
[2] Inkl. 50 milj. kr. till projekteringsarbeten.
[3] Delprogrammet har upphört.
[4] Avser enskilda beredskapsarbeten.
[5] Delprogrammet har upphört. Utbetalningarna avser beslut före den 1 januari 1982.
[6] Förvaltningskostnaderna behandlas fr. o. m. budgetåret 1985/86 under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Beredskapsarbeten

I delprogrammet Beredskapsarbeten ingår statliga beredskapsarbeten samt statsbidrag till kommunala beredskapsarbeten samt enskilda beredskapsarbeten av investeringskaraktär. Syftet med beredskapsarbeten är att motverka arbetslöshet till följd av säsong- och konjunkturnedgång eller när arbetstillgången av andra skäl är otillräcklig. Beredskapsarbeten ger vidare sysselsättning åt äldre, lokalt bunden eller handikappad arbetskraft, som har svårigheter att få arbete på öppna marknaden även i goda konjunkturer. Bestämmelser om beredskapsarbeten finns i arbetsmarknadskungörelsen (1966:368, omtryckt senast 1983:569).

Antalet sysselsättningsdagar i beredskapsarbete var 10,1 miljoner under budgetåret 1983/84. Som framgår av följande tabell var detta en minskning

med 1,4 miljoner dagar i jämförelse med budgetåret 1982/83. Andelen kommunala beredskapsarbeten har ökat samtidigt som en markant minskning av de enskilda arbetena kan märkas. Andelen investeringsarbeten låg på ungefär samma nivå som under tidigare år.

Volymen beredskapsarbeten budgetåren 1980/81–1983/84

Budget år	Sysselsättningsdagar (1 000-tal)	därav andel (i %)			därav andel (i %)		
		statl.	komm.	enskilda	invest.-arb.	tjänste o. vårdarb..	övriga arbeten
1980/81	4 538	32	65	3	17	38	45
1981/82	7 557	26	62	12	13	51	36
1982/83	11 564	20	60	20	11	59	30
1983/84	10 149	22	73	5	13	49	58

Det bör erinras om att 3,4 miljoner sysselsättningsdagar utfördes i form av rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär under budgetåret 1983/84.

Antalet sysselsatta i beredskapsarbeten åren 1981–1984 (månadsgenomsnitt)

År	Totalt	därav kv.	16–19 år	därav kv.	20–24 år	därav kv.
1981	23 143	9 116	6 864	4 336	5 663	2 840
1982	43 507	18 450	16 701	9 301	13 204	6 174
1983	58 606	25 552	18 411	10 094	19 655	9 098
1984	41 304	16 752	4 712	2 495	14 629	7 189

Som framgår av sammanställningen ovan ökade antalet ungdomar sysselsatta i beredskapsarbete kraftigt under 1980-talets första år. Under år 1984 har dock en successiv minskning i åldersgruppen 18–19 år kunnat märkas i takt med att ungdomslagen började få effekt.

För innevarande budgetår har riksdagen anvisat medel till beredskapsarbeten enligt följande sammanställning:

Budgetpropositionen (prop. 1983/84:100, AU 21)	1 919,1 milj. kr.
Kompletteringsprop. (prop. 1983/84:150, AU 24)	50,0 " "
Propositionen om vissa ekonomisk-politiska åtgärder (prop. 1984/85:45, AU 7)	750,0 " "
Totalt	2 719,1 milj. kr.

I anledning av prop. 1984/85:45 anvisades även 450 milj. kr. som en reserv för att av regeringen kunna användas till olika åtgärder under förevarande anslag. Enligt nyligen fattat beslut skall 250 milj. kr. därav utnyttjas för beredskapsarbeten.

Regeringen har av riksdagen bemyndigats att, om arbetsmarknadsläget

kräver det, för innevarande budgetår disponera en finansfullmakt om 2 500 milj. kr. Fullmakten har ännu inte utnyttjats.

I budgetpropositionen föreslås vissa ändringar av statsbidragsreglerna för beredskapsarbeten. Det gäller dels grundbidragets och tilläggsbidragets storlek, dels bidragets storlek vid varvning av beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning inom den kommunala sektorn.

Utskottet behandlar först frågan om *ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten*. Statsbidrag till kommunala och enskilda beredskapsarbeten kan utgå i form av grundbidrag och tilläggsbidrag. Grundbidraget utgår normalt med 75 % av lönekostnaderna inkl. lönebikostnader och avtalsenliga rese- och traktamentskostnader för de arbetslösa som har anvisats till arbetet av arbetsförmedlingen. Tilläggsbidrag utgår till kommunalt arbete med normalt 15 % och till enskilt arbete med 10 % av skillnaden mellan det godkända bidragsunderlaget och lönekostnaderna (inkl. lönebikostnader) för de av arbetsförmedlingen anvisade arbetslösa. Tilläggsbidrag utgår enbart för sådana arbeten som medför investeringar i byggnader eller anläggningar avsedda för stadigvarande bruk. Under 1984/85 får vid beslut om investeringsobjekt i vissa kommuner tilläggsbidrag lämnas med en högre procentsats än det normala, vanligtvis med 25 % (i 45 kommuner). I enstaka kommuner i Västerbotten och Norrbotten får tilläggsbidrag lämnas med mellan 35 % och 60 % (i 13 kommuner).

I propositionen föreslås med hänvisning till det statsfinansiella läget att grundbidraget sänks från 75 % till 70 % vid såväl investeringsarbeten som övriga arbeten. I grundbidraget bör bidrag till utbildnings- och handledarinsatser inrymmas. Enligt förslaget bör även tilläggsbidraget reduceras och utgå med normalt 10 %. AMS skall dock även fortsättningsvis ges möjlighet att i områden med hög och långvarig arbetslöshet samt med sjunkande befolkningstal medge ett högre tilläggsbidrag. Regeringens förslag om ändrade bidragsregler beräknas minska statens utgifter för beredskapsarbeten med 150 milj. kr.

Enligt 96 § arbetsmarknadskungörelsen skall för beredskapsarbete om annan statlig stödform är tillämplig bidrag utgå i enlighet med reglerna för denna stödform. Enligt propositionen bör detta gälla även i fortsättningen. Samtidigt föreslås att möjlighet skall ges att sänka bidragsnivån vid beredskapsarbeten till en vid varje enskilt fall lämpligt avpassad nivå. Detta innebär att bidragsnivån vid beredskapsarbeten skall vara högst den som anges för aktuell stödform.

Moderata samlingspartiet anser i partimotionen 900 och kommittémotionen 2664 att bidraget till kommunala beredskapsarbeten bör sänkas till 50 % för att därmed likställas med rekryteringsstödets storlek. Enligt motion 2664 bör detta ge en besparing på 180 milj. kr. under nästa budgetår.

Utskottet vill erinra om att den övervägande delen eller drygt 70 % av samtliga dagsverken i beredskapsarbeten under budgetåret 1983/84 utfördes inom den kommunala sektorn. En orsak härtill står säkert att finna i

statsbidragets storlek och den drivkraft som därmed finns för kommunerna att anställa beredskapsarbetare. En minskning av statsbidraget kan således leda till ett minskat intresse från kommunernas sida för insatser på detta område med åtföljande risker för ökad öppen arbetslöshet. Utskottet har emellertid i rådande statsfinansiella situation full förståelse för behovet av besparingsåtgärder över hela det statliga området. I det läget kan utskottet gdota regeringens måttliga förslag till ändringar av bidragsnivåerna för beredskapsarbeten. Däremot kommer en generell sänkning av statsbidraget till 50 % som föreslås av moderata samlingspartiet att påtagligt försvåra arbetet med att bekämpa arbetslösheten vilket inte kan accepteras i rådande sysselsättningsläge. Motionerna 900 och 2664 avstyrks således i dessa delar.

Gunnar Björk i Gävle (c) och Gunnel Jonäng (c) konstaterar i motion 2643 att *det faktiska statsbidragets storlek vid kommunala beredskapsarbeten* ofta fastställs till ett belopp som understiger 75 % av lönekostnaderna. För att kommunerna skall kunna ta fram tillräckligt antal beredskapsarbeten bör enligt motionärerna arbetsmarknadskungörelsen ändras så att alltid maximalt belopp utgår.

Utskottet delar den i budgetpropositionen framförda uppfattningen att de angivna procenttalen skall ses som den högsta bidragsnivå som kan komma i fråga. Möjlighet skall således fortfarande finnas att minska bidraget till en vid varje enskilt fall lämpligt avpassad nivå. Därmed menas att länsarbetsnämnd och kommun i samverkan kan bestämma den bidragsnivå som bäst passar kommunens ekonomi, ambitioner och val av objekt i syfte att inom tillgängliga medelsramar bereda fler arbetslösa sysselsättning. Att som föreslås i motion 2643 fixera statsbidraget vid en viss nivå skulle göra kommunerna alltför beroende av tillgången på statliga medel. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen.

I propositionen erinras om att riksdagen genom beslut hösten 1983 (prop. 1983/84:26, AU 8) möjliggjort *varvning av beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning inom den kommunala sektorn*. En förutsättning för den nya beredskapsformen angavs vara att ersättningen skulle bestämmas i särskilt kollektivavtal. Som grund för ett sådant avtal bestämdes att statsbidrag får utgå med 60 % av avtalsenlig lön för beredskapsarbete utan särskilda utbildningsinslag. I propositionen anges nu att sådant avtal har träffats som innebär att lönen vid varvning utgör ca 80 % av normallönen vid enbart arbete. Samtidigt föreslås att statsbidraget för denna verksamhet bör utgå med högst 75 % av lönekostnaderna inkl. lönebikostnaden. Kostnaderna för varvningen har hittills belastat såväl anslaget B 4 Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag som förevarande anslag. I propositionen föreslås att bidraget fr. o. m. budgetåret 1985/86 enbart bör belasta detta senare anslag och rymmas inom ramen för föreslagna medel.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag som alltså tillstyrks.

Ulf Adelsohn m. fl. (m) föreslår i motion 900 *kortare anvisningstider för beredskapsarbete inom den offentliga sektorn*. Arbetet bör vara i tre månader

med möjlighet till förlängning om ytterligare försök att placera den arbetslöse på den öppna arbetsmarknaden misslyckas. Syftet med förslaget anges vara att öka rörligheten och antalet möten mellan arbetssökande och potentiella arbetsgivare också på denna del av arbetsmarknaden.

Anvisningstiden för en arbetslös i beredskapsarbete får inte överstiga sex månader om inte särskilda skäl föreligger. Utskottet anser att denna tid är väl avvägd. En förkortning av beredskapsarbetstiden enligt motionens förslag skulle sannolikt ge stora problem i form av otillräcklig utbildningstid, försämrad motivation för den arbetssökande och en utökad och ryckigare administrativ process. För vissa beredskapsarbeten, inom t. ex. skogsbruket, kan t. o. m. sex månader ses som en för kort anvisningstid för att på ett meningsfullt sätt komma in i arbetsuppgifterna. När det gäller ungdomar är denna tid nödvändig enligt utskottets mening för att ge en arbetslivserfarenhet som senare kan komma till nytta. Utskottet vill också peka på att den som placerats i ett beredskapsarbete fortfarande står till arbetsförmedlingens förfogande. Arbetet skall således avbrytas om en placering kan göras i ett ordinarie arbete. Med hänvisning härtill och vad i övrigt sagts ovan framgår att anvisningstiden inte bör ändras. Motion 900 avstyrks därför i denna del.

I propositionen bedöms *behovet av beredskapsarbeten* under budgetåret 1985/86 till 4 miljoner sysselsättningsdagar. Bedömningen görs mot bakgrund av bl. a. möjligheterna att genom rekryteringsstöd ge arbetslösa en fastare förankring på arbetsmarknaden. Behovet av beredskapsarbeten anses kunna reduceras genom det kommunala rekryteringsstöd till långtidsarbetslösa som enligt riksdagens beslut gäller fr. o. m. den 1 januari 1985. Totalt beräknas beredskapsarbeten och rekryteringsstödet få en omfattning på 8,5 miljoner sysselsättningsdagar. Om behovet överstiger denna volym, förutsätts att regeringen liksom innevarande budgetår kommer att få disponera en finansfullmakt härför.

Det sammanlagda medelsbehovet för beredskapsarbeten beräknas till 1 575,47 milj. kr. för budgetåret 1985/86. Som förutsättning för beräkningen gäller en dagsverkskostnad på 535 kr. Hänsyn har då tagits till de ändrade statsbidragsbestämmelserna som utskottet nyss har behandlat. I beräkningarna har inkluderats medel för fortsatt försöksverksamhet med ungdomsarbeten i Örebro kommun (prop. 1983/84:150 bil. 4, AU 24) och den fortsatta försöksverksamheten med samordnade insatser mellan arbetsmarknadsverket och Stockholms kommun (prop. 1984/85:45 bil. 2, AU 7). Vidare har beaktats att 300 milj. kr. – motsvarande kostnaden för de s. k. T1-arbetena för socialmedicinskt handikappade – har överförts till anslaget C 6 Statsbidrag till offentligt skyddat arbete samt att egenregiverksamheten och tjänster inom programmet har förts över till anslaget B 1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (88 milj. kr. resp. 26,5 milj. kr.).

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 900 att antalet beredskapsarbeten inom offentlig sektor, som nu sägs ha nått gränsen för vad som är såväl ekonomiskt som socialt försvarbart, minskas och att nödvändiga insatser

inriktas på det privata näringslivet. I motion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) beräknas behovet av beredskapsarbeten till 3 miljoner sysselsättningsdagar. Minskningen i förhållande till regeringens förslag föreslås mot bakgrund av dels den ekonomiska politik som moderata samlingspartiet förespråkar, dels övriga förslag om insatser på andra områden som får effekter på arbetsmarknadens utveckling.

Utskottet har ingenting att invända mot regeringens beräkning av behovet av beredskapsarbeten under nästa budgetår. Bedömningen är självfallet gjord med den osäkerhet som alltid präglar en prognos över sysselsättning och arbetslöshet på drygt ett års sikt. Skulle behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser bli större än väntat har regeringen dock möjlighet att återkomma till riksdagen med förslag om ytterligare medel eller utnyttja finansfullmakten.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens beräkning av medelsbehovet till beredskapsarbeten och avstyrker därmed motionerna 900 och 2664 i dessa delar.

Utskottet går därmed över till att behandla två motioner som föreslår ett *återinförande av statliga projekteringsbidrag*. Wivi-Anne Cederqvist m. fl. (s) framhåller i motion 1106 att de senaste årens insatser har tärt framför allt på kommunernas objektreserv som nu sägs vara för liten. Enligt motionärerna begränsar kommunernas ekonomi deras möjligheter att bygga upp nya reserver av angelägna byggnadsobjekt. Det är därför rimligt att ett statsbidrag för projektering införs. Även Sven Aspling m. fl. (s) pekar i motion 1104 på behovet av ett projekteringsbidrag på 50 %.

Wivi-Anne Cederqvist m. fl. (s) framhåller även i motion 1106 att nya objekt för beredskapsarbeten skulle kunna tas fram om man i förväg kunde garantera en viss kontinuitet i genomförandet. Som exempel anges objekt inom kulturminnesvård, turism och skogsbruk. Motionärerna föreslår att länsarbetsnämnderna skall få möjlighet att ta fram större åtgärdspaket i områden där beredskapsarbeten kommer att behövas under många år. Genomförandet av dessa mer långsiktiga insatser skulle garanteras genom att medel anslås för en längre period.

Utskottet vill först erinra om att riksdagen hösten 1981 av besparingsskäl beslutade att det s. k. detaljplaneringsbidraget skulle upphöra fr. o. m. år 1982 (jfr AU 1981/82:1). Bidraget, som hade till syfte att säkerställa att färdigprojekterade objekt fanns i tillräcklig omfattning i objektreserven för beredskapsarbeten, utgick främst till projektering av kommunala och statliga byggnads- och anläggningsarbeten.

Riksdagen beslutade våren 1983 (prop. 1982/83:120, AU 24) att de ordinarie medlen för beredskapsarbeten i Norrbottens län får användas även för att ge bidrag till projektering. Som skäl härför angavs att de senare årens stora insatser på investeringssidan av arbetsmarknadspolitiska skäl hade medfört att såväl den statliga som den kommunala investeringsreserven minskat kraftigt. Kommunernas ansträngda ekonomi ledde till att nya

investeringsobjekt inte togs fram i någon större utsträckning. För detta bidrag finns en ram på totalt 10 milj. kr. för budgetåren 1983/84 – 1985/86.

Utskottet vill liksom tidigare år framhålla vikten av att lämpliga sysselsättningsskapande objekt tas fram i bl. a. kommunerna. Det är en viktig förutsättning för att en effektiv arbetsmarknadspolitik skall kunna föras. Den objektreserv som varje år tas fram har också i huvudsak motsvarat de behov som ställts. Situationen för det kommande budgetåret kartläggs för närvarande inom AMS. När det gäller projekteringsbidraget har detta enligt utskottets mening generellt sett en liten betydelse för projekteringsverksamheten. Projekteringskostnaden är normalt en liten del av hela kostnaden för investeringen. Härtill kommer att bidrag utgår för projektering när ett objekt antagits som beredskapsarbete. I detta sammanhang bör även erinras om de båda program för reparation, ombyggnad och tillbyggnad (ROT) som statsmakterna beslutade om hösten 1983 och som kan leda till en inriktning från kommunernas sida på projekt som inte kräver projektering i samma omfattning. Utskottet har dock samtidigt förståelse för att stöd till projekteringskostnader kan vara en välbehövlig stimulans i vissa enstaka kommuner med ansträngd ekonomi. Som tidigare framhållits har en sådan stödform också införts i Norrbottens län. Om denna möjlighet också skall vidgas till att omfatta andra regioner kan utskottet bl. a. mot bakgrund av pågående undersökning inom arbetsmarknadsverket inte bedöma. Det kan dock förutsättas att regeringen följer det pågående arbetet med inventering av investeringsreserven och vid behov återkommer till riksdagen med förslag i frågan.

När det gäller frågan om finansiering av mer långsiktiga projekt med beredskapsmedel vill utskottet stryka under den grundläggande principen att de arbetsmarknadspolitiska resurserna primärt är till för att skapa sysselsättning åt arbetslösa. De skall således inte utgöra en basresurs inom vissa områden som skogsvård, turism och kulturminnesvård. Utskottet delar motionens uppfattning om vikten av en god projektberedskap i kommunerna och att det finns en god framförhållning i detta arbete. Staten kan dock enligt utskottets mening inte binda sig för att projekt på flera års sikt skall komma till utförande med beredskapsmedel.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1104 i motsvarande del och 1106.

Utskottet tar därefter upp en motion som rör verksamheten vid *den demografiska databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn*. Databasen har till uppgift att registrera och bearbeta i huvudsak demografiska och sociala historiska data för forsknings-, utbildnings- och arkivändamål samt att göra dessa data tillgängliga för forskare. Organisationen skall tjäna ett riksintresse och förse hela Sverige med material. Databasens produktionsenhet är belägen i Haparanda medan systemenhet och forsknings- och utvecklingsenhet finns i Umeå. Sedan år 1979 finns dessutom registreringscentraler i Pajala, Jokkmokk och Jörn vilka drivs som beredskapsobjekt. Det material

som registreras (excerperas) är huvudsakligen kyrkoboksmaterial och arkivmaterial. Antalet sysselsatta vid centralerna är 15 i Jokkmokk, 16 i Pajala och 23 i Jörn.

Per-Ola Eriksson m. fl. (c) framhåller i motion 542 att de tre filialerna på ett aktivt sätt har bidragit till att ge sysselsättning åt lokalt bunden arbetskraft samt medfört en ökad differentiering av arbetsmarknaden i dessa glesbygdskommuner. I motionen pekas också på att det finns långsiktiga program och projekt för den fortsatta verksamheten. Mot den bakgrunden föreslås att verksamheten vid demografiska databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn permanentas. Finansieringen härav bör ske inom ramen för anslaget till sysselsättningsskapande åtgärder.

Utskottet behandlade ett likartat motionsyrkande våren 1984 (AU 1983/84:21) och anförde då bl. a. följande:

Utskottet har full förståelse för motionärernas plädering för ett upprätthållande av registreringscentralerna i Pajala, Jokkmokk och Jörn. Bristen på sysselsättning i dessa regioner talar härför. Samtidigt har utskottet kunnat konstatera att de prioriteringar som har gjorts från centralt håll om satsningar på forskningens område f. n. inte omfattar några projekt av varaktig karaktär som skulle kunna förläggas till dessa arbetsplatser. Detta talar i och för sig för att en permanentning av verksamheten inte bör komma till stånd. Utskottet vill emellertid erinra om att det vid sidan av den centralt prioriterade forskningen kan finnas projekt som det från andra utgångspunkter är angeläget att få utförda vid de tre centralerna. Det bör nu bli en fråga för databasen att tillsammans med arbetsmarknadsmyndigheterna i resp. län utröna om dessa projekt är lämpliga som beredskapsarbeten. Om arbetsuppgifterna tillåter bör vid bestående brist på sysselsättning i de tre regionerna på sikt också en verksamhet i mera fasta former kunna övervägas.

Utskottet har inte ändrat uppfattning på denna punkt, men vill tillägga att dessa centraler ger värdefulla arbetstillfällen i kommuner med få arbetstillfällen för kvinnor. Med de redovisade uttalandena får motionen anses vara tillgodosedd, och den behöver således inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sven Aspling m. fl. (s) föreslår i motion 1104 att länsarbetsnämnden i Värmlands län skall ges möjligheter till *en friare disponering av de arbetsmarknadspolitiska resurserna.* Enligt motionärerna bör bl. a. i vissa fall beredskapsarbete kunna kombineras med lokaliseringsstöd.

Enligt utskottets mening är det en svår uppgift att göra avvägningen mellan åtgärder av arbetsmarknadspolitiskt slag som minskar den akuta arbetslösheten och åtgärder som indirekt via investeringsstimulanser och annat regionalpolitiskt stöd långsiktigt ökar tillgången på arbete. Det har också från olika håll framförts önskemål om att de medel som i olika former kommer en region till del skulle få utnyttjas på ett mer obundet sätt för att komma åt problemet med bristen på varaktiga arbetstillfällen. Utskottet vill emellertid kraftigt stryka under betydelsen av att en åtskillnad görs mellan de olika åtgärdstyperna. Regionalpolitikens uppgift är således att ta sig an problem

som rör den strukturella arbetslösheten med vilket menas att antalet arbeten totalt och över en lång tid är för litet inom en region. Denna typ av arbetslöshet är arbetsmarknadspolitiken inte avsedd att hantera. Uppgiften är här i stället att i huvudsak lösa problemet med den akuta arbetslösheten. Om beredskapsmedel exempelvis skulle användas för att skapa arbetstillfällen på lång sikt skulle arbetslösheten sannolikt öka på kort sikt. Mängden av projekt som inte kan förverkligas på grund av medelsbrist är således knappast så stor att sysselsättningstillskotten skulle kompensera bortfallet av beredskapsarbeten. Utskottet vill också framhålla att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna riktas mot särskilda individer. Denna fördelningspolitiska profil på insatserna skulle sannolikt försvinna om det handlade om varaktiga arbetstillfällen. Med hänvisning till vad utskottet anfört ovan avstyrks motion 1104 i motsvarande del.

Bengt-Ola Ryttar m. fl. (s) aktualiserar i motion 929 frågan om *ett flerårigt basprogram för de arbetsmarknadspolitiska insatserna.* Motionärerna framhåller att byggnadsverksamheten har stora problem i vissa län och att dessa län har svårare än andra län att tillgodogöra sig de generella stimulanserna. Här behövs större insatser än i normallänet. Storleken på dessa insatser sägs emellertid kräva en mer långsiktig hantering än den nuvarande årliga uppsamlingen av en objektreserv. Enligt motionen skulle påtagliga effektivitetsvinster kunna göras om ett flerårigt basprogram upprättades för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Programmet skall vara treårigt och rullande samt utvecklas i samarbete mellan kommuner, länsorgan och statsmakterna.

Utskottet har förståelse för motionärernas oro för utvecklingen på byggarbetsmarknaden inom vissa regioner. De regionala olikheterna i fråga om byggbehov och arbetskraftstillgång har vuxit. I några av skogslänen är byggnadsarbetskären väsentligt större än i andra delar av landet samtidigt som byggnads- och anläggningsverksamheten i dessa län har minskat. Detta måste leda fram till stora krav på omställning av både byggindustrin och byggarbetskraften. Ett ytterligare motiv härför är att en större del av byggandet i fortsättningen kommer att bestå av s. k. ROT-åtgärder. Utskottet vill emellertid framhålla att det inte är realistiskt att på kort sikt drastiskt förändra antalet anställda inom byggnadsverksamheten inom vissa regioner. Det är således även fortsättningsvis nödvändigt med åtgärder som siktar till att stimulera byggarbetsmarknaden, samtidigt som insatser måste göras för att stimulera denna arbetskraft att söka sig till andra verksamhetsområden.

I anslutning till motionens yrkande om s. k. basprogram vill utskottet peka på att insatser i den riktningen redan har gjorts. På bostadsområdet gäller således sedan år 1979 bestämmelser om att kommunerna skall upprätta femåriga löpande bostadsförsörjningsprogram. Bestämmelserna har tillkommit för att bostadsbyggandet inom kommunerna skall förberedas och genomföras på ett ändamålsenligt sätt. I sammanhanget bör också nämnas de båda s. k. ROT-program som beslutades hösten 1983. Det är dels ett tioårigt

bostadsförbättringsprogram, dels ett särskilt program för att stimulera underhåll och reparationer av kommunala anläggningar. Regeringen beslöt för övrigt i februari 1984 om en kampanj för att få fram fler byggnadsarbeten i form av reparationer, ombyggnader och kompletteringar.

Utskottet vill också erinra om att arbetsmarknadsstyrelsen i maj 1984 fick regeringens uppdrag att utreda den förväntade utvecklingen inom byggsektorn på såväl kort som lång sikt. Utredningen är ett led i det fortsatta arbetet med ett långsiktigt program för byggsektorn. Arbetsmarknadsstyrelsen skall överväga vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att komma till rätta med sådana problem som har sin grund i strukturella och regionala obalanser i byggsysselsättningen.

Utskottet har ovan redovisat nu pågående planerings- och programverksamhet som motiveras av den oroande utvecklingen inom byggsektorn. Det är enligt utskottets mening lämpligt att resultatet av detta arbete avvaktas innan ställning tas till det förslag om s. k. basprogram som lämnas i motionen. Med hänvisning härtill bör motionen avslås.

Per-Olof Håkansson (s) pekar i motion 777 på att särskilda byggarbetsplatser har inrättats med bl. a. stöd av AMS för att ta till vara äldre yrkesarbetares ofta speciella kunskaper och erfarenheter. Enligt motionären borde möjligheten finnas att till vissa av dessa projekt också rekrytera elever som ännu inte avslutat sin utbildning. Regeringen bör ges i uppdrag att utarbeta ett förslag om stöd till sådana *s. k. fadderarbetsplatser inom byggsektorn*. En åtgärd av detta slag skulle enligt motionen säkerställa kontinuiteten inom branschen och förbättra sysselsättningsläget. Samtidigt skulle svårigheten att fullfölja påbörjad utbildning och som lärlingsarbete få meningsfulla, varierande och nyttiga arbetsuppgifter till stor del elimineras och många mindre såväl nybyggnads- som ombyggnadsarbeten kunna förverkligas.

Utskottet vill hänvisa till det yrkesutbildningsavtal som slutits mellan Byggförbundet och Svenska Byggnadsarbetarförbundet och som har till syfte att åstadkomma en tillfredsställande rekrytering och utbildning av arbetare inom byggnads-, anläggnings- och vägbyggnadsindustrin. Enligt avtalet har bl. a. en särskild nämnd – Byggnadsindustrins Yrkesnämnd – tillsatts för behandling av frågor rörande yrkesutbildningen. Härutöver vill utskottet peka på att det utredningsuppdrag som AMS erhållit om utvecklingen inom byggsektorn och som redovisats ovan också omfattar utbildningsfrågan. Med hänsyn till det träffade avtalet och det uppdrag som getts AMS är det inte behövligt med någon åtgärd med anledning av motionen. Den avstyrks därför.

Jan-Erik Wikström (fp) och Ingemar Eliasson (fp) begär i motion 2666 att regeringen skall bemyndigas att av anslagna medel till sysselsättningsskapande åtgärder ge bidrag till *anskaffande av lokaler för trossamfund* även under budgetåret 1985/86 om det behövs av sysselsättningsskäl. Enligt motionärerna är det av planeringsskäl viktigt att förutsättningarna för sådana tilläggsmedel klarläggs så tidigt som möjligt.

Utskottet vill erinra om att medel för bidrag till anskaffande av lokaler för trossamfund anvisas över ett särskilt anslag på trettonde huvudtiteln med benämningen F 5. Byggnadsbidrag på det kyrkliga området. Frågor om bidrag ur anslaget prövas av en samarbetsnämnd med representanter för de samfund som enligt särskild förordning (1974:404, senast ändrad 1983:820) kan få statsbidrag. Riksdagen har för innevarande budgetår anvisat sammanlagt 22,5 milj. kr. för anskaffning av lokaler för trossamfund, varav 16 milj. kr. efter förslag i kompletteringspropositionen för att stimulera sysselsättningen. I budgetpropositionen (bil. 15) föreslås att anslaget för nästa budgetår skall uppgå till 11 milj. kr.

Det är enligt utskottets mening ännu inte möjligt att överblicka vilka insatser som av sysselsättningsskäl kan komma att behövas under nästa budgetår. Om det skulle bli aktuellt att längre fram vidta åtgärder för att stimulera sysselsättningen kan naturligtvis i likhet med vad som gjordes förra våren och med hänsyn till det medelsbehov som föreligger i fråga om lokaler för trossamfund även extra bidrag till detta ändamål övervägas. Regeringen bör i så fall senare återkomma till riksdagen med begäran om extra resurser härför.

När det gäller frågan om beredskapsmedlens användning vill utskottet erinra om den rådande principen att detta bör vara en uppgift för arbetsmarknadsmyndigheterna att avgöra utifrån omfattningen och sammansättningen av rådande arbetslöshet. Något särskilt uttalande i den riktning som föreslås i motionen bör således inte göras. Motionen avstyrks därför.

Kersti Johansson (c) och Rune Backlund (c) föreslår i motion 2109 en *omdisponering av medel för beredskapsarbeten till kommunala underhållsarbeten*. Enligt motionärerna har det kommunala realkapitalet en sådan omfattning att underhållet inte längre kan klaras. Det gäller särskilt vatten- och avloppsnäten. I en situation med hög arbetslöshet sägs det därför finnas starka skäl att mer konsekvent genomföra en omdisponering av AMS resurser, dvs. att beredskapsmedel omdisponeras till investeringsmedel, som ställs till kommunernas förfogande.

Fördelningen av beredskapsarbeten på tunga investeringsarbeten av typ vägbyggnads-, husbyggnads- och vatten- och avloppsarbeten å ena sidan och på lättare och samtidigt mer personalintensiva verksamheter som skogsvårdsarbeten och arbeten inom tjänstesektorn å andra sidan är en återkommande fråga i den arbetsmarknadspolitiska debatten. Eftersom beredskapsarbetenas primära syfte är att skapa sysselsättning är det som tidigare påpekats ytterst sammansättningen av de arbetslösa som avgör valet av arbeten. Det är bl. a. skälet till att statsmakterna i det väsentliga har överlåtit åt arbetsmarknadsmyndigheterna att fördela de medel som ställs till deras förfogande på de olika typerna av arbeten.

Upprustning av de kommunala vatten- och avloppsanläggningarna kan komma i fråga som beredskapsarbete. För innevarande budgetår har 250

milj. kr. avsatts av beredskapsmedel för att öka volymen av bl. a. sådana arbeten. Tilläggsbidraget har också kunnat höjas till högst 25 % för dessa investeringar. Utskottet vill också erinra om att kommunerna vid framtagande av den s. k. sysselsättningsreserven enligt höstriksdagens beslut (AU 1984/85:7) nu har möjlighet att påverka sammansättningen av denna reserv och därmed också vilka objekt som skall kunna komma till utförande som beredskapsarbete. Med hänvisning härtill och till vad utskottet i övrigt sagt om principerna för beredskapsmedlens användning avstyrker utskottet motion 2103.

Utskottet går därmed över till att behandla tre motioner som gäller *beredskapsmedel till naturvården*. Anna Wohlin-Andersson m. fl. (c) föreslår i motion 2649 att 10 milj. kr. av sysselsättningsmedel får disponeras för vård av naturreservat. Anita Johansson m. fl. (s) framhåller i motion 2650 beredskapsarbetenas betydelse för natur- och kulturminnesvården. Motionärerna understryker vikten av att länsarbetsnämnderna vid fördelningen av beredskapsmedel ger insatser på dessa områden hög prioritet. Ulla Tillander (c) betonar i motion 1124 betydelsen av att erforderliga medel ställs till förfogande för beredskapsarbeten inom naturvården i Malmöhus län. Bakgrunden sägs vara den nedskärning av beredskapsarbetena inom natur- och landskapsvården som drabbat länet.

Utskottet är medvetet om att den kraftiga neddragning av anslaget till beredskapsarbeten som skett under innevarande budgetår har fått besvärande konsekvenser på flera områden. Ett sådant område är naturvårdsarbetena som tidigare till stor del utförts i form av beredskapsarbete. Under budgetåret 1983/84 bekostades de naturvårdande insatserna med 27 milj. kr. över anslaget Vård av naturreservat m. m. på nionde huvudtiteln och med 33 milj. kr. i form av beredskapsmedel. Under innevarande budgetår har de av sysselsättningsskäl gjorda insatserna halverats med stora regionala skillnader. Särskilt stora är neddragningarna i Stockholms och Gotlands län (–100 %) och Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län (–90 %). Trots detta är det viktigt att värna om principen att det bör ankomma på arbetsmarknadsmyndigheterna att göra avvägningen om hur de samlade insatserna av beredskapsmedel skall fördelas på olika ändamål för att bäst gagna de arbetslösa. De sysselsättningsskapande insatserna får således inte ses i första hand som en resurs för vissa myndigheters ansvarsområden. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna.

Anita Johansson m. fl. (s) anser i motion 2156 att *beredskapsmedlen och rekryteringsstödet till Stockholms län* är otillräckliga för innevarande budgetår. Detta har medfört att beviljat stöd till kommunerna har reducerats kraftigt vilket har drabbat kommuner med hög arbetslöshet särskilt kraftigt. Det har i sin tur fått till effekt att den regionala obalansen ytterligare har förstärkts. Motionärerna begär mot denna bakgrund att de statliga medel som utgår till dessa arbetsmarknadspolitiska åtgärder bättre bringas i överensstämmelse med föreliggande behov.

Som utskottet tidigare har framhållit ankommer det på AMS att fördela medlen mellan länen utifrån de behov som uppstår. Som grund för fördelningen ligger bl. a. arbetslöshetens omfattning. För innevarande budgetår har AMS fördelat totalt 3 758 milj. kr i beredskapsmedel och rekryteringsstöd. Därav har 130 milj. kr. eller 3,5 % tillfallit Stockholms län. Det är en betydande minskning i jämförelse med föregående budgetår. Utskottet har förståelse för de problem som denna neddragning kan föra med sig. Samtidigt är det angeläget att framhålla de särskilda möjligheter som arbetsmarknaden inom denna region erbjuder. Särskilt bör i jämförelse med flertalet andra län nämnas den offentliga arbetsmarknadens storlek och de goda pendlingsmöjligheterna inom regionen. Med hänvisning härtill och till vad som inledningsvis anfördes om AMS uppgift att fördela tillgängliga resurser bör motionen avslås.

Martin Olsson (c) och Sven-Erik Nordin (c) begär i motion 2776 ökade AMS-insatser för *upprustning av vägnätet i Västernorrlands län*. Vägstandarden i länet är enligt motionärerna sämre än för landet i övrigt. Det gäller både andelen belagda vägar och bärighet.

Utskottet är väl medvetet om de särskilda svårigheter som vägnätet i Västernorrlands län har att brottas med och som bl. a. har med besvärliga mark- och grundförhållanden att göra. Investeringsbehovet är således stort. Under innevarande budgetår har länet tilldelats 118 milj. kr. i beredskapsmedel. Därav har länsarbetsnämnden avsatt 10 milj. kr. till vägbyggen. Utskottet tar för givet att länsarbetsnämnden vid avvägningen mellan olika ändamål i vederbörlig ordning har tagit hänsyn till arbetslösheten bland olika grupper, kostnader för olika projekt samt projektens angelägenhet. De rent allmänna behoven av insatser på olika områden skall således inte vara styrande. När det gäller byggande av vägar får sådana hänsyn tas vid fördelningen av de ordinarie väganslagen. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen.

Utskottet tar avslutningsvis upp ett antal motioner om att beredskapsmedel skall utgå till vissa särskilda projekt. Som utgångspunkter anges sysselsättningsskäl men också behovet av att projekten utförs. Motionerna redovisas i nedanstående sammanställning.

917	Karl Boo m. fl. (c)	Upprustning av järnvägen sträckan Malung–Sälen–Särna och Mora–Sågen/Kristinehamn
1104	Sven Aspling m. fl. (s)	Byggnadsinvesteringar inom olika statliga förvaltningar i Värmlands län, t. ex. stationsbyggnaden och bangården i Karlstad samt lokaler vid högskolan i Karlstad
1119	Nils Svensson (s) och Margit Sandéhn (s)	Upprustning och elektrifiering av järnvägen Malmö–Ystad

1459	Lars-Erik Lövdén m. fl. (s)	Byggande av ett nytt polishus i Malmö
2111	Ingvar Karlsson i Bengtsfors m. fl. (c, s, m, fp, vpk)	Fortsatt upprustning av Dalslands kanal
2744	Gunnel Jonäng (c) och Gunnar Björk i Gävle (c)	Tidigareläggning av olika projekt i Gävleborgs län, t. ex. järnvägsstation i Bollnäs och Ljusnebroarna

De byggnads- och anläggningsarbeten som tas upp i motionerna kan i och för sig vara väl lämpade att utföras som beredskapsarbete. Utskottet är också väl medvetet om den betydelse som de olika projekten skulle ha mot bakgrund av den svåra situation som råder bl. a. på byggarbetsmarknaden. Som redan framhållits bör det dock ankomma på arbetsmarknadsmyndigheterna att avgöra var och i så fall i vilken omfattning som beredskapsarbeten skall komma till stånd. Utskottet har med riksdagens godkännande sedan länge hävdat denna princip. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna.

Rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär

Efter beslut av riksdagen hösten 1983 (prop. 1983/84:26, AU 8) kan statligt stöd utgå i form av bidrag till rekrytering inom näringslivet, s. k. rekryteringsplatser. Som en kompletterande åtgärd kvarstår de enskilda beredskapsarbetena av icke investeringskaraktär. Båda stödformerna har samma bidragsnivå, nämligen med 50 % av de totala lönekostnaderna för de sysselsatta.

I december 1984 beslutade riksdagen (prop. 1984/85:45, AU 7) att inrätta ett nytt bidrag för kommunernas och landstingskommunernas rekrytering av långtidsarbetslösa. Bidraget utgår i likhet med vad som gäller för de två ovan nämnda stödformerna med 50 % av den totala lönekostnaden för de rekryterade arbetslösa.

I propositionen beräknas medelsbehovet för rekryteringsstöden och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär till 1 058 milj. kr. för nästa budgetår. Beräkningarna utgår från 4,5 miljoner sysselsättningsdagar och en genomsnittlig dagsverkskostnad av 235 kr.

Centerpartiet erinrar i motion 647 om att man motsatte sig höstriksdagens beslut om införande av ett särskilt rekryteringsstöd till kommunerna för att stimulera nyanställning av långtidsarbetslösa. Motionärerna står fast vid denna uppfattning och föreslår att stödformen tas bort. I stället bör ett till 75 % höjt rekryteringsstöd införas för anställning av långtidsarbetslösa i näringslivet. Enligt motionen bör det också vara möjligt att efter prövning förlänga den tid varunder rekryteringsstödet utgår med ytterligare sex

månader. Stödnivån föreslås under denna period sänkas till 50 % av de totala lönekostnaderna.

I motion 649 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att rekryteringsplatserna vid de privata företagen avskaffas. De är enligt motionärerna en direkt subvention till näringslivet, och deras betydelse för nyanställningar är begränsad.

Alf Wennerfors m. fl. (m) beräknar i motion 2664 antalet sysselsättningsdagar för rekryteringsstödet till 4 miljoner. Denna minskning på 500 000 sysselsättningsdagar i jämförelse med regeringens förslag är en följd av att motionärerna föreslår att rekryteringsstödet till kommunerna skall upphöra.

Utskottet kan här erinra om den utomordentligt angelägna uppgift som de båda rekryteringsstöden har när det gäller att främja nyanställning av i första hand långtidsarbetslösa. Det kan inte accepteras att en växande grupp arbetstagare riskerar att ständigt stå utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Det kommunala rekryteringsstödet och rekryteringsstödet till näringslivet kompletterar varandra i arbetet med att motverka en sådan utveckling. Det finns således inget skäl enligt utskottet att avstå från någon av dessa åtgärder. Utskottet avstyrker således motionerna 647, 649 och 2664 i de delar som föreslår *ett avskaffande av något av de två rekryteringsstöden.*

Utskottet avstyrker därmed även i förslaget i motion 647 om *ett förhöjt rekryteringsstöd till näringslivet.*

När det gäller *omfattningen av rekryteringsplatser och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär* för nästa budgetår godtar utskottet den beräkning som görs i budgetpropositionen. Regeringens bedömning av det samlade behovet av beredskapsarbeten och de två rekryteringsstöden är realistisk. Som tidigare framhållits tar utskottet dock för givet att regeringen kommer att kunna disponera den tidigare nämnda finansfullmakten om ytterligare behov som nu inte kan förutses kommer att uppstå. Med det anförda avstyrks motion 2664 i motsvarande del.

Enligt motion 2657 av Marianne Karlsson (c) *bör rekryteringsstöd inte kunna utgå till vinstrika företag.* Motionären utgår från den överenskommelse som arbetsmarknadsverket har gjort med företagen ASEA, Volvo och Ericsson om en samlad ungdomssatsning. Enligt motionären sätter AMS marknadskrafterna ur spel genom att med rekryteringsstöd fylla ut utrymmet mellan ungdomarnas marknadsvärde och den avtalsenliga lönen. Det sägs vara otillfredsställande när tre av landets mest vinstrika företag måste erhålla samhällsstöd för att bedriva nyrekrytering av unga arbetare.

Utskottet vill erinra om att rekryteringsstödet är till för att stimulera företagen att tidigarelägga nyanställning och därigenom få till stånd anställning av främst långtidsarbetslösa och – under år 1984 – ungdomar. Vid bedömningen av behövliga insatser är det således de arbetslösas behov av sysselsättning och inte företagets lönsamhet som är utgångspunkten. Med hänvisning härtill avstyrks motionen.

Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet

Enligt riksdagens beslut (prop. 1983/84:150. AU 24) skall på försök under budgetåren 1984/85 och 1985/86 bidrag kunna utgå till arbetslösa som vill starta egen verksamhet. Bidraget motsvarar den arbetslöshetsersättning som annars skulle ha utgått och avser i första hand att klara vederbörandes försörjning under en viss tid. Den arbetslöse skall på det sättet ges en möjlighet att komma i gång med den nya verksamheten utan att i inledningsskedet belastas med alltför stora kostnader i form av exempelvis löner.

I propositionen föreslås verksamheten få samma omfattning under budgetåret 1985/86 som under innevarande budgetår. Det innebär ett beräknat medelsbehov på 37 milj. kr., vilket motsvarar stöd till ca 1 000 personer under i genomsnitt sex månader.

Utskottet har ingen erinran mot propositionens förslag som alltså tillstyrks.

Industribeställningar

Inom ramen för de medel som anvisas till detta delprogram får s. k. industribeställningar göras. Därmed menas statliga beställningar av förnödenheter som behövs inom den statliga verksamheten och som av AMS läggs ut till företag som varslat om uppsägning eller permittering av anställda i större omfattning. Härigenom kan sysselsättningen upprätthållas under en begränsad tid för att ge rådrum för omplacering av personalen. Regeringen kan också medge utgifter för AMS ordinarie beställningar som staten tidigarelägger i sysselsättningsfrämjande syfte.

I propositionen beräknas ett oförändrat medelsbehov nästa budgetår på 15 milj. kr.

Alf Wennerfors m. fl. (m) föreslår i motion 2664 att regeringens förslag avvisas.

Utskottet ansluter sig till regeringens beräkning av behovet av medel till industribeställningar och avstyrker därmed förslaget i motion 2664 på denna punkt.

Försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder

Fr. o. m. innevarande budgetår har en försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder påbörjats (prop. 1983/84:100 bil. 12. AU 21). Syftet med verksamheten är att ta till vara de idéer som finns och som kan leda till nya typer av arbetsmarknadspolitiska insatser. I propositionen föreslås att försöksverksamheten får förlängas att gälla även under budgetåret 1985/86. Medelsbehovet beräknas till 10 milj. kr.

Enligt Alf Wennerfors m. fl. (m) i motion 2664 bör några särskilda medel inte anvisas till denna verksamhet. Den bör i stället finansieras inom ramen

för de medel som anvisas till övriga delprogram under anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder.

Utskottet har samma uppfattning som regeringen när det gäller behovet av en stödform för utvecklingsbara projekt och sysselsättningsskapande åtgärder. Den nu pågående försöksverksamheten bör således få bedrivas även under nästa budgetår. Utskottet godtar även att 10 milj. kr. anvisas för detta ändamål. Därmed avstyrks motion 2664 i motsvarande del.

Anslagsfrågor

I två motioner föreslås att medel från anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder skall föras över till andra anslag.

Agne Hansson m. fl. (c) föreslår i motion 906 att ett särskilt anslag på 20 milj. kr. bör beviljas för *regionala utvecklingsinsatser* i de inre delarna av Småland och södra Östergötland. Insatserna bör finansieras genom en motsvarande minskning av anslaget till Sysselsättningsskapande åtgärder.

Anslaget till Regionala utvecklingsinsatser kommer att behandlas i arbetsmarknadsutskottets betänkande 1984/85:13. I det sammanhanget kommer utskottet att ta ställning till behovet av insatser i de regioner som aktualiseras i motionen. Utskottet vill samtidigt hänvisa till vad som tidigare i detta betänkande anförts om behovet av åtskillnad mellan de regionalpolitiskt motiverade insatserna av långsiktig art och de sysselsättningsskapande åtgärderna som syftar till att ge mera kortsiktiga sysselsättningstillskott. Enligt utskottets mening är verksamheterna inom dessa två politikområden inte utbytbara. Utskottet menar också att regeringen i sin bedömning av behovet av sysselsättningsskapande åtgärder för nästa budgetår inte givit utrymme för någon överföring av det slag som föreslås i motionen. Med hänvisning härtill bör motionen avslås.

Ivar Franzén (c) och Sigvard Persson (c) pekar i motion 2102 på att *beredskapsmedlen till fornvårdande insatser* minskat kraftigt under innevarande budgetår. Den nya situationen innebär enligt motionärerna dels att hittills gjorda vårdinsatser till stor del spolieras, dels att en väl fungerande organisation kan komma att slås sönder. Mot den bakgrunden föreslås att av sysselsättningsmedel dels 2 milj. kr. förs över till ett fast anslag för den s. k. fornvårdsgruppens verksamhet, dels att 10 milj. kr. förs över till ett fast anslag för fornvård. Därmed skulle vården av de mest angelägna fornlämningarna garanteras och stora förändringar i beredskapsarbetenas omfattning kunna pareras med strategiska insatser som minskar skadeverkningarna.

Man kan ha full förståelse för att den kraftiga minskningen av anslaget till beredskapsarbeten under innevarande budgetår har medfört stora problem för vården av landets fornlämningar. Denna verksamhet är så gott som helt finansierad genom sysselsättningsmedel. Ett stort antal län har fått vidkännas nedskärningar med 75–100 % jämfört med situationen under budgetåret

1983/84. Mot denna bakgrund anges i budgetpropositionen under anslaget F 32 Kulturminnesvård (utbildningsdepartementet) att en arbetsgrupp inom regeringskansliet skall ges i uppdrag att överväga formerna för fornlämningsvårdens finansiering. Utskottet vill dock samtidigt åter erinra om att de medel som anslås till sysselsättningsskapande åtgärder skall fördelas med hänsyn till arbetslöshetens storlek och sammansättning. Vid den avvägning som arbetsmarknadsmyndigheterna gör mellan olika områden är sysselsättningsaspekten avgörande och inte behovet av insatser inom resp. myndigheters sakområden. Med hänvisning härtill och till vad som tidigare anförts om bedömningen av behovet av sysselsättningsskapande åtgärder avstyrker utskottet motion 2102.

Det sammanlagda medelsbehovet för anslaget *Sysselsättningsskapande åtgärder* beräknas i propositionen till 2 695 470 000 kr. Därvid har hänsyn tagits till att lönemedel som hittills belastat detta anslag (innevarande år 114,5 milj. kr.) fortsättningsvis skall finansieras över det nya anslaget till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Alf Wennerfors m. fl. (m) föreslår i motion 2664 att 1 979 470 000 kr. tas upp för detta ändamål. Det är en minskning i förhållande till regeringens förslag med 716 milj. kr.

Vpk anser å sin sida i motion 649 att behovet av arbetsskapande åtgärder kommer att bestå under nästa budgetår. Anslaget till Sysselsättningsskapande åtgärder bör därför räknas upp med 1 750 000 000 kr. i jämförelse med regeringens förslag. Motionärerna föreslår att dessa extra medel skall gå till kommuner och landsting för att skapa nya och fasta arbetstillfällen.

Utskottet har tidigare i betänkandet godtagit regeringens förslag beträffande volymen på beredskapsarbeten, rekryteringsplatser och industribeställningar. Utskottet har därjämte godkänt medelsberäkningen för verksamheten med bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet och försöksverksamheten med sysselsättningsskapande åtgärder. Som följd härav tillstyrker utskottet den begärda medelsanvisningen för anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder. Därmed avstyrks motion 2664 i motsvarande del.

Utskottets ställningstagande innebär likaså att vpk:s förslag om en kraftig uppräkning av anslaget inte kan biträdas. Om behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser skulle bli större än beräknat har som tidigare anförts regeringen möjlighet att återkomma till riksdagen med förslag om ytterligare medel eller utnyttja finansfullmakten.

Dessutom har utskottet avstyrkt förslag i motionerna 906 och 2102 om överföring av medel till andra anslag, vilka skulle ha medfört en minskning av anslaget till Sysselsättningsskapande åtgärder. Den anslagsminskning som följer av här aktuella yrkanden i dessa motioner avstyrks därför.

Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar

1984/85 Anslag 1 000
1985/86 Förslag 1 000

Anslaget har inrättats fr. o. m. budgetåret 1984/85 (prop. 1983/84:150 bil. 4, AU 24). Från anslaget skall bekostas tidigareläggningsbidrag till affärsverksinvesteringar utanför statsbudgeten.

Regeringen har under punkt B 18 (s. 115) föreslagit att riksdagen till Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar för budgetåret 1985/86 skall anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag som alltså tillstyrks.

Medel för insatser inom malmfältskommunerna

Nytt anslag
1985/86 Förslag 1 000

Regeringen har i budgetpropositionen under punkt B 19 (s. 115–116) föreslagit att riksdagen skall

1. godkänna vad som förordas i propositionen i fråga om extra arbetsförmedlingstjänstemän inom Gällivare och Kiruna arbetsförmedlingsdistrikt,

2. godkänna vad som förordas i propositionen om en ny organisation för vissa insatser i malmfälten och överföring av medel till denna organisation,

3. till Medel för insatser inom malmfältskommunerna för budgetåret 1985/86 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Riksdagen tog våren 1983 ställning till regeringens förslag till arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska åtgärder i Norrbottens län (prop. 1982/83:120, AU 24). Därvid beslöts bl. a. om särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser för att underlätta för den övertaliga personalen vid LKAB i Kiruna och Gällivare kommuner att finna arbeten inom annan verksamhet. För detta ändamål inrättades en särskild organisation som fick formen av en särskild arbetsförmedling (af/ami-LKAB) och som skulle fungera under budgetåren 1983/84 och 1984/85. I dess ledning sattes en delegation.

För verksamheten inrättades ett nytt anslag benämnt Medel för särskilda insatser för övertalighet inom Luossavaara-Kirunavaara AB (LKAB). Anslaget togs upp med 309 milj. kr. för budgetåret 1983/84. Därav beräknades 17,5 milj. kr. för extra förmedlingstjänstemän, för delegationen och för terminaler och förvaltningskostnader i övrigt under den fastställda tvåårsperioden. För beredskapsarbeten och projekt (s. k. projektmedel) beräknades 262 milj. kr. och för utbildningsinsatser, Ami-lag m. m. 28,5 milj. kr.

I propositionen föreslås att de medel för förmedlingstjänstemän m. m. som kan finnas kvar den 30 juni 1985 får användas även under budgetåren 1985/86 och 1986/87 för en fortsatt anställning av den extra förmedlingspersonal som finns inom de ordinarie arbetsförmedlingsdistrikten i Gällivare och Kiruna

och vars lönekostnader belastar ovan nämnda 17,5 milj. kr. för förvaltningskostnader. Totalt avses 20 tjänster till en kostnad av 3 milj. kr. per år.

Därutöver föreslås även att en ny organisation av den s. k. malmfältsdelegationen, med delvis ny sammansättning och inriktning, inrättas fr. o. m. den 1 juli 1985. Den bör liksom den nuvarande organisationen ingå i arbetsmarknadsverket och bestå av en chef, en handläggare och högst två biträden. Enligt förslaget bör verksamheten inriktas på insatser för att stärka och bredda näringslivet inom malmfältsregionen i linje med vad som bl. a. föreslås i malmfältsutredningens betänkande (Ds I 1984:9) Framtid i malmfälten. Verksamheten, som skall vara direkt underställd länsarbetsnämnden i Norrbottens län, föreslås fungera längst under tiden den 1 juli 1985–den 30 juni 1987. Den skall helt bekostas med de medel som kan återstå då den nuvarande malmfältsdelegationen upphör den 30 juni 1985. Har medlen förbrukats före utgången av tvåårsperioden skall verksamheten därmed avvecklas.

Utskottet biträder regeringens förslag om extra arbetsförmedlingstjänstemän inom Gällivare och Kiruna arbetsförmedlingsdistrikt samt om en ny organisation för vissa insatser i malmfälten och överföringen av medel till denna organisation. Utskottet godtar också den föreslagna medelstilldelningen för nästa budgetår.

Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer[1]

1983/84	Utgift	21 981 000 (2)
1984/85	Anslag	22 120 000 (2)
1985/86	Förslag	6 762 000

(1) Tidigare anslagsbenämning Försvars- och beredskapsplanering.
(2) Häri ingår medel för förvaltningskostnader som fr. o. m. budgetåret 1985/86 beräknas under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Från anslaget bestrids utgifter för statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer som är engagerade i utbildning av personal för arbete i krigstid inom totalförsvarets civila delar. T. o. m. innevarande budgetår bestrids genom förvaltningskostnaderna arbetsmarknadsverkets kostnader för dels hur landets arbetskraft skall utnyttjas under beredskaps- och krigstillstånd, dels verkets krigsorganisation. Dessa kostnader beräknas fr. o. m. budgetåret 1985/86 under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

	1983/84 Utgift	1984/85 Anslag	1985/86 Beräknad ändring	
			AMS	Föredraganden
Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer	6 387 000	6 565 000	+ 4 160 000	+ 197 000
Förvaltningskostnader (1)	15 594 000	15 555 000	+ 1 075 000	− 15 555 000
Summa	**21 981 000**	**22 120 000**	**+ 5 235 000**	**−15 358 000**

(1) Förvaltningskostnaderna behandlas fr. o. m. budgetåret 1985/86 under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Regeringen har under punkt B 6 (s. 93–94) föreslagit riksdagen att till Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 6 762 000 kr.

Utskottet tillstyrker den begärda medelstilldelningen.

Nämnden för vapenfriutbildning

1983/84	Utgift	4 503 000
1984/85	Anslag	4 285 000
1985/86	Förslag	4 513 000

Nämnden för vapenfriutbildning (NVU) administrerar tillsammans med godkända utbildningsmyndigheter och organisationer de vapenfrias utbildning, inkvartering och förmåner.

Kostnaderna för utbildning och förmåner till de vapenfria bestrids över anslaget B 15. Vapenfria tjänstepliktiga.

	1984/85	Beräknad ändring 1985/86	
		NVU	Föredraganden
Personal	22	–	-
Anslag			
Förvaltningskostnader	3 770 000	+ 343 000	+ 223 000
(därav lönekostnader)	(2 906 000)	(+ 145 000)	(+ 166 000)
Lokalkostnader	440 000	+ 80 000	+ 80 000
Engångsanvisning	75 000	− 75 000	− 75 000
Summa	**4 285 000**	**+ 348 000**	**+ 228 000**

Regeringen har under punkt B 14 (s. 100–102) föreslagit att riksdagen till Nämnden för vapenfriutbildning för budgetåret 1985/86 skall anvisa ett förslagsanslag av 4 513 000 kr. Förvaltningskostnaderna har beräknats utan tillämpning av huvudförslaget.

Utskottet föreslår att begärda medel anvisas.

Vapenfria tjänstepliktiga

1983/84	Utgift	99 202 000
1984/85	Anslag	83 355 000
1985/86	Förslag	93 875 000

Från anslaget bestrids utgifter för ekonomiska och sociala förmåner åt vapenfria tjänstepliktiga samt ersättningar för vissa utbildningskostnader m. m. till kommuner, organisationer och affärsdrivande verk som tilldelas vapenfria tjänstepliktiga.

	1984/85	Beräknad ändring 1985/86	
		NVU	Föredraganden
Vapenfria tjänstepliktiga	79 950 000	+ 16 500 000	+ 10 640 000
Ersättning för utbildningskostnader m. m.	3 405 000	+ 2 725 000	– 120 000
	83 355 000 (1)	+ 19 225 000	+ 10 520 000

(1) Regeringen har i enlighet med riksdagens bemyndigande medgivit att anslaget får överskridas med 6 400 000 kr. för att öka antalet tjänstgöringsdagar för de vapenfria med 50 000.

Regeringen har i budgetpropositionen under punkt B 15 (s. 102–104) föreslagit att riksdagen skall

1. bemyndiga regeringen att för budgetåret 1985/86, om det på grund av arbetsmarknadsläget bedöms angeläget, besluta om en ökning av antalet tjänstgöringsdagar för vapenfria tjänstepliktiga med högst 50 000,

2. till Vapenfria tjänstepliktiga för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 93 875 000 kr.

Vapenfri tjänst, som kan komma i fråga för de värnpliktiga som av allvarlig personlig övertygelse inte kan medverka i en militär utbildning, skall fullgöras i verksamhet som är av betydelse för samhället under beredskap och krig. Tjänsten omfattar grundutbildning och repetitionsutbildning om sammanlagt 420 dagar och skall ske inom stat, kommun och vissa organisationer.

Fr. o. m. budgetåret 1985/86 kommer en genomsnittlig sänkning av grundutbildningstiden att genomföras från 320 till 300 dagar. Härigenom kommer ca 50 000 tjänstgöringsdagar att frigöras för inkallande av ytterligare vapenfria tjänstepliktiga.

Kommittén för översyn av värnpliktsutbildningen (Fö 1983:01) har i tilläggsdirektiv fått i uppdrag att överväga och lämna förslag till hur utbildningen av vapenfria tjänstepliktiga skall utformas och dimensioneras. Därutöver skall kommittén överväga den totala tjänstgöringstiden för de vapenfria tjänstepliktiga och fördelningen mellan grundutbildning och repetitionsutbildning.

I nedanstående sammanställning redovisas viss statistik över vapenfria tjänstepliktiga.

År	Antal ansökningar	Antal bifallna ärenden	
		Totalt	i % av avgjorda ärenden
1980	3 836	2 629	74,5
1981	4 138	3 515	77,3
1982	4 146	3 451	74,3
1983	4 495	2 957	71,2
1984	3 986	3 026	70,8

Under innevarande budgetår disponerar NVU 700 000 tjänstgöringsdagar inkl. de 50 000 dagar som regeringen beslutat att ta i anspråk för att inkalla arbetslösa vapenfria. Denna tillgång innebär att ca 2 000 vapenfria tjänstepliktiga kan fullgöra grundutbildning om 320 dagar. Den medger även att ca 1 400 vapenfria kan fullgöra den kortare befattningsutbildningen i civilförsvaret samt att nödvändig repetitionsutbildning kan genomföras.

I propositionen föreslås ett oförändrat antal tjänstgöringsdagar – 650 000 – för de vapenfria och en oförändrad ersättning till utbildningsanordnarna. Det samlade medelsbehovet beräknas till 93 875 000 kr., varav 3,2 milj. kr. för ersättning till utbildningsanordnarna. Samtidigt föreslås dock att regeringen i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår skall ges möjlighet att få öka antalet utbildningsdagar med 50 000 om det på grund av arbetsmarknadsläget bedöms angeläget att inkalla arbetslösa som har uttagits till vapenfri tjänst och som annars skulle ha blivit föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Kostnaden för 50 000 dagar beräknas till 7,2 milj. kr.

Den vapenfria verksamheten behandlas i två motioner.

Alf Wennerfors m. fl. (m) avvisar i motion 2664 regeringens förslag om en ökning av antalet tjänstgöringsdagar med 50 000 om det anses angeläget av arbetsmarknadspolitiska skäl. Samtidigt föreslås att anslaget till vapenfria tjänstepliktiga skall uppföras med ett belopp av 86 675 000 kr., vilket är en sänkning med 7 200 000 kr. i jämförelse med regeringens förslag.

I motion 2110 pekar Elver Jonsson (fp) på att antalet vapenfria tjänstepliktiga som väntar på att bli inkallade till tjänstgöring fortfarande är högt. Det kan enligt motionären inte behövas några arbetsmarknadsmässiga skäl för att besluta om det antal tjänstgöringsdagar som krävs för att inte väntetiden för de vapenfria skall bli ännu längre än i dag. Antalet tjänstgöringsdagar bör därför i enlighet med NVU:s förslag uppgå till 700 000. I motionen föreslås även att regeringen skall ges i uppdrag att upprätta en plan för hur antalet väntande vapenfria skall nedbringas.

Enligt vad utskottet erfarit har kön av vapenfria tjänstepliktiga som väntar på grundutbildning gått ned, bl. a. genom att antalet bifallna ansökningar om vapenfri tjänst minskat under åren 1983 och 1984 i jämförelse med de två tidigare åren (se tabell ovan). Därutöver kommer den förkortade grundutbildningstiden fr. o. m. nästa budgetår att frigöra resurser för inkallande av

ytterligare vapenfria tjänstepliktiga. Utskottet godtar mot denna bakgrund regeringens förslag om ett oförändrat antal tjänstgöringsdagar och en oförändrad ersättning till utbildningsanordnarna budgetåret 1985/86. Utskottet har inte heller något att erinra mot medelsberäkningen och tillstyrker regeringens förslag till anslag till *vapenfria tjänstepliktiga*. Därmed avstyrks motionerna 2110 och 2664 i motsvarande delar.

Regeringen bör dock som under innevarande budgetår ges möjligheten att *öka antalet utbildningsdagar med högst 50 000* om det kan motiveras av situationen på arbetsmarknaden. Med hänvisning härtill avstyrks motionerna 2110 och 2664 i aktuella delar.

Som tidigare sagts har väntetiderna för de vapenfria tjänstepliktiga nu kunnat minskas. Mot den bakgrunden saknas enligt utskottets mening skäl att som föreslås i motion 2110 upprätta *en plan för hur antalet väntande vapenfria skall kunna nedbringas*. Motionen avstyrks därför.

Sysselsättningsåtgärder för handikappade

Inledning

De dominerande arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för arbetshandikappade utgörs av anställning vid Samhällsföretag och lönebidragsanställning. Under budgetåret 1983/84 fanns i genomsnitt 62 000 personer i sådana åtgärder, varav ca 37 000 hade anställning med lönebidrag. Om man också räknar in arbetshandikappade som befinner sig i andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder som arbetsmarknadsinstitut (Ami), beredskapsarbete och AMU blir antalet drygt 80 000 personer.

Antalet arbetshandikappade som är aktuella sökande vid arbetsförmedlingen varje månad har de senaste åren varit relativt konstant – runt 30 000 personer – och alltså ganska oberoende av konjunkturläget.

Det kan vidare noteras att de totala utgifterna för olika former av stöd till handikappade uppgår till ca 25 miljarder kronor. Ca 10 % går till lönebidrag och åtgärder för att anpassa arbetsplatserna och ca 25 % går till andra rehabiliterings- och sysselsättningsfrämjande insatser bl. a. Samhällsföretag. 65 % går till förtidspensioner/sjukbidrag och olika kontantstöd. Sammanfattningsvis går alltså endast en mindre del av utgifterna för handikappade till s. k. aktiva insatser.

För äldre arbetskraft över 60 år infördes år 1972 möjlighet till förtidspension av arbetsmarknadsskäl, utan någon särskild medicinsk prövning. Som villkor gäller att vederbörande har varit varaktigt arbetslös och antingen som medlem i erkänd arbetslöshetskassa haft ersättning under den längsta tid ersättning kan lämnas eller uppburit kontant arbetsmarknadsstöd under 450 dagar.

Utvecklingen av antalet förtidspensioner, beviljade av arbetsmarknadsskäl, framgår av nedanstående tabell.

År	Män	Kvinnor	Totalt	i % av de försäkrade
1977	748	940	1 688	4,4
1978	852	1 198	2 050	5,5
1979	1 183	1 419	2 602	7,2
1980	1 585	2 019	3 604	10,2
1981	1 400	2 064	3 464	9,5
1982	1 366	2 324	3 690	10,0
1983	2 427	3 057	5 484	14,9
1984	4 733	4 290	9 023	

Källa: Riksförsäkringsverket

Antalet förtidspensioner som beviljats av arbetsmarknadsskäl har ökat med nära 50 % mellan åren 1983 och 1984. Kvinnorna har tidigare normalt varit i majoritet, men fr. o. m. år 1984 är det fler män som beviljats förtidspension.

Av nedanstående tabell framgår utvecklingen av antalet personer anvisade till Samhällsföretag och anställda med lönebidrag.

1000-tal personer

År	Samhällsföretag (tidigare skyddat arbete och hem-arbetscentraler)	Anställning med lönebidrag		Summa	Procent av arbetskraften
		Halvskyddat arbete	Arkivarbete		
1970	10,8	1,3	8,3	20,4	0,5
1971	11,9	1,7	9,6	23,2	0,6
1972	12,8	2,1	10,1	25,0	0,6
1973	13,8	4,0	12,4	30,2	0,8
1974	15,1	6,3	13,9	35,3	0,9
1975	16,0	8,3	14,3	38,6	0,9
1976	16,3	9,8	15,0	41,1	1,0
1977	16,8	10,8	15,1	42,7	1,0
1978	17,2	11,5	15,5	44,2	1,1
1979	18,0	12,7	16,0	46,7	1,1
1980	21,6	29,3		50,9	1,2
1981	22,6	31,6		54,2	1,3
1982	23,4	34,0		57,4	1,3
1983	24,6	36,0		60,6	1,4

Källa: SOU 1984:31

Som framgår har kraftiga ökningar skett av antalet personer i de olika åtgärderna. I betänkandet Arbetsmarknadspolitik under omvandling (SOU 1984:31) avgivet av delegationen för arbetsmarknadspolitisk forskning (EFA) diskuteras vilka faktorer som kan tänkas ligga bakom denna utveckling. Faktorer som nämns är ökad tillgänglighet, ändrade regler och höjd kompensation. En ytterligare förklaring som nämns är höjd ambitionsnivå vad gäller sysselsättning för vissa handikappgrupper. Däremot sägs att det knappast är troligt att denna utveckling kan förklaras av ett stigande antal handikappade.

Allmänt om sysselsättningsåtgärder för arbetshandikappade

Moderata samlingspartiet framhåller i partimotion 900 att *de arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden* är speciell av flera anledningar och att de påverkas kraftigare än andra grupper av skiftningar i konjunkturerna. En hög och varaktig efterfrågan på arbetskraft ger dem däremot betydligt större möjligheter att göra sig gällande på arbetsmarknaden, särskilt som det inte är möjligt att ytterligare öka de olika stöden för denna grupp. Emellertid anser motionärerna att ekonomiskt utrymme bör kunna åstadkommas för handikappade genom en annan och mer rättvis fördelning av resurserna. Det är dessutom nödvändigt menar man att differentiera insatserna med hänsyn till arten och svårighetsgraden av olika handikapp. Vidare framhålls i fråga om hjälp till missbrukare att för att de olika åtgärderna skall få en individuell utformning bör kommunernas socialtjänst ta det övergripande ansvaret. Dessutom bör handikappade ungdomars situation uppmärksammas och ekonomiska och personella resurser satsas för att göra det möjligt för dem att komma ut på den reguljära arbetsmarknaden.

I motion 2798 av Rune Gustavsson m. fl. (c) framhålls att människor med funktionshinder missgynnas och diskrimineras på arbetsmarknaden och att det finns anledning att framhålla betydelsen av en effektivare tillämpning av den nuvarande lagstiftningen vad gäller handikappades möjligheter att få arbete. Motionärerna anför vidare att lönebidragssystemet måste utvecklas så att inte fortsatt tak för lönebidragen hämmar möjligheterna för handikappade att få ersättning för utfört arbete. De framhåller vidare att stödet till introduktion och lönebidrag inte får sammankopplas så att det missgynnar de grupper som skall stödjas. Sammanfattningsvis anser motionärerna att det behövs aktiva åtgärder för att öka rehabiliteringen och *en utredning* bör skyndsamt framlägga förslag *om ett aktivt rehabiliteringsstöd.*

Utskottet vill först erinra om att riksdagen under förra riksmötet beslutade om ett modifierat system för lönebidrag med bl. a. införande av ett introduktionsbidrag. Det kan också nämnas att handikappkommittén i december förra året avlämnat sitt slutbetänkande (Ds A 1984:12) Vägar till arbete för handikappade. Betänkandet är f. n. på remiss och innehåller bl. a. finansiella och samhällsekonomiska aspekter på olika handikappåtgärder jämte en rad åtgärder i syfte att förbättra de arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden. Det kan också nämnas att socialberedningen avgivit ett delbetänkande (Ds S 1984:17) Rehabiliteringspenning till missbrukare – vissa avgiftsfrågor. Utskottet är mot bakgrund av vad nu har anförts inte för närvarande berett att tillstyrka en ny utredning på detta område utan anser att motion 2798 bör avslås.

I avvaktan på regeringens ställningstagande till handikappkommitténs slutbetänkande är utskottet heller inte berett att diskutera fördelningen av olika resurser till arbetshandikappade som tas upp i motion 900. När det gäller resonemangen i samma motion om att differentiera insatserna till de

arbetshandikappade vill utskottet erinra om den differentiering i detta hänseende som gjordes i och med införande av det modifierade lönebidragssystem som riksdagen beslutade om förra våren. Motion 900 bör mot bakgrund härav avslås i denna del.

Yrkesinriktad rehabilitering

1983/84	Utgift	472 075 000[1]	Reservation	18 924 000
1984/85	Anslag	479 340 000[1]		
1985/86	Förslag	507 399 000		

[1] Häri ingår medel för förvaltningskostnader som fr. o. m. budgetåret 1985/86 beräknas under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Från anslaget finansieras anordnande och drift av arbetsmarknadsinstitut (Ami) samt metodutveckling, forskning och personalutbildning inom den yrkesinriktade rehabiliteringen.

Yrkesinriktad rehabilitering	1983/84	1984/85	Beräknad ändring 1985/86	
	Utgift	Anvisat	AMS	Föredraganden
Yrkesinriktad rehabilitering	464 278 000	469 610 000	+ 18 231 000	+ 37 789 000
Förvaltningskostnader[1]	7 797 000	9 730 000	+ 436 000	− 9 730 000
	472 075 000	479 340 000	+ 18 667 000	+ 28 059 000

[1] Förvaltningskostnaderna behandlas fr. o. m. budgetåret 1985/86 under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen under punkt C 3 (s. 132–135) att riksdagen

dels godkänner de riktlinjer för ersättning till ledsagare till handikappad som förordats,

dels till Yrkesinriktad rehabilitering för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 507 399 000 kr.

Under år 1984 var antalet inskrivna vid arbetsmarknadsinstituten (Ami) vid slutet av månaden i medeltal 4 861 personer. Antalet utskrivna var i medeltal 1 658 per månad. 46 % av de utskrivna placerades efter utskrivningen direkt i arbete (inkl. anställning med lönebidrag), beredskapsarbete eller någon form av utbildning. Under år 1983 var motsvarande siffra 48 %.

Arbetsmarknadsministern förordar i propositionen att den ersättning till ledsagare till handikappad som utgår i samband med inställelse vid Ami eller utredning om förutsättningarna för yrkesinriktad rehabilitering även skall kunna utgå upp till tio dagar när en ledsagare deltar i träningen av den handikappade. Vidare förordar arbetsmarknadsministern att Ami-verksamheten genom omprioriteringar skall få full kompensation för effekterna av det s. k. huvudförslaget. Ami-organisationen förordas emellertid ingå i

underlaget för den långsiktiga neddragning av arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader som behandlats tidigare i betänkandet. För Ami-organisationen beräknas 499 640 000 kr., en ökning i förhållande till föregående budgetår med 36 837 000 kr. För metodutveckling och personalutbildning beräknas 7 759 000 kr., en ökning med 952 000 kr. Totalt begär regeringen till anslaget Yrkesinriktad rehabilitering 507 399 000 kr.

I motion 1456 av Bengt Lindqvist (s) påpekas att utredningar som sett över arbetsmarknadsinstitutens verksamhet funnit att det finns behov av särskilda resursinstitut för olika handikappgrupper. Dessa institut har emellertid ännu inte kunnat leva upp till de krav som ställs på dem eftersom de ökade resurser som krävs ännu inte anslagits. Behovet av resurser och *en fortsatt utbyggnad av dessa institut* är därför stort och bör betraktas som ett prioriterat område.

Utskottet har erfarit att AMS f. n. utreder olika möjligheter att omfördela och decentralisera resurser som i dag finns vid arbetsmarknadsinstitut med särskilda resurser (Ami-S). Avsikten är att fler orter så småningom skall få tillgång till sakkunskap om specifika handikapp. Utskottet kan också konstatera att det s. k. huvudförslaget inte kommer att tillämpas på Ami-organisationen vilket innebär att den inte kommer att drabbas av någon resursminskning under nästa budgetår. Det åligger vidare arbetsmarknadsmyndigheterna att på bästa sätt prioritera tillgängliga resurser vad det gäller en fortsatt utbyggnad av organisationen. Mot bakgrund av det anförda bör motion 1456 inte föranleda någon åtgärd.

Catarina Rönnung m. fl. (s) föreslår i motion 2120 ett utvecklingsprojekt i Sävsjö, drivet i stiftelseform med kommunen som intressent och i samarbete med AMU och Ädelfors folkhögskola. Projektet skulle utnyttja Sävsjö sjukhus och specialisera sig på behandling av yrkesskador och yrkessjukdomar samt även annan rehabilitering för återgång till yrkeslivet. Sjukhuset skulle utgöra ett *centrum för rehabilitering av långtidssjukskrivna och långtidsarbetslösa.*

Utskottet vill på denna punkt endast framhålla att det åligger arbetsmarknadsmyndigheterna att efter behov och resurser avgöra den geografiska utbyggnaden av Ami-organisationen. Mot bakgrund härav bör motionen avslås.

I kommittémotion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) avvisas regeringens förslag om att undanta Ami-organisationen från det s. k. huvudförslaget, varför anslaget enligt motionärerna bör tas upp med ett i förhållande till regeringens förslag 10 milj. kr. lägre belopp.

Utskottet konstaterar först att den föreslagna avvikelsen från det s. k. huvudförslaget skett genom omprioritering och att således motsvarande besparingar gjorts inom andra områden. Skälet härtill är att Ami-verksamheten bedöms vara mycket angelägen. Regeringens förslag bör innebära att fler arbetshandikappade ges möjlighet att få yrkesinriktad rehabilitering och vägledning. Utskottet vill emellertid samtidigt betona att strävandena till effektivitetsförbättringar inom Ami-organisationen måste fortsätta. Mot

bakgrund av vad här sagts tillstyrker utskottet alltså regeringens förslag att 507 399 000 kr. skall anvisas för *Yrkesinriktad rehabilitering* under budgetåret 1985/86. Motion 2664 avstyrks i motsvarande del.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag till *riktlinjer för ersättning till ledsagare till handikappad.*

Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning

1983/84	Utgift	2 261 809 000[1]
1984/85	Anslag	2 337 188 000[1]
1985/86	Förslag	2 691 714 000

[1] Häri ingår medel för förvaltningskostnader som fr. o. m. budgetåret 1985/86 beräknas under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Anslaget Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning omfattar Arbetshjälpmedel åt handikappade, Näringshjälp och Anställning med lönebidrag.

	1983/84 Utgift	1984/85 Anslag	1985/86 Beräknad ändring	
			AMS	Föredraganden
Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning:				
Arbetshjälpmedel åt handikappade	89 157 000	119 000 000	+ 31 500 000	+ 21 760 000
Näringshjälp[1]	–	–	–	–
Anställning med lönebidrag	2 144 902 000	2 190 408 000	+ 452 692 000	+ 360 546 000
Förvaltningskostnader[2]	27 846 000	27 780 000	+ 459 000	– 27 780 000
	2 261 809 000[3]	2 337 188 000	+ 484 651 000	+ 354 526 000

[1] Kostnader för Näringshjälp bestrids av medel som anvisas under Arbetshjälpmedel åt handikappade.
[2] Förvaltningskostnaderna behandlas fr. o. m. budgetåret 1985/86 under anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.
[3] Anslaget har krediterats med 95 500 kr. som avser reglering av tidigare åtaganden.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen under punkt C 4 (s. 135–142) att riksdagen

dels skall godkänna vad som har anförts om bidrag till Arbetshjälpmedel åt handikappade och om Anställning med lönebidrag,

dels till Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 691 714 000 kr.

Arbetshjälpmedel åt handikappade

Anslagsposten omfattar bidrag till arbetsbiträde, särskilda anordningar på arbetsplatser, speciella arbetstekniska hjälpmedel samt bidrag och lån till motorfordon. Från denna anslagspost betalas även utgifter för näringshjälp i form av bidrag och lån. Arbetsmarknadsverkets beslut i fråga om arbetshjälpmedel framgår av nedanstående tabell.

	Speciella arbetstekniska hjälpmedel	Särskilda anordningar på arbetsplatsen	Arbetsbiträden	Motorfordon för handikappade	
Budgetår	Antal bidrag	Antal bidrag	Antal biträden	Antal bidrag	Antal lån
1979/80	2 089	893	565	1 364	176
1980/81	2 735	916	753	1 169	140
1981/82	3 025	1 044	852	1 273	95
1982/83	3 182	1 003	793	1 478	70
1983/84	3 484	969	865	1 522	82

Arbetsmarknadsministern föreslår att AMS i särskilda fall skall kunna medge bidrag till särskilda anordningar på arbetsplatsen för gravt handikappade personer med högre belopp än 50 000 kr. Vidare föreslås att högre bidrag än 50 000 kr. skall kunna lämnas till arbetstekniska hjälpmedel i större omfattning än vad som för närvarande är möjligt. För innevarande budgetår har regeringen vidare fastställt en ram för hur mycket bidrag totalt sett som får utbetalas till egna företagare.

I motion 451 av Lennart Brunander (c) och Inger Josefsson (c) framhålls att budgeterat belopp för arbetshjälpmedel till handikappade egna företagare är för lågt i relation till behovet och att det är angeläget att bidrag beviljas på lika villkor till anställda som egna företagare. Mot bakgrund härav begär motionärerna ytterligare medel för *arbetshjälpmedel åt handikappade egna företagare.*

Utskottet anser att bidrag till arbetshjälpmedel primärt bör användas som ett arbetsmarknadspolitiskt medel av arbetsförmedlingen för att kunna placera arbetslösa handikappade i arbete. Detta innebär enligt utskottets mening inte att t. ex. egna företagare skall vara undantagna härifrån, vilket de inte heller är enligt gällande regler. Vidare vill utskottet erinra om att den omläggning av här aktuellt stöd som gjordes fr. o. m. budgetåret 1983/84 (AU 1982/83:21) hade som syfte att normalisera bidragsgivningen så att den skulle bli mer lik vad som gäller för andra grupper. Vidare poängterades att bidragsgivningen under detta anslag endast skulle avse sådana handikapphjälpmedel eller anordningar som inte är att betrakta som normala arbetsmiljöåtgärder enligt arbetsmiljölagen. Det anförda innebär att motionen i aktuell del bör avslås.

Arbetsmarknadsministern har vidare föreslagit att bidraget till anskaffning av bil höjs med 5 000 kr. till 35 000 kr. och att inkomstgränserna ändras så att

helt bidrag kan lämnas vid inkomster understigande 60 000 kr. och reducerat bidrag upp till 76 000 kr. Vidare har regeringen föreslagit att nuvarande lånemöjligheter slopas. Vad som anförs på den punkten i propositionen samt i övrigt vad avser *arbetshjälpmedel åt handikappade* tillstyrks av utskottet.

Lönebidragssystemet

Riksdagen beslutade under förra våren (AU 1983/84:19 och rskr. 322) om ett modifierat system för lönebidrag att gälla fr. o. m. den 1 juli 1984. Dessa nya regler framgår av följande tabell, där också beslutsramar i antal platser och årsarbetstimmar för vilka bidrag får beviljas under budgetåret 1984/85 redovisas.

Anställning med lönebidrag	
Introduktionsbidrag (enskilda företag, affärsdrivande verk, kommuner och landsting. Även statliga myndigheter m. fl. kan få introduktionsbidrag om anställning därefter kan beredas utan lönebidrag.)	90 % av lönekostnaden i 960 timmar ram om högst 1,8 milj. årsarbetstimmar eller 2 000 årsarbetare
Allmänt lönebidrag	50 % av lönekostnaden i två år 25 % i ytterligare två år 25 % vid ev. förlängning ingen ram fastställd
Särskilt lönebidrag	90 % av lönekostnaden första året 50 % under andra, tredje och fjärde året 25 eller 50 % vid ev. förlängning ram om högst 1,5 milj. årsarbetstimmar eller 800 årsarbetare avseende 90 % ram om högst 2,5 milj. årsarbetstimmar eller 1 400 årsarbetare avseende 50 %
Lönebidrag till statliga myndigheter allm. försäkringskassor jämte vissa andra enligt regeringens bestämmande	100 % ej tidsbegränsat ram 6 238 personer varav 5 900 vid statliga myndigheter
Lönebidrag till allmännyttiga org.	90 % ej tidsbegränsat ingen ram

Särskilt lönebidrag, lönebidrag till statliga myndigheter och allmännyttiga organisationer skall främst avse anställning av svårt arbetshandikappade.

Vid utgången av budgetåret 1983/84 sysselsattes 36 902 personer, varav 15 746 kvinnor, med hjälp av lönebidrag. Detta innebär en nettoökning med 757 personer under budgetåret. Av de anställda med lönebidrag var 6 417 anställda hos statlig myndighet eller därmed jämställd institution, 11 164 var anställda hos allmännyttiga organisationer, 8 491 var anställda hos kommuner, landsting och affärsdrivande verk och slutligen 10 830 hos enskilda företag.

Arbetsmarknadsministern föreslår i budgetpropositionen att om en person haft en anställning med lönebidrag men övergått till anställning utan sådant bidrag skall detta kunna vara vilande upp till tre år om personen återgår till lönebidrag. Bidraget skall då bestämmas utifrån den tid bidraget tidigare utgått. Vidare föreslår regeringen att kravet på att anställa en annan arbetshandikappad slopas när en arbetsgivare erhåller lönebidrag för en anställd som återgår i arbete efter att ha uppburit helt sjukbidrag.

När det gäller *reglerna för systemet med lönebidrag* berörs dessa i två motioner. I moderata samlingspartiets partimotion 900 framhålls att reglerna för lönebidrag bör ändras så att bidraget kan såväl höjas som sänkas beroende på hur den arbetshandikappades arbetsförmåga utvecklas. Bidraget bör vidare utgå så länge den handikappade är anställd. Motionärerna anser att detta blir billigare för samhället än en anställning i Samhällsföretag, samtidigt som den handikappades sociala situation främjas av att vara på en vanlig arbetsplats. Lennart Brunander (c) och Inger Josefsson (c) tar i motion 451 också upp frågan om att anpassa bidraget till arbetshandikappets nivå. Motionärerna anser vidare att lönebidraget bör vara flexibelt till sin konstruktion och ej kvoterat. En handikappad skulle härigenom kunna vara betydligt längre i arbetslivet vilket är att föredra framför en anställning hos Samhällsföretag som också ställer sig dyrare.

Utskottet anser för sin del att lönebidragssystemet med den utformning som gäller sedan den 1 juli 1984 är flexibelt till sin konstruktion. Bidraget är i dag differentierat med avseende på bl. a. den sökandes handikapp vilket är en väsentlig skillnad från tidigare. Utskottet menar också att en ytterligare differentiering av lönebidraget efter handikappets art eller svårighetsgrad skulle kunna innebära risk för en typ av meritvärdering av den handikappade som utskottet inte kan ställa sig bakom. Vidare vill utskottet peka på det förhållandet att lönebidrag kan utgå till arbetshandikappade under hela anställningstiden, men med reducerat bidrag. Utskottet avstyrker motionerna 451 och 900 i aktuella delar.

Introduktionsbidrag

I motion 1457 av Bengt Lindqvist (s) framhålls att huvuddelen av de anvisade platserna för introduktionsbidrag beräknas vara slut redan i januari

1985 och att någon utökning av kvoterna inte föreslagits i budgetpropositionen. Därför är det angeläget att regeringen med stor noggrannhet följer *utvecklingen av introduktionsbidragen* under året och om det skulle visa sig nödvändigt höjer kvoten.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionären om att det är angeläget att regeringen – särskilt som denna bidragsform infördes så sent som den 1 juli 1984 – följer utvecklingen av introduktionsbidragen och återkommer till riksdagen om behov finns av ytterligare medel. Mot bakgrund härav bör motionen i denna del inte föranleda någon åtgärd.

Särskilt lönebidrag

Det finns fem motioner som behandlar det särskilda lönebidraget.

Utskottet tar först upp motioner som rör *reglerna för det särskilda lönebidraget*. I centerpartiets partimotion 647 framhålls att för många handikappade framstår en anställning i det ordinarie arbetslivet som en bättre möjlighet än anställning inom Samhällsföretag. För den grupp handikappade som lämnar Samhällsföretag bör ett förstärkt särskilt lönebidrag utgå. AMS och Samhällsföretag bör få ett gemensamt uppdrag att minska antalet anställda inom Samhällsföretag med i första hand 2 500 personer genom anställning i den enskilda sektorn med sådant lönebidrag. Under första anställningsåret bör bidrag utgå med 90 % av lönesumman och därefter fram till fyra års anställning med 75 %. Under en obegränsad följd av år därefter bör bidrag utgå med 50 %.

Karin Israelsson (c) framhåller i motion 2108 att det särskilda lönebidraget bör utgå med 90 % för utvecklingsstörda under de två första anställningsåren. Merkostnaden skall bekostas inom ramen för anslaget.

Utskottet konstaterar att nuvarande regler för det särskilda lönebidraget infördes så sent som den 1 juli 1984 och är inte berett att för närvarande förorda några förändringar härav innan man sett effekterna av det nya regelsystemet. Utskottet utgår emellertid från att regeringen på lämpligt sätt följer utvecklingen när det gäller utslussningen från Samhällsföretag till den reguljära arbetsmarknaden med användande av det särskilda lönebidraget. Mot bakgrund av det anförda bör motionerna 647, i aktuell del, och 2108 avslås.

Härefter behandlar utskottet tre motioner som rör omfattningen av det särskilda lönebidraget.

I folkpartiets partimotion 2194 framhålls att det är angeläget att handikappade i så stor utsträckning som möjligt kan beredas sysselsättning på den reguljära arbetsmarknaden. Med hänsyn till att alternativet till anställning med särskilt lönebidrag för många är förtidspension eller skyddad sysselsättning är kostnaden för en utbyggnad av det särskilda lönebidraget begränsad. Redan i dag är *antalet platser för särskilt lönebidrag* fullt utnyttjade varför

platserna under nästa budgetår bör fördubblas. Detta bör finansieras genom överföring av medel från socialförsäkringen.

I motion 1457 av Bengt Lindqvist (s) framhålls att huvuddelen av de anvisade platserna för särskilt lönebidrag beräknas vara slut i januari 1985 och att någon utökning av kvoterna inte begärts i budgetpropositionen. Det är därför angeläget att regeringen med stor noggrannhet följer *utvecklingen av det särskilda lönebidraget* under året och om så skulle vara nödvändigt höjer kvoten.

Lars-Ove Hagberg m. fl. (vpk) framhåller i motion 2646 att behovet av det särskilda lönebidraget har varit mycket stort och att något utrymme för nyanställningar med 90-procentigt bidrag inte finns under innevarande budgetår. Motionärerna hemställer mot bakgrund härav att den *begränsning* som finns vad gäller *det särskilda lönebidraget* slopas och att regeringen återkommer på tilläggsbudget med förslag om ytterligare medel för innevarande budgetår.

Utskottet delar regeringens uppfattning om behovet av platser för det särskilda lönebidraget för nästa budgetår men anser att det i likhet med vad som framförs i motion 1457 är angeläget att regeringen noga följer utvecklingen och om det skulle visa sig nödvändigt återkommer till riksdagen med förslag angående ytterligare medel. När det gäller innevarande budgetår kan detta ske på tilläggsbudget III om regeringen finner det påkallat. Mot bakgrund härav bör motionerna 2194 och 2646 avslås i aktuella delar, och motion 1457 får i denna del anses tillgodosedd och inte behöva medföra någon åtgärd.

Lönebidrag till den statliga sektorn och allmännyttiga organisationer

I moderata samlingspartiets partimotion 900 framhålls att *lönebidragets utformning* vad avser det 90-procentiga bidraget *till allmännyttiga organisationer* och det 100-procentiga bidraget *till statliga myndigheter* bör vara lika och alltså oberoende av vem som är arbetsgivare.

Utskottet konstaterar först att eftersom bidragsnivån för allmännyttiga organisationer sänktes av riksdagen (AU 1978/79:20) per den 1 juli 1980 med instämmande från moderata samlingspartiet måste kravet i motion 900 på denna punkt tolkas så att bidraget skall sänkas till 90 % också vid anställning hos statlig myndighet. Vidare konstaterar utskottet att detta visserligen skulle leda till besparingar på här aktuellt anslag men skulle öka utgifterna på de anslag som finansierar verksamheten vid resp. myndighet. En sådan omfördelning mellan anslagen innebär ingen statsfinansiell besparing, och utskottet kan heller inte se några andra fördelar med den. Motion 900 avstyrks därför i denna del.

Folkpartiet framhåller i partimotion 2194 att *kretsen som kan få lönebidrag hos allmännyttiga organisationer* inskränkts under innevarande budgetår att

gälla enbart sökande med arbetshandikapp. För många personer som har svårt att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden är arbete inom organisationer en lämplig sysselsättning varför även svårplacerade på grund av ålder, bristfälliga kunskaper i svenska eller andra skäl bör komma i fråga.

Utskottet vill med anledning av förevarande motion erinra om att utskottet så sent som förra våren ansåg att ett så högt kontinuerligt bidrag som det är fråga om till allmännyttiga organisationer bör förbehållas handikappade. Utskottet har ingen annan mening i dag, och motion 2194 bör mot bakgrund härav avslås.

Vad utskottet nu har anfört innebär att utskottet i övrigt tillstyrker de regeländringar som föreslås i propositionen och som avser *anställning med lönebidrag*.

Medelsanvisning

För Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning för budgetåret 1985/86 föreslås i propositionen 2 691 714 000 kr., vilket innebär en ökning från förra budgetåret exkl. förvaltningskostnader med 382 306 000 kr.

I kommittémotion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) föreslås som också framhålls i moderata samlingspartiets partimotion 900 en resursöverföring med 20 milj. kr. från Samhällsföretag till anslaget för lönebidrag. Detta innebär enligt motionärerna att medlen kan användas till effektivare metoder för att hjälpa arbetshandikappade att få sysselsättning.

Mot bakgrund av utskottets ställningstaganden ovan när det gäller särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning och vad utskottet senare kommer att anföra om bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag ansluter sig utskottet till regeringens förslag i propositionen om medel till ifrågavarande anslag. Utskottet föreslår därför att det begärda beloppet 2 691 714 000 kr. anvisas till Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning för budgetåret 1985/86 samt att yrkandet i motion 2664 i aktuell del om ett högre belopp avslås.

Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag

1983/84	Utgift	2 532 000 000
1984/85	Anslag	2 721 000 000
1985/86	Förslag	2 822 000 000

Från anslaget utgår bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag dels för täckande av underskottet i verksamheten vid verkstäderna för skyddat arbete, dels för investeringar.

	1984/85	Beräknad ändring 1985/86	
		Stiftelsen Samhällsföretag	Föredraganden
Driftbidrag	2 388 000 000	+ 182 000 000	+ 103 000 000
Bidrag till fastighetsfonden	318 000 000	+ 33 000 000	+ 3 000 000
Ägartillskott för investeringar	15 000 000	+ 60 000 000	– 5 000 000
	2 721 000 000	+ 275 000 000	+ 101 000 000

Regeringen föreslår i budgetpropositionen under punkt C 5 (s. 143–155) att riksdagen skall

dels till driften av Samhällsföretagsgruppens verksamhet anslå medel motsvarande 120 % av lönesumman för arbetstagarna i skyddat arbete (inkl. lönebikostnader), upp till högst 30 milj. arbetstimmar,

dels medge att regeringen vid behov får besluta om utökat antal bidragsberättigade arbetstimmar under budgetåret 1985/86,

dels till Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag av 2 822 000 000 kr.

Samhällsföretagsgruppen består av den centrala Stiftelsen Samhällsföretag och 24 regionala stiftelser samt bedriver verksamhet i 340 verkstäder fördelade på 219 kommuner. Till Samhällsföretag hör dessutom en fastighetsfond som äger och förvaltar hela företagsgruppens fastighetsbestånd samt ett marknadsföringsbolag – Samhall AB – som svarar för samordning av viss försäljning och marknadsföring, i huvudsak på exportmarknaden.

Stiftelserna hade under budgetåret 1984/85 i genomsnitt 30 300 anställda, varav 25 200 anvisade och 5 100 direkt anställda (tjänstemän, arbetsledare, intruktörer m. fl.). Andelen arbetshandikappade utgjorde således 83 % av det totala antalet anställda, vilket innebär både en antals- och andelsmässig ökning jämfört med föregående budgetår.

Samhällsföretagsgruppens verksamhet m. m.

I maj 1984 fick Samhällsföretag regeringens uppdrag att utreda möjligheterna att minska behovet av statligt bidrag fram t. o. m. budgetåret 1988/89. Uppdraget föranleddes av att en inom regeringen tillsatt arbetsgrupp (Ds A 1983:6) bl. a. föreslagit att antalet regionala stiftelser inom Samhällsföretag skulle minska från 24 till 11. Arbetsgruppen menade att detta bl. a. skulle innebära att driftbidraget successivt kunde sänkas och för budgetåret 1988/89 uppgå till 101 %. Efter en remissomgång där flera remissinstanser avstyrkte förslaget gav regeringen Samhällsföretag den 3 maj 1984 i uppdrag att utreda möjligheterna att minska behovet av statligt bidrag utöver den av Samhälls-

företag tidigare avlämnade långtidsbedömningen.

Samhällsföretag redovisade uppdraget den 23 augusti 1984, och rapporten omfattar en ekonomisk och sysselsättningsmässig plan för Samhällsföretagsgruppen t. o. m. budgetåret 1988/89. Rapporten är vidare ett alternativ till den av regeringen tillsatta arbetsgruppens förslag att minska antalet regionala stiftelser. I rapporten förordas ett sysselsättningsmål budgetåret 1988/89 på 33 miljoner arbetstimmar och en successiv nedtrappning av driftbidraget för att budgetåret 1988/89 ligga på 107 %. För att kunna uppnå detta mål krävs enligt rapporten bl. a. följande

- intensifierade marknadsansträngningar
- förändringar i företagsgruppens produktions- och marknadsstruktur
- satsning på export
- vidgat samarbete med reguljära företag
- minska antalet direkt anställda
- minska fastighetskostnaderna och fortsatt försöksverksamhet med inbyggda verkstäder
- pröva utsträckt arbetstid, dvs. använda verkstäderna mer än 8 tim./dag.

Slutligen framgår av rapporten att förslagen kan genomföras utan att de sociala och arbetsmarknadspolitiska målen förändras.

På grundval av rapporten har Samhällsföretag bl. a. hemställt att regeringen fastställer

- att sysselsättningsmålet för budgetåret 1988/89 skall utgöra ca 33 miljoner timmar
- att Samhällsföretag ges en ekonomisk ram för verksamheten t. o. m. budgetåret 1988/89 varvid driftbidrag för nämnda budgetår bör sättas till 107 % samt ett årligt ägartillskott om 75 milj. kr.

Arbetsmarknadsministern framhåller i propositionen att den omständigheten att den av regeringen tillsatta arbetsgruppens organisationsförslag inte genomförs innebär inte att de sparmål som lades fast i uppdraget till Samhällsföretag har övergivits. Vidare sägs att förslagen i rapporten inte uppfyller de sparmål som regeringen lagt fast. Mot bakgrund härav behandlas Samhällsföretags anslagsframställning på sedvanligt sätt, och några mer långsiktiga bindningar görs inte i propositionen.

Samhällsföretagsgruppens verksamhet behandlas i två motioner. I moderata samlingspartiets partimotion 900 framhålls att Samhällsföretag är den dyraste formen av handikappsysselsättning. För att understödja en utslussning från Samhällsföretag till den öppna marknaden eller till lönebidragsplatser bör anställningen vid Samhällsföretag vara tidsbegränsad och bli föremål för regelbunden prövning. Vidare bör det s. k. riksavtalet för löner revideras och antalet inbyggda verkstäder öka. Motionärerna föreslår att regeringen skyndsamt skall låta utreda Samhällsföretags framtid med målsättningen att *reducera verksamheten* inom Samhällsföretagsgruppen så att frigjorda resurser kan tillföras anslaget för lönebidrag. Även kostnadsfördelningen mellan stat och kommun bör ses över.

Centerpartiet framhåller i partimotion 647 att regeringen bör ge AMS och Samhällsföretag i uppdrag att *successivt minska antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen*. Minskningen bör ske successivt och i en första etapp med 2 500 personer. Dessa personer bör i stället överföras till det förstärkta särskilda lönebidraget som centerpartiet även föreslagit i motionen.

Utskottet konstaterar att Samhällsföretagsgruppen har varit föremål för utredning vid två tillfällen under de senaste åren med huvudsakligt syfte att minska statens bidrag till verksamheten. Regeringen har ställt upp vissa sparmål för verksamheten vid Samhällsföretag, samtidigt som utvecklingen av Samhällsföretags affärsmässiga verksamhet under senare år varit mycket positiv. Mot bakgrund härav menar utskottet att Samhällsföretag i detta läge inte bör utsättas för ytterligare utredningar vars syfte är att reducera verksamheten. Som framgår av propositionen kommer försöksverksamheten med inbyggda verkstäder att fortsätta och utvidgas, vilket utskottet ser positivt på och menar att detta kan leda till ökade möjligheter till utslussning av arbetshandikappade till den reguljära arbetsmarknaden och även medföra kostnadsbesparingar. När det gäller att revidera det s. k. riksavtalet är detta en fråga för parterna på arbetsmarknaden att klara ut. Mot bakgrund härav bör motionerna 647 och 900 i aktuella delar avslås.

Vidare behandlar utskottet två motioner som tar upp Samhällsföretagsgruppens sociala och arbetsmarknadspolitiska mål.

Vpk framhåller i partimotion 2125 att ju längre kraven på ekonomisk effektivitet drivs desto svårare blir det att infria Samhällsföretags mål. En framtida *översyn av Samhällsföretag* skall därför inriktas på att undersöka hur de sociala målen för företagets verksamhet i högre grad skall kunna infrias. Bengt Lindqvist (s) framhåller i motion 1458 liknande synpunkter och anser att regeringen noggrant bör följa utvecklingen och snabbt vidta nödvändiga åtgärder om det visar sig att uppsatta sparkrav skulle påverka de sociala målen negativt.

Utskottet har erfarit att regeringen nyligen gett AMS och Samhällsföretag i uppdrag att undersöka om uppsatta sociala och arbetsmarknadspolitiska mål för Samhällsföretagsgruppen har kunnat uppfyllas. Mot bakgrund härav får motionerna 1458 och 2125, den senare i aktuell del, vara tillgodosedda. Någon ytterligare åtgärd är alltså inte påkallad.

Driftbidraget m. m.

Arbetsmarknadsministern föreslår i propositionen att driftbidraget till Samhällsföretagsgruppen, som utgår på lönekostnaderna för arbetshandikappade anställda, skall fastställas till 120 % för budgetåret 1985/86 vilket är 4 % lägre än för innevarande budgetår. Antalet bidragsberättigade arbetstimmar föreslås uppgå till 30 miljoner eller lika många som för innevarande budgetår. Vidare har regeringen begärt riksdagens bemyndigande att vid

behov besluta om ett utökat antal bidragsberättigade arbetstimmar under budgetåret 1985/86.

Utskottet behandlar först två motioner som rör *driftbidraget till Samhällsföretag.*

I kommittémotion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) framhålls att driftbidraget till Samhällsföretag bör sättas till 119 % vilket är en procent lägre än regeringens förslag. Uppkommen kostnadsbesparing av 20 milj. kr. bör överföras till anslaget för lönebidrag och därmed kunna öka utslussningen från Samhällsföretag. Vpk föreslår i partimotion 2125 att driftbidraget till Samhällsföretag sätts till 121 % och att aviserade nedskärningar av driftbidraget icke bör äga rum. En fortsatt neddragning av det statliga stödet kommer enligt motionärerna att ställa Samhällsföretag i en helt ny roll där det ekonomiska målet blir helt dominerande och rekryteringen sker efter rent företagsekonomiska bedömningar.

Som utskottet tidigare redovisat har regeringen uppställt vissa sparmål för Samhällsföretagsgruppen. Däremot har inte några långsiktiga bindningar gjorts beträffande verksamhetens framtida omfattning. Vidare har som redan nämnts regeringen gett Samhällsföretag i uppdrag att utreda hur de sociala och arbetsmarknadspolitiska målen har kunnat uppfyllas. Härigenom skapas underlag för att bedöma hur de sociala och arbetsmarknadspolitiska målsättningarna kan förenas med krav på besparingar. För nästa budgetår anser utskottet att den föreslagna reduktionen av bidraget bör kunna uppvägas av effektivitetsförbättringar. Motionerna 2125 och 2664 bör mot bakgrund härav avslås i aktuella delar.

Härefter behandlar utskottet tre motioner som rör *antalet bidragsberättigade arbetstimmar.*

I kommittémotion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) yrkas att regeringens begäran om att vid behov få besluta om utökat antal bidragsberättigade arbetstimmar avslås. Vpk föreslår i partimotion 2125 att antalet bidragsberättigade arbetstimmar bör fastställas till 30,7 miljoner i enlighet med AMS förslag. Slutligen framhålls i motion 2156 av Anita Johansson m. fl. (s) att antalet skyddade arbetsplatser i Stockholms län är i förhållande till befolkningsunderlaget det lägsta i landet. Enligt länsarbetsnämndens bedömning är i dag 500 personer i behov av skyddat arbete. Mot denna bakgrund bör antalet bidragsberättigade arbetstimmar i Stockholms län utökas.

Utskottet anser i likhet med propositionen att antalet bidragsberättigade arbetstimmar inom Samhällsföretagsgruppen liksom innevarande budgetår bör fastställas till 30 miljoner. Härtill bör regeringen i likhet med tidigare år även under nästa budgetår få besluta om utökat antal sådana timmar. Detta innebär att regeringen vid behov kan besluta om en utbyggnad, och motion 2156 behöver härigenom inte föranleda någon åtgärd. Utskottet avstyrker motionerna 2125 och 2664 i dessa delar.

Ägartillskott

Regeringen föreslår att Samhällsföretagsgruppen erhåller investeringsmedel för åtgärder som syftar till arbetsplatsanpassning och arbetsmiljöförbättrande åtgärder, s. k. ägartillskott, med 10 milj. kr., vilket är 5 milj. kr. mindre än för innevarande budgetår.

I kommittémotion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) framhålls att med hänsyn till de krav på utredning av Samhällsföretags framtida struktur och omfattning som framförts i moderata samlingspartiets partimotion 900 är det motiverat att inskränka investeringarna till det allra nödvändigaste, och motionärerna föreslår därför 5 milj. kr. som *ägartillskott för investeringar inom Samhällsföretagsgruppen*.

Mot bakgrund av vad utskottet tidigare anfört om uppsatta besparingsmål för Samhällsföretagsgruppen anser utskottet att regeringens förslag i denna del får anses väl avvägt. Motion 2664 i aktuell del bör därför avslås.

Psykiskt utvecklingsstörda

Omsorgskommittén (S 1977:12) har i betänkandet (SOU 1981:26) Omsorger om vissa handikappade bl. a. föreslagit att antalet platser vid Samhällsföretagsgruppens verkstäder bör ökas kraftigt och att dessa platser bör komma de utvecklingsstörda till del.

Arbetsmarknadsministern finner att det på grund av de kostnadsbesparingar som Samhällsföretagsgruppen står inför, för närvarande, inte finns någon möjlighet att bygga ut företagsgruppens verksamhet. Hon framhåller vidare – även om det statsfinansiella läget skulle medge det – att hon inte är beredd att särskilt slå fast vilka handikappgrupper som skall ges förtur till platser hos Samhällsföretag.

Tre motioner tar upp frågan om att bereda sysselsättning *för psykiskt utvecklingsstörda inom Samhällsföretag*. I folkpartiets partimotion 2194 framhålls att svårigheterna att bereda psykiskt utvecklingsstörda sysselsättning är större än för någon annan grupp. Det finns därför anledning att se över möjligheterna för denna grupp att få arbete inom Samhällsföretagsgruppen. I vpk:s partimotion 2125 anförs att det är angeläget att öka möjligheterna för psykiskt utvecklingsstörda att få anställning inom Samhällsföretagsgruppen. Mot den bakgrunden bör Samhällsföretag medges resurser för att möjliggöra anställning av 1 000 psykiskt utvecklingsstörda. Vidare anförs i motion 541 av Gunhild Bolander (c) svårigheten att bereda psykiskt utvecklingsstörda arbete. Motionären påpekar vidare att det föreligger begränsade möjligheter att placera utvecklingsstörda i skyddat arbete med tanke på den låga utslussningsfrekvensen och de ökade lönsamhetskraven. Åtgärder bör därför vidtas för att öka möjligheterna för psykiskt utvecklingsstörda att få arbete inom Samhällsföretagsgruppen.

Utskottet är liksom regeringen inte berett att slå fast vilka specifika

handikappgrupper som skall ges förtur till anställning inom Samhällsföretagsgruppen. Det får ankomma på arbetsmarknadsmyndigheterna att anvisa arbetssökande till verkstäderna på samma sätt som hittills inom ramen för de ekonomiska resurser som anvisas. Mot bakgrund härav bör motionerna 541, 2125 och 2194 i aktuella delar avslås.

Medelsanvisningen

I kommittémotion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) föreslås ett lägre driftbidrag och ägartillskott än vad regeringen föreslagit, och anslaget bör mot bakgrund härav tas upp med 2 797 000 000 kr.

Centerpartiet föreslår i partimotion 647 att regeringen ges i uppdrag att föreslå åtgärder så att kostnaderna för Samhällsföretags verksamhet kan minskas med 10 %. Förändringen bör emellertid ske successivt i takt med att de anställda kan beredas andra arbeten.

Folkpartiet hemställer i partimotion 2127 att löneuppräkningen för de arbetshandikappade och de direkt anställda skall ske med 5,5 % i stället för av regeringen gjorda 7,5 – 8 %.

Vpk föreslår i partimotion 2125 bl. a. ett högre driftbidrag än vad regeringen föreslagit jämte en utbyggnad av Samhällsföretags verksamhet för psykiskt utvecklingsstörda, varför anslaget bör räknas upp med 257 000 000 kr.

I motion 1104 av Sven Aspling m. fl. (s) framhålls att behovet av skyddad verksamhet ökar i Värmlands län, varför det är motiverat att satsa på en fortsatt utbyggnad av den skyddade verksamheten i länet.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt regeringens förslag till driftbidrag, ägartillskott för investeringar m. m. och avstyrkt motioner med ändringsförslag på dessa punkter. Som en följd härav tillstyrker utskottet också regeringens förslag när det gäller storleken för nästa budgetår av anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag och föreslår att 2 822 000 000 kr. anvisas. Motionerna 647, 1104, 2125, 2127 och 2664 avstyrks i motsvarande delar.

Statsbidrag till offentligt skyddat arbete

Nytt anslag
1985/86 Förslag 300 000 000

Regeringen föreslår i budgetpropositionen under punkt C 6 (s. 155–157) att riksdagen

dels godkänner vad som anförts om offentligt skyddat arbete,

dels till Statsbidrag till offentligt skyddat arbete för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 300 000 000 kr.

Riksdagen beslutade under hösten 1984 om riktlinjer för Statsbidrag till offentligt skyddat arbete. Avsikten är att ett antal personer som för

närvarande sysselsätts i kommunala beredskapsarbeten för socialmedicinskt arbetshandikappade (s. k. T1-arbeten) skall anställas av kommunen i offentligt skyddat arbete med 75 % i statsbidrag.

Regeringen återkommer nu med konkreta beräkningar för budgetåret 1985/86. Regeringen beräknar att 3 800 platser eller ca 6 milj. årsarbetstimmar kommer att behövas, vilket torde motsvara ca 5 000 sysselsatta personer. 300 milj. kr. beräknas för detta ändamål.

I kommittémotion 2664 av Alf Wennerfors m. fl. (m) framhålls att kommunen bör bära ett avsevärt kostnadsansvar för denna typ av åtgärder, varför statsbidraget bör utgå med samma procentsats som föreslås i motionen för beredskapsarbete eller med 50 %. Detta innebär att anslaget kan sänkas med 100 milj. kr.

Utskottet har så sent som hösten 1984 godkänt regeringens riktlinjer för offentligt skyddat arbete att träda i kraft den 1 juli 1985. Mot bakgrund härav och då verksamheten ännu inte kommit i gång anser utskottet att reglerna för ifrågavarande bidrag för närvarande inte bör omprövas. Detta innebär att motion 2664 bör avslås i aktuell del. Utskottet delar alltså regeringens uppfattning när det gäller storleken av anslaget som bör anvisas med 300 000 000 kr.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

Riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken

1. beträffande *förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår* — res. 1 (m, c, fp), res. 2 (vpk)
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:647 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:649 yrkandena 1 och 2, 1984/85:900 yrkande 1 samt 1984/85:2127 yrkande 1 i motsvarande del,
2. beträffande *arbetsmarknadsparternas roll för sysselsättningsutvecklingen* — res. 3 (m), res. 4 (fp)
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:900 yrkandena 2 i motsvarande del samt 1984/85:2127 yrkande 2,
3. beträffande *flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden* — res. 5 (m)
   att riksdagen avslår motion 1984/85:900 yrkande 2 i motsvarande del,
4. beträffande *arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken* — res. 6 (c)
   att riksdagen avslar motion 1984/85:647 yrkande 1 i motsvarande del,
5. beträffande *inriktningen av arbetsmarknadspolitiken i övrigt* — res. 7 (c, fp)
   att riksdagen avslår motion 1984/85:2127 yrkande 1 i motsvarande del,

6. beträffande *en ny arbetsmarknadspolitik* res. 8 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1984/85:649 yrkande 3,
7. beträffande *forskning om arbetsmarknaden* res. 9 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1984/85:771,
8. beträffande *omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna* res. 10 (m) res. 11 (c)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:647 yrkande 2 i motsvarande del och 1984/85:900 yrkande 2 i motsvarande del,
9. beträffande *kommunalt ansvar för arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen avslår motion 1984/85:543.

Åtgärder mot ungdomsarbetslöshet

10. beträffande *förutsättningarna för ökad sysselsättning för ungdomar* res. 12 (m, c, fp)
att riksdagen avslår motion 1984/85:900 yrkande 3,
11. beträffande *ansvaret för ungdomsarbetslösheten* res. 12 (m, c, fp)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2760 yrkande 1 i motsvarande del,
12. beträffande *ungdomsgaranti* res. 13 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1984/85:649 yrkande 5 i motsvarande del,
13. beträffande *oförändrade ungdomslöner m. m.* res. 14 (m, c, fp)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:900 yrkande 4, 1984/85:2737 i motsvarande del samt 1984/85:2760 yrkandena 1 i motsvarande del och 2,
14. beträffande *slopande av arbetsgivaravgifter för ungdomar under 20 år*
att riksdagen avslår motion 1984/85:599,
15. beträffande *försöksverksamhet med lägre ungdomslöner i Malmöhus län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1157 yrkande 2,
16. beträffande *maximilöner för ungdomar som arbetsmarknadspolitiskt bidragsvillkor* res. 15 (m)
att riksdagen avslår motion 1984/85:900 yrkande 5,
17. beträffande *lönebidragsfinansierad yrkesutbildning* res. 16 (m)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:900 yrkande 6 och 1984/85:2664 yrkandena 30 och 31,
18. beträffande *ungdomsföretagande* res. 17 (m, fp)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:900 yrkande 8 och 1984/85:2760 yrkande 3,
19. beträffande *ändringar i lagstiftningen om ungdomslag* res. 18 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:647 yrkandena 5 och 6 och 1984/85:2664 yrkande 19 antar det inom arbetsmarknadsdeparte- res. 19 (c)

mentet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare med den ändringen att 9 § får följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
9 §	
En medlen i ett ungdomslag har, om det inte utan svårigheter kan ordnas på annan tid, rätt till ledighet med bibehållna anställningsförmåner för att besöka arbetsförmedlingen eller på annat sätt söka arbete.	
Ungdomarna skall i genomsnitt två timmar varje vecka delta i kurser som arbetsförmedlingen anordnar om hur arbetsmarknaden fungerar och om hur man söker arbete. Sådana kurser bör även ge kunskaper om möjligheterna till vidareutbildning och om arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder. De ungdomar som arbetar i ett ungdomslag mer än sex timmar varje dag har rätt till ledighet under den tid de deltar i kursen. Under denna tid har de rätt till samma anställningsförmåner som om de hade arbetat. Andra ungdomar har rätt till det utbildningsbidrag som lämnas enligt bestämmelserna om sådant bidrag vid arbetsmarknadsutbildning.	Ungdomarna skall i genomsnitt två timmar varje vecka delta i kurser som arbetsförmedlingen anordnar om hur arbetsmarknaden fungerar och om hur man söker arbete. Sådana kurser bör även ge kunskaper om möjligheterna till vidareutbildning och om arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder. De ungdomar som arbetar i ett ungdomslag mer än sex timmar varje dag har rätt till ledighet under den tid de deltar i kursen. Under denna tid har de rätt till samma anställningsförmåner som om de hade arbetat. Andra ungdomar har rätt till *anställningsförmåner med belopp motsvarande* det utbildningsbidrag som lämnas enligt bestämmelserna om sådant bidrag vid arbetsmarknadsutbildning.

20. beträffande *anvisningstidens längd m. m.* res. 20 (m)
att riksdagen avslår motion 1984/85:900 yrkande 7 i motsvarande del, res. 21 (c)
21. beträffande *ungdomslag på den enskilda sektorn* res. 22 (m, c, fp)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:900 yrkande 7 i motsvarande del och 1984/85:2127 yrkande 5,
22. beträffande *samordning av ungdomsplatser och ungdomslag* res. 23 (fp)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2760 yrkande 1 i motsvarande del,
23. beträffande *fortsatta överväganden om utökad arbetstid i ungdomslagen* res. 24 (vpk) res. 25 (c)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:649 yrkande 4 och 1984/85:2658,
24. beträffande *redovisning i arbetslöshetsstatistiken av ungdomar i ungdomslag*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2737 i motsvarande del,

25. beträffande *åldersgränsen för KAS* res. 26 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:2664 yrkande 9 antar det inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd,
26. beträffande *handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag* res. 27 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motionerna 1984/85:2127 yrkande 7 i motsvarande del och 1984/85:2664 yrkande 1 i motsvarande del, res. 28 (c) res. 29 (vpk)
27. beträffande *medverkan av kommunerna i ungdomslagens jobbsökarkurser*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2099,
28. beträffande *finansieringen av ersättningen till ungdomar vid deltagande i jobbsökarkurser* res. 30 (m) res. 31 (c)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1984/85:2664 yrkande 20 i motsvarande del,
29. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:2664 yrkande 20 i motsvarande del till *Statsbidrag för ungdomslag* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 180 000 000 kr., res. 32 (m)
30. beträffande *försök med den s. k. Örebromodellen i Värmlands län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1104 i motsvarande del,
31. beträffande *åtgärder mot ungdomsarbetslösheten i Västerbottens län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2269 yrkande 4,
32. beträffande *AMS-kampanj i anslutning till FN:s ungdomsår*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2655,

Arbetsmarknadsverket

33. beträffande *omorganisation av AMS* res. 33 (m)
att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:900 yrkandena 15 och 17, 1984/85:2290 och 1984/85:2664 yrkande 3 godkänner vad som anförts i propositionen i fråga om organisationen av AMS,
34. beträffande *AMS egenregiverksamhet* res. 34 (vpk)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1111 och 1984/85:2661,
35. beträffande *åtgärder inom arbetsförmedlingen till stöd för invandrare* res. 35 (c)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2311 yrkandena 1 och 2,
36. beträffande *tjänster för hörselkonsulenter vid länsarbetsnämnderna*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1447,
37. beträffande *hörselkonsulent vid riksgymnasiet för hörselskadade i Örebro*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1105,

38. beträffande *kontaktpersoner för psykiskt utvecklingsstörda* res. 36 (fp)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:541 yrkande 1 och 1984/85:2194 yrkande 1,
39. beträffande *förstärkning av arbetsförmedlingen i Stockholms län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2156 yrkandena 1 och 2,
40. beträffande *särskild personaltilldelning till arbetsförmedlingen i Gävleborgs län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2744 yrkande 5,
41. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:2127 yrkande 7 i motsvarande del, 1984/85:2664 yrkande 1 i motsvarande del till *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 411 472 000 kr., res. 37 (m)
42. att riksdagen medger att regeringen får bemyndiga AMS att under budgetåret 1985/86 besluta om *avskrivning av lånefordran* som uppkommit inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som gäller för budgetåret 1984/85,
43. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1984/85:2664 yrkandena 2, 4 och 5 till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 538 483 000 kr., res. 38 (m)
44. beträffande *hinder för den kvalificerade arbetskraftens rörlighet* res. 39 (m)
att riksdagen avslår motion 1984/85:1438,
45. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Arbetsmarknadsverket: Anskaffning av utrustning* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 9 500 000 kr.,
46. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Arbetsmarknadsverket: Förvaltning av utrustning* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
47. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Byggnadsarbeten inom arbetsmarknadsverkets verksamhetsområde* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

Arbetsmarknadsutbildning

48. beträffande *inriktningen av AMU* res. 40 (m, c, fp)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2127 yrkande 4,
49. beträffande *ADB-utbildning i mindre företag* res. 41 (c)
att riksdagen avslår motion 1984/85:1518,
50. beträffande *målen för AMU* res. 42 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1984/85:770,
51. beträffande *av företagen betald vuxenutbildning* res. 43 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1984/85:649 yrkande 6,

52. beträffande *betänkandet Datorer och arbetslivets förändring*
att riksdagen lägger propositionen i motsvarande del till handlingarna,

53. beträffande *elevsociala åtgärder inom den nya AMU-organisationen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:907,

54. beträffande *krav på särskilda AMU-kurser* res. 44 (c)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1104 i motsvarande del, 1984/85:1120, 1984/85:1451, 1984/85:2186 och 1984/85:2311 yrkande 3,

55. beträffande *körkortsutbildningen vid AMU-centret i Hedemora*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1463,

56. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:2664 yrkandena 6 och 7 till *Arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 897 083 000 kr., res. 45 (m)

57. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:2664 yrkande 21 till *Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 925 775 000 kr.,

58. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Arbetsmarknadsverket: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 22 500 000 kr.,

59. beträffande *folkhögskolekurser för arbetslösa ungdomar*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1113,

Kontantstöd m. m.

60. beträffande *riktlinjer för utredning om arbetslöshetsersättningarna* res. 46 (m)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:900 ykrande 9 i motsvarande del och 1984/85:2665 i motsvarande del,

61. beträffande *uppdatering av den tidigare utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring* res. 47 (c)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2312 yrkande 1,

62. beträffande *statsbidraget till arbetslöshetskassorna* res. 48 (m, c, fp)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:647 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:900 yrkande 9 i motsvarande del, 1984/85:2127 yrkande 6, 1984/85:2664 yrkande 10 och 1984/85:2665 i motsvarande del,

63. beträffande *dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen* res. 49 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt res. 50 (vpk)
med avslag på motionerna 1984/85:780 yrkande 1 och 1984/85:2664

yrkande 8 antar det inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

64. beträffande *KAS* res. 51 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1984/85:780 yrkandena 3 och 4,

65. beträffande *utbildningsbidraget* res. 52 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1984/85:780 yrkande 2,

66. beträffande *skatteavdrag för arbetsrättsliga skadestånd*
att riksdagen avslår motion 1983/84:751,

67. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:2664 yrkande 11 till *Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 645 927 000 kr., res. 53 (m)

Sysselsättningsskapande åtgärder

68. beträffande *ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten* res. 54 (m)
att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85:900 yrkande 11 och 1984/85:2664 yrkande 12 godkänner vad som förordas i propositionen om ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten,

69. beträffande *det faktiska statsbidragets storlek vid kommunala beredskapsarbeten*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2643,

70. beträffande *varvning av beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning inom den kommunala sektorn*
att riksdagen godkänner vad som förordas i propositionen om grunderna för statsbidrag till beredskapsarbete i kombination med utbildning,

71. beträffande *kortare perioder för beredskapsarbete inom den offentliga sektorn* res. 55 (m)
att riksdagen avslår motion 1984/85:900 yrkande 12,

72. beträffande *behovet av beredskapsarbeten* res. 56 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motionerna 1984/85:900 yrkande 10 och 1984/85:2664 yrkande 13 i motsvarande del,

73. beträffande *återinförande av statliga projekteringsbidrag m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1104 i motsvarande del och 1984/85:1106,

74. beträffande *demografiska databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn* res. 57 (c, fp)
att riksdagen avslår motion 1984/85:542,

75. beträffande *en friare disponering av de arbetsmarknadspolitiska resurserna*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1104 i motsvarande del,

Rättelse: S. 131, 74. rad 1 marginalen Står: (c) Rättat till: (c, fp)
S. 132, 86. slutet av rad 2 Tillkommer: i motsvarande del, 89. rad 1 marginalen Utgår: ,fp

76. beträffande *ett flerårigt basprogram för de arbetsmarknadspolitiska insatserna*
att riksdagen avslår motion 1984/85:929,
77. beträffande *s. k. fadderarbetsplatser inom byggsektorn*
att riksdagen avslår motion 1984/85:777,
78. beträffande *anskaffande av lokaler för trossamfund* res. 58 (fp)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2666,
79. beträffande *en omdisponering av medel för beredskapsarbeten till kommunala underhållsarbeten*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2109,
80. beträffande *beredskapsmedel till naturvården*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1124, 1984/85:2649 och 1984/85:2650,
81. beträffande *beredskapsmedel och rekryteringsstöd till Stockholms län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2156 yrkande 4,
82. beträffande *upprustning av vägnätet i Västernorrlands län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2776,
83. beträffande *upprustning av järnvägssträckorna Malung–Sälen–Särna och Mora–Sågen–Kristinehamn*
att riksdagen avslår motion 1984/85:917,
84. beträffande *byggnadsinvesteringar i Värmlands län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1104 i motsvarande del,
85. beträffande *upprustning av järnvägen Malmö–Ystad*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1119,
86. beträffande *byggande av ett nytt polishus i Malmö*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1459 i motsvarande del,
87. beträffande *fortsatt upprustning av Dalslands kanal* res. 59 (vpk)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2111,
88. beträffande *byggnadsinvesteringar i Gävleborgs län*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2744 yrkande 4,
89. beträffande *ett avskaffande av något av de två rekryteringsstöden* res. 60 (m, c)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:647 yrkande 7 i motsvarande del, 1984/85:649 yrkande 5 i motsvarande del och 1984/85:2664 yrkande 14, res. 61 (vpk)
90. beträffande *ett förhöjt rekryteringsstöd till näringslivet* res. 62 (c)
att riksdagen avslår motion 1984/85:647 yrkande 7 i motsvarande del,
91. beträffande *omfattningen av rekryteringsplatser och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär* res. 63 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1984/85:2664 yrkande 13 i motsvarande del,
92. beträffande *rekryteringsstöd till vinstrika företag* res. 64 (m)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2657,

93. beträffande *industribeställningar* res. 65 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1984/85:2664 yrkande 15,

94. beträffande *försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder* res. 66 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1984/85:2664 yrkande 16,

95. beträffande *regionala utvecklingsinsatser*
att riksdagen avslår motion 1984/85:906 yrkande 2 i motsvarande del,

96. beträffande *beredskapsmedel till fornvårdande insatser*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2102 yrkandena 1 och 2 i motsvarande delar,

97. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt res. 67 (m)
med avslag på motionerna 1984/85:649 yrkande 7, 1984/85:906 res. 68 (vpk)
yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:2102 yrkandena 1 och 2 i motsvarande delar och 1984/85:2664 yrkande 13 i motsvarande del till *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 2 695 470 000 kr.,

98. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

99. beträffande *insatser i malmfältskommunerna*
att riksdagen godkänner vad som anförts i propositionen om *dels* extra arbetsförmedlingstjänstemän inom Gällivare och Kiruna arbetsförmedlingsdistrikt,
dels en ny organisation för vissa insatser i malmfälten och överföring av medel till denna organisation,

100. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Medel för insatser inom malmfältskommunerna* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.,

101. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 6 762 000 kr.,

102. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del till *Nämnden för vapenfriutbildning* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 4 513 000 kr.

103. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och res. 69 (c, fp)
med avslag på motionerna 1984/85:2110 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:2664 yrkande 18 till *Vapenfria tjänstepliktiga* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 93 875 000 kr.,

104. beträffande *en ökning av antalet utbildningsdagar för vapenfria tjänstepliktiga* res. 70 (c, fp)
res. 71 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt

med avslag på motionerna 1984/85:2110 yrkande 1 i motsvarande del och 1984/85:2664 yrkande 17 bemyndigar regeringen att för budgetåret 1985/86, om det på grund av arbetsmarknadsläget bedöms angeläget, besluta om en utökning av antalet tjänstgöringsdagar för vapenfria tjänstepliktiga med högst 50 000,

105. beträffande *en plan för hur antalet väntande vapenfria skall kunna nedbringas* res. 72 (c, fp)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2110 yrkande 2,

Sysselsättningsåtgärder för handikappade

106. beträffande *de arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden* res. 73 (m)
att riksdagen avslår motion 1984/85:900 yrkande 13 i motsvarande del,
107. beträffande *utredning om ett aktivt rehabiliteringsstöd*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2798,
108. beträffande *en fortsatt utbyggnad av särskilda resursinstitut* res. 74 (m)
att riksdagen avslår motion 1984/85:1456,
109. beträffande *centrum för rehabilitering av långtidsarbetslösa m. m.*
att riksdagen avslår motion 1984/85:2120,
110. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:2664 yrkande 22 till *Yrkesinriktad rehabilitering* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 507 399 000 kr., res. 75 (m)
111. beträffande *ledsagare till handikappad*
att riksdagen godkänner de riktlinjer för ersättning till ledsagare till handikappad som förordats i propositionen,
112. beträffande *arbetshjälpmedel åt handikappade egna företagare* res. 76 (c)
att riksdagen avslår motion 1984/85:451 yrkande 2,
113. beträffande *ändrade grunder för arbetshjälpmedel*
att riksdagen godkänner vad som anförts i propositionen om bidrag till Arbetshjälpmedel åt handikappade,
114. beträffande *reglerna för systemet med lönebidrag* res. 77 (m)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:451 yrkande 1 och 1984/85:900 yrkande 13 i motsvarande del,
115. beträffande *utvecklingen av introduktionsbidragen*
att riksdagen avslår motion 1984/85:1457 i motsvarande del,
116. beträffande *reglerna för särskilt lönebidrag* res. 78 (c)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:647 yrkande 4 och 1984/85:2108, res. 79 (m)
117. beträffande *antalet platser för särskilt lönebidrag m. m.* res. 80 (fp)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1457 i motsvarande del, res. 81 (vpk)
1984/85:2194 yrkande 3 och 1984/85:2646, res. 82 (m)

118. beträffande *lönebidragets utformning såvitt avser statliga myndigheter och allmännyttiga organisationer* res. 83 (m)
att riksdagen avslår motion 1984/85:900 yrkande 13 i motsvarande del,

119. beträffande *kretsen som kan få lönebidrag hos allmännyttiga organisationer* res. 84 (c, fp)
att riksdagen avslår motion 1984/85:2194 yrkande 4,

120. beträffande *anställning med lönebidrag i övrigt*
att riksdagen bifaller propositionen i motsvarande del,

121. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1984/85:2664 yrkande 23 till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 691 714 000 kr., res. 85 (m)

Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag

122. beträffande *minskning av antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen* res. 86 (m) res. 87 (c)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:647 yrkande 3 och 1984/85:900 yrkande 14,

123. beträffande *översyn av Samhällsföretagsgruppen m. m.* res. 88 (vpk)
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:1458 och 1984/85:2125 yrkande 2,

124. beträffande *driftbidrag till Samhällsföretagsgruppen* res. 89 (m) res. 90 (vpk)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motionerna 1984/85:2125 yrkandena 1 och 3 och 1984/85:2664 yrkande 24,

125. beträffande *antal bidragsberättigade arbetstimmar inom Samhällsföretagsgruppen* res. 91 (m) res. 92 (vpk)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:2125 yrkande 5, 1984/85:2156 yrkande 3 och 1984/85:2664 yrkande 25 medger att regeringen vid behov får besluta om utökat antal bidragsberättigade arbetstimmar under budgetåret 1985/86,

126. beträffande *ägartillskott för investeringar inom Samhällsföretagsgruppen* res. 93 (m)
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del avslår motion 1984/85:2664 yrkande 27,

127. beträffande *psykiskt utvecklingsstörda inom Samhällsföretagsgruppen*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:541 yrkande 2, 1984/85:2125 yrkande 6 och 1984/85:2194 yrkande 2,

128. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:647 yrkande 2 i motsvarande res. 94 (m) res. 95 (c) res. 96 (fp) res. 97 (vpk)

del, 1984/85:1104 i motsvarande del, 1984/85:2125 yrkande 4, 1984/85:2127 yrkande 8 och 1984/85:2664 yrkande 26 till *Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 822 000 000 kr.,

Statsbidrag till offentligt skyddat arbete

129. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:2664 yrkandena 28 och 29 godkänner vad regeringen anfört om offentligt skyddat arbete och till *Statsbidrag till offentligt skyddat arbete* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 300 000 000 kr. res. 98 (m)

Stockholm den 14 mars 1985

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Alf Wennerfors (m), Erik Johansson (s), Karin Andersson (c), Lars Ulander (s), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Lars-Ove Hagberg (vpk), Sten Östlund (s), Christer Skoog (s), Bo Nilsson (s), Håkan Stjernlöf (m), Sven Lundberg (s) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp).

Reservationer

1. Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår (mom. 1)

Alf Wennerfors (m), Karin Andersson (c), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Håkan Stjernlöf (m) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Arbetsmarknadspolitiken fungerar" och på s. 26 slutar "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Den höga arbetslösheten, mitt i en högkonjunktur, är samhällets största och allvarligaste problem. Följderna för de enskilda människorna och för landet som helhet är lika allvarliga oberoende av arbetslöshetens orsaker. Människorna behöver främst jobb på den ordinarie arbetsmarknaden.

Utskottet kan konstatera att när den socialdemokratiska regeringen tillträdde i oktober 1982 stod totalt 257 000 personer eller 5,9 % av arbetskraften utanför den reguljära arbetsmarknaden. Två år senare hade dessa siffror stigit till 339 000 resp. 7,6 %. Efterföljande figur visar sysselsättningsutvecklingen dels exkl. dels inkl. arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Som framgår har antalet reguljärt sysselsatta minskat de senaste åren. Denna utveckling är uppseendeväckande mot bakgrund av de utfästelser som gjordes av socialdemokraterna före regeringstillträdet.

Total sysselsättning 1965–1984

Justerad för arbetsmarknadspolitiska åtgärder

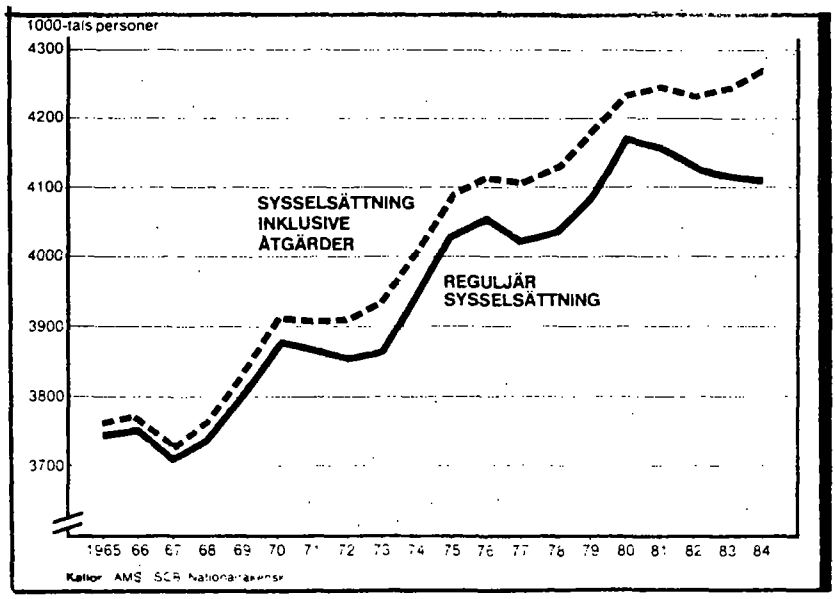

Regeringen saknar en strategi för hur sysselsättningsproblemen skall lösas under 1980-talet. Mycket tyder enligt utskottets mening på att strukturproblemen i ekonomin har fördjupats. Även om samtliga förutsättningar för utvecklingen under denna tidsperiod inte är kända vet vi t. ex. att arbetskraftsutbudet kommer att öka och att den offentliga sektorn inte får möjligheter att göra nyanställningar samt att nödvändiga strukturomvandlingar inom industrin måste fortsätta.

Det finns enligt utskottets mening skäl att slå fast att en bestående hög arbetslöshet i längden inte kan förhindras med hjälp av kortsiktigt verkande arbetsmarknadspolitiska insatser. För att upprätthålla sysselsättningen krävs en ekonomisk politik som förstärker samhällsekonomins tillväxtkraft. Arbetsmarknadspolitiken skall fungera som ett komplement till de generella ekonomisk-politiska åtgärderna. Om dessa inte förmår skapa en tillräckligt stor efterfrågan av arbetskraft kan de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna lösa vissa temporära problem och hjälpa till att utjämna effekterna av en konjunkturnedgång men arbetsmarknadspolitiken kan inte ensam upprätthålla en full sysselsättning.

Enligt utskottets mening bedriver den socialdemokratiska regeringen en ekonomisk politik som motverkar en positiv utveckling på arbetsmarknaden. I finansutskottets betänkande FiU 1984/85:10 har de icke-socialistiska partiernas representanter utvecklat hur den ekonomiska politiken bör inriktas. Ett huvuddrag i denna politik är en begränsning av den offentliga sektorns resursanvändning samtidigt som den enskilda sektorn ges mer expansionsutrymme. Följande inslag i denna politik poängteras särskilt.

För det första måste utgifterna hos stat och kommun minska. Den inriktning av besparingarna som förordas innebär att utgiftsminskningarna framför allt riktas mot den offentliga konsumtionen och de offentliga transfereringarna, medan de offentliga investeringarna i huvudsak undantas.

För det andra kan ytterligare skattehöjningar inte accepteras. I stället måste vissa sänkningar genomföras av de skatter som direkt eller indirekt träffar arbete och sparande. Det är angeläget att sänka marginalskatterna. Höga totala marginaleffekter på en inkomstökning till följd av höjd marginalskatt, höjda daghemsavgifter och sänkta bostadsbidrag skapar betydande snedvridningsproblem i samhällsekonomin och det är viktigt att minska dessa.

Ytterligare skatteförändringar måste emellertid genomföras för att stimulera arbete och sparande. Förmögenhetsskatten på arbetande kapital i familjeföretag bör således avskaffas. En lindring av dubbelbeskattningen på riskvilligt sparande i aktier måste också ske.

För det tredje måste den ekonomiska politiken inriktas på att avreglera näringslivet och förändra den offentliga sektorn. Här pekas särskilt på vikten av åtgärder för att förbättra arbets- och kapitalmarknadens funktionssätt. Det är t. ex. anmärkningsvärt att ett stort antal företag trots den höga arbetslösheten upplever svårigheter att rekrytera tekniker och yrkesutbilda-

de arbetare. Vidare noteras att flaskhalsproblem av denna art tenderar att uppkomma allt tidigare i konjunkturuppgångarna. En lösning av dessa problem ställer stora krav på utformningen av skatte-, arbetsmarknads- och utbildningspolitiken liksom på förändring av lönestrukturen. Regleringarna på kredit- och kapitalmarknaderna måste också minska för att dessa marknader åter skall fås att fungera. En friare kapitalmarknad förmedlar de finansiella resurserna smidigare, snabbare och säkrare till de områden där de gör mest nytta.

En förstärkning av marknadsekonomin ställer också krav på förändringar inom den offentliga sektorn. Här finns inte bara ett underskottsproblem utan också effektivitets- och valfrihetsproblem. Dessa problem angrips bäst genom att det på många områden med fördel kan införas mer konkurrens, valfrihet och variation inom den offentliga sektorns nuvarande verksamhetsområden. En ambition för den framtida utvecklingen bör vara att bryta monopol. Sådana har alltid en tendens att stelna. Mer konkurrens utifrån kan i stället innebära ökad flexibilitet och känslighet för nya behov och mer av "produktutveckling" och därmed bättre förutsättningar för nya växande arbetsmarknader.

För det fjärde måste de kollektiva löntagarfonderna avskaffas. Därmed ökar viljan och förmågan till investeringar, risktagande och nyetableringar hos både små och stora företag. Fondsocialismens upphörande bör åtföljas av en förstärkning av den enskilda äganderätten.

För det femte måste incitament skapas så att lönebildningen fungerar bättre. Utskottet återkommer till denna fråga i det följande.

Utskottet vill också framhålla den roll de mindre företagen måste spela för utvecklingen av arbetsmarknaden. Detta kräver en medvetet inriktad politik för att stimulera och främja den mindre företagsamheten. Det är utskottets uppfattning att den ekonomiska politik utskottet här kortfattat redogjort för ger bättre förutsättningar för utvecklingen på arbetsmarknaden än den politik som den socialdemokratiska regeringen för. Genom att ge denna politik en ny inriktning kan sysselsättningen på den reguljära arbetsmarknaden öka och behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskas.

Vad utskottet här anfört med tillstyrkande av motionerna 647, 900 och 2127 bör ges regeringen till känna. Motion 649 avstyrks i aktuell del.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår*

   att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:647 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:900 yrkande 1 och 1984/85:2127 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:649 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår (mom. 1)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar "Finansutskottet anför" och slutar "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i vpk:s partimotion 649 står arbetarrörelsen och det ekonomiska systemet inför en ny problematik. Arbetslöshet är numera inte väsentligen en fråga om hög- och lågkonjunktur. Den är ett stående inslag i ekonomin. Utstötningen av mänsklig arbetskraft kan göras snabbare än varje tillväxtfaktor. Den svaga tillväxten försvårar dessutom för den offentliga sektorn att med sin expansion kompensera för det minskade antalet arbetstillfällen i den privata. Full sysselsättning i klassisk mening är inte längre möjlig med rådande ekonomiska och sociala strukturer.

Svensk arbetslöshetspolitik byggdes upp utifrån antagandet att arbetslöshet var ett tillfälligt och kortvarigt tillstånd i en människas liv. Situationen blir en annan, när kortsiktiga och provisoriska åtgärder blir till bestående tillstånd för flera hundratusen människor. För dem som vandrar från provisorium till provisorium omväxlande med perioder av öppen arbetslöshet hotas både den rättsliga situationen, självförtroendet och kontinuiteten i livet. En facklig och politisk försvagning av lönarbetarna som kollektiv hotar.

Med ekonomins nya utvecklingslinjer följer ytterligare risker. Det är ingen tvekan om att data- och mikroelektroniken med sina starkt arbetsbesparande och kapitalförbilligande egenskaper får stora verkningar. Det betyder både en minskning av antalet arbetstillfällen och en för lönarbetet försvagande förändring av arbetsorganisationen. Utslagningen av arbeten kommer att följa inte endast i tillverkningsarbetet utan i administration, kontor och handel. Lösa hypoteser om "det postindustriella samhället" och om den växande servicesektorn måste avvisas. Vad som sannolikt sker är en industrialisering av stora servicesektorer och en likartad utslagning inom såväl tillverknings- som servicearbete.

Utskottet ser som sägs i motion 649 fyra givna förutsättningar för kampen mot arbetslösheten.

En drastisk minskning av antalet industriarbeten i Sverige är oundviklig, om nuvarande inriktning och industriella struktur får bestå.

Den nya tekniken kommer att slå ut mängder av arbeten, om den får utformas på grundval av nuvarande sociala maktförhållanden.

Den offentliga sektorns och de privata servicenäringarnas datorisering gör det tveksamt om något nettotillskott av arbeten på dessa områden kan ske.

De rådande tendenserna är ett hot såväl mot kvinnofrigörelsen som mot lönarbetarnas allmänna rättsställning och en rättvis fördelning mellan landets regioner.

En nationell politik mot arbetslösheten kan med utgångspunkt härifrån formuleras i följande punkter.

1. Ett nationellt industrialiseringsprogram i samhällelig regi måste upprättas. Programmet måste sikta till att ge industrin en ny struktur och industriarbetet ett nytt innehåll. Den privata industrin saknar förutsättningar att genomföra en sådan kvalitativ förändring.

2. Tekniken är inte neutral eller ödesbestämd. Tekniken är politisk och dess karaktär betingas av de sociala maktförhållandena. De lönarbetande har intresse av en kvalitativt annorlunda teknisk utveckling än den nu förhärskande. De måste inom ramen för en samhällelig, politisk styrning göra detta sitt intresse ledande. Särskilt datatekniken, som är en typ av flexibel teknologi, formas helt olika, beroende på den styrande kraften.

3. Ett omfattande program för den offentliga sektorns utbyggnad och förbättring är nödvändig. För detta talar både infrastrukturella och sociala argument.

4. En allmän arbetstidsförkortning är nödvändig. Ehuru den inte i sig själv upphäver tendensen till utslagning, är arbete åt alla omöjligt att uppnå utan förkortad arbetstid.

5. Den nuvarande arbetsmarknadspolitiken måste reformeras. Den måste inriktas på mer bestående typer av arbeten och mindre provisorier. De arbetslösas rättsställning måste förbättras. Till denna fråga återkommer utskottet i det följande.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 649 i aktuell del samt avstyrker motionerna 647, 900 och 2127 i motsvarande delar. Regeringen bör underrättas om riksdagens ställningstagande.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:649 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motionerna 1984/85:647 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:900 yrkande 1 och 1984/85:2127 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Arbetsmarknadsparternas roll för sysselsättningsutvecklingen (mom. 2)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar "Utskottet kan" och på s. 28 slutar "och 2127" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill först understryka nödvändigheten av att den ekonomiska politik som moderata samlingspartiet i andra sammanhang förordar följs upp med mycket återhållsamma löneavtal och med en förändrad profil på lönebildningen. Större spridning av lönerna i förhållande till enskilda branschers och företags konkurrensförhållanden och lönebetalningsförmåga

är en förutsättning för långsiktigt tryggad sysselsättning. Som framhålls i motion 900 är det nödvändigt att finna en förhandlingsuppläggning där arbetsmarknadens parter ges incitament att sluta löneavtal som inte skapar arbetslöshet. Samtidigt bör statsmakterna stå fast vid ett ansvar för dem som ändå blir arbetslösa. Det är också nödvändigt att utforma systemet så, att incitamenten byggs in i systemet och inte är beroende av de beslut som efter förhandlingar kan komma att fattas av statsmakterna.

Utskottet menar att en reformering av systemet för arbetslöshetsersättning kan bidra till att lösa detta problem. Det är därför angeläget att skapa "raka rör" mellan parternas förhandlingsbord och utgifterna för att bekämpa arbetslösheten.

Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund förslaget i motion 900 om en ny utredning om allmän arbetslöshetsförsäkring. Detta krav tas också upp i folkpartiets motion 2127. Det begärda utredningsarbetet bör enligt utskottets mening komma till stånd enligt de ovan angivna riktlinjerna. Utskottet återkommer till övriga frågor som utredning av arbetslöshetsförsäkringen senare i betänkandet. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna vilket innebär att även motion 2127 är tillgodosedd i denna del.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *arbetsmarknadsparternas roll för sysselsättningsutvecklingen*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 2 i motsvarande del samt med anledning av motion 1984/85:2127 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Arbetsmarknadsparternas roll för sysselsättningsutvecklingen (mom. 2)

Tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar "Förslag om" och slutar "och 2127" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill först stryka under vad som sägs i folkpartiets motion 2127 om nödvändigheten av att finna en förhandlingsuppläggning där arbetsmarknadens parter ges incitament att sluta löneavtal som inte skapar arbetslöshet. Samtidigt bör statsmakterna stå fast vid ett ansvar för dem som ändå blir arbetslösa. Det är också nödvändigt att utforma systemet så att incitamenten byggs in i systemet och inte är beroende av de beslut som efter förhandlingarna kan komma att fattas av statsmakterna. Utskottet menar liksom motionärerna att en reformering av systemet för arbetslöshetsersättning kan bidra till att lösa detta problem. En grundläggande styrka med det svenska systemet är att arbetslöshetskassorna är knutna till de fackliga organisationerna. Ansvaret för parternas förhandlingar och för arbetslöshetskassorna ligger alltså på samma händer.

Ett ökat ansvar för kopplingen mellan löneförhandlingarnas utfall och utvecklingen av arbetslösheten skulle uppnås om egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringen höjs. Utskottet återkommer till denna fråga nedan.

I debatten har hävdats att detta skulle leda till en ökad press på fackförbund med strukturproblem och till att förbund med låga löner skulle tvingas att höja avgifterna till arbetslöshetskassorna. Utskottet vill med hänvisning därtill framhålla att statsmakterna givetvis fortfarande skall ha kvar sitt ansvar för sysselsättningen. Det kan ske genom att de ersättningar som förs över till arbetslöshetskassorna i form av statliga medel eller arbetsgivaravgifter fördelas så att kassor som är knutna till branscher med stora strukturproblem får ett kompenserande stöd. Som sägs i motionen bör man därvid överväga att öka arbetsgivarnas ansvar för finansieringen av försäkringen. För detta finns också ett allmän-ekonomiskt motiv. Om arbetsgivarna nämligen räknar med att statsmakterna genom successiva devalveringar tar ansvaret för konkurrenskraften minskar deras incitament att stå emot lönekostnadsökningar som skulle kunna försvaga konkurrenskraften och öka arbetslöshcten.

Arbetslinjen bör enligt utskottets mening liksom hittills ligga till grund för utformningen av arbetsmarknadspolitiken. För att man skall kunna göra denna avvägning inom det samlade åtgärdssystemet bör man som sägs i motionen överväga möjligheten att finansiera även andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder än arbetslöshetsersättning med försäkringsmedel. En person som drabbas av arbetslöshet behöver inte bara försäkringsskydd som ersätter den förlorade inkomsten. Han eller hon kan också behöva stöd i form av arbetsmarknadsutbildning, flyttningsbidrag och arbetsförmedlingsinsatser för att på nytt vinna inträde på arbetsmarknaden.

Det bör betonas att den finansieringsmodell för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som skisserats ovan inte avser att befria statsmakterna från deras sociala ansvar i sammanhanget. Avsikten måste vara att få en sådan fördelning av ansvaret – och därmed kostnaderna – mellan de anställda, arbetsgivarna och staten som mer än nu knyter an till dc faktorer som leder till arbetslöshet och vilka dessa parter på skilda sätt har ansvar för. Arbetslösheten kan inte bara betraktas som ett följdproblem som staten har ansvaret för oberoende av hur de andra parterna handlar.

Mot denna bakgrund förordar utskottet med bifall till motion 2127 att den utredning om arbetslöshetsförsäkringen som regeringen aviserat skall få till uppgift att utforma ett försäkringssystem enligt de riktlinjer som angetts ovan. Det anförda som bör ges regeringen till känna innebär att motion 900 är tillgodosedd i denna del.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadsparternas roll för sysselsättningsutvecklingen*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2127 yrkande 2 samt med anledning av motion 1984/85:900 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden (mom. 3)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i moderata samlingspartiets motion 900 kännetecknas en väl fungerande arbetsmarknad av rörlighet och många "möten" mellan arbetssökande och arbetsgivare.

Det är väsentligt att varje individ har möjlighet att pröva på arbetsmarknaden och att arbetsgivaren får en god överblick av de arbetssökande på marknaden. Arbetskraften är inte enhetlig. Den består av individer med olika kunskaper och färdigheter. Dessa arbetar i en ekonomi stadd i ständig förändring.

En rad förändringar vidtas så att inte flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden motverkas. Arbetsmarknadens parter spelar en viktig roll för arbetsmarknadens möjligheter att fungera effektivt. Parterna kan genom sin centrala roll i lönebildningen skapa förutsättningar för en lönestruktur som stimulerar rörlighet och anpassningsförmåga. Det är vidare nödvändigt att minska omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, eftersom de – trots att de skapar kortsiktig trygghet för enskilda människor – har inlåsningseffekter och avskärmar dem som behöver arbete från stora delar av den reguljära arbetsmarknaden.

Det bör också påpekas att den arbetsrättsliga lagstiftningen i många avseenden är ett hinder för utvecklingen. Ett område där rådande detaljreglering måste lösas upp är arbetstidslagstiftningen. I Sverige reses dessutom allt oftare krav på att vi, liksom en del kontinentala länder, skall genomföra obligatoriska arbetstidsförkortningar i syfte att bereda arbete åt fler. Dessa tankar bygger på bristande insikter om villkoren på arbetsmarknaden.

Vad utskottet har anfört med bifall till motion 900 i aktuell del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken (mom. 4)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar "Som utskottet" och på s. 30 slutar "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att arbetsmarknadsministern i propositionen anför att vad som brukar kallas arbetslinjen skall hävdas i arbetsmarknadspolitiken. Den innebär att utbildning och andra aktiva åtgärder sätts i främsta rummet och att kontantstöd tillgrips i sista hand. Som framhålls i centerpartiets motion 647 förmår inte regeringen leva upp till denna programförklaring. Under budgetåret 1980/81 tog kostnader för arbetslöshetsersättning mindre än 20 % av de totala kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder och ökade til nästan 30 % under budgetåret 1983/84. Det troliga är att denna utveckling fortsätter också under innevarande budgetår.

Som framhålls i motion 647 måste kampen mot arbetslösheten föras mer aktivt och på två fronter samtidigt. Det gäller att driva en närings-, regional- och glesbygdspolitik som ger tillräckligt många arbetstillfällen utan behov av långsiktigt samhällsstöd. Det skall vara arbetstillfällen i alla delar av landet. Det gäller också att med utbildningsinsatser hjälpa människor att ta jobb som skapas. Särskilt måste dessa åtgärder inriktas till förmån för nytillträdande på arbetsmarknaden och för långtidsarbetslösa.

Regeringen bör ges till känna vad utskottet här anfört med tillstyrkan av motion 647 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken*
   att riksdagen med bifall till motion 1984/85:647 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Inriktningen av arbetsmarknadspolitiken i övrigt (mom. 5)

Karin Andersson (c), Arne Fransson (c) och trejde vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar "När det" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 2127 har de äldres problem på arbetsmarknaden tagit sig uttryck i en drastiskt ökad arbetslöshet och i att deras arbetslöshetstider skjutit i höjden. Denna försämring har ägt rum under de allra senaste åren. Ytterligare måste noteras den starka ökningen av antalet förtidspensionärer.

Ett viktigt skäl till denna utveckling är att många äldre förlorar sitt arbete till följd av strukturomvandlingen och har svårt att finna nya arbeten. Troligen har därvid den förändrade efterfrågan på arbetskraft under senare år mot mera högkvalificerade tjänstemän med datakunskap spelat stor roll.

De äldre tillhör i stor utsträckning en generation med bara sex eller sju års grundläggande skolutbildning.

Utskottet vill liksom i motion 2127 understryka att såväl orsaker som effekter av den stigande arbetslösheten bland de äldre är dåligt belysta med forskning och utredningar. Arbetsmarknadsdepartementet bör därför ta initiativ till sådana studier, lämpligen inom ramen för EFA:s verksamhet. Det anförda, som innebär att motion 2127 tillstyrks i denna del, bör bringas till regeringens kännedom.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *inriktningen av arbetsmarknadspolitiken i övrigt* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2127 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. En ny arbetsmarknadspolitik (mom. 6)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar "När det" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i vpk:s motion 649 är den nuvarande arbetsmarknadspolitiken en del av regeringens "nyliberala" ekonomiska politik. Den skyler över och döljer det kapitalistiska systemets sönderfall och dess syfte är att jämna vägen för kapitalets strukturomvandling. Därmed blir arbetsmarknadspolitiken ett verksamt medel för att "effektivisera" och bevara kapitalismen.

En rad förändringar i arbetsmarknadspolitiken måste därför genomföras. Den måste knytas till den nya industripolitiken och till utbyggnaden inom den offentliga sektorn. Den måste aktivt utveckla människors kompetens inför det nya industrisamhället, i stället för att som nu alltför mycket tjänstgöra som förvaringsplats för växande kategorier människor, vilka den kommersiella ekonomin utdömt som överflödiga.

Nya riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken måste enligt utskottets mening formuleras i enlighet med följande:

En särskild "sysselsättningsbudget" bör upprättas vid sidan av den traditionella budgeten. Den bör innefatta såväl den statliga som den kommunala sidan. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör organiseras och budgeteras på flerårsbasis för att möjliggöra bättre framförhållning och säkrare anställningsformer. Kommunerna bör erhålla ramanslag, som de friare kan disponera. Detta underlättar för dem att kombinera olika åtgärder efter de behov som regionalt föreligger.

Arbetsmarknadsåtgärdernas innehåll och syfte bör förändras i betydelsefulla delar. De bör bättre utveckla människors kunnande och ansluta till deras yrkesskolning, överallt där så är möjligt. De arbetandes rättsliga ställning bör stärkas och tvångsmomenten avvecklas. Rätten till understöd

vid arbetslöshet skall inte villkoras med ett tvång att ta vilket arbete som helst. Rättssituationen för arbetande inom arbetsmarknadspolitikens ram skall inte generellt vara sämre än i övriga arbetslivet.

Arbetsmarknadsåtgärder skall kopplas till bl. a. utbyggnaden inom den offentliga sektorn. Inriktningen bör vara, att ett första steg av arbete och/eller studier skall på ett organiserat sätt leda över i fastare anställningsformer.

Riksdagen bör hos regeringen hemställa om en utredning om den framtida arbetsmarknadspolitiken enligt de riktlinjer som utskottet med tillstyrkan av motion 649 angivit ovan.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *en ny arbetsmarknadspolitik*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:649 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Forskning om arbetsmarknaden (mom. 7)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar "Inriktningen av" och på s. 32 slutar "motion 771" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 771 bygger den forskning som i dag bedrivs om arbetsmarknadspolitiken med få undantag på samma ideologiska grundprinciper och har samma politiska målsättningar som hela den ekonomiska politiken. Man inriktar sig på forskning om alternativa eller kompletterande insatser. Syftet är att minska eller förebygga strukturella oblanser genom olika åtgärder som underlättar industrins rekrytering och individens omställning till nya arbetsuppgifter.

Denna forskningsinriktning ifrågasätter inte den nuvarande ekonomiska maktstrukturen och dess negativa effekter på samhällsutvecklingen. Man bortser från den industriella strukturomvandlingen och dess negativa utvecklingstendenser, som i vissa avseenden står i direkt motsättning till vitala samhällsintressen och i väsentliga hänseenden starkt begränsar det politiska handlingsutrymme som är en förutsättning för kampen mot arbetslösheten.

Mot den av kapitalet styrda forskningen måste enligt utskottets mening ställas en forskning i arbetarklassens och folkets tjänst, där de arbetande och deras fackliga organisationer anger problemen och forskningsinriktningen.

En sådan forskning bör ta upp följande områden:

- lönenivå och lönesystem samt deras inverkan på livsbetingelser och livslängd för arbetarna,
- klassamarbetets effekter på fackföreningsrörelsens möjligheter att hävda sina medlemmars intressen,
- möjligheter till förbättring av arbetsmiljön i tider av stor arbetslöshet och ekonomisk stagnation,

- den nödvändiga arbetstiden i relation till industriproduktionens och den offentliga verksamhetens utveckling,
- klassamarbetsideologins långsiktiga effekter på arbetarklassens klassmedvetenhet,
- den tilltagande maktkoncentrationens och monopoliseringens effekter vad gäller dels sysselsättningssituationen i landet, dels de strukturella förändringar som påtvingas den industri som är inriktad på den inhemska marknaden,
- invandrarnas situation på arbetsmarknaden bl. a. den ensidiga koncentrationen till vissa yrken och branscher, bristfällig yrkesutbildning och låg allmän utbildning.

En viktig övergripande forskningsuppgift blir som sägs i motion 771 frågan om hur de tillgängliga och begränsade resurserna skall användas, vad som måste prioriteras i produktionen och varför samt vidare vilken syn på livskvalitet som måste vägleda arbetarrörelsen i utformningen av den framtida gemensamma produktionen.

Utskottet ansluter sig också till kravet i motion 771 att statsmakterna villkorslöst skall finansiera den här i korthet beskrivna forskningen och vidta åtgärder som gör det möjligt att inrätta fackliga forsknings- och kontrollinstitut med forskare på olika områden. I samband härmed måste också i lag slås fast att arbetsgivarna inte skall ha rätt att från arbetsplatserna utestänga fackliga förtroendemän, experter eller forskare anlitade av fackförening.

Vad utskottet här anfört med bifall till motion 771 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *forskning om arbetsmarknaden*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:771 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna (mom. 8)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar "I fråga" och på s. 33 slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Som utskottet anfört tidigare i anslutning till moderata samlingspartiets motion 900 är det angeläget att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna minskas. Som sägs i motionen har dessa åtgärder nu fått en sådan omfattning att det finns goda skäl anta att de utgör ett hot mot den reguljära sysselsättningen. Marknaden för vissa typer av arbeten riskerar t. o. m. att försvinna på grund av att uppgifterna i huvudsak utförs som beredskapsarbete. Finansieringen av åtgärderna medför dessutom en sådan kostnadsbelast-

ning för näringslivet och enskilda att tillkomsten av reguljära arbeten motverkas. Åtgärderna som ursprungligen var avsedda att hjälpa arbetslösa över en konjunkturbetingad nedgång i sysselsättningen omfattar nu stora grupper som mer eller mindre permanent sysselsätts på detta sätt och därmed låses fast i en konstlad sysselsättning vid sidan av den reguljära arbetsmarknaden. Denna inlåsningseffekt är särskilt allvarlig när det gäller ungdomar.

Utskottet stödjer därför uppfattningen i motion 900 att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör minskas. Utskottet har också inledningsvis beskrivit den alternativa ekonomiska politik som måste bedrivas för att ge näringslivet den stimulans som behövs för att den reguljära arbetsmarknaden skall kunna expandera. Fullföljandet av denna politik kommer att minska behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder i den omfattning som utskottet föreslår i det följande under de olika anslagen med anledning av förslag i moderata samlingspartiets kommittémotion 2664. Motion 647 i aktuell del får anses i huvudsak tillgodosedd med vad utskottet anfört och bör inte föranleda någon åtgärd.

Regeringen bör underrättas om utskottets ställningstagande.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 2 i motsvarande del samt med anledning av motion 1984/85:647 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna (mom. 8)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar "I fråga" och på s. 33 slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Som anförs i centerpartiets motion 647 måste en huvudlinje i kampen mot arbetslösheten vara att driva en närings-, regional- och glesbygdspolitik som ger tillräckligt många arbetstillfällen utan behov av långsiktigt samhällsstöd. Utskottet stödjer därför förslaget i motionen att de totala kostnaderna för AMS och Samhällsföretag skall minskas med 10 %. Neddragningen inom Samhällsföretag måste dock ske successivt. Utskottet vill i övrigt stryka under att minskningen inte får göras generellt lika för alla områden. En prioritering måste göras mellan de olika ändamålen. De resurser som frigörs på detta sätt skall föras över till en offensiv industri- och småföretagspolitik. Räknat på helår gäller det att omdisponera ca 2,5 miljarder kronor. Riksdagen bör hos regeringen begära att förslag presenteras senast i samband med årets kompletteringsproposition hur en sådan omstrukturering av sysselsättningspolitiken skall genomföras. Det anförda innebär att motion

900 i huvudsak kan anses tillgodosedd och därför inte behöver föranleda någon åtgärd.

Vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion 647 i aktuell del bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:647 yrkande 2 i motsvarande del samt med anledning av motion 1984/85:900 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

12. Förutsättningarna för ökad sysselsättning för ungdomar m. m. (mom. 10 och 11)

Alf Wennerfors (m), Karin Andersson (c), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Håkan Stjernlöf (m) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar "Ökande svårigheter" och på s. 39 slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Det finns i detta sammanhang anledning att på nytt understryka att grunden för en väl fungerande arbetsmarknad är en framsynt ekonomisk politik som leder till ekonomisk tillväxt. En sådan tillväxt i ekonomin gynnar även ungdomarnas sysselsättning. Omvänt är det så, att en nedgång slår särskilt hårt mot ungdomarna. Detta starka samband mellan utvecklingen i ekonomin och sysselsättningen för ungdom har betonats i partimotionerna från centerpartiet och folkpartiet, och sambandet bekräftas av den utredning om ungdomens arbetsmarknad som publicerats av delegationen för arbetsmarknadspolitisk forskning (EFA) i betänkandet Arbetsmarknadspolitik under omprövning (SOU 1984:31). En politik som inriktas på att angripa de underliggande strukturproblemen i svensk ekonomi och vidga expansionsutrymmet för den enskilda sektorn är således erforderlig som en allmän grundval för åtgärder med syfte att främja ungdomars sysselsättning. Riktlinjer för en sådan politik har dragits upp i den för moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet gemensamma reservationen nr 1 till finansutskottets betänkande 1984/85:10, och i ett tidigare avsnitt av detta betänkande.

Dagens höga arbetslöshet bland ungdomar är emellertid bara delvis ett resultat av den starka konjunkturnedgången under 1980-talets första år. Snarare är den en fortsättning på en trendmässig utveckling som går tillbaka till tidigt 1960-tal. Ungdomsarbetslösheten har successivt ökat. Detta tyder på att de generella ekonomisk-politiska åtgärderna behöver kompletteras med särskilda insatser. Utformningen av dessa insatser bör ha följande utgångspunkter.

Trots dagens svårigheter klarar flertalet ungdomar själva sitt inträde på arbetsmarknaden. I de fall de vänder sig till arbetsförmedlingen kan de som regel hjälpas till anställningar genom normala informations- och andra vägledningsinsatser. Det är angeläget att sådana insatser används i första hand för de ungdomar det här gäller. Detta innebär att man kan avvakta något med stödåtgärder i form av olika AMS-program och sätta in sådana åtgärder först när det för enskilda ungdomar uppstår verkliga svårigheter och risk för längre tids arbetslöshet.

Vid valet av de särskilda insatserna bör man se till att de utgår från den fördel ungdomarna har i sin stora rörlighet och anpassningsförmåga. Deras kontakter med den reguljära arbetsmarknaden bör vidgas så att antalet möten med potentiella arbetsgivare blir så många som möjligt.

De arbetsmarknadspolitiska insatserna för ungdomar bör inriktas på att i en helt annan utsträckning än nu sker bereda dem anställningar i näringslivet. En ensidig inriktning på arbete i den offentliga sektorn är inget realistiskt alternativ för större delen av de unga människor som varje år söker sig ut på arbetsmarknaden.

I den ekonomiska debatten fästes allt större vikt vid sambandet mellan lönebildning och sysselsättning. Till stor del orsakas arbetslösheten av att lönenivå och lönestruktur på den svenska arbetsmarknaden försämrar vår konkurrensförmåga på den internationella marknaden. Och när det gäller ungdomar är lönenivån en av de främsta anledningarna till deras problem på arbetsmarknaden. Bl. a. har det försvunnit många arbetstillfällen som tidigare gav ungdomarna deras första anställning därför att lönerna för ungdomar alltmer närmat sig lönenivån för vuxen och erfaren arbetskraft. Denna fråga kommer att behandlas närmare i nästföljande avsnitt av betänkandet.

Yrkesutbildningen har inte tillräckligt tagit hänsyn till stora ungdomsgruppers behov och till arbetsmarknadens och näringslivets förutsättningar. Bl. a. borde en mer omfattande lärlingsutbildning ha förekommit.

Arbetsmarknaden har omgärdats av byråkratiska regler som skyddat och gynnat dem som är väl etablerade, men hindrat och försvårat för dem som har begränsad erfarenhet och söker sitt första jobb. De tidigare bristfälliga möjligheterna till provanställning innebar många gånger avgörande hinder för unga att få ett jobb.

Utskottet föreslår att riksdagen ger sin anslutning till vad utskottet ovan uttalat med anledning av de aktuella avsnitten i motionerna 900 och 2760 från moderata samlingspartiet resp. folkpartiet och bringar detta till regeringens kännedom. Till de förslag som framställs i centerpartiets motion återkommer utskottet i avsnittet om ungdomslagen.

dels att utskottets hemställan under 10 och 11 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *förutsättningarna för ökad sysselsättning för ungdomar*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:900 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. beträffande *ansvaret för ungdomsarbetslösheten*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:2760 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Ungdomsgaranti (mom. 12)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 39 börjar "Att utskottet" och på s. 40 slutar "föreliggande delen" bort ha följande lydelse:

Det kapitalistiska systemet förmår inte ge arbete åt alla, och därför står 100 000 ungdomar i dag utan fast arbete som de kan försörja sig på. I stället hänvisas de till tillfälliga jobb och provisoriska åtgärder som ungdomslagen. Huvuduppgiften är sålunda att planmässigt skapa meningsfulla och varaktiga arbeten för ungdomen. Den politik vpk förespråkar i fråga om ekonomi, närings- och arbetsmarknadspolitik, arbetstid och den offentliga sektorn ger nya arbetstillfällen till gagn för ungdomen. Det är en politik som utgår från att arbetet är grunden för människors sociala liv. Arbetet skall vara meningsfullt sett ur hela samhällsperspektivet och sålunda ge människor, i synnerhet ungdomen, en social integration, en egen identitet och utveckling i gemenskap förutom att det har den självklara uppgiften att ge möjlighet till en rimlig konsumtion. Alla behöver ett arbete och skall ha rätt till ett arbete. Detta skall vara förenat med en lön som går att leva på.

Det följer av en politik med dessa målsättningar att man får arbeta med olika tidsperspektiv. Sett på kort sikt är det särskilt angeläget att ungdomslagen förändras, en ungdomsgaranti införs och att en vuxenutbildning utvecklas inom det tekniska området. I detta avsnitt aktualiseras vpk:s förslag om en ungdomsgaranti.

På hösten 1983 infördes ett rekryteringsstöd till näringslivet. Detta ger ett statsbidrag till företagen som täcker halva lönekostnaden för nyanställda under de sex första månaderna av anställningen. Rekryteringsstödet bör avskaffas. Det är en direkt subvention till näringslivet, och stödets betydelse för nyanställningarna är begränsad. I stället bör resas ökade krav på de större företagen som gör vinster på omfördelningen i ekonomin. Kraven bör innefatta att dessa företag garanterar anställning till arbetslösa ungdomar i proportion till den egna arbetsstyrkan och därmed leder till en ungdomsgaranti. Finansieringen av ungdomsgarantin bör främst ske genom avgifter på de större företagen.

Regeringen bör få i uppdrag att utarbeta förslag till en ungdomsgaranti med denna utformning.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *ungdomsgaranti*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:649 yrkande 5 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Oförändrade ungdomslöner m. m. (mom. 13)

Alf Wennerfors (m), Karin Andersson (c), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Håkan Stjernlöf (m) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar "Ungdomars ingångslöner" och slutar "Malmöhus län" bort ha följande lydelse:

Det har tidigare i betänkandet understrukits att lönesättningen för ungdomar sannolikt är en av de väsentliga faktorerna bakom ungdomars arbetslöshet. Även om särskilda ungdomslöner finns på vissa avtalsområden är löneskillnaderna generellt sett förhållandevis små när det gäller ungdomar och deras äldre arbetskamrater. Det är, som tidigare sagts, nödvändigt att stärka ungdomarnas konkurrenskraft på arbetsmarknaden genom att ingångslönerna anpassas till de arbetsinsatser man kan begära av ung, oerfaren arbetskraft och ställs i annan relation till lönenivån för äldre, yrkeskunniga arbetstagare. Om en sådan ordning skall uppnås synes det vara erforderligt att statsmakterna tar initiativ härtill. De nu anförda synpunkterna har utvecklats i partimotionerna från moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet till vilka kan hänvisas.

I två av dessa motioner, 900 från moderata samlingspartiet och 2760 från folkpartiet, förordas att den önskvärda lönedifferentieringen skall införas stegvis genom att lönerna för ungdomar för en kommande period läggs fast vid dagens nivå. Detta är en sak som det med vårt löneförhandlingssystem ankommer på arbetsmarknadens parter att träffa avtal om. Det hindrar inte en medverkan från statsmakterna på så sätt att regeringen på riksdagens uppdrag tar upp överläggningar med parterna och därunder initierar avtal med den angivna inriktningen.

Ett lönestopp kommer att sänka lönekostnaderna för ungdomarna först på någon sikt. En åtgärd som föreslås i de båda motionerna för att snabbt bringa ned dessa kostnader är att temporärt sänka arbetsgivaravgifterna under den tid lönestoppet för ungdomar gäller. Detta skulle vara en given förutsättning vid regeringens överläggningar med parterna om ungdomslönerna. Utskottet ansluter sig till denna tanke. I sammanhanget kan erinras om att centerpartiet beträffande arbetskraftskostnaderna föreslagit en sänkning av arbetsgivaravgiften för de 15 först anställda i företagen.

I motionerna föreslås något olika längd (tre resp. fyra år) på den period under vilken ungdomslönerna skulle vara oförändrade. Skillnader finns

också i fråga om de procenttal med vilka arbetsgivaravgifterna skall sänkas. Enligt utskottets mening är det inte nödvändigt att nu ta definitiv ställning i dessa frågor av mer teknisk natur. Det väsentliga är att riksdagen i detta skede ger sin anslutning till själva metoden – en genom avtal fastställd låsning av ungdomslönerna vid dagens nivå i kombination med sänkta arbetsgivaravgifter. Det kan snarast vara en fördel att regeringen vid överläggningarna med parterna inte är bunden i förväg av direktiv om vilken tidrymd som bör gälla för frysningen av lönerna eller av fixerade procentsatser för sänkningen av arbetsgivaravgifterna. Ändring av dessa avgifter förutsätter lagstiftning och regeringen har sålunda att återkomma till riksdagen när det blir aktuellt att genomföra de förordade åtgärderna.

Vad utskottet ovan anfört med anslutning till motionerna 900 och 2760 i de redovisade delarna bör delges regeringen.

Vid bifall till utskottets ställningstaganden tillgodoses i allt väsentligt motion 2737 av Gunnar Hökmark (m), som också fört fram tanken på sänkta arbetsgivaravgifter i utbyte mot återhållsamma ungdomslöner.

I motion 599 av Marianne Karlsson (c) förespråkas att arbetsgivaravgifterna slopas för korttidsanställda ungdomar under 20 år, och i motion 1157 av Karin Ahrland (fp) och Hans Petersson i Röstånga (fp) föreslås försök med lägre ingångslöner som ett pilotprojekt i Malmöhus län. Med de förslag utskottet har lagt fram tillgodoses syftet med de båda motionerna, och de behöver därför inte leda till någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *oförändrade ungdomslöner m. m.*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:900 yrkande 4 och 1984/85:2760 yrkandena 1 i motsvarande del och 2 samt med anledning av motion 1984/85:2737 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om oförändrade ungdomslöner i kombination med sänkta arbetsgivaravgifter.

15. Maximilöner för ungdomar som arbetsmarknadspolitiskt bidragsvillkor (mom. 16)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar "Av utskottets" och slutar "och ungdomslag" bort ha följande lydelse:

En utveckling mot lägre ungdomslöner bör stödjas av att villkor om maximilöner knyts till bidragen för de olika arbetsmarknadspolitiska insatserna för ungdomar. Utgångspunkten för beräkningen av bidragen bör vara de lönenivåer som kommer att gälla när lönerna fryses på det sätt utskottet förordat i det föregående. Regeringen bör få i uppdrag att överväga och för

riksdagen lägga fram förslag till de förändringar av bidragssystemet som betingas av vad utskottet nu förordat.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *maximilöner för ungdomar som arbetsmarknadspolitiskt bidragsvillkor*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Lönebidragsfinansierad yrkesutbildning (mom. 17)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 42 som börjar "Ett liknande" och slutar "framlagda förslagen" bort ha följande lydelse:

Bland de arbetslösa ungdomarna finns en grupp som behöver ägnas särskild uppmärksamhet. Det är ungdomar som under en lång tid har gått utan arbete på grund av bristande yrkesutbildning och som därtill ofta har svåra sociala problem. För att stödja dessa ungdomar bör, som moderata samlingspartiet föreslår, samhällets ungdomsinsatser kompletteras med särskilda åtgärder. I det syftet bör prövas en lärlingsutbildning som förslagsvis bör kunna pågå upp till tre år och i första hand skall avse ungdomar som vid utbildningens början är i åldern 16–20 år.

Det är här inte enbart fråga om utbildning utan i många fall lika mycket om en social rehabilitering. Detta ställer särskilda krav på de arbetsgivare som tar emot ungdomarna för utbildning. Samhället får därför vara berett att ge dessa arbetsgivare en ersättning som är större än vid lärlingsutbildning av gängse snitt och som sålunda även får täcka en del av lönekostnaderna för de unga. Det ligger i det fall det här gäller nära till hands att använda det nuvarande systemet för lönebidrag för arbetshandikappade som förebild. Bidraget för den särskilda yrkesutbildning som här avses bör alltså kunna utgå med 75, 50 och 25 % av lönekostnaderna under första, andra resp. tredje utbildningsåret.

Det bör ankomma på regeringen att utforma statsbidragsbestämmelserna med ledning av de grunder som angivits ovan och i motion 2664.

Den nya utbildningen bör lämpligen inledas som en försöksverksamhet med början nästa budgetår. I detta inledningsskede bör utbildningen få omfatta 1 000 ungdomar. Kostnaden härför beräknas till 50 milj. kr. Den bör, som föreslås i motion 2664, täckas av ett nytt anslag på statsbudgeten.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *lönebidragsfinansierad yrkesutbildning*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:900 yrkande 6 och 1984/85:2664 yrkandena 30 och 31

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en försöksverksamhet med särskild yrkesutbildning för långtidsarbetslösa ungdomar,

dels till *Lönebidrag vid yrkesutbildning av arbetslösa ungdomar* på tionde huvudtiteln för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.

17. Ungdomsföretagande (mom. 18)

Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Håkan Stjernlöf (m) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar "Utskottet anser" och slutar "utan åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i moderata samlingspartiets och folkpartiets motioner att det är angeläget att stödja det växande intresset för egenföretagande hos ungdomar. Under det senaste året har i det syftet införts bidrag med vissa belopp per månad vid starten av ett företag. Dessa bidrag har närmast till uppgift att täcka den nyblivne företagarens levnadsomkostnader i det vanskliga startskedet. Det kompletteras av det etableringsstöd som lämnas via barn- och ungdomsdelegationen. Det bör övervägas om inte tiden är mogen för att permanenta möjligheterna till ett för ungdomar anpassat etableringsstöd och att därvid decentralisera stödverksamheten exempelvis till de regionala utvecklingsfonderna.

Egenföretagande kräver kunnande. Starta-eget-kurserna för ungdom inom arbetsmarknadsutbildningen bör utvecklas och sannolikt även kombineras med utvecklingsfondernas stöd- och utbildningsverksamhet.

De senaste åren har förekommit olika projekt med ungdomsföretagande, varvid samhället har bistått med bidrag och annan hjälp. Det kan nu vara anledning att ställa samman de erfarenheter som gjorts till ledning för en fortsatt verksamhet med stöd till ungdomsföretagandet. Därvid kan man dra nytta av det utredningsarbete som redan gjorts, exempelvis den studie om ungdomskooperativen som Kooperativa institutet och statens ungdomsråd låtit utföra.

Vad utskottet anfört om fortsatt stöd till ungdomsföretagande bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *ungdomsföretagande*

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:900 yrkande 8 och 1984/85:2760 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Ändringar i lagstiftningen om ungdomslag (mom. 19)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 47 börjar "I förra" och på s. 48 slutar "med ungdomslag" bort ha följande lydelse:

Vid beslutet om inrättande av ungdomslag anfördes starka farhågor för negativa effekter om ungdomslagen fick för stor omfattning. Verksamheten förefaller ha stabiliserats på en hög nivå – 39 000 ungdomar per månad sedan i höstas. De utvärderingar som på riksdagens begäran gjordes under år 1984 visar på direkt negativa konsekvenser för ungdomarnas möjligheter att få fotfäste på arbetsmarknaden.

Det finns en rad brister som måste undanröjas om ungdomslagen skall fylla sitt ursprungliga syfte. Förslag med den inriktningen har lagts fram av moderata samlingspartiet. Dessa kommer att närmare redovisas i ett följande avsnitt. De går ut på att ungdomslagen skall användas endast för ungdomar med ett verkligt behov av sysselsättning i denna form, att inlåsningseffekterna reduceras och att fler ungdomar skall snabbare få riktiga jobb.

Det är genomgripande förändringar av detta slag som krävs, inte en utbyggnad av den konstlade sysselsättningen i ungdomslagen. Därför avvisar utskottet i likhet med moderata samlingspartiet de förslag till ändringar i lagstiftningen om ungdomslag som regeringen har föreslagit i budgetpropositionen.

Ställningstagandet innebär samtidigt ett tillstyrkande av yrkandet om avslag på regeringsförslaget i centerpartiets motion 647.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *ändringar i lagstiftningen om ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 19 och med anledning av motion 1984/85:647 yrkandena 5 och 6 avslår det till propositionen fogade, inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare.

19. Ändringar i lagstiftningen om ungdomslag (mom. 19)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 47 börjar "I förra" och på s. 48 slutar "med ungdomslag" bort ha följande lydelse:

Tillkomsten av verksamheten med ungdomslag utgjorde så till vida ett viktigt framsteg att ungdomar inte längre utan motprestation i form av arbete kan kvittera ut kontant ersättning. I centrala avseenden fick dock verksamheten en felaktig inriktning. Det hade varit bättre *om* ungdomarna i väsentlig

utsträckning fått arbeta i det enskilda näringslivet, inte minst hos småföretagare, *om* deras arbetstid normalt omfattat hel i stället för halv arbetsdag *och om* lönesättningen hade varit bättre anpassad till arbetsinsats och arbetsförmåga.

Regeringens förslag till ändringar i lagstiftningen om ungdomslag innebär inga påtagliga förbättringar i dessa avseenden. De bör därför avvisas av riksdagen. I stället bör nu fastslås, såsom centerpartiet förordar i motion 647, att huvudregeln beträffande arbetstiden skall vara att ungdomarna arbetar full tid enligt de normer som gäller på resp. arbetsplats, att ersättningen fixeras till 20 kr. per timme och att anvisning till ungdomslag som regel begränsas till sex månader. Därefter får ånyo prövas om en ny anvisning skall komma i fråga.

I hemställan läggs fram förslag till de lagändringar som följer av vad ovan förordats. Dessa ändringar bör gälla från den 1 juli i år.

Centerpartiet föreslår som en målsättning att hälften av alla platser i ungdomslag inrättas på den privata sektorn. Utskottet ansluter sig härtill. Ett genomförande av denna målsättning medför att lagstiftningen kan behöva ändras i olika avseenden som först bör närmare övervägas från tekniska utgångspunkter. Målsättningen innebär exempelvis att lagstiftningen inte längre kan sägas gälla enbart arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare, såsom sägs i lagens nuvarande rubrik. Riksdagen bör därför med anslutning till vad utskottet förordat uppdra åt regeringen att överväga och till riksdagen skyndsamt återkomma med förslag till erforderliga modifieringar av lagen i det nu berörda hänseendet.

Om man låter ungdomar arbeta på heltid hos enskilda arbetsgivare är det, som centerpartiet förutsätter, rimligt att dessa står för viss del av lönekostnaderna. Efter mönster av det statsbidrag som utgår till arbetsgivare som upplåter ungdomsplatser för 16–17-åringar skulle statsbidraget till ungdomslag på den enskilda sektorn kunna inrättas så, att arbetsgivarna får stå för ett belopp av 20 kr. per dag och därutöver för lönebikostnaderna.

Det ankommer på regeringen att utforma statsbidragsbestämmelserna enligt nu angivna grunder, att gälla från den tidpunkt då de förutsatta ändringarna i lagen beträffande ungdomslag på den privata sektorn kommer att träda i kraft.

Avvisandet av regeringens lagförslag innebär att även avslagsyrkandet i motion 2664 tillgodoses.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *ändringar i lagstiftningen om ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:647 yrkandena 5 och 6 och med anledning av motion 1984/85:2664 yrkande 19
dels med avslag på det till propositionen fogade, inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade lagförslaget beträffande verksamheten med ungdomslag antar följande förslag till lag om ändring i

lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare:

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare

Härigenom föreskrivs att 3, 7 och 8 §§ lagen (1953:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §	
Den offentliga arbetsförmedlingen anvisar ungdomarna arbete i ungdomslag hos den arbetsgivare som förmedlingen efter samråd med den unge finner lämpligast.	
Ungdomar som anvisas arbete i ungdomslag skall vara anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen och, om det inte finns starka personliga skäl för annat, vara oförhindrade att arbeta på heltid och beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte har anmält hinder som kan godtas.	
Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningarna att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag.	
	Om inte särskilda skäl föranleder annat skall anvisning gälla längst sex månader.
7 §[1]	
En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka.	
Medlemmarna i ett ungdomslag arbetar i genomsnitt *fyra* timmar per dag. *De som har uppfyllt arbets- och medlemsvillkoren för rätt till ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa får i stället välja att arbeta på heltid. Arbetsvillkoret skall dock ha uppfyllts före anvisningen till arbete i ungdomslaget på annat sätt än genom sådant arbete.*	Medlemmarna i ett ungdomslag arbetar i genomsnitt *åtta* timmar per dag *eller den tid som på arbetsplatsen normalt motsvarar hel arbetsdag. En medlem får medges arbeta kortare tid per dag om detta är motiverat av utbildnings- eller sociala skäl.*
Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när den unge är underhållsskyldig gentemot annan eller det annars finns	

[1] Senaste lydelse 1984:521.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
starka personliga skäl eller när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl. *Ungdomar som avses i 1 § andra stycket får välja arbete på heltid eller kortare arbetstid.*	
8 §	
Lönen och anställningsvillkoren i övrigt för ungdomar som arbetar i ungdomslag bestäms i kollektivavtal. Träffas inte särskilda kollektivavtal om *villkoren* tillämpas, i den mån det är möjligt, kollektivavtalen om beredskapsarbete och annars de kollektivavtal som gäller för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder. *Lönen till ungdomarna i ett ungdomslag får inte överstiga den lönenivå som har fastställts i sådana kollektivavtal.*	*Till ungdomar som arbetar i ungdomslag utgår lön med 20 kr. per timme. Övriga anställningsvillkor* bestäms i kollektivavtal. Träffas inte särskilda kollektivavtal om *andra anställningsvillkor än lönen*, tillämpas, i den mån det är möjligt, kollektivavtalen om beredskapsarbete och annars de kollektivavtal som gäller för närmast jämförbara arbetstagare i samma ålder.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985. Ungdomar som före ikraftträdandet anvisats arbete på heltid med lön enligt kollektivavtal har rätt till oförändrade löneförmåner under återstoden av den pågående anställningen.

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utarbetande av förslag till lagändringar med syfte att främja målsättningen om platser i ungdomslag på den enskilda sektorn samt om förslag till statsbidrag för sådana platser.

20. Anvisningstidens längd m. m. (mom. 20)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar "Med moderata" och på s. 49 slutar "redovisade delarna" bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i ett föregående avsnitt visar erfarenheterna av den hittillsvarande verksamheten med ungdomslag att denna måste ändras för att å ena sidan motverka de inlåsnings- och andra negativa effekter som uppstått och å andra sidan bidra till att ungdomslagen kan fylla sitt ursprungliga syfte så att ungdomarna snabbare och i större omfattning än nu sker kan placeras i riktiga jobb.

I likhet med moderata samlingspartiet föreslår utskottet att regeringen får i uppdrag att utarbeta och för riksdagen lägga fram förslag till ändringar i lagstiftningen i följande avseenden.

Den anvisningstid som föreskrivs för arbetsförmedlingen beträffande tillträde till ungdomslagen måste förlängas. I första hand gäller detta om den nuvarande treveckorsregeln, som innebär att förmedlingen är skyldig att senast tre veckor från det att den unge anmält sig som arbetssökande ge anvisning till ungdomslag om inte annan anställning eller åtgärd blir aktuell. Vidare måste arbetsförmedlingen få möjlighet att placera ungdomar i ungdomslag på ett mer selektivt sätt. Bl. a. måste motverkas att ungdomar avbryter pågående gymnasiestudier med sikte på att övergå till arbete i ungdomslag. Dessutom bör den nuvarande regleringen av ersättningen till ungdomarna genom kollektivavtal bytas ut mot en ersättning som fastställs i den gällande lagen.

Till frågan om åtgärder för fler platser i ungdomslag på den enskilda sektorn återkommer utskottet i det efterföljande avsnittet.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *anvisningstidens längd m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 7 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om den framtida utformningen av verksamheten med ungdomslag.

21. Anvisningstidens längd m. m. (mom. 20 – motiveringen)

under förutsättning av bifall till reservation 19

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 49 som börjar "Utskottet har" och slutar "liknande inriktning" bort utgå.

22. Ungdomslag på den enskilda sektorn (mom. 21)

Alf Wennerfors (m), Karin Andersson (c), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Håkan Stjernlöf (m) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar "Lagstiftningen om" och på s. 51 slutar "privata sektorn" bort ha följande lydelse:

I den överenskommelse som träffades i riksdagen om verksamheten med ungdomslag fästes stor vikt vid att platser skulle kunna inrättas även på den enskilda sektorn. Placering av ungdomar på denna sektor skedde under vintern och våren 1984 emellertid endast i en utomordentligt blygsam omfattning. Detta har inte varit i överensstämmelse med riksdagens intentioner, och det erkänns för övrigt även av arbetsmarknadsministern i årets budgetproposition (s. 108). Efter den lagändring som gjordes på våren 1984 och genom vilken det i lagtexten slogs fast att ungdomar kan placeras i arbete hos enskilda arbetsgivare har det skett en viss ökning av dessa placeringar.

Från mitten av maj till mitten av november 1984 steg antalet ungdomar på enskilda arbetsplatser från 215 till ca 850. Sistnämnda siffra dock bör sättas i relation till det totala antalet ungdomar i ungdomslag som samma novembermånad uppgick till 39 000.

Riksdagens intentioner kan fortfarande inte sägas ha blivit omsatta i den praktiska tillämpningen. Åtgärder bör därför snarast vidtas som kan avlägsna de hinder som finns och i stället främjar den utveckling som riksdagen har ansett önskvärd. Vad det gäller är att i ungdomslagen kunna erbjuda ungdomarna ett rikt urval av arbetsuppgifter och praktikmöjligheter som kan tillfredsställa deras skiftande intresse- och yrkesinriktningar. Man kan heller inte förbise det faktum att med dagens arbetsmarknadsbild är det den enskilda och inte den offentliga sektorn som kommer att kunna erbjuda ungdomarna de bästa möjligheterna till reguljära anställningar. Även detta talar för att den praktik som arbetet i ungdomslag kan ge i vidgad omfattning förläggs till enskilda arbetsplatser.

Utskottet anser mot den angivna bakgrunden att det bör uppdras åt regeringen att vidta de åtgärder som leder till snabb ökning av platser i ungdomslag på den enskilda sektorn. Om det härvid blir fråga om åtgärder som kräver riksdagens medverkan förutsätts att regeringen skyndsamt återkommer med förslag härom. En redovisning för de åtgärder som genomförts och resultatet av dem bör lämnas till riksdagen i 1986 års budgetproposition.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *ungdomslag på den enskilda sektorn*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:900 yrkande 7 i motsvarande del och 1984/85:2127 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

23. Samordning av ungdomsplatser och ungdomslag (mom. 22)

Tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 51 som börjar "Samordningen av" och slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar folkpartiets uppfattning att ungdomsplatserna för 16–17-åringarna, på vilka arbete sker på heltid, som komplement till ungdomslagen bör utvidgas att omfatta även 18–19-åringar. Det förutsätts därvid att arbetsmarknadens parter förhandlar om de lönevillkor som skall gälla. Denna fråga bör ingå i den beredning som inletts i utbildnings- och arbetsmarknadsdepartementen om samordningen av de olika ungdomsåtgärderna. De åtgärder som kan vidtas i den önskade riktningen bör redovisas för riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *samordning av ungdomsplatser och ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2760 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

24. Fortsatta överväganden om utökad arbetstid i ungdomslagen (mom. 23)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar "Arbetstidens längd" och på s. 52 slutar "båda motionsförslagen" bort ha följande lydelse:

Allvarliga invändningar kan riktas mot den nya verksamheten med ungdomslag. Det är således en klar brist att verksamheten saknar en bestämd målsättning. Det är inte meningen att skapa fasta jobb, och det är tveksamt om verksamheten ens ger ungdomarna någon möjlighet till vidareutveckling. Ungdomslagen borde ha ett eget syfte, nämligen att i förening med lämpliga utbildningsinsatser utgöra ett trappsteg för ungdomarna till fastare anställningar som knyts till en långsiktig utbyggnad av den offentliga sektorn.

Till de negativa sidorna av verksamheten hör att arbete som regel endast får utföras på halvtid. Det är särskilt olyckligt att man i fråga om arbetstiden fått en uppdelning av ungdomarna, så att en del av dem har rätt att arbeta på heltid medan de övriga, och de utgör flertalet, får nöja sig med halvtidsarbete. I stället borde det vara så att arbetstiden i ungdomslagen följer normerna på den reguljära arbetsmarknaden. Det är inte nödvändigt att arbetstiden helt fylls med arbete. Tvärtom kan anställningen i ungdomslagen göras mer framåtsyftande genom att en del av arbetstiden utnyttjas för studier.

Bristerna i ungdomslagen måste rättas till, och det bör uppdras åt regeringen att lägga fram förslag som syftar till att full tid i form av arbete och utbildning skall kunna erbjudas alla. Vid regeringens överväganden bör uppslag kunna hämtas från den s. k. Örebromodellen, dvs. den form av varvning av arbete och utbildning som inletts i den nämnda kommunen.

Vad ovan anförts innebär att vpk:s motion 649 tillstyrks men också att utskottet ansluter sig till motion 2658, vars synpunkter och förslag i allt väsentligt sammanfaller med motion 649.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *fortsatta överväganden om utökad arbetstid i ungdomslagen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:649 yrkande 4 och med anledning av motion 1984/85:2658 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om arbete och utbildning i ungdomslag.

25. Fortsatta överväganden om utökad arbetstid i ungdomslagen (mom. 23 – motiveringen)

under förutsättning av bifall till reservation 19

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar "Arbetstidens längd" och på s. 52 slutar "båda motionsförslagen" bort ha följande lydelse:

Vid bifall till utskottets förslag i det föregående om arbete på heltid i ungdomslagen genom ändring i lagstiftningen kommer förslagen i motionerna 649 och 2658 om överväganden som syftar till utökning av arbetstiden att sakna aktualitet. Motionerna avstyrks.

26. Åldersgränsen för KAS (mom. 25)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 52 som börjar "Utskottet har" och slutar "för KAS" bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag att höja åldersgränsen för KAS till 20 år bygger på att denna form av kontantstöd enligt regeringens bedömning blivit i stort sett obehövlig för ungdomar i åldern 18–19 år genom tillkomsten av ungdomslagen. Med hänsyn till de i det föregående redovisade förslagen från moderata samlingspartiet beträffande ungdomslagen bör man dock inte på detta sätt utestänga ungdomar i den aktuella åldern från kontantstödet. I enlighet härmed avstyrks regeringens förslag till ändring av åldersgränsen i lagen om kontant arbetsmarknadsstöd.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *åldersgränsen för KAS*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 9 avslår det till propositionen fogade, inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd.

27. Handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag (mom. 26)

under förutsättning av bifall till reservation 18

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar "Utskottet delar" och slutar "motionernas avslagsyrkanden" bort ha följande lydelse:

För jobbsökarkurser i ungdomslagen föreslår regeringen att arbetsförmedlingen tillförs 150 tjänster som handledare till en kostnad av 18 milj. kr. I det

föregående har lagförslaget beträffande bl. a. dessa kurser avstyrkts av utskottet. Som följd härav avstyrks även förslaget beträffande handledarna.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:2127 yrkande 7 i motsvarande del och 1984/85:2664 yrkande 1 i motsvarande del avslår propositionen i motsvarande del.

28. Handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag (mom. 26)

under förutsättning av bifall till reservation 19

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar "Utskottet delar" och slutar "motionernas avslagsyrkanden" bort ha följande lydelse: För jobbsökarkurser i ungdomslagen föreslår regeringen att arbetsförmedlingen tillförs 150 tjänster som handledare till en kostnad av 18 milj. kr. I det föregående har lagförslaget beträffande bl. a. dessa kurser avstyrkts av utskottet. Som följd härav avstyrks även förslaget beträffande handledarna.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:2127 yrkande 7 i motsvarande del och 1984/85:2664 yrkande 1 i motsvarande del avslår propositionen i motsvarande del.

29. Handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag (mom. 26)

Tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 53 som börjar "Utskottet delar" och slutar "motionernas avslagsyrkanden" bort ha följande lydelse:

För jobbsökarkurserna i ungdomslagen föreslår regeringen att arbetsförmedlingen tilldelas 150 tjänster som handledare till en kostnad av 18 milj. kr. Utskottet har i det föregående tillstyrkt att sådana kurser införs i verksamheten med ungdomslag. Någon extra personaltilldelning för kurserna bör dock inte ske, utan såsom förordas i folkpartimotionen 2127 bör handledaruppgifterna fullgöras inom ramen för förmedlingens ordinarie anslags- och personalresurser. Regeringsförslaget avstyrks sålunda i denna del. Ställningstagandet innebär att motion 2664 tillgodoses i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:2127 yrkande 7 i motsvarande del och 1984/85:2664 yrkande 1 i motsvarande del avslår propositionen i motsvarande del.

30. Finansieringen av ersättningen till ungdomar vid deltagande i jobbsökarkurser (mom. 28)

under förutsättning av bifall till reservation 18

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar "Utskottet har" och slutar "två anslag" bort ha följande lydelse:

I det föregående har regeringens lagförslag beträffande bl. a. jobbsökarkurserna avstyrkts. Vid bifall härtill har regeringsförslaget om ersättning till ungdomarna vid deltagande i kurserna inte längre aktualitet, och det avstyrks följaktligen av utskottet i enlighet med yrkandet i motion 2664.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *finansieringen av ersättningen till ungdomar vid deltagande i jobbsökarkurser*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 20 i motsvarande del avslår propositionen i motsvarande del.

31. Finansieringen av ersättningen till ungdomar vid deltagande i jobbsökarkurser (mom. 28)

under förutsättning av bifall till reservation 19

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar "Utskottet har" och slutar "två anslag" bort ha följande lydelse:

I det föregående har regeringens lagförslag beträffande bl. a. jobbsökarkurserna avstyrkts. Vid bifall härtill har regeringsförslaget om ersättning till ungdomarna vid deltagande i kurserna inte längre aktualitet, och det avstyrks följaktligen av utskottet. Därmed tillgodoses avslagsyrkandet i motion 2664.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *finansieringen av ersättningen till ungdomar vid deltagande i jobbsökarkurser*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 20 i motsvarande del avslår propositionen i motsvarande del.

32. Medelsanvisning till anslaget Statsbidrag för ungdomslag (mom. 29)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 54 börjar "I ett" och på s. 55 slutar "ungdomslagens jobbsökarkurser" bort ha följande lydelse:

Som moderata samlingspartiet föreslagit bör sysselsättningen i ungdomslagen under nästa budgetår kunna beräknas till i genomsnitt 15 000 ungdomar per månad i stället för det genomsnitt av 25 000 ungdomar som regeringen utgår från. Med hänsyn härtill bör anslagsbehovet för nästa budgetår kunna beräknas till 708 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 20 i motsvarande del och med anledning av propositionen i motsvarande del till *Statsbidrag för ungdomslag* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 708 000 000 kr.

33. Omorganisation av AMS (mom. 33)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 60 börjar "Enligt utskottets" och på s. 62 slutar "av AMS" bort ha följande lydelse:

En genomgripande effektivering av arbetsmarknadsverkets organisation och verksamhet har länge framstått som nödvändig. Det är därför i och för sig positivt att den nya verksledningen tagit initiativ till förändringar. Dessa är emellertid ganska begränsade och får närmast, genom regeringens uppföljning av AMS-förslagen i budgetpropositionen, till effekt att förebygga den bredare genomlysning av problematiken som är en central uppgift för den parlamentariskt sammansatta AMS-kommittén. Detta är anmärkningsvärt. Genom det läge som uppstått bör ett fortsatt översyns- och uppföljningsarbete av arbetsmarknadsverkets organisation och uppgifter ske. De mer begränsade förändringarna som förordats av regeringen bör utan hinder härav kunna genomföras som en första åtgärd.

Som framhålls i motion 900 fungerar den nuvarande organisationen inte tillfredsställande. Särskilt arbetsförmedlingsverksamheten måste ges förutsättningar för förbättrad service. Arbetsförmedlingsmonopolet bör därför upphävas. Genom avmonopoliseringen kommer vägen att öppnas för alternativa arbetsförmedlingar, även sådana i privat regi. Den offentliga arbetsförmedlingen kommer dock att spela en viktig roll också i framtiden. Förmedlingen bör emellertid ges en från AMS fristående ställning. Detta ökar möjligheten för den offentliga förmedlingen att utveckla och anpassa service- och konkurrensförmåga. Samtidigt bör den obligatoriska platsanmälan avskaffas.

Genom ovan beskrivna förändringar kommer också länsarbetsnämndernas funktion att förändras. Deras viktigaste uppgift blir att som AMS regionala organ svara för upphandling av tjänster från offentliga och enskilda institutioner. Den nya organisationen bör också innebära att byggarbetsnämnderna och distriktsarbetsnämnder kan avskaffas. Den centrala admini-

strationen inom AMS bör kunna minskas kraftigt.

Parterna på arbetsmarknaden dominerar i dag AMS styrelse. Detta medför problem i flera avseenden. Parternas ställning i styrelsen bör därför omprövas.

Vad utskottet anfört i anslutning till motionerna 900 och 2664 i de nu berörda delarna bör ges regeringen till kännedom. Med det sagda får också motion 2290 anses vara tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *omorganisation av AMS*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:900 yrkandena 15 och 17 och 1984/85:2664 yrkande 3 samt med anledning av vad som anförts i propositionen i fråga om organisationen av AMS och motion 1984/85:2290 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

34. AMS egenregiverksamhet (mom. 34)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 63 som börjar "Det ingår" och slutar "och 2661" bort ha följande lydelse:

Det ingår i AMS-kommitténs uppdrag att behandla AMS egenregiverksamhet. Kommittén har låtit meddela att den kommer att föreslå att AMS inte längre skall driva de beredskapsarbeten det här gäller i egen regi. Arbetena avses bli överförda på andra huvudmän.

Vid arbetena sysselsätts främst s. k. specialanvisade arbetslösa, dvs. personer med socialmedicinska handikapp. Behovet av fortsatta insatser för dem är stort. De har bedrivits sedan decennier tillbaka. Inom arbetsmarknadsverket har kunnat byggas upp en särskild organisation med unik kompetens att ta hand om utslagna människor och sätta dem i meningsfullt och samhällsnyttigt arbete som kan leda till en social rehabilitering. Denna verksamhet bör fortgå och den kompetens som byggts upp bör säkerställas.

I det oklara läge som uppkommit genom AMS-kommitténs verksamhet bör riksdagen genom ett uttalande fastslå att AMS även framdeles skall ha i uppdrag att driva beredskapsarbeten i egen regi, främst för specialanvisade arbetstagare i ovannämnd mening. Det finns inte anledning att binda sig för den nuvarande organisatoriska modellen med särskilda regionkontor. I samband med prövningen av AMS-kommitténs kommande betänkande bör sålunda övervägas att decentralisera administrationen av egenregiarbetena till resp. länsarbetsnämnder.

Riksdagen bör sålunda med bifall till motionerna 1111 (vpk) och 2661 (c) avge ett uttalande om egenregiarbetena med den innebörd som ovan föreslagits och bringa detta till regeringens kännedom.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *AMS egenregiverksamhet*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:1111 och 1984/85:2661 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

35. Åtgärder inom arbetsförmedlingen till stöd för invandrare (mom. 35)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar "Det finns" och slutar "utan åtgärd" bort ha följande lydelse:

Det är väl känt från arbetsmarknadsstatistiken att arbetslösheten är avsevärt större bland invandrare än bland svenskar. Särskilt gäller det om invandrarungdomar. De svårigheter invandrarna möter vid inträdet på den svenska arbetsmarknaden har ytterligare belysts av invandrarpolitiska kommittén i det slutbetänkande som kommittén avgav förra året.

Med anknytning till vad som övervägts inom kommittén bör följande två frågor som rör förmedlingsverksamheten aktualiseras hos regeringen.

Den första gäller tillämpning över hela förmedlingsorganisationen av verksamheten för invandrare som prövats på försök i mindre skala och då har gett goda resultat, exempelvis Kista- och AMI-projekten för invandrare. Den andra frågan gäller önskvärdheten av att öka inslaget av invandrarkunskap i personalutbildningen för arbetsförmedlarna. Det gäller här en intensifiering av förmedlingens insatser för invandrare. Det är angeläget att dessa kommer till stånd redan under nästa budgetår. Anledning föreligger inte att avvakta de mer övergripande ställningstaganden på det invandrarpolitiska området som kommitténs arbete kan ge upphov till.

Vad utskottet ovan anfört med anslutning till motion 2311 bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *åtgärder inom arbetsförmedlingen till stöd för invandrare*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2311 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

36. Kontaktpersoner för psykiskt utvecklingsstörda (mom. 38)

Tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar "Motionsförslagen går" och slutar "utan åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som framhållits av omsorgskommittén är svårigheterna att bereda psykiskt utvecklingsstörda sysselsättning större än för någon annan grupp. Bara 6 % av de vuxna psykiskt utvecklingsstörda har arbete på den reguljära

arbetsmarknaden, medan 7 % arbetar i skyddad verksamhet. Över 15 % har över huvud taget ingen sysselsättning.

Förutsättningarna för att psykiskt utvecklingsstörda skall kunna tillgodogöra sig arbetsförmedlingarnas service och ges ett reellt stöd i försöken att få arbete torde öka väsentligt om särskilda kontaktpersoner utses för dem på länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna. Regeringen bör uppdra åt AMS att vidta lämpliga personalorganisatoriska åtgärder för att genomföra den förordade ordningen.

dels att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *kontaktpersoner för psykiskt utvecklingsstörda*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:541 yrkande 1 och 1984/85:2194 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

37. Medelsanvisning till anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (mom. 41)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 67 som börjar "Utskottet godtar" och slutar "har begärt" bort ha följande lydelse:

Medelstilldelningen till förvaltningskostnaderna utöver huvudförslaget bör, såsom föreslås i motion 2664, kunna begränsas till 20 milj. kr. Med hänsyn härtill och då utskottet tidigare enligt förslag i den nyssnämnda motionen 2664 samt i motion 2127 avstyrkt att ett belopp om 18 milj. kr. anvisas för handledare i ungdomslagen bör riksdagen uppföra det nya anslaget till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader med 1 385 800 000 kronor.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 1 i motsvarande del samt med anledning av propositionen i motsvarande del och motion 1984/85:2127 yrkande 7 i motsvarande del till *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 1 385 800 000 kr.

38. Medelsanvisning till anslaget Arbetsmarknadsservice (mom. 43)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar "På förslag" och på s. 69 slutar "avstyrks samtidigt" bort ha följande lydelse:

Den förra året inledda försöksverksamheten med bidrag för anställning av medflyttande bör upphävas med utgången av innevarande budgetår. Det är

önskvärt att man försöker komma till rätta med de besvärliga problem som sammanhänger med svårigheter för medflyttande att finna anställning på annan ort. Dessa problem bör dock lösas på andra vägar, bl. a. genom familje- och skattepolitiska åtgärder.

Nedläggning av den på försök bedrivna bidragsverksamheten ger en besparing som kan beräknas till 25 milj. kr. Av det beloppet bör, såsom föreslås i motion 2664, 15 milj. kr. användas till utbyggnad av ADB-systemet inom arbetsförmedlingen utöver vad regeringen föreslagit för att påskynda den angelägna effektiveringen av förmedlingens verksamhet.

De nu förordade åtgärderna medför sammantagna ett medelsbehov under anslaget som är 10 milj. kr. lägre än regeringen beräknat.

dels att utskottets hemställan under 43 bort ha följande lydelse:

43. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkandena 2, 4 och 5 samt med anledning av propositionen i motsvarande del
dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om nedläggning av försöksverksamheten med bidrag för anställning av medflyttande samt om ytterligare utbyggnad av ADB-verksamheten inom arbetsförmedlingen,
dels till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 528 483 000 kr.

39. Hinder för den kvalificerade arbetskraftens rörlighet (mom. 44)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 69 börjar "Utskottet instämmer" och på s. 70 slutar "av motionen" bort ha följande lydelse:

Svårigheten för medflyttande att finna ny anställning på en inflyttningsort utgör ett växande problem för berörda arbetstagare men också för företag och förvaltningar vid deras rekryteringar. Särskilt kan detta bli fallet vid tillsättning av nyckelbefattningar på olika nivåer. Problemen måste lösas genom åtgärder av olika slag, och utskottet har i den föregående framställningen speciellt nämnt åtgärder av familje- och skattepolitiskt slag.

Motion 1438 pekar på de särskilda problem som kan uppstå på den offentliga sektorn med dess formaliserade regler för tjänstetillsättningar. Dessa regler ger ofta försteg åt anställda inom den egna kommunen och det egna landstingsområdet i förhållande till personer som söker utifrån. Detta försvårar rörligheten på arbetsmarknaden och utgör ett ytterligare hinder för medflyttande att få anställning på en ny bosättningsort. I första hand torde det vara ett problem som bör kunna lösas av de berörda parterna på den offentliga arbetsmarknaden. Det synes lämpligt att regeringen för statens del efter samråd med kommun- och landstingsförbunden tar initiativ till att frågan kommer upp förhandlingsvägen.

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *hinder för den kvalificerade arbetskraftens rörlighet*
att riksdagen med anledning av motion 1984/85:1438 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

40. Inriktningen av AMU (mom. 48–motiveringen)

Alf Wennerfors (m), Karin Andersson (c), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Håkan Stjernlöf (m) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp)anser att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar "Utskottet vill" och slutar "i företag" bort utgå.

41. ADB-utbildning i mindre företag (mom. 49)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar "Utskottet kan" och på s. 74 slutar "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion 1518 är det väsentligt för sysselsättningsutvecklingen i alla delar av landet att utvecklingen inom data- och elektronikindustrin kan nyttiggöras inom näringslivet i övrigt. Särskilt viktigt är det att småföretagen kan utnyttja datatekniken på ett rationellt och billigt sätt. För att underlätta för dessa att investera i ny teknik och därmed bibehålla konkurrenskraft beslutade riksdagen på grundval av proposition 1981/82:123 – Samordnad datapolitik – om ett treårigt ekonomiskt stöd till utbildning för att underlätta datoriseringen av mindre företag (AU 1981/82:29). Bidrag kan lämnas av AMS för utbildning som direkt motiveras av ändrat yrkesinnehåll på grund av datorisering t. o. m. utgången av innevarande budgetår. Detta stöd har fått en relativt liten omfattning, sannolikt beroende på att småföretagen inte känt till denna möjlighet till stöd. Enligt utskottets mening är det inte acceptabelt att man nu avskaffar möjligheter för småföretag att genom utbildning i datateknik förbättra och bredda sina anställdas kompetens och kunskaper. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion 1518 att dessa möjligheter bör erbjudas under ytterligare en treårsperiod samt att bidraget höjs till 30 kr./timme enligt i övrigt samma regler som nu gäller. Samtidigt finns det anledning kräva att AMS på ett bättre sätt än tidigare marknadsför dessa utbildningsmöjligheter. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 49 bort ha följande lydelse:

49. beträffande *ADB-utbildning i mindre företag*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1518 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

42. Målen för AMU (mom. 50)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 74 som börjar "Vid behandlingen" och slutar "770 avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vpk att AMU bör som en del av vuxenutbildningen verka för att uppfylla fördelningspolitiska och sociala mål. Detta bör ske genom en allsidig och bred utbildning som syftar till att överbrygga utbildningsklyftorna. Följaktligen bör målgrupperna för verksamheten i första hand vara de arbetslösa eller de som riskerar att bli det. God kvalitet och hög nivå i utbildningen kan uppnås med aktivare medverkan från skolöverstyrelsen.

Utskottet tillstyrker således motion 770. Regeringen bör underrättas om utskottets ställningstagande.

dels att utskottets hemställan under 50 bort ha följande lydelse:

50. beträffande *målen för AMU*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:770 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

43. Av företagen betald vuxenutbildning (mom. 51)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 74 som börjar "Utskottet vill" och på s. 75 slutar "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är mycket viktigt att alla med kort skolgång får möjlighet att komplettera sin bristfälliga utbildning. Ökad vuxenutbildning är också motiverad med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen. Enligt utskottets mening bör den av vpk föreslagna rätten till en vuxenutbildning på ett år för alla med mindre än tio års skolgång införas snarast. Lönekostnaderna till vuxenstuderande och ersättningar bör fördelas jämt mellan företagen. Ersättare för dem som genomgår utbildning skall i första hand vara arbetslösa ungdomar. Utskottet tillstyrker således motionen 649 i denna del. Vad utskottet här anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 51 bort ha följande lydelse:

51. beträffande *av företagen betald vuxenutbildning*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:649 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

44. Krav på särskilda AMU-kurser (mom. 54)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 76 som börjar "Utskottet utgår" och slutar "och 2311" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 2311 är det särskilt viktigt med utbildningsinsatser för invandrarna för att stärka deras ställning på arbetsmarknaden. När det gäller arbetsmarknadsutbildningen måste som sägs i motionen den undervisning i svenska som sker i detta sammanhang göras så fackinriktad som möjligt. Många invandrare klagar över att det är svårt att förstå svenska facktermer när man inte kan utgå från det egna språket. Här redovisade krav på utbildningen bör tillgodoses i det läroplansarbete som den beslutade nya centrala AMU-myndigheten skall bedriva i samarbete med SÖ.

Vad särskilt – – – (= utskottet) – – – fortsatta verksamheten.

Vad utskottet anfört med bifall till motion 2311 i aktuell del bör ges regeringen till känna. Motionerna 1120, 1451, 2186 och 1104, den senare i aktuell del, avstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. beträffande *krav på särskilda AMU-kurser*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2311 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1984/85:1104 i motsvarande del, 1984/85:1120, 1984/85:1451 och 1984/85:2186 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

45. Medelsanvisning till anslaget Arbetsmarknadsutbildning m. m. (mom. 56–57)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 77 som börjar "Utskottet ansluter" och slutar "regeringen föreslagit" bort ha följande lydelse:

Den bedömning av utbildningsbehovet som framförs i motion 2664 har utskottets stöd. Det innebär att ramen för arbetsmarknadsutbildning kan minskas med 10 000 årsplatser i förhållande till regeringens förslag. Anslagsbehovet reduceras i förhållande därtill. Till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1985/86 föreslås därför – med ändring av regeringens förslag – att 765 milj. kr. anvisas. För den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen tillstyrks för samma budgetår 800 milj. kr. Utskottet tillstyrker alltså motion 2664 i dessa delar.

dels att utskottets hemställan under 56 och 57 bort ha följande lydelse:

56. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkandena 6 och 7 samt med anledning av propositionen i motsvarande del till

Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 765 083 000 kr.,

57. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 21 samt med anledning av propositionen i motsvarande del till *Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m.* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 800 000 000 kr.

46. Riktlinjer för utredning om arbetslöshetsersättningarna (mom. 60)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 79 börjar "Flertalet av" och på s. 80 slutar "dessa delar" bort ha följande lydelse:

I ett föregående avsnitt har behandlats nödvändigheten att finna en förhandlingsuppläggning som ger arbetsmarknadens parter incitament att sluta löneavtal som inte leder till arbetslöshet. För att detta skall kunna uppnås krävs bl. a. en genomgripande reformering av ersättningarna vid arbetslöshet varvid man även beaktar andra stödformer enligt lag och avtal till skydd mot arbetslöshet.

På sikt bör det nuvarande systemet för arbetslöshetsersättningar ersättas av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Försäkringen bör ge en garanterad grundtrygghet. Härutöver bör det vara möjligt att hos försäkringsbolag eller hos andra försäkringsinrättningar ordna tilläggsförsäkringar. Dessa skall i sin helhet finansieras med antingen egna avgifter eller i den ordning som arbetsmarknadens parter kan komma att avtala.

Dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen är f. n. 300 kr. och bör inte höjas genom ett riksdagsbeslut. Möjligheter bör i stället redan nu öppnas att bygga upp avgiftsfinansierade tilläggsförsäkringar.

Som ett första steg vid en reformering av systemet bör den offentliga finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen minska till 80 % under budgetåret 1985/86. Resterande 20 % bör då finansieras med egenavgifter. Påföljande budgetår bör det finnas möjlighet att ytterligare öka finansieringen med egenavgifter. Till denna finansieringsfråga återkommer utskottet i ett följande avsnitt.

På detta sätt öppnas möjlighet att successivt övergå till en allmän, obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som kan byggas ut med valfria tilläggsförsäkringar.

Den av regeringen aviserade utredningen bör få i uppdrag att närmare utreda formerna för en arbetslöshetsförsäkring enligt de nu angivna riktlinjerna. Den bör även undersöka förutsättningarna för att finansiera vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder genom arbetslöshetsförsäkringen.

Vid utredningsarbetet bör dessutom beaktas de problem som uppstår vid de s. k. äldreavgångarna. Dessa leder till förtidspensionering av arbetsmark-

nadsskäl med kraftiga påfrestningar på pensionssystemet som följd. Enligt utskottets mening kompenseras äldreavgångarna bäst över arbetslöshetsförsäkringen. Då kan de berörda arbetstagarna fortfarande tillhöra arbetskraften, samtidigt som de behåller kontakten med sin fackliga organisation och tillförsäkras en betryggande ekonomisk standard. Detta förutsätter emellertid att arbetslöshetsförsäkringen tillförs regler som är särskilt avpassade för den äldre arbetskraften.

Arbetstagarna är i lag tillförsäkrade rätt att bli medlemmar i arbetslöshetskassa utan att samtidigt vara fackligt anslutna. Det har i praktiken visat sig att arbetstagare som inte är medlemmar i en facklig organisation kan ha avsevärda svårigheter att vinna medlemskap i en arbetslöshetskassa. Likaså är servicen till dessa medlemmar många gånger otillräcklig. Det borde vara ett allmänt intresse att så många som möjligt är medlemmar i en erkänd arbetslöshetskassa. Eftersom kassornas verksamhet i stort sett i sin helhet finansieras med allmänna medel, borde det vara ett oavvisligt krav att alla arbetstagare behandlas på ett likvärdigt sätt. Vid utredningsarbetet bör övervägas de åtgärder som kan vidtas så att denna princip får genomslag i den praktiska hanteringen av försäkringssystemet.

Förra året gjordes vissa regeljämkningar och därtill infördes nya bidragsmöjligheter för att minska de speciella svårigheter som uppstår i ersättningshänseende vid arbetslöshet för egenföretagare och fria yrkesutövare. Det bör ankomma på den nya utredningen att följa effekterna av dessa åtgärder som kan befaras vara otillräckliga och föreslå de ytterligare insatser som kan vara påkallade.

Vad ovan anförts om inriktningen på det utredningsarbete om ersättningarna vid arbetslöshet som har aviserats i propositionen bör delges regeringen.

dels att utskottets hemställan under 60 bort ha följande lydelse:

60. beträffande *riktlinjer för utredning om arbetslöshetsersättningarna* att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:900 yrkande 9 i motsvarande del och 1984/85:2665 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

47. Uppdatering av den tidigare utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring (mom. 61)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 80 som börjar "Huvudfrågorna för" och slutar "av densamma" bort ha följande lydelse:

I propositionen har avviserats ett utredningsarbete om ersättningarna vid arbetslöshet. Det synes lämpligt att i det arbetet även ta fram de data som behövs för att hålla den mer vidsträckta reform som avsågs med den tidigare utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring aktuell med pris- och löneutvecklingen. En sådan uppdatering behövs med tanke på ett eventuellt

framtida genomförande av denna reform. Regeringen bör underrättas härom.

dels att utskottets hemställan under 61 bort ha följande lydelse:

61. beträffande *uppdatering av den tidigare utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2312 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

48. Statsbidraget till arbetslöshetskassorna (mom. 62)

Alf Wennerfors (m), Karin Andersson (c), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Håkan Stjernlöf (m) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 81 som börjar "Det utredningsarbete" och slutar "föreliggande delar" bort ha följande lydelse:

Såsom anförs i motionerna från moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet bör medlemmarna öka sin egenandel av finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen. Riktpunkten bör vara att egenandelen ökar från nuvarande 5–10 % till 20 %, dvs. den andel som fastställdes vid 1973 års reformering av ersättningarna vid arbetslöshet. Härigenom kommer man åter att få ett reellt inslag av försäkring i den meningen att medlemmarna får vara med att genom avgifterna ta ett ansvar för kostnadsutvecklingen inom kassorna. Ett annat skäl är att en sänkning av statsbidraget får en påtaglig besparingseffekt på statsbudgeten utan att leda till särskilt kännbara avgiftshöjningar för medlemmarna.

Den ordning utskottet förordar kan utan omgång börja tillämpas genom att man återinför regler för statsbidrag till kassorna av det slag som gällde under andra halvåret 1982.

Vad utskottet anfört om ändrade grunder för statsbidraget till arbetslöshetskassorna bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 62 bort ha följande lydelse:

62. beträffande *statsbidraget till arbetslöshetskassorna*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:647 yrkande 1 i motsvarande del, 1984/85:900 yrkande 9 i motsvarande del, 1984/85:2127 yrkande 6, 1984/85:2664 yrkande 10 och 1984/85:2665 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

49. Dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen (mom. 63)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 81 som börjar "Utskottet anser"

och slutar "om arbetslöshetsförsäkring" bort ha följande lydelse:

Den höjning av dagpenningen som regeringen föreslår avstyrks mot bakgrund av det förestående utredningsarbetet om ersättningarna vid arbetslöshet. Det har förutsatts att det arbetet snabbt skall leda fram till möjlighet att komplettera den nuvarande försäkringen med tilläggsförsäkringar som finansieras i annan ordning. Med detta ställningstagande avstyrks även vpk-förslaget om en dagpenning med högre belopp än regeringen har förordat.

dels att utskottets hemställan under 63 bort ha följande lydelse:

63. beträffande *dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 8 avslår dels det till propositionen fogade, inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring, dels motion 1984/85:780 yrkande 1.

50. Dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen (mom. 63)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 81 som börjar "Utskottet anser" och slutar "om arbetslöshetsförsäkring"bort ha följande lydelse:

Vpk-motionens förslag om en dagpenning med 360 kr. överensstämmer med vad som begärts av Arbetslöshetskassornas samorganisation. Det har varit praxis att statsmakterna följt de välgrundade rekommendationer om nivån på dagpenningen som har kommit från samorganisationen. Denna praxis bör återställas och det otillräckliga regeringsförslaget sålunda i sak avvisas av riksdagen tillsammans med förslaget i motion 2664 (m) om en oförändrad dagpenning.

I hemställan läggs fram förslag till lagändring. I detta har bestämmelsen om lägsta dagpenning anpassats till förslaget i det följande om det kontanta arbetsmarknadsstödet.

dels att utskottets hemställan under 63 bort ha följande lydelse:

63. beträffande *dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:780 yrkande 1 och med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:2664 yrkande 8 antar det inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring i följande som *Reservantens förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag	*Reservantens förslag*
17 §	
Dagpenning utges med lägst *110* och högst *315* kronor om inte annat	Dagpenning utges med lägst *190* och högst *360* kronor om inte annat

Regeringens förslag	*Reservantens förslag*
följer av denna lag. Arbetslöshetskassan beslutar om dagpenningens storlek.	följer av denna lag. Arbetslöshetskassan beslutar om dagpenningens storlek.

51. KAS (mom. 64)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 82 som börjar "Utskottet anser" och slutar "motion 780" bort ha följande lydelse:

Såsom föreslås av vpk bör det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) beloppsmässigt knytas till dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen. En lämplig avvägning är att KAS skall utgöra hälften av den högsta dagpenningen från arbetslöshetskassorna. Om dagpenningen, som vpk föreslår, höjs till 360 kr. kommer KAS med den angivna regeln att automatiskt höjas till 180 kr. från den 1 juli i år. Därmed kommer KAS att utgå med ett mer rimligt belopp än för närvarande är fallet.

dels att utskottets hemställan under 64 bort ha följande lydelse:

64. beträffande *KAS*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:780 yrkandena 3 och 4 antar följande förslag till lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd:

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 §	
Kontant arbetsmarknadsstöd utges med *100 kronor per dag.*	Kontant arbetsmarknadsstöd utges med *belopp som utgör hälften av högsta dagpenning enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring.*

Till den – – – fastställd omräkningstabell.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

52. Utbildningsbidraget (mom. 65)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 82 som börjar "Utskottet är" och slutar "motion 780" bort ha följande lydelse:

Utbildningsbidraget för dem som inte har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa är för närvarande 185 kr. om dagen. Regeringen avser inte att höja detta belopp, trots att det har släpat efter kraftigt i förhållande till pris- och löneutvecklingen. Det är inte rimligt att elever, som är hänvisade till detta bidrag för sin försörjning, skall tvingas leva långt under existensminimum. Riksdagen bör därför uttala att bidraget – i samband med höjningarna av ersättningarna vid arbetslöshet – av regeringen bör höjas till 250 kr. per dag i enlighet med vpk:s förslag.

dels att utskottets hemställan under 65 bort ha följande lydelse:

65. beträffande *utbildningsbidraget*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:780 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om bidraget till personer utan rätt till ersättning från arbetslöshetskassa.

53. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag (mom. 67)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 83 som börjar "Med hänvisning" och slutar "har begärt" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till ställningstagandena till andra bidragsnivåer m. m. än regeringen föreslagit föreslås med tillstyrkande av motion 2664 i den aktuella delen att anslaget anvisas med 2 469 627 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 67 bort ha följande lydelse:

67. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 11 samt med anledning av propositionen i motsvarande del till *Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 469 627 000 kr.

54. Ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten (mom. 68)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 86 börjar "Utskottet vill" och på s. 87 slutar "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det väl motiverat med en sänkning av statsbidraget till kommunala beredskapsarbeten. Regeringens förslag är dock helt otillräckligt. I stället bör en sänkning till 50 % av den totala lönekostnaden i enlighet med vad som föreslås av moderata samlingspartiet genomföras. Därmed kommer bidragets storlek att överensstämma med vad som gäller för rekryteringsplatser och enskilda beredskapsarbeten. I an-

strängningarna att förenkla och effektivera handläggningen av de olika stödformerna är detta en viktig reform. I ett läge då den offentliga sektorns expansion måste hållas tillbaka till förmån för en nödvändig tillväxt inom den privata sektorn är det också särskilt viktigt att undvika att insatser inom den offentliga sektorn favoriseras. En sänkning av bidragsdelen leder sannolikt också till lägre totala kostnader för arbetsmarknadspolitiken i stort vilket är positivt i rådande statsfinansiella situation. Utskottet tillstyrker således motionerna 900 och 2664 i dessa delar.

dels att utskottets hemställan under 68 bort ha följande lydelse:

68. beträffande *ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:900 yrkande 11 och 1984/85:2664 yrkande 12 samt med avslag på vad som förordas i propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

55. Kortare perioder för beredskapsarbete inom den offentliga sektorn (mom. 71)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 88 som börjar "Anvisningstiden för" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i moderata samlingspartiets partimotion 900. Anvisningstiden för beredskapsarbete inom offentlig sektor bör reduceras. Denna typ av beredskapsarbeten bör delas in i en fast tremånadersperiod med möjlighet till förlängning om ytterligare försök att placera personer på den öppna arbetsmarknaden misslyckats. Därigenom kan rörligheten och mötesfrekvensen öka också på denna del av arbetsmarknaden. Utskottet tillstyrker således i denna del motion 900. Vad utskottet här anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 71 bort ha följande lydelse:

71. beträffande *kortare perioder för beredskapsarbete inom den offentliga sektorn*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

56. Behovet av beredskapsarbeten (mom. 72)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 89 som börjar "Utskottet har" och slutar "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Rättelse: S. 182, **57.** rad 2 Tillkommer: , --- och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson

Utskottet delar den uppfattning som framförs av motionärerna från moderata samlingspartiet och som går ut på att de konstlade sysselsättningstillfällena har nått en nivå som varken är ekonomiskt eller socialt försvarbar och som i realiteten motverkar tillkomsten av reguljära arbetstillfällen. Alla ansträngningar måste koncentreras på att erbjuda de arbetslösa arbeten på den ordinarie arbetsmarknaden. De av konjunkturmässiga och sociala skäl nödvändiga insatserna måste inriktas på näringslivet. Det är nödvändigt att antalet beredskapsarbeten inom statlig och kommunal verksamhet minskas.

I likhet med motionärerna anser utskottet att den totala volymen av sysselsättningsskapande åtgärder kan nedbringas. Förutsättningar för en sådan åtgärd ges med den ekonomiska politik som förespråkas av moderata samlingspartiet och som biträds av utskottet. Även övriga förslag från moderata samlingspartiet om insatser på andra områden som ger effekter på arbetsmarknaden utgör grund härför. När det gäller omfattningen av beredskapsarbeten för budgetåret 1985/86 bör mot denna bakgrund behovet beräknas i enlighet med motionärernas förslag till 3 miljoner sysselsättningsdagar, vilket är en minskning i jämförelse med regeringens förslag med 1 miljon sysselsättningsdagar. Vad utskottet anfört här med bifall till motion 900 bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 72 bort ha följande lydelse:

72. beträffande *behovet av beredskapsarbeten*

att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:900 yrkande 10 och 1984/85:2664 yrkande 13 i motsvarande del samt med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

57. Demografiska databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn (mom. 74)

Karin Andersson (c), Arne Fransson (c) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 91 som börjar "Utskottet behandlade" och slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning när det gäller betydelsen av en fortsatt verksamhet vid den demografiska databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn. Filialerna bidrar på ett aktivt sätt att ge sysselsättning åt lokalt bunden arbetskraft på orter med betydande arbetslöshetsproblem. De skapar likaså en ökad differentiering av arbetsmarknaden i dessa glesbygdskommuner. Vid sidan om den centralt prioriterade forskningen tillgodoser denna verksamhet ett stort behov. Det kyrkoboksmaterial och arkivmaterial som registreras är en unik skatt i såväl nationellt som internationellt perspektiv. Arbetet är dessutom väl lämpat för lokalisering till de orter där det nu bedrivs. Med hänvisning till dels de sysselsättningspolitiska, dels de forskningspolitiska motiven för verksamheten bör de tre registreringscentralerna permanentas. Finansieringen kan ske inom ramen för de anvisade

medlen till sysselsättningsskapande åtgärder. Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag härom. Det innebär att utskottet tillstyrker motion 542. Vad utskottet anfört bör regeringen ges till känna.

dels att utskottets hemställan under 74 bort ha följande lydelse:

74. beträffande *demografiska databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:542 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

58. Anskaffande av lokaler för trossamfund (mom. 78)

Tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 94 som börjar "Det är" och slutar "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Av motion 2666 framgår att de medel som har anvisats till anskaffande av lokaler för trossamfund i syfte att stimulera sysselsättningen har kunnat användas till projekt under vinterperioden. Det finns goda grunder att anta att samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund även under budgetåret 1985/86 har en beredskap för att sätta in speciella åtgärder i sysselsättningsstimulerande syfte. Det är emellertid av vikt att förutsättningarna för sådana åtgärder klarläggs så tidigt som möjligt. Riksdagen bör därför enligt utskottets mening bemyndiga regeringen att av de medel som ställs till förfogande för sysselsättningsskapande åtgärder ge bidrag till anskaffande av lokaler för trossamfund. Utskottet föreslår således att riksdagen bifaller motionen. Vad utskottet här anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 78 bort ha följande lydelse:

78. beträffande *anskaffande av lokaler för trossamfund*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2666 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

59. Fortsatt upprustning av Dalslands kanal (mom. 87)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 97 som börjar "De byggnads- och anläggningsarbeten" och slutar "utskottet motionerna" bort ha följande lydelse:

Dalslands kanal har sedan budgetåret 1979/80 upprustats med hjälp av statliga beredskapsmedel. Arbetet beräknas vara avslutat under innevarande budgetår. Fortfarande återstår dock stora behov av upprustning i form av förstärkningsarbeten i slussar, muddring, vägarbeten m. m. Det är arbeten av stor vikt med hänsyn till bl. a. den betydelse som kanalen och dess sjösystem har för det rörliga friluftslivet. Utskottet delar uppfattningen i

motion 2111 att kanalen har ett riksintresse och att staten även fortsättningsvis bör medverka i arbetet med kanalens upprustning. Regeringen bör snarast finna lämpliga former för ett fortsatt engagemang. Ett sätt är att som hittills låta arbetena utföras med förtur som beredskapsarbeten när det bedöms nödvändigt med hänsyn till sysselsättningsläget. Det anförda bör delges regeringen.

Övriga i sammanhanget upptagna motioner avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 87 bort ha följande lydelse:

87. beträffande *fortsatt upprustning av Dalslands kanal*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2111 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

60. Ett avskaffande av något av de två rekryteringsstöden (mom. 89)

Alf Wennerfors (m), Karin Andersson (c), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c) och Håkan Stjernlöf (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 98 som börjar "Utskottet kan" och slutar "två rekryteringsstöden"bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör det särskilda rekryteringsstödet till kommunerna för att anställa långtidsarbetslösa upphöra. Denna uppfattning delas för övrigt av både moderata samlingspartiet och centerpartiet. Det är inte acceptabelt med en ordning att på detta sätt med statliga subventioner stimulera kommunerna att utöka sin personal. Att främja den kommunala tillväxten överensstämmer inte med den ekonomiska politikens övergripande mål och medför dessutom negativa konsekvenser för den totala sysselsättningen. Stödformen kan således inte i någon väsentlig mån bidra till att lösa de långtidsarbetslösas problem. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet motionerna 647 och 2664 i motsvarande delar. Däremot avstyrks förslaget i motion 649 om ett avskaffande av rekryteringsplatserna i de privata företagen.

dels att utskottets hemställan under 89 bort ha följande lydelse:

89. beträffande *ett avskaffande av något av de två rekryteringsstöden*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:647 yrkande 7 i motsvarande del och 1984/85:2664 yrkande 14 samt med avslag på motion 1984/85:649 yrkande 5 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

61. Ett avskaffande av något av de två rekryteringsstöden (mom. 89)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 98 som börjar "Utskottet kan" och slutar "två rekryteringsstöden" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion 649 att rekryteringsplatserna i de privata företagen bör avskaffas. Bidraget till dessa rekryteringsplatser är en direkt subvention till näringslivet samtidigt som dess betydelse för nyanställningar är begränsad. I stället bör som vpk föreslår en anställningsgaranti utkrävas av de privata företagen beträffande ett visst antal ungdomar. Utskottet har behandlat detta krav tidigare i detta betänkande. Med det anförda tillstyrker utskottet motion 649 i denna del. Samtidigt avstyrks förslaget i motionerna 647 och 2664 om att det särskilda rekryteringsstödet till kommunerna skall upphöra.

dels att utskottets hemställan under 89 bort ha följande lydelse:

89. beträffande *ett avskaffande av något av de två rekryteringsstöden*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:649 yrkande 5 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:647 yrkande 7 i motsvarande del och 1984/85:2664 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

62. Ett förhöjt rekryteringsstöd till näringslivet (mom. 90)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 98 som börjar "Utskottet avstyrker" och slutar "till näringslivet" bort ha följande lydelse:

Arbetslinjen inom arbetsmarknadspolitiken bör ges ett offensivt och framtidspräglat innehåll genom att åtgärderna i ökad grad inriktas på den privata sektorn. Detta bör även gälla strävandena att komma till rätta med de växande problemen för de långtidsarbetslösa. Dessa problem motiverar att man förstärker det nuvarande rekryteringsstödet till näringslivet på det sätt som föreslås i centerpartiets motion 647, dvs. från 50 % till 75 % av den totala lönekostnaden. Det bör också vara möjligt att efter prövning förlänga den tid under vilken rekryteringsstöd utgår med ytterligare sex månader. Under denna period bör bidragets storlek vara 50 % av den totala lönekostnaden. En sådan ökad stimulans till rekryteringen inom det enskilda näringslivet är att föredra framför det kommunala rekryteringsstöd som nu kan utgå.

Vad nu anförts om en förstärkning av rekryteringsstödet till näringslivet bör delges regeringen.

dels att utskottets hemställan under 90 bort ha följande lydelse:

90. beträffande *ett förhöjt rekryteringsstöd till näringslivet*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:647 yrkande 7 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

63. Omfattningen av rekryteringsplatser och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär (mom. 91)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 98 som börjar "När det" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare anslutit sig till förslaget att rekryteringsbidraget till kommunerna skall upphöra. Som en följd härav kan det samlade behovet av rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär beräknas till 4 miljoner sysselsättningsdagar, vilket är en minskning i jämförelse med regeringens förslag med 500 000 sysselsättningsdagar. Det är för övrigt samma volym som förordas i motion 2664, som alltså tillstyrks i denna del.

dels att utskottets hemställan under 91 bort ha följande lydelse:

91. beträffande *omfattningen av rekryteringsplatser och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 13 i motsvarande del samt med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

64. Rekryteringsstöd till vinstrika företag (mom. 92 – motiveringen)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 98 som börjar "Utskottet vill" och slutar "avstyrks motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att rekryteringsstödet är till för att stimulera företagen att tidigarelägga nyanställningar och därigenom få till stånd anställning av främst långtidsarbetslösa. Rekryteringsstödet bör således inte komma till användning om det finns anledning förmoda att nyrekrytering under alla förhållanden skulle kommit till stånd. Härigenom undviks att tillämpningen av stödet får karaktären av dold lönesubvention till ordinarie arbetskraft.

I de fall stödinsatser erfordras för att över huvud taget få till stånd en placering av arbetslösa vid enskilda företag, kan reglerna för enskilda beredskapsarbeten tillämpas.

Det är således förhållandena i varje enskilt fall som blir avgörande för vilken stödform som kommer till användning och inte företagets lönsamhet. Med hänvisning härtill avstyrks motion 2657.

65. Industribeställningar (mom. 93)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 99 som börjar "Utskottet ansluter" och slutar "denna punkt" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion 2664 att särskilda medel inte skall anvisas för industribeställningar under nästa budgetår. Besparingen i förhållande till regeringens förslag motiveras av statsfinansiella skäl.

dels att utskottets hemställan under 93 bort ha följande lydelse:

93. beträffande *industribeställningar*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 15 avslår propositionen i motsvarande del.

66. Försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 94)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 100 som börjar "Utskottet har" och slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet godtar att vissa medel kan användas för att stödja utvecklingsbara projekt och sysselsättningsskapande affärsidéer. Som framhålls i motion 2664 bör mot bakgrund av det statsfinansiella läget några särskilda resurser emellertid inte anvisas för detta ändamål. Verksamheten bör i stället finansieras inom ramen för anslagna medel till övriga delprogram under anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder.

dels att utskottets hemställan under 94 bort ha följande lydelse:

94. beträffande *försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 16 avslår propositionen i motsvarande del.

67. Medelsanvisning till anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 97)

under förutsättning av bifall till reservationerna 56, 63, 65 och 66.

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 101 som börjar "Utskottet har" och slutar "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i betänkandet föreslagit en i förhållande till regeringens förslag minskad volym på beredskapsarbeten och rekryteringsplatser. Därutöver har utskottet avstyrkt regeringens förslag om särskilda medel till industribeställningar och försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder. Med hänsyn härtill och då utskottet i detta sammanhang inte varit berett att tillstyrka överföring av medel för sysselsättningsskapande

åtgärder till andra anslag i enlighet med de motionsledes framställda yrkandena härom bör det förevarande anslaget i likhet med vad som förordas i motion 2664 kunna anvisas med 1 979 470 000 kr., vilket är en minskning i förhållande till regeringens förslag med 716 milj. kr. Utskottets ställningstagande innebär att utskottet avstyrker motion 649 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 97 bort ha följande lydelse:

97. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 13 i motsvarande del samt med avslag på propositionen och motionerna 1984/85:649 yrkande 7, 1984/85:906 yrkande 2 i motsvarande del och 1984/85:2102 yrkandena 1 och 2 i motsvarande delar till *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 1 979 470 000 kr.

68. Medelsanvisning till anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 97)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 101 som börjar "Utskottet har" och slutar "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i betänkandet godtagit regeringens förslag beträffande volymen på beredskapsarbeten, rekryteringsplatser och industribeställningar. Därutöver har utskottet godkänt medelsberäkningen för verksamheten med bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet och försöksverksamheten med sysselsättningsskapande åtgärder. Det sammanlagda medelsbehovet för dessa fem delprogram beräknas till 2 695 470 000 kr. Det är en minskning i förhållande till innevarande budgetår med ca 1 750 milj. kr. Skälet till denna neddragning av de arbetsmarknadspolitiska insatserna synes vara tron på en ökad sysselsättning. Det är enligt utskottets mening en felsyn som kan drabba de arbetslösa hårt. Erfarenheten är i stället att nedgången i den öppna arbetslösheten främst är en följd av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Behovet av nya fasta jobb är fortfarande mycket stort. Detta leder fram till slutsatsen att kravet på arbetsskapande insatser från statens sida kommer att ligga på en oförändrad nivå under nästa budgetår. Utskottet delar mot den bakgrunden vpk:s uppfattning att ytterligare 1 750 milj. kr. bör anvisas för detta ändamål budgetåret 1985/86. Dessa medel bör användas för att skapa nya och fasta arbetstillfällen i kommuner och landsting. Det totala medelsbehovet för sysselsättningsskapande åtgärder uppgår därmed till 4 445 470 000 kr. Utskottet avstyrker därmed motion 2664 i motsvarande del och är heller inte berett att i detta sammanhang tillstyrka överföring av medel för sysselsättningsskapande åtgärder till andra anslag i enlighet med de förslag som lämnas i motionerna 906 och 2102.

dels att utskottets hemställan under 97 bort ha följande lydelse:

97. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:649 yrkande 7 och med

anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:906 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:2102 yrkandena 1 och 2 i motsvarande delar och 1984/85:2664 yrkande 13 i motsvarande del,

dels till *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 4 445 470 000 kr.,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om användningen av medel från anslaget för att skapa nya och fasta arbetstillfällen i kommuner och landsting.

69. Medelsanvisning till anslaget Vapenfria tjänstepliktiga (mom. 103)

Karin Andersson (c), Arne Fransson (c) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 106 börjar "Enligt vad" och på s. 107 slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Kön av vapenfria tjänstepliktiga som väntar på grundutbildning är fortfarande för lång. Utskottet delar uppfattningen i motion 2110 att åtgärder bör vidtas för att nedbringa väntetiderna. Med hänvisning härtill bör antalet tjänstgöringsdagar under nästa budgetår uppgå till 700 000. Det kan som framhålls av motionären inte behövas några arbetsmarknadsmässiga skäl för att motivera denna volym. Det samlade medelsbehovet till vapenfria tjänstepliktiga beräknas därmed till 101 075 000 kr., vilket är en ökning i jämförelse med regeringens förslag med 7,2 milj. kr. Det förhållandet att ersättningen till utbildningsanordnarna efter hand har urholkats på grund av penningvärdesförsämringen bör enligt utskottets mening uppmärksammas. Motion 2110 tillstyrks i motsvarande del. Utskottets ställningstagande leder till att motion 2664 bör avslås i denna del.

dels att utskottets hemställan under 103 bort ha följande lydelse:

103. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2110 yrkande 1 i motsvarande del och med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1984/85:2664 yrkande 18 till *Vapenfria tjänstepliktiga* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 101 075 000 kr.

70. En ökning av antalet utbildningsdagar för vapenfria tjänstepliktiga (mom. 104)

under förutsättning av bifall till reservation 70

Karin Andersson (c), Arne Fransson (c) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 107 som börjar "Regeringen bör" och slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan föreslagit att det totala antalet utbildningsdagar för

vapenfria tjänstepliktiga skall uppgå till 700 000 under nästa budgetår. Därmed är det inte längre aktuellt att som föreslås i propositionen öka antalet utbildningsdagar med högst 50 000 om det kan motiveras av situationen på arbetsmarknaden. Utskottets ställningstagande innebär att motion 2110 tillstyrks. Samtidigt avstyrks även motion 2664 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 104 bort ha följande lydelse:

104. beträffande *en ökning av antalet utbildningsdagar för vapenfria tjänstepliktiga*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2110 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på propositionen i motsvarande del och motion 1984/85:2664 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

71. En ökning av antalet utbildningsdagar för vapenfria tjänstepliktiga (mom. 104)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 107 som börjar "Regeringen bör" och slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte ställa sig bakom regeringens förslag om en ökning av antalet tjänstgöringsdagar med 50 000 för vapenfria tjänstepliktiga om läget på arbetsmarknaden försämras. Den ytterligare kostnad om 7,2 milj. kr. som skulle uppstå till följd av en sådan åtgärd ryms inte i den nuvarande hårt ansträngda statliga ekonomin. Utskottets ställningstagande innebär ett godkännande av förslaget i motion 2664 samtidigt som motion 2110 avstyrks i denna del.

dels att utskottets hemställan under 104 bort ha följande lydelse:

104. beträffande *en ökning av antalet utbildningsdagar för vapenfria tjänstepliktiga*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 17 samt med avslag på propositionen i motsvarande del och motion 1984/85:2110 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

72. En plan för hur antalet väntande vapenfria skall kunna nedbringas (mom. 105)

Karin Andersson (c), Arne Fransson (c) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 107 som börjar "Som tidigare" och slutar "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Antalet vapenfria tjänstepliktiga som väntar på att bli inkallade är fortfarande alltför högt. Det är därför motiverat att som föreslås i motion 2110 en plan upprättas för hur antalet väntande vapenfria skall kunna nedbringas. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 105 bort ha följande lydelse:

105. beträffande *en plan för hur antalet väntande vapenfria skall kunna nedbringas*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2110 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

73. De arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden (mom. 106)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 109 som börjar "I avvaktan" och på s. 110 slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i moderata samlingspartiets partimotion 900 är de arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden speciell av flera anledningar. De påverkas kraftigare än andra grupper av skiftningar i konjunkturerna, vilket gör att de är särskilt svårt utsatta under perioder av ekonomisk nedgång. En hög och varaktig efterfrågan på arbetskraft ger dem däremot betydligt större möjligheter att göra sig gällande på arbetsmarknaden. Utskottet anser att målet måste vara att ge de arbetshandikappade möjligheter till arbetsvillkor som så nära som möjligt ansluter sig till vad som gäller på den reguljära arbetsmarknaden, och att offentliga medel är nödvändiga för att nå detta mål. Trots stora statliga insatser står i dag många människor med handikapp utanför arbetsmarknaden. Det är för närvarande inte möjligt att ytterligare öka stödet till de handikappade. Däremot kan ett ekonomiskt utrymme för handikappade som står utanför arbetsmarknaden åstadkommas genom en annan och mer rättvis fördelning av resurserna. Vidare anser utskottet att det är nödvändigt att differentiera insatserna med hänsyn till arten och svårighetsgraden av olika handikapp och utskottet kommer senare i betänkandet att redovisa sin uppfattning när det gäller lönebidragets utformning. Handikappade ungdomars situation måste särskilt uppmärksammas. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet med bifall till motion 900 i aktuell del att riksdagen bör ge regeringen till känna vad utskottet anfört om riktlinjer för främjande av handikappades sysselsättning.

dels att utskottets hemställan under 106 bort ha följande lydelse:

106. beträffande *de arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 13 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

74. En fortsatt utbyggnad av särskilda resursinstitut (mom. 108 – motiveringen)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 111 som börjar "Utskottet har" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som utskottet närmare kommer att utveckla senare i betänkandet skall huvudförslaget gälla för Ami-organisationen. Motion 1456 bör mot denna bakgrund avslås av riksdagen.

75. Medelsanvisning till anslaget Yrkesinriktad rehabilitering (mom. 110)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 111 börjar "Utskottet konstaterar" och på s. 112 slutar "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör Ami-organisationen i likhet med flertalet andra myndigheter åläggas besparingskrav enligt det s. k. huvudförslaget. Utskottet delar på denna punkt den uppfattning som framförs i kommittémotion 2664 och anser att ifrågavarande besparingar bör kunna åstadkommas genom effektivitetsförbättringar inom organisationen. Detta innebär att anslaget Yrkesinriktad rehabilitering bör anvisas med ett i förhållande till propositionen 10 milj. kr. lägre belopp eller 497 399 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 110 bort ha följande lydelse:

110. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 22 samt med anledning av propositionen i motsvarande del till *Yrkesinriktad rehabilitering* för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 497 399 000 kr.

76. Arbetshjälpmedel åt handikappade egna företagare (mom. 112)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 113 som börjar "Utskottet anser" och slutar "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 451 är bidrag till speciella arbetstekniska hjälpmedel och särskilda anordningar på arbetsplatsen viktiga instrument för att hjälpa en handikappad att kunna utföra sitt arbete. Emellertid har regeringen – i relation till behovet – budgeterat ett för lågt belopp till egna företagare vilket innebär att ett stort antal personer inte kunnat få bidrag på grund av medelsbrist. Detta anser utskottet vara olyckligt eftersom det i värsta fall leder till att verksamhet får läggas ned och personerna i fråga förtidspensioneras. Utskottet anser därför att det är angeläget att bidrag kan beviljas på lika villkor, alltså oavsett om man är anställd eller egen företagare med

handikapp och i behov av hjälpmedel. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 112 bort ha följande lydelse:

112. beträffande *arbetshjälpmedel åt handikappade egna företagare*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:451 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

77. Reglerna för systemet med lönebidrag (mom. 114)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 115 som börjar "Utskottet anser" och slutar "bör avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den åtgärd som i första hand kan vidtas för att bereda fler arbetshandikappade arbete på vanliga arbetsplatser är ett vidareutvecklat lönebidrag. Som sägs i moderata samlingspartiets partimotion 900 var den förändring av lönebidragssystemet som skedde år 1984 ett steg i rätt riktning, men lönebidraget bör göras mer flexibelt. Bidraget bör enligt utskottets mening kunna såväl höjas som sänkas beroende på hur den handikappades arbetsförmåga utvecklas och utgå så länge den handikappade är anställd. Om det är motiverat av handikappets inverkan på arbetsförmågan skall bidrag kunna utgå med upp till 100 %. Utskottet menar att även höga lönebidrag blir billigare än skyddat arbete eller förtidspension samtidigt som den handikappades sociala situation i regel främjas av att vara på en vanlig arbetsplats. Vad utskottet här anfört med *bifall till motion 900 i aktuell del* bör ges regeringen till känna. Mot bakgrund härav behöver motion 451 i denna del inte föranleda någon åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 114 bort ha följande lydelse:

114. beträffande *reglerna för systemet med lönebidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 13 i motsvarande del och med avslag på motion 1984/85:451 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

78. Reglerna för särskilt lönebidrag (mom. 116)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 116 som börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "2108 avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motion 647 att för många handikappade framstår en anställning i det ordinarie arbetslivet som ett bättre alternativ än en anställning inom Samhällsföretag. AMS och Samhällsföretag bör därför ges ett gemensamt uppdrag att med ett utnyttjande av förbättrat lönebidrag i

en första etapp placera 2 500 personer inom Samhällsföretagsgruppen i det ordinarie arbetslivet. Det är enligt utskottets mening fortfarande inte en rimlig balans mellan det stöd som utgår till Samhällsföretag och det som utgår till enskilda företag vid anställning av arbetshandikappade. Utskottet anser därför att det särskilda lönebidraget för denna grupp bör förbättras och utgå med 90 % av lönesumman under det första året och därefter fram till fyra års anställning med 75 %. Under en obegränsad följd av år därefter bör bidrag utgå med 50 %. Vad utskottet anfört med bifall till motion 647 i motsvarande del bör ges regeringen till känna. Motion 2108 bör avslås mot bakgrund av vad utskottet nu anfört.

dels att utskottets hemställan under 116 bort ha följande lydelse:

116. beträffande *reglerna för särskilt lönebidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:647 yrkande 4 och med avslag på motion 1984/85:2108 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

79. Reglerna för särskilt lönebidrag (mom. 116–motiveringen)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 116 som börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "2108 avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en anställning med lönebidrag är att föredra framför en anställning inom Samhällsföretag. En anställning med lönebidrag ställer sig billigare för samhället samtidigt som den handikappades sociala situation främjas genom anställningen på en vanlig arbetsplats. För att stödja en utslussning från Samhällsföretag till den öppna arbetsmarknaden bör därför lönebidraget vidareutvecklas och utgå beroende på hur den arbetshandikappades arbetsförmåga utvecklas och oberoende av vem som är arbetsgivare. Dessa synpunkter har utvecklats i den föregående framställningen och med hänvisning till vad därvid anförts bör motionerna 647 i aktuell del och 2108 avslås.

80. Antalet platser för särskilt lönebidrag m. m. (mom. 117)

Tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 117 som börjar "Utskottet delar" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motion 2194 att det är angeläget att handikappade i så stor utsträckning som möjligt bereds sysselsättning på den reguljära arbetsmarknaden. Samhället måste därför anstränga sig för att finna möjligheter som innebär att arbete kan erbjudas dem som annars skulle få förtidspension. Eftersom alternativet till anställning med lönebidrag är förtidspension eller skyddad sysselsättning är den reella kostnaden för en

utbyggnad av det särskilda lönebidraget begränsad, men för den handikappade givetvis en stor förbättring. Vidare innebär förtidspension ökade sociala kostnader varför medel bör kunna överföras från socialförsäkringen till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Redan i dag är anslaget för särskilt lönebidrag fullt utnyttjat vilket innebär att inga fler handikappade kan beredas sysselsättning med sådant bidrag. Utskottet anser mot bakgrund härav att antalet platser för särskilt lönebidrag bör fördubblas. Det anförda bör ges regeringen till känna. Mot bakgrund härav bör motion 2194 i aktuell del bifallas och motionerna 1457 och 2646 i aktuella delar anses vara tillgodosedda och inte föranleda någon åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 117 bort ha följande lydelse:

117. beträffande *antalet platser för särskilt lönebidrag m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2194 yrkande 3 samt med anledning av motionerna 1984/85:1457 i motsvarande del och 1984/85:2646 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

81. Antalet platser för särskilt lönebidrag m. m. (mom. 117)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 117 som börjar "Utskottet delar" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motion 2646 att det särskilda lönebidraget som infördes förra året visat sig vara mycket effektivt när det gäller att bereda sysselsättning åt dem som är mest utsatta på arbetsmarknaden. Behovet har visat sig vara mycket stort och i dag återstår inget utrymme för nyanställningar med 90-procentigt bidrag. Utskottet anser därför att taket för det totala antalet årsarbetstimmar bör tas bort och att regeringen återkommer på tilläggsbudget III med förslag om ytterligare medel för innevarande budgetår. Det anförda bör ges regeringen till känna. Mot bakgrund härav bör motion 2646 bifallas och motionerna 1457 och 2194 får anses vara tillgodosedda och inte behöva medföra någon åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 117 bort ha följande lydelse:

117. beträffande *antalet platser för särskilt lönebidrag m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2646 samt med avslag på motionerna 1984/85:1457 i motsvarande del och 1984/85:2194 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

82. Antalet platser för särskilt lönebidrag m. m. (mom. 117–motiveringen)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 117 börjar "Utskottet delar" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare uttalat sig för en reformering av lönebidragssystemet. Härigenom skapas bättre möjligheter att erbjuda arbetshandikappade arbete på den reguljära arbetsmarknaden och resurser frigörs för fler lönebidragsanställningar. De överföringar av medel från Samhällsföretag till lönebidragsanställningar som utskottet senare i betänkandet kommer att tillstyrka skapar utrymme för att redan nu utöka antalet platser med särskilt lönebidrag. Mot bakgrund härav bör motionerna 1457, 2194 och 2646 i aktuella delar anses tillgodosedda och behöver inte medföra någon åtgärd.

83. Lönebidragets utformning såvitt avser statliga myndigheter och allmännyttiga organisationer (mom. 118)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 117 som börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i moderata samlingspartiets partimotion 900 är det angeläget att lönebidraget är arbetsgivarneutralt, dvs. utgår med samma belopp oberoende av om ett privat företag eller t. ex. en statlig myndighet anställer en arbetshandikappad. Vidare anser utskottet att det är viktigt att ett högt bidrag motiveras av gravt handikapp och inte av vilken typ av arbetsgivare som är aktuell. Lönebidraget bör inte tjänstgöra som en dold subvention till organisationer och myndigheter utan utgöra en kompensation för den nedsättning av arbetsförmågan som betingas av handikappet. Det bör också tilläggas att allmännyttiga organisationer och statliga myndigheter i huvudsak är lokaliserade till större orter. Om ett högt kontinuerligt bidrag bara skall kunna ges till dessa arbetsgivare kommer svårigheterna att bereda arbetshandikappade arbete i glesbygder och på mindre orter att bestå. Detta är en orimlighet som följer av det nuvarande bidragssystemet. Det anförda bör ges regeringen till känna och utskottet tillstyrker motion 900 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 118 bort ha följande lydelse:

118. beträffande *lönebidragets utformning såvitt avser statliga myndigheter och allmännyttiga organisationer*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 13 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

84. Kretsen som kan få lönebidrag hos allmännyttiga organisationer (mom. 119)

Karin Andersson (c), Arne Fransson (c) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 118 som börjar "Utskottet vill" och slutar "härav avslås" bort ha följande lydelse:

Riksdagen beslutade under förra våren att den krets av personer som skulle komma i fråga för lönebidrag hos allmännyttiga organisationer skulle avse sökande med arbetshandikapp. Mot bakgrund av det rådande arbetsmarknadsläget anser utskottet i likhet med vad som sägs i folkpartiets partimotion 2194 att personer som på grund av ålder, bristande kunskaper i svenska eller andra skäl är svårplacerade bör kunna komma i fråga för lönebidrag hos allmännyttiga organisationer. För dessa personer kan också en anställning i sådana organisationer vara en lämplig sysselsättning. Det anförda innebär att motion 2194 tillstyrks i denna del.

dels att utskottets hemställan under 119 bort ha följande lydelse:

119. beträffande *kretsen som kan få lönebidrag hos allmännyttiga organisationer*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2194 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

85. Medelsanvisning till anslaget Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning (mom. 121)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 118 som börjar "Mot bakgrund" och slutar "belopp avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslaget i kommittémotion 2664 att anslaget till Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning tas upp med 20 milj. kr. mer än regeringen har föreslagit. Resurstillskottet bör finansieras genom en överföring från anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag till ifrågavarande anslag för lönebidrag. Anslagsbehovet för budgetåret 1985/86 blir mot bakgrund härav 2 711 714 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 121 bort ha följande lydelse:

121. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 23 samt med anledning av propositionen i motsvarande del till *Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 711 714 000 kr.

86. Minskning av antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen (mom. 122)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 121 som börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "delar avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framhålls i moderata samlingspartiets

partimotion 900 att Samhällsföretag, som är den dyraste formen av handikappsysselsättning, måste förbehållas dem som under begränsad tid eller permanent behöver de särskilda resurser som Samhällsföretag har. Det finns vidare en risk att Samhällsföretag med sin dubbla målsättning att dels ge arbete åt arbetshandikappade, dels agera företagsekonomiskt vid rekryteringen inte kan prioritera gravt handikappade i den utsträckning som är önskvärt. För att öka utslussningen från Samhällsföretag till arbete på den öppna marknaden med eller utan lönebidrag anser utskottet vidare att anställningen vid Samhällsföretag bör vara tidsbegränsad och bli föremål för regelbunden prövning. Ett speciellt problem i detta sammanhang är det s. k. riksavtalet, som ibland leder till att en del yrkeskategorier på vissa orter kan vara bättre betalda på Samhällsföretag än ute på vanliga företag. Avtalet bör därför revideras. Det är vidare angeläget att öka antalet inbyggda verkstäder vilka förbättrar de handikappades kontakter med vanliga arbetsplatser. Mot bakgrund härav och med bifall till motion 900 samt med avslag på motion 647 i aktuell del bör riksdagen hos regeringen begära att Samhällsföretags framtida verksamhet skyndsamt utreds och att målet skall vara att reducera verksamheten samt överföra frigjorda resurser till anslaget för lönebidrag. I detta sammanhang bör även kostnadsfördelningen mellan stat och kommun prövas. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 122 bort ha följande lydelse:

122. beträffande *minskning av antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:900 yrkande 14 samt med avslag på motion 1984/85:647 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

87. Minskning av antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen (mom. 122)

under förutsättning av bifall till reservation 78

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 121 som börjar "Utskottet konstaterar" och slutar "delar avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen successivt bör reduceras till ca 20 000 personer. Som också framhålls i centerpartiets partimotion 647 anser utskottet att AMS och Samhällsföretag bör ges ett uppdrag att i en första etapp överföra 2 500 personer från Samhällsföretag till näringslivet med hjälp av det förbättrade särskilda lönebidraget som utskottet i det föregående har tillstyrkt. Det anförda innebär att motion 647 i aktuell del bör bifallas och motion 900 i motsvarande del avstyrkas. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 122 bort ha följande lydelse:

122. beträffande *minskning av antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:647 yrkande 3 samt med avslag på motion 1984/85:900 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

88. Översyn av Samhällsföretagsgruppen m. m. (mom. 123)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 121 som börjar "Utskottet har" och slutar "inte påkallad" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i vpk:s partimotion 2125 att ju längre kravet på ekonomisk effektivitet drivs desto svårare blir det att infria Samhällsföretags primära mål, de sociala och arbetsmarknadspolitiska. Därför bör en översyn av Samhällsföretag inriktas på att undersöka hur de sociala målen för verksamheten i högre grad skall kunna infrias. Det anförda bör ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker alltså motion 2125 i aktuell del och motion 1458 får anses vara tillgodosedd och inte behöva medföra någon ytterligare åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 123 bort ha följande lydelse:

123. beträffande *översyn av Samhällsföretagsgruppen m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2125 yrkande 2 samt med avslag på motion 1984/85:1458 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

89. Driftsbidrag till Samhällsföretagsgruppen (mom. 124)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 122 som börjar "Som utskottet" och slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med moderata samlingspartiets kommittémotion 2664 att möjligheterna till besparingar inom Samhällsföretagsgruppen är större än vad regeringen förordar. Driftbidraget bör kunna sättas till 119 % eller 1 % lägre än regeringens förslag. Uppkommen besparing av 20 milj. kr. har som utskottet tidigare föreslagit överförts till anslaget för lönebidrag för att på så sätt kunna öka utslussningen från Samhällsföretag till lönebidragsanställning i det ordinarie arbetslivet. Vad utskottet nu anfört med tillstyrkan av motion 2664 samt med avslag på propositionen och motion 2125 i motsvarande delar bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 124 bort ha följande lydelse:

124. beträffande *driftbidrag till Samhällsföretagsgruppen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 24 samt med avslag på propositionen i motsvarande del och motion 1984/85:2125 yrkandena 1 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

90. Driftbidrag till Samhällsföretagsgruppen (mom. 124)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 122 som börjar "Som utskottet" och slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vpk i partimotion 2125 att framtida neddragningar av driftbidraget måste helt avvisas. En fortsatt neddragning av det statliga stödet till Samhällsföretag kommer att ge Samhällsföretag en helt ny roll där det ekonomiska målet blir helt dominerande och rekryteringen kommer att styras av företagsekonomiska bedömningar. För kommande budgetår bör driftbidraget sättas till 121 %. Vad utskottet anfört med bifall till motion 2125 i denna del bör ges regeringen till känna. Detta innebär att propositionen och motion 2664 i aktuella delar avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 124 bort ha följande lydelse:

124. beträffande *driftbidrag till Samhällsföretagsgruppen*
att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2125 yrkandena 1 och 3 samt med avslag på propositionen i motsvarande del och motion 1984/85:2664 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

91. Antal bidragsberättigade arbetstimmar inom Samhällsföretagsgruppen (mom. 125)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 122 som börjar "Utskottet anser" och slutar "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i moderata samlingspartiets kommittémotion 2664 att regeringen inte bör ges ett bemyndigande att få utöka antalet bidragsberättigade arbetstimmar under nästa budgetår. Ett sådant bemyndigande kan nämligen, om det utnyttjas påverka anslagets storlek så att riksdagen härigenom fråntas möjligheten att styra anslagets utveckling. Det tak på 30 miljoner timmar som regeringen föreslagit betraktar utskottet som en beräknad riktpunkt. Vad utskottet nu anfört med bifall till motion 2664 i aktuell del och med avstyrkan av propositionen och motionerna 2125 och 2156 i motsvarande delar bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 125 bort ha följande lydelse:

125. beträffande *antal bidragsberättigade arbetstimmar inom Samhällsföretagsgruppen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 25 och med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:2125 yrkande 5 och 1984/85:2156 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

92. Antal bidragsberättigade arbetstimmar inom Samhällsföretagsgruppen (mom. 125)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 122 som börjar "Utskottet anser" och slutar "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i partimotion 2125 av vpk är de handikappade starkt eftersatta på arbetsmarknaden. Mot bakgrund härav kan utskottet inte acceptera regeringens förslag att taket för antalet bidragsberättigade arbetstimmar sätts till 30 miljoner. Detta innebär i praktiken ett anställningsstopp vilket utskottet inte kan ställa sig bakom. Utskottet föreslår i likhet med motion 2125 att timantalet i stället fastställs till 30,7 miljoner. Vidare anser utskottet att regeringen bör medges bemyndigande att vid behov få besluta om utökat antal timmar. Det anförda bör ges regeringen till känna och utskottet tillstyrker alltså motion 2125 i denna del samt avstyrker motionerna 2156 och 2664 i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 125 bort ha följande lydelse:

125. beträffande *antal bidragsberättigade arbetstimmar inom Samhällsföretagsgruppen*

att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2125 yrkande 5 och med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:2156 yrkande 3 och 1984/85:2664 yrkande 25 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

93. Ägartillskott för investeringar inom Samhällsföretagsgruppen (mom. 126)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 123 som börjar "Mot bakgrund" och slutar "därför avslås" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till utskottets tidigare ställningstagande vad avser krav på utredning av Samhällsföretag och som också framförts i moderata samlingspartiets kommittémotion 2664 är det motiverat att under nästa budgetår inskränka investeringarna till att omfatta de allra nödvändigaste projekten. Mot bakgrund härav föreslår utskottet ett ägartillskott till Samhällsföretag av

5 milj. kr. i stället för av regeringen föreslagna 10 milj. kr. Det anförda bör ges regeringen till känna och innebär att motion 2664 bör bifallas och propositionen i aktuell del avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 126 bort ha följande lydelse:

126. beträffande *ägartillskott för investeringar inom Samhällsföretagsgruppen* att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 27 samt med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

94. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag (mom. 128)

under förutsättning av bifall till reservationerna 89 och 93

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 124 som börjar "Utskottet har" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

I det föregående har utskottet tillstyrkt förslagen i kommittémotion 2664 om att driftbidraget sätts till 119 % och att ägartillskottet sänks i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. Anslagsbehovet för budgetåret 1985/86 blir därmed 2 797 000 000 kr. vilket tillstyrks av utskottet. De föreslagna anslagsbeloppen i propositionen samt motionerna 647, 1104, 2125 och 2127 avstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan under 128 bort ha följande lydelse:

128. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkande 26 samt med avslag på propositionen i motsvarande del och motionerna 1984/85:647 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:1104 i motsvarande del, 1984/85:2125 yrkande 4 och 1984/85:2127 yrkande 8 till *Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 797 000 000 kr.

95. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag (mom. 128)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 124 som börjar "Utskottet har" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med centerpartiet i motion 647 att kostnaderna för Samhällsföretags verksamhet kan minskas med 10 % och att medlen i fråga används för finansiering av ett i det föregående behandlat förslag av centerpartiet om förstärkt särskilt lönebidrag till näringslivet. Förändringen bör ske successivt så att anställda kan beredas andra arbeten. Regeringen bör

återkomma i kompletteringspropositionen och presentera förslag härvidlag. I avvaktan härpå bör emellertid anslagsyrkandet i propositionen godkännas. Detta bör ges regeringen till känna. Motionerna 1104, 2125, 2127 och 2664 avstyrks i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 128 bort ha följande lydelse:

128. att riksdagen

dels med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:1104 i motsvarande del, 1984/85:2125 yrkande 4, 1984/85:2127 yrkande 8 och 1984/85:2664 yrkande 26 till *Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 822 000 000 kr.

dels med bifall till motion 1984/85:647 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

96. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag (mom. 128)

Tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 124 som börjar "Utskottet har" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Vid beräkningen av lönekostnaderna för anställda inom Samhällsföretag, både arbetshandikappade och s. k. direkt anställda, har regeringen utgått från en höjning av 7,5–8 % vilket stämmer dåligt med regeringens uttalade önskemål till arbetsmarknadens parter om löneökningar om högst 5 % under år 1985. Det stämmer också dåligt med den generella löneuppräkningen i finansplanen om 5,5 %. Mot bakgrund härav anser utskottet i likhet med motion 2127 att löneuppräkningen för Samhällsföretag bör liksom för andra statsanställda utgå från 5,5 %. Utskottet har i och för sig inget att erinra mot det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet men mot bakgrund av vad utskottet nu anfört kommer anslagsåtgången att bli mindre. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna. Med tillstyrkan av propositionen och motion 2127 avstyrker utskottet motionerna 647, 1104, 2125 och 2664 i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 128 bort ha följande lydelse:

128. att riksdagen

dels med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1984/85:647 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:1104 i motsvarande del, 1984/85:2125 yrkande 4 och 1984/85:2664 yrkande 26 till *Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 2 822 000 000 kr.,

dels med bifall till motion 1984/85:2127 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

97. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag (mom. 128)

under förutsättning av bifall till reservationerna 90 och 92

Lars-Ove Hagberg (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 124 som börjar "Utskottet har" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående tillstyrkt förslag i vpk:s partimotion 2125 om bl. a. ett högre driftbidrag än vad regeringen föreslagit. Det totala anslagsbehovet skulle därmed uppgå till 257 000 000 kr. utöver regeringens förslag. Anslagsyrkandena i propositionen och motionerna 647, 1104, 2127 och 2664 avstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan under 128 bort ha följande lydelse:

128. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2125 yrkande 4 samt med avslag på propositionen i motsvarande del och motionerna 1984/85:647 yrkande 2 i motsvarande del, 1984/85:1104 i motsvarande del, 1984/85:2127 yrkande 8 och 1984/85:2664 yrkande 26 till *Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag av 3 079 000 000 kr.

98. Medelsanvisning till anslaget Statsbidrag till offentligt skyddat arbete (mom. 129)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 125 som börjar "Utskottet har" och slutar "300 000 000 kr." bort ha följande lydelse:

I likhet med kommittémotion 2664 anser utskottet att de sociala myndigheterna bör ha det övergripande ansvaret för rehabilitering av de personer som kommer i fråga för offentligt skyddat arbete. Till denna grupp räknas ett stort antal missbrukare för vilka arbete är väsentligt för en rehabilitering och där arbetsuppgifterna och de ekonomiska villkoren utformas med hänsyn till den enskildes förmåga och situation. Därför bör kommunerna ta ett större kostnadsansvar och statsbidraget bör i stället för 75 % utgå med 50 %. I anslutning härtill hänvisar utskottet till vad utskottet i det föregående uttalat om lönebidragets utformning. Detta innebär att anslaget kan sänkas med 100 000 000 kr. i jämförelse med regeringens förslag. Anslagsbehovet uppgår därmed till 200 000 000 kr. Anslagsyrkandet i propositionen avstyrks därmed.

dels att utskottets hemställan under 129 bort ha följande lydelse:

129. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:2664 yrkandena 28 och 29 samt med avslag på propositionen i motsvarande del till *Statsbidrag till*

offentligt skyddat arbete för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 200 000 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Samordning av ungdomsplatser och ungdomslag (mom. 22)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anför:

I denna fråga hänvisar vi till våra förslag om ändringar av verksamheten med ungdomslag. Dessa innebär i praktiken att betydelsefulla steg tas mot en samordning av ungdomsplatser och ungdomslag. Vi föreslår således att arbete i ungdomslag liksom nu är fallet på ungdomsplatserna normalt skall vara på heltid. Ungdomsplatserna är i stor utsträckning förlagda till den enskilda sektorn, som med vårt förslag kommer att utnyttjas även för ungdomslagen i helt annan utsträckning än nu är fallet. Till detta skall fogas att vårt förslag till statsbidrag till enskilda arbetsgivare har statsbidraget till de privata ungdomsplatserna som förebild.

2. Åldersgränsen för KAS (mom. 25)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anför:

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att åldersgränsen för det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) höjs till 20 år, dvs. att ungdomar i åldern 18–19 år skall mista den rätt de nu har till stöd i denna form. Jag har godtagit förslaget med hänsyn till att vpk vill förbättra sysselsättningsmöjligheterna för ungdomar i den aktuella åldern dels genom att arbetet ungdomslag utvidgas till heltid, dels genom att större företag på den enskilda sektorn åläggs att ställa ett i proportion till företagens storlek garanterat antal platser till förfogande för ungdomar. De förslag med denna innebörd som vpk har förelagt riksdagen leder till bättre alternativ än det begränsade kontantbelopp som KAS ger. Det finns ändå anledning att uppmärksamt följa den utveckling som den avskaffade rätten till kontantstöd kan leda till för den berörda ungdomsgruppen.

3. Ett flerårigt basprogram för de arbetsmarknadspolitiska insatserna (mom. 76)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf) (alla m) anför:

Vi vill understryka att problemen på byggarbetsmarknaden är av strukturell art och inte går att lösa med arbetsmarknadspolitiska medel som t. ex. beredskapsarbeten och tidigareläggning av statliga investeringar. I stället behövs en politik som stimulerar ekonomin så att investeringsverksamheten kan bringas upp på en långsiktigt högre nivå än för närvarande. Moderata samlingspartiets politik i detta hänseende har redovisats i annat samman-

hang. Trots en sådan mera aktiv, företagsvänlig politik är det troligt att byggarbetarkåren fortfarande visar sig vara för stor i förhållande till de byggnadsinvesteringar som föreslår. Ett skäl till detta är att antalet byggnadsarbetare hållits uppe på nuvarande nivå med konstlade medel. En av huvuduppgifterna när det gäller att lösa sysselsättningsproblemen på byggarbetsmarknaden de närmaste åren blir därför att successivt nedbringa byggarbetarkåren till det antal sysselsatta som behövs för att effektivt utföra de investeringsarbeten som skall göras. Självfallet kan det bli aktuellt att vidta vissa stimulansåtgärder och att göra arbetsmarknadspolitiska insatser såsom arbetsmarknadsutbildning så att denna förändring kan genomföras utan att öka den redan mycket höga arbetslösheten inom denna sektor.

4. Beredskapsmedel till naturvården (mom. 80)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Håkan Stjernlöf (alla m) anför:

Med anledning av ett antal motioner som innehåller förslag på projekt som skulle kunna vara lämpliga att utföra med hjälp av arbetsmarknadspolitiska medel vill vi hänvisa till vad vi tidigare framfört angående de problem som är förknippade med att en växande andel av de offentliga investeringarna styrs av sysselsättningsmässiga hänsyn (AU 1983/84:24). AMS styrning av projektval har därmed ökat samtidigt som de myndigheter och verk som har ansvaret för den långsiktiga planeringen och styrningen av sina resp. verksamheter i motsvarande grad har förlorat möjligheten till påverkan. Som följd härav har en geografisk och strukturell snedvridning av infrastruktur och offentlig service kunnat konstateras.

Det finns därför skäl att ifrågasätta om den nuvarande handläggnings- och beslutsordningen är anpassad till kraven på offentlig investeringsverksamhet, infrastrukturell utveckling och sysselsättning av arbetslösa samt det övergripande målet att hålla tillbaka tillväxten av de offentliga utgifterna.

Enligt vår mening bör det därför för framtiden övervägas om inte en betydligt större del av de totala offentliga investeringarna bör budgeteras direkt till de myndigheter som har ansvaret för resp. verksamhet.

5. Upprustning av järnvägssträckorna Malung–Sälen–Särna och Mora–Sågen/Kristinehamn (mom. 83)

Lars-Ove Hagberg (vpk) anför:

Behovet av en stimulans för sysselsättningen i Kopparbergs län är stort. Det förslag om en upprustning med beredskapsmedel av järnvägslinjerna Malung–Särna och Mora–Sågen/Kristinehamn som förs fram i motion 917 kan i det sammanhanget fylla en viktig funktion. Järnvägssträckan kommer bl. a. att ha stor betydelse för turistlivet i Dalafjällen. Eftersom ett likalydande motionsförslag kommer att behandlas senare i trafikutskottet har jag avstått från att reservera mig i detta sammanhang.

6. Fortsatt upprustning av Dalslands kanal (mom. 87)

Tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anför:

Jag anser att en fortsatt upprustning av Dalslands kanal vara mycket angelägen och utgår ifrån att det är ett prioriterat projekt som kommer att genomföras om arbetsmarknadsläget i området motiverar det.

7. Regionala utvecklingsinsatser (mom. 95)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anför:

Centerpartiet har för nästa budgetår föreslagit en omstrukturering av sysselsättningspolitiken i förhållande till regeringens förslag. Bl. a. förordas en förstärkning av de mer långsiktigt verkande medlen, exempelvis de regionalpolitiska insatserna. Med en sådan åtgärdsinriktning blir det möjligt att tillgodose önskemål av det slag som förs fram i motion 906.

8. Ändrade grunder för arbetshjälpmedel (mom. 113)

Karin Andersson (c), Arne Fransson (c) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp) anför:

Frågan om ett reformerat bilstöd har blivit utredd av bilstödskommittén (A 1979:04) som redovisade sina förslag under hösten 1982 (SOU 1982:44). Regeringen har nu valt att inte genomföra bilstödskommitténs förslag och går alltså emot flertalet remissinstanser som anslutit sig till kommitténs förslag om ett sammanhållet stöd till handikappades bilkostnader och om viss utvidgning av stödet till nya grupper. Vi anser att förslagen är viktiga för de handikappades möjligheter till förflyttning, vilket har grundläggande betydelse för deras möjligheter till delaktighet och gemenskap i samhället. Vidare innebär ett utvidgat bilstöd ett mindre tryck på färdtjänsten. Det är anmärkningsvärt att regeringen avstår från att lägga fram förslag, eftersom riksdagen vid upprepade tillfällen krävt detta och då det sedan två och ett halvt år finns förslag från en enhällig parlamentarisk utredning.

Bilaga

Lagförslagen i proposition 1984/85:100, Bilaga 12

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 §[2]	
Dagpenning utges med lägst 110 och högst *300* kronor om inte annat följer av denna lag. Arbetslöshetskassan beslutar om dagpenningens storlek.	Dagpenning utges med lägst 110 och högst *315* kronor om inte annat följer av denna lag. Arbetslöshetskassan beslutar om dagpenningens storlek.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

[1] Lagen omtryckt 1982: 432.
[2] Senaste lydelse 1984: 520.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §[2]	
Kontant arbetsmarknadsstöd vid arbetslöshet tillkommer den som	
1. har fyllt *18* år,	1. har fyllt *20* år,

2. är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete för arbetsgivares räkning minst tre timmar varje arbetsdag och i genomsnitt minst 17 timmar i veckan,
3. är beredd att antaga erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken han icke anmält hinder som kan godtagas,
4. är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver,
5. icke kan erhålla lämpligt arbete.

Företagare anses arbetslös, när hans personliga verksamhet i rörelsen har upphört annat än tillfälligt, om icke arbetsmarknadsstyrelsen av särskilda skäl föreskriver annat.

[1] Lagen omtryckt 1982: 433.
[2] Senaste lydelse 1983: 1072.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
I stället för denna lag tillämpas lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare för den som har fyllt arton men inte tjugo år och som har	
1. anvisats arbete i ungdomslag eller fått rätt till sådan anvisning,	
2. avstängts eller skilts från en anställning i ungdomslag, eller	
3. frivilligt lämnat en sådan anställning och därefter inte utfört förvärvsarbete under minst tjugo dagar eller i stället för förvärvsarbete deltagit i utbildning.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985. I fråga om den som före ikraftträdandet beviljats kontant arbetsmarknadsstöd gäller 4 § i sin äldre lydelse under återstoden av ersättningsperioden.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare

Härigenom föreskrivs att 2, 3, 7, 9 och 12 §§ lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §[1]
Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med landstingskommunen och med statliga myndigheter, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samfälligheter inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan offentlig arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda.	
Kommuner och landstingskommuner som bedriver verksamhet i aktiebolag, ekonomisk förening, stiftelse eller annan särskild företagsform får träffa överenskommelse med företaget om att platser i ungdomslag skall inrättas där. *Företaget skall* då vara arbetsgivare för de ungdomar som får sådana platser i ungdomslag.	Kommuner och landstingskommuner som bedriver verksamhet i aktiebolag, ekonomisk förening, stiftelse eller annan särskild företagsform får träffa överenskommelse med företaget om att platser i ungdomslag skall inrättas där. *Om det inte finns synnerliga skäl, skall företaget* då vara arbetsgivare för de ungdomar som får sådana platser i ungdomslag.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Efter medgivande av den offentliga arbetsförmedlingen får kommuner låta ungdomar i ungdomslag utföra arbetsuppgifter åt enskilda arbetsgivare, om arbetet avser avgränsade arbetsuppgifter som annars inte skulle bli utförda och som inte är lämpligare att utföra inom ramen för någon annan arbetsmarknadspolitisk stödform.

Skogsvårdsstyrelsen får låta ungdomar i ungdomslag utföra arbete åt enskilda arbetsgivare inom skogsbruket.

3 §

Den offentliga arbetsförmedlingen anvisar ungdomarna arbete i ungdomslag hos den arbetsgivare som förmedlingen efter samråd med den unge finner lämpligast.

Ungdomar som anvisas arbete i ungdomslag skall vara anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen och, om det inte finns starka personliga skäl för annat, vara oförhindrade att arbeta på heltid och beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte har anmält hinder som kan godtas.

Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningar att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag.

Anvisning skall ske om arbetsförmedlingen inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningar att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag. *Senast när den unge har arbetat i ett ungdomslag under fyra månader skall arbetsförmedlingen upprätta en särskild plan över hur anställningen i ungdomslaget skall övergå till annan verksamhet.*

7 §[2]

En medlem i ett ungdomslag arbetar under ordinarie eller schemalagd arbetstid sådana dagar som är arbetsdagar hos arbetsgivaren, dock i genomsnitt högst fem dagar per kalendervecka.

Medlemmarna i ett ungdomslag arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. De som har uppfyllt arbets- och medlemsvillkoren för rätt till ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa får i stället välja att arbeta på heltid. Arbetsvillkoret skall dock ha uppfyllts före anvis-

Medlemmarna i ett ungdomslag arbetar i genomsnitt fyra timmar per dag. De som har uppfyllt arbets- och medlemsvillkoren för rätt till ersättning från en erkänd arbetslöshetskassa får i stället välja att arbeta på heltid. Arbetsvillkoret skall dock ha uppfyllts före anvis-

[1] Senaste lydelse 1984: 521.
[2] Senaste lydelse 1984: 521.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ningen till arbete i ungdomslaget på annat sätt än genom sådant arbete.	ningen till arbete i ungdomslaget på annat sätt än genom sådant arbete. *Detta gäller dock inte de ungdomar som har uppfyllt arbetsvillkoret genom anställning på de särskilda ungdomsplatser som inrättas för dem som inte har fyllt arton år.*
Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, när den unge är underhållsskyldig gentemot annan eller det *annars* finns starka personliga skäl eller när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.	Arbetsgivaren kan med stöd av kollektivavtal på egen bekostnad utsträcka den nu angivna arbetstiden, *exempelvis* när den unge är underhållsskyldig gentemot annan *eller uppbär ekonomisk hjälp enligt 6 § socialtjänstlagen (1980:620). Detsamma gäller när* det finns *andra* starka personliga skäl eller när det finns praktiska hinder mot avbrott i arbetet eller andra liknande skäl.

Ungdomar som avses i 1 § andra stycket får välja arbete på heltid eller kortare arbetstid.

9 §

En medlem i ett ungdomslag har, om det inte utan svårigheter kan ordnas på annan tid, rätt till ledighet med bibehållna anställningsförmåner för att besöka arbetsförmedlingen eller på annat sätt söka arbete.

Ungdomarna skall i genomsnitt två timmar varje vecka delta i kurser som arbetsförmedlingen anordnar om hur arbetsmarknaden fungerar och om hur man söker arbete. Sådana kurser bör även ge kunskaper om möjligheterna till vidareutbildning och om arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder. De ungdomar som arbetar i ett ungdomslag mer än sex timmar varje dag har rätt till ledighet under den tid de deltar i kursen. Under denna tid har de rätt till samma anställningsförmåner som om de hade arbetat. Andra ungdomar har rätt till det utbildningsbidrag som lämnas enligt bestämmelserna om sådant bidrag vid arbetsmarknadsutbildning.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
12 §	
Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som	
1. utför annat förvärvsarbete som inte är enbart tillfälligt eller av obetydlig omfattning,	
2. avvisar annat erbjudet lämpligt arbete, *eller*	2. avvisar annat erbjudet lämpligt arbete,
3. utan att uttryckligen avvisa sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd.	3. utan att uttryckligen avvisa sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd, *eller*
	4. utan giltig anledning inte deltar i sådan kurs som avses i 9 § andra stycket.

En anvisning får, om det är skäligt, också återkallas för en medlem i ett ungdomslag som avvisar ett erbjudande om arbetsmarknadsutbildning eller om plats i yrkesinriktad rehabilitering.

Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985. I fråga om ungdomar som före ikraftträdandet har anvisats arbete i ett ungdomslag gäller 7 § andra stycket i sin äldre lydelse under återstoden av den pågående anställningen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1

Motionerna 4

Utvecklingen på arbetsmarknaden 19

Utskottet 22

Riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken 22

Åtgärder mot ungdomsarbetslöshet 34
Inledning 34
Riktlinjer m. m. 36
Ungdomslöner och arbetsgivaravgifter 40
Utbildningsfrågor 41
Ungdomsföretagande 42
Ungdomslag 43
Inledning 43
Ändringar i lagstiftningen om ungdomslag 45
Framtida förändringar av verksamheten med ungdomslag 48
Åldersgränsen för KAS 52
Anslagsfrågor m. m. 53
Finansiering av jobbsökarkurserna 53
Finansieringen av ersättningen till ungdomar vid deltagande i jobbsökarkurserna 54
Medelsanvisningen till anslaget Statsbidraget för ungdomslag .. 54
Övriga ungdomsfrågor 55

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader 56
Nytt myndighetsanslag 56
Ny organisation av AMS 58
Personalresurser för vissa arbetssökande och regioner 63
Anslagsberäkning 67
Arbetsmarknadsservice 68
AMV: Anskaffning av utrustning 70
AMV: Förvaltning av utrustning 70
Byggnadsarbeten inom AMV:s verksamhetsområde 70

Arbetsmarknadsutbildningen 71
Arbetsmarknadsutbildning 71
AMV: Inköp för arbetsmarknadsutbildningen 72
Kostnader för ny organisation för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen m. m. 72
Inriktningen av AMU m. m. 72

Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag 78
Utredning om arbetslöshetsförsäkringen 78
Statsbidraget till arbetslöshetskassorna 80
Dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen 81
KAS 81
Utbildningsbidragen 82
Anslagsberäkningen 83

Sysselsättningsskapande åtgärder 83
Beredskapsarbeten 84
Rekryteringsstöd och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär 97
Bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet 99
Industribeställningar 99
Försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder 99
Anslagsfrågor 100
Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar 102
Medel för insatser inom malmfältskommunerna 102
Statsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer 103
Nämnden för vapenfriutbildning 104
Vapenfria tjänstepliktiga 105

Sysselsättningsåtgärder för handikappade 107
Inledning 107
Allmänt om sysselsättningsåtgärder för arbetshandikappade 109
Yrkesinriktad rehabilitering 110
Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning 112
Arbetshjälpmedel åt handikappade 113
Lönebidragssystemet 114
Introduktionsbidrag 115
Särskilt lönebidrag 116
Lönebidrag till den statliga sektorn och allmännyttiga organisationer 117
Medelsanvisning 118
Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag 118
Samhällsföretagsgruppens verksamhet m. m. 119
Driftbidraget m. m. 121
Ägartillskott 123
Psykiskt utvecklingsstörda 123
Medelsanvisningen 124
Statsbidrag till offentligt skyddat arbete 124

Utskottets hemställan 125

Reservationer

1. Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår (m, c, fp) ... 137
2. Förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår (vpk) ... 140
3. Arbetsmarknadsparternas roll för sysselsättningsutvecklingen (m) ... 141
4. Arbetsmarknadsparternas roll för sysselsättningsutvecklingen (fp) ... 142
5. Flexibilitet och rörlighet på arbetsmarknaden (m) ... 144
6. Arbetslinjen i arbetsmarknadspolitiken (c) ... 145
7. Inriktningen av arbetsmarknadspolitiken i övrigt (c, fp) ... 145
8. En ny arbetsmarknadspolitik (vpk) ... 146
9. Forskning om arbetsmarknaden (vpk) ... 147
10. Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna (m) ... 148
11. Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna (c) ... 149
12. Förutsättningarna för ökad sysselsättning för ungdomar m. m. (m, c, fp) ... 150
13. Ungdomsgaranti (vpk) ... 152
14. Oförändrade ungdomslöner m. m. (m, c, fp) ... 153
15. Maximilöner för ungdomar som arbetsmarknadspolitiskt bidragsvillkor (m) ... 154
16. Lönebidragsfinansierad yrkesutbildning (m) ... 155
17. Ungdomsföretagande (m, fp) ... 156
18. Ändringar i lagstiftningen om ungdomslag (m) ... 157
19. Ändringar i lagstiftningen om ungdomslag (c) ... 157
20. Anvisningstidens längd m. m. (m) ... 160
21. Anvisningstidens längd m. m. (c) ... 161
22. Ungdomslag på den enskilda sektorn (m, c, fp) ... 161
23. Samordning av ungdomsplatser och ungdomslag (fp) ... 162
24. Fortsatta överväganden om utökad arbetstid i ungdomslagen (vpk) ... 163
25. Fortsatta överväganden om utökad arbetstid i ungdomslagen (c) 164
26. Åldersgränsen för KAS (m) ... 164
27. Handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag (m) ... 164
28. Handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag (c) ... 165
29. Handledare för jobbsökarkurserna i ungdomslag (fp) ... 165
30. Finansieringen av ersättningen till ungdomar vid deltagande i jobbsökarkurser (m) ... 166
31. Finansieringen av ersättningen till ungdomar vid deltagande i jobbsökarkurser (c) ... 166
32. Medelsanvisning till anslaget Statsbidrag för ungdomslag (m) ... 166
33. Omorganisation av AMS (m) ... 167
34. AMS egenregiverksamhet (vpk) ... 167

35. Åtgärder inom arbetsförmedlingen till stöd för invandrare (c) .. 169
36. Kontaktpersoner för psykiskt utvecklingsstörda (fp) 169
37. Medelsanvisning till anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (m) 170
38. Medelsanvisning till anslaget Arbetsmarknadsservice (m) 170
39. Hinder för den kvalificerade arbetskraftens rörlighet (m) 171
40. Inriktningen av AMU (m, c) 172
41. ADB-utbildning i mindre företag (c) 172
42. Målen för AMU (vpk) 173
43. Av företagen betald vuxenutbildning (vpk) 173
44. Krav på särskilda AMU-kurser (c) 174
45. Medelsanvisning till anslaget Arbetsmarknadsutbildning m. m. (m) 174
46. Riktlinjer för utredning om arbetslöshetsersättningarna (m) ... 175
47. Uppdatering av den tidigare utredningen om en allmän arbetslöshetsförsäkring (c) 176
48. Statsbidraget till arbetslöshetskassorna (m, c, fp) 177
49. Dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen (m) 177
50. Dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen (vpk) 178
51. KAS (vpk) 179
52. Utbildningsbidraget (vpk) 179
53. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till arbetslöshetsersättning och utbildningsbidrag (m) 180
54. Ändrade bidragsnivåer för beredskapsarbeten (m) 180
55. Kortare perioder för beredskapsarbete inom den offentliga sektorn (m) 181
56. Behovet av beredskapsarbeten (m) 181
57. Demografiska databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn (c) 182
58. Anskaffande av lokaler för trossamfund (fp) 183
59. Fortsatt upprustning av Dalslands kanal (vpk) 183
60. Ett avskaffande av något av de två rekryteringsstöden (m, c) ... 184
61. Ett avskaffande av något av de två rekryteringsstöden (vpk) 184
62. Ett förhöjt rekryteringsstöd till näringslivet (c) 185
63. Omfattningen av rekryteringsplatser och enskilda beredskapsarbeten av icke investeringskaraktär (m) 186
64. Rekryteringsstöd till vinstrika företag (m) 186
65. Industribeställningar (m) 186
66. Försöksverksamhet med sysselsättningsskapande åtgärder (m) 187
67. Medelsanvisning till anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder (m) 187
68. Medelsanvisning till anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder (vpk) 188
69. Medelsanvisning till anslaget Vapenfria tjänstepliktiga (c, fp) .. 189

70. En ökning av antalet utbildningsdagar för vapenfria tjänstepliktiga (c, fp) ... 189
71. En ökning av antalet utbildningsdagar för vapenfria tjänstepliktiga (m) ... 190
72. En plan för hur antalet väntande vapenfria skall kunna nedbringas (c, fp) ... 190
73. De arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden (m) ... 191
74. En fortsatt utbyggnad av särskilda resursinstitut (m) ... 192
75. Medelsanvisning till anslaget Yrkesinriktad rehabilitering (m) ... 192
76. Arbetshjälpmedel åt handikappade egna företagare (c) ... 192
77. Reglerna för systemet med lönebidrag (m) ... 193
78. Reglerna för särskilt lönebidrag (c) ... 193
79. Reglerna för särskilt lönebidrag (m) ... 194
80. Antalet platser för särskilt lönebidrag m. m. (fp) ... 194
81. Antalet platser för särskilt lönebidrag m. m. (vpk) ... 195
82. Antalet platser för särskilt lönebidrag m. m. (m) ... 195
83. Lönebidragets utformning såvitt avser statliga myndigheter och allmännyttiga organisationer (m) ... 196
84. Kretsen som kan få lönebidrag hos allmännyttiga organisationer (c, fp) ... 196
85. Medelsanvisning till anslaget Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning (m) ... 197
86. Minskning av antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen (m) ... 197
87. Minskning av antalet sysselsatta inom Samhällsföretagsgruppen (c) ... 198
88. Översyn av Samhällsföretagsgruppen m. m. (vpk) ... 199
89. Driftbidrag till Samhällsföretagsgruppen (m) ... 199
90. Driftbidrag till Samhällsföretagsgruppen (vpk) ... 200
91. Antal bidragsberättigade arbetstimmar inom Samhällsföretagsgruppen (m) ... 200
92. Antal bidragsberättigade arbetstimmar inom Samhällsföretagsgruppen (vpk) ... 201
93. Ägartillskott för investeringar inom Samhällsföretagsgruppen (m) ... 201
94. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag (m) ... 202
95. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag (c) ... 202
96. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag (fp) ... 203
97. Medelsanvisning till anslaget Bidrag till Stiftelsen Samhällsföretag (vpk) ... 204
98. Medelsanvisning till anslaget Statsbidrag till offentligt skyddat arbete (m) ... 204

Särskilda yttranden

1. Samordning av ungdomsplatser och ungdomslag (c) 205
2. Åldersgränsen för KAS (vpk) 205
3. Ett flerårigt basprogram för de arbetsmarknadspolitiska insatserna (m) 205
4. Beredskapsmedel till naturvården (m) 206
5. Upprustning av järnvägssträckorna Malung–Sälen–Särna och Mora–Sågen/Kristinehamn (vpk) 206
6. Fortsatt upprustning av Dalslands kanal (fp) 207
7. Regionala utvecklingsinsatser (c) 207
8. Ändrade grunder för arbetshjälpmedel (c, fp) 207

Bilaga 208

minab/gotab Stockholm 1985 82143